

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

MAGISTRSKO DELO

TADEJA SILA DROBNIČ

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

MAGISTRSKO DELO

**ANALIZA MEDNARODNE KONKURENČNOSTI KREDITNIH
INSTITUCIJ S POMOČJO STRUKTURNIH STATISTIK PODJETIJ**

Ljubljana, september 2004

Tadeja Sila Drobnič

IZJAVA

Študentka Tadeja SILA DROBNIČ izjavljam, da sem avtorica tega magistrskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom prof. dr. Lee BREGAR in skladno s 1. odstavkom 21.člena Zakona o avtorskih in sorodnih pravicah dovolim objavo magistrskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, 27.septembra 2004

Podpis:

KAZALO

1	UVOD	1
2	TRADICIONALNI PRISTOPI ZA MEDNARODNE PRIMERJAVE KONKURENČNOSTI3	3
2.1	Izhodišča za merjenje konkurenčnosti	3
2.2	Prikaz indikatorjev International Institute for Management Development (IMD)	5
2.3	Prikaz indikatorjev World Economic Forum (WEF)	10
2.4	Ocena uporabnosti indikatorjev IMD in WEF za analizo konkurenčnosti	16
3	SPLOŠNI OKVIRI ZA RAZVOJ STRUKTURNIH STATISTIK PODJETIJ V EVROPSKI UNIJI	19
3.1	Izhodišča za razvoj strukturnih statistik podjetij v Evropski Uniji	19
3.2	Stanje strukturnih statistik podjetij v Evropski Uniji	20
3.2.1	Predpisi Evropske Unije o strukturnih statistikah podjetij	20
3.2.1.1	Osnovne uredbe o strukturnih statistikah podjetij	21
3.2.1.2	Dopolnilne uredbe o strukturnih statistikah podjetij	23
3.2.2	Osnovne značilnosti strukturnih statistik podjetij v EU	23
3.2.3	Konsistentnost strukturnih statistik podjetij	25
4	RAZVOJ STRUKTURNIH STATISTIK PODJETIJ V SLOVENIJI	26
4.1	Izhodišča za razvoj strukturnih statistik podjetij	26
4.2	Izvedba in rezultati projekta razvoja strukturnih statistik podjetij v okviru projekta StatCOP 98	27
4.2.1	Metodološka izhodišča za strukturne statistike podjetij	27
4.3	Razvojne perspektive strukturnih statistik podjetij	27
5	STRUKTURNE STATISTIKE KREDITNIH INSTITUCIJ V OKVIRU STRUKTURNIH STATISTIK PODJETIJ V EVROPSKI UNIJI	28
5.1	Pomen in splošne značilnosti kreditnih institucij	28
5.1.1	Definicije kreditnih institucij	29
5.2	Statistične enote ter klasifikaciji dejavnosti ter proizvodov in storitev v strukturnih statistikah podjetij	30
5.2.1	Statistične enote	31
5.2.2	Klasifikacija dejavnosti ter klasifikacija proizvodov in storitev	32
5.2.2.1	Klasifikacija dejavnosti (NACE Rev. 1.1)	32
5.2.2.2	Klasifikacija proizvodov in storitev po dejavnosti (CPA)	33
5.3	Splošne in sektorsko specifične spremenljivke	34
5.4	Eurostatovo poročilo o kvaliteti strukturnih statistik kreditnih institucij	42
5.5	Ocena uporabnosti strukturnih statistik podjetij za analizo konkurenčnosti	45
5.6	Informacijski viri	47
6	STRUKTURNE STATISTIKE KREDITNIH INSTITUCIJ V OKVIRU STRUKTURNIH STATISTIK PODJETIJ V SLOVENIJI	47
6.1	Kreditne institucije in bančni sistem v Sloveniji	47
6.2	Klasifikacija dejavnosti ter klasifikacija proizvodov in storitev v strukturnih statistikah podjetij	48
6.3	Razvoj strukturnih statistik kreditnih institucij v Sloveniji	48
6.4	Razpoložljivost podatkov za spremenljivke strukturnih statistik kreditnih institucij v Sloveniji	49
7	ANALIZA KONKURENČNOSTI KREDITNIH INSTITUCIJ V EU IN V SLOVENIJI S POMOČJO SPREMENLJIVK IN INDIKATORJEV STRUKTURNIH STATISTIK KREDITNIH INSTITUCIJ	49
7.1	Viri podatkov za strukturne statistike kreditnih institucij v Evropski Uniji in v Sloveniji	49
7.1.1	Uporabljeni viri podatkov za spremenljivke strukturnih statistik kreditnih institucij v Evropski Uniji	49
7.1.2	Uporabljeni viri podatkov za spremenljivke strukturnih statistik kreditnih institucij v Sloveniji	50
7.2	Izbor spremenljivk	53
7.3	Analiza in prikaz rezultatov	55
7.3.1	Analiza spremenljivk vsebinskega sklopa Strukturni podatki v Evropski Uniji in Sloveniji	55
7.3.1.1	Število kreditnih institucij (11 11 0)	55
7.3.1.2	Število kreditnih institucij glede na pravni status (11 11 1)	57
7.3.1.3	Število kreditnih institucij po velikosti razredov bilančne vsote (11 11 6)	58

7.3.1.4	Število podjetij po vrstah kreditnih institucij (11 11 7)	61
7.3.1.5	Število lokalnih enot (11 21 0)	62
7.3.1.6	Indikatorji konkurenčnosti izpeljani iz spremenljivk vsebinskega sklopa Strukturni podatki	63
7.3.1.6.1	Geografska gostota kreditnih institucij	64
7.3.1.6.2	Populacijska gostota kreditnih institucij	65
7.3.1.6.3	Geografska gostota lokalnih enot kreditnih institucij	66
7.3.1.6.4	Populacijska gostota lokalnih enot kreditnih institucij	67
7.3.2	Analiza spremenljivk vsebinskega sklopa Računovodski podatki iz izkaza uspeha	69
7.3.2.1	Proizvodni račun kreditnih institucij	69
7.3.2.2	Vrednost proizvodnje (12 12 0)	71
7.3.2.3	Dobiček ali izguba v poslovnem letu (42 60 0)	73
7.3.2.4	Finančni indikatorji oziroma indikatorji konkurenčnosti, izračunani iz spremenljivk izkaza uspeha	75
7.3.2.4.1	Indikator "Čiste obresti" / "Neobrestni prihodki"	75
7.3.2.4.2	Indikator "Čiste obresti" / "Čiste provizije"	77
7.3.2.4.3	Indikator "Dobiček ali izguba v poslovnem letu" / "Dohodek iz rednega poslovanja"	78
7.3.2.4.4	Vrednost proizvodnje na kreditno institucijo	79
7.3.2.4.5	Dobiček ali izguba na kreditno institucijo	79
7.3.3	Analiza spremenljivk vsebinskega sklopa Računovodski podatki iz bilance stanja	80
7.3.3.1	Bilančna vsota (43 30 0)	80
7.3.3.2	Posojila in predujmi strankam (43 11 0)	81
7.3.3.3	Dolgovi do strank (43 21 0)	83
7.3.3.4	Kapital skupaj ali celotni kapital in rezerve (43 29 0)	84
7.3.3.5	Indikatorji konkurenčnosti izračunani iz spremenljivk bilance stanja	86
7.3.3.5.1	Bilančna vsota na kreditno institucijo	87
7.3.3.5.2	Obseg bilančne vsote kreditnih institucij v primerjavi z BDP (v %)	87
7.3.3.5.3	Posojila in predujmi strankam kot delež bilančne vsote (v %)	89
7.3.3.5.4	Dolgovi do strank kot delež bilančne vsote (v %)	89
7.3.3.5.5	Celotni kapital in rezerve kot delež bilančne vsote (v %)	90
7.3.3.5.6	ROA – Donosnost sredstev	90
7.3.3.5.7	ROE – Donosnost kapitala	92
7.3.3.5.8	Čiste obresti kot delež bilančne vsote (v %)	94
7.3.3.5.9	Čiste provizije kot delež bilančne vsote (v %)	95
7.3.4	Analiza spremenljivk vsebinskega sklopa Podatki o zaposlenosti	96
7.3.4.1	Delovno aktivno prebivalstvo (16 11 0)	96
7.3.4.2	Indikatorji konkurenčnosti izpeljani iz podatkov o zaposlenosti	98
7.3.4.2.1	Delovno aktivno prebivalstvo na kreditno institucijo	98
7.3.4.2.2	Delovno aktivno prebivalstvo v kreditnih institucijah kot delež vseh zaposlenih	99
7.3.4.2.3	Stroški zaposlenih na zaposlenega	100
7.3.4.2.4	Stroški zaposlenih na kreditno institucijo	102
7.3.4.2.5	Dodana vrednost po stroških faktorjev na zaposlenega	102
7.3.4.2.6	Delež stroškov zaposlenih v dodani vrednosti po stroških faktorjev	104
7.3.4.2.7	Bilančna vsota na zaposlenega	106
7.3.5	Analiza spremenljivk vsebinskega sklopa Ostali podatki	108
7.3.5.1	Število bančnih avtomatov (47 13 0)	108
7.3.5.2	Indikatorji konkurenčnosti izpeljani iz ostalih podatkov	109
7.3.5.2.1	Število bankomatov na kreditno institucijo	110
7.3.5.2.2	Število bankomatov na milijon prebivalcev	110
7.3.6	Prikaz osnovnih ugotovitev analize indikatorjev konkurenčnosti kreditnih institucij	111
7.4	Linearna multipla regresijska analiza odvisnosti produktivnosti dela kreditnih institucij od dejavnikov konkurenčnosti s pomočjo SSKI	112
8	SKLEP	115
9	LITERATURA IN VIRI	121
	SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC	129
	SEZNAM PRILOG	131

1 UVOD

Statistika je nepogrešljiv del informacijskih sistemov, ki zagotavlja državi, gospodarstvu in javnosti uporabne podatke in informacije o ekonomskih, demografskih in socialnih pojavih ter o okolju, na podlagi katerih ti subjekti sprejemajo pomembne odločitve na različnih ravneh. (Bregar, 1999, str. 8).

V zadnjih letih svet doživlja korenite politične, ekonomske, institucionalne in strukturne spremembe, ki so v veliki meri posledica revolucionarnega razvoja informacijske in telekomunikacijske tehnologije. Zaradi teh sprememb se razvijajo nove organizacijske strukture podjetij in povezovanja na mikro, mezo in makro ravni, uveljavljajo se novi pristopi v strategiji in poslovanju podjetij ter tudi novi spodbujevalci rasti produktivnosti (investicije v neopredmeteni kapital, učinkovitost inovacij, sposobnost prilagajanja spremembam) (Bregar, 1999, str. 1).

V času globalizacije in informacijske družbe se povečuje povpraševanje po kakovostnih statističnih informacijah predvsem v poslovnem svetu, ki zahteva na eni strani splošne, na drugi strani pa zelo specializirane statistične podatke. Tako poslovni subjekti kot tudi država potrebujejo za racionalno sprejemanje poslovnih odločitev kakovostne informacije, ki so ažurne, točne, zanesljive in razpoložljive tudi za posamezne dejavnosti in ne zgolj na agregatni ravni. Kakovostne statistične informacije pomenijo v sodobnem tržnem gospodarstvu pomembno konkurenčno prednost (Gorjan, 2001, str. 3). Poleg tega pa zahteva učinkovito delovanje skupnega ekonomskega prostora, kot je Evropska unija (v nadaljevanju: EU), obsežne, primerljive in zanesljive informacije o strukturi, dejavnosti in uspešnosti gospodarstva tako na evropski ravni kot tudi v svetovnem merilu. Takšne informacije, ki bodo celovito in dokaj podrobno prikazovale ekonomsko dogajanje, hkrati pa so tudi primerljive med državami, omogočajo strukturne statistike podjetij (v nadaljevanju: SSP). SSP so novo področje statistike, ki se v okviru evropskega statističnega sistema (v nadaljevanju: ESS) razvija z namenom, da bi zagotovili primerljive podatke med državami, ki bi omogočili spremljanje strukture, dejavnosti in uspešnosti gospodarstva v evropskem in svetovnem merilu. S tega vidika pomenijo SSP koristno novost in dopolnitev uveljavljenim pristopom in virom podatkov o mednarodni konkurenčnosti, ki se, kot je znano, omejujejo na agregatno makro raven.

Strukturne statistike podjetij so postale del uradne statistike EU z uredbo o strukturnih statistikah podjetij (št. 58/97¹), ki je bila sprejeta 20. decembra 1996.

Ena od odlik SSP je torej, da za razliko od tradicionalne statistike pokrivajo načeloma vsa področja dejavnosti in v tem okviru tudi dejavnost kreditnih institucij. Področje dejavnosti kreditnih institucij je zelo pomembno za delovanje enotnega evropskega finančnega prostora, na katerem so prisotni trendi globalizacije finančnih trgov, internacionalizacije finančnih poslov, koncentracije in integracije bančnih in drugih finančnih trgov ter liberalizacija trga kapitala. Naraščanje pomena kreditnih institucij v finančnem sektorju in s tem povezano povpraševanje po statističnih informacijah, utemeljuje pomembnost razvoja strukturnih statistik kreditnih institucij (v nadaljevanju: SSKI) v okviru SSP (Methodological Manual for Statistics on Credit Institutions, 2000, str. 4).

¹ Council Regulation (EC, EURATOM) No 58/97 of 20 December 1996 concerning structural business statistics; OJ No L 14/L, 17.01.1997

Slovensko gospodarstvo je z osamosvojitvijo Slovenije leta 1991 doživelo občutne spremembe na vseh področjih, tudi na finančnem. Posledično smo dobili tudi vrsto novih zakonov, ki urejajo slovensko gospodarstvo in tako tudi finančne trge. Skupaj s prestrukturiranjem bančnega sektorja je Slovenija razvijala tudi ustrezno zakonodajo. Strožji pogoji naj bi izboljšali poslovanje bank, okrepili vodstvo in predvsem tudi dvignili kvaliteto dolžniškega portfelja. Slovenija se, kot majhna država, lahko uspešno razvija le kot odprto, navzven usmerjeno gospodarstvo, kar pa poudarja vse večji pomen internacionalizacije slovenskega gospodarstva in potrebo po vključevanju v evropske integracijske procese. Posledice sprememb se čutijo že skoraj na vsakem koraku in Slovenija postaja čedalje bolj odprto gospodarstvo tudi na področju bančništva. Leta 1999 je bil sprejet Zakon o bančništvu (Uradni list RS, št. 7/99), ki je postavil nove temelje slovenskemu bančnemu sistemu. S sprejetjem novega bančnega zakona je slovensko bančništvo postalo usklajeno z evropsko zakonodajo, saj so v njem upoštevane vse pogloblitve smernice EU.

Slovenija, ki je bila pridružena članica EU (uradno od 1. februarja 1999), je 1. maja leta 2004 postala polnopravna članica EU. Z vstopom Slovenije v EU naj bi bila slovenska državna statistika skladna z evropsko, saj je bil predpogoj za polnopravno članstvo uskladitev slovenske državne statistike z zahtevami EU in sprejetje zakonodaje EU. V tem okviru je bil zelo pomemben razvoj SSP vključno s SSKI, ki omogočajo nove možnosti analize in primerjave med državami članicami. S svojim magistrskim delom želim pokazati, kakšne nove analitične možnosti se odpirajo z razvojem SSP in SSKI.

Namen mojega magistrskega dela je:

- predstaviti SSP in v tem okviru posebej opozoriti na specifičnosti SSKI;
- analizirati in kvalitativno oceniti prednosti SSP kot vira podatkov za analizo mednarodne konkurenčnosti v primerjavi s tradicionalnimi pristopi in viri;
- na primeru Slovenije raziskati možnosti zbiranja in analitične uporabe SSKI za analizo mednarodne konkurenčnosti.

Izhajajoč iz namena je temeljna hipoteza mojega magistrskega dela pokazati, da SSP omogočajo nove analitične možnosti za analizo konkurenčnosti v mednarodnih okvirih zlasti z vidika, da omogočajo to analizo na dezagregirani ravni, ne pa na makro ravni, kar je značilno za uveljavljene pristope.

Svojo hipotezo bom v nalogi preverila s primerjavo osnovnih značilnosti in metodologije, ki jo uporabljata najbolj uveljavljena standardna pristopa za analizo konkurenčnosti v mednarodnih okvirih, ki sta Mednarodni inštitut za management in razvoj (IMD) in Svetovni gospodarski forum (WEF). S to primerjavo bom dokazala, da omenjena pristopa omogočata zgolj analizo konkurenčnosti na makro ravni in se tako bistveno razlikujeta od SSP, ki omogočajo dokaj natančno analizo konkurenčnosti na dezagregirani ravni. Uporabnost SSP bom preverila tudi empirično za področje kreditnih institucij.

Moje delo je sestavljeno tako, da bom po uvodnem, prvem poglavju v drugem poglavju predstavila tradicionalne pristope za mednarodne primerjave konkurenčnosti, kot sta IMD in WEF, in ocenila uporabnost teh pristopov za analizo konkurenčnosti. V tretjem poglavju bom predstavila izhodišča za razvoj, osnovne značilnosti, pomen in stanje SSP v EU ter ocenila uporabnost SSP za analizo konkurenčnosti. V četrtem poglavju bom opisala razvoj SSP v Sloveniji in predstavila tudi projekt StatCOP98. V petem poglavju bom predstavila osnovne značilnosti in posebnosti SSKI v okviru SSP v EU. Šesto poglavje bo namenjeno predstavitvi značilnosti in dosedanjega razvoja SSKI v okviru SSP v Sloveniji. Sedmo poglavje bo obsegalo

analizo konkurenčnosti kreditnih institucij v EU in v Sloveniji s pomočjo spremenljivk in indikatorjev SSKI. V tem poglavju bom navedla tudi vire za podatke, ki so bili vključeni v analizo konkurenčnosti in prikazala rezultate analize. Magistrsko delo bom zaključila s sklepnim, osmim poglavjem, v katerem bom povzela najpomembnejše ugotovitve, do katerih sem prišla v svojem magistrskem delu.

2 TRADICIONALNI PRISTOPI ZA MEDNARODNE PRIMERJAVE KONKURENČNOSTI

2.1 Izhodišča za merjenje konkurenčnosti

Področje konkurenčnosti, konkurenčnih prednosti in virov konkurenčnosti držav je eno izmed najbolj obravnavanih v sodobni ekonomski znanosti, kljub temu pa v ekonomski literaturi ne najdemo enotne definicije teh pojmov, oziroma načina njihovega merjenja. Konkurenčnost se je kot teorija razvijala skozi čas in zgodovinsko gledano se pojem konkurenčnosti v ekonomski teoriji pojavi ob vprašanju, zakaj ekonomski subjekti sploh trgujejo. Najbolj znane teorije na tem področju so teorija absolutnih prednosti (Smith), teorija relativnih prednosti (Ricardo, Heckscher-Ohlin), teorija življenjskega cikla (Vernon), teorija verige vrednosti (Kogul, Porter) in teorija konkurenčnosti države (Porter) (Makovec Brenčič, 2000, str. 1).

Konkurenčnost lahko preučujemo z vidika podjetij, panog ali držav, in sicer v kratkoročnem ali v dolgoročnem obdobju. Najbolj sporen je koncept konkurenčnosti države (Fabris, 1999, str. 3). Ali države med seboj res tekmujejo tako kot podjetja je sporno že zato, ker država v primeru nekonkurenčnosti ne more propasti tako kot podjetje. Nekateri avtorji celo zanikajo smiselnost koncepta konkurenčnosti narodnega gospodarstva in s tem zmanjšujejo njegov pomen v analizah in politikah.

Najpomembnejša kritika koncepta konkurenčnosti na ravni države sta Krugman in Porter. Krugmanova teza je, da "je konkurenčnost nesmiseln koncept, ki se ga skuša aplicirati na narodno gospodarstvo. Obsedenost s konkurenčnostjo držav pa je napačna in nevarna" (Krugman, 1994, str. 28-44).

Najpomembnejši argumenti proti konkurenčnosti držav so naslednji (Fabris, 1999, str. 9):

- Države niso podjetja in medsebojno ne tekmujejo. Prav tako država ne more biti konkurenčna v vseh panogah. Mednarodna menjava ni igra z ničelno vsoto, ampak je svet pozitivne vsote, ker imajo vsi koristi od menjave. Države lahko izboljšajo svojo blaginjo, če jim uspe povečati produktivnost, tako da se specializirajo v tistih proizvodnih in storitvenih dejavnostih, kjer so najbolj produktivne. Nasprotje konkurenčnosti je nekonkurenčnost. To zanika koncept konkurenčnosti, saj nekonkurenčna podjetja propadejo, medtem ko države ne prenehajo obstajati.
- Konkurenčnost je irelevanten in celo nevaren koncept, če se ga skuša aplicirati na narodna gospodarstva, ker vodi v protekcionizem in trgovinske vojne in s tem znižuje blaginjo.
- Konkurenčnost je le drugačen izraz za produktivnost. Meri sposobnost proizvodnje in trženja mednarodno konkurenčnih izdelkov in storitev na način, ki prebivalcem ob trajnostnem razvoju zagotavlja zadovoljiv življenjski standard. Osredotoča se predvsem na mednarodno menjavo in na dosežene tržne deleže v izvozu posameznih proizvodov in storitev. Ne upošteva dejstva, da mednarodna menjava za velike države (kot so npr. ZDA) ni preveč pomembna. V državah s skromnim obsegom mednarodne menjave je rast življenjskega

standarda in s tem konkurenčnosti določena izključno z domačimi viri rasti produktivnosti. To ne velja le v primeru, ko kupna moč narašča značilno počasneje od proizvodnje. Država, ki nima domačih virov rasti produktivnosti, ne more biti mednarodno konkurenčna, ker produktivnost omogoča konkurenčnost.

Podobno kot Krugman tudi Porter pride do ugotovitve, da koncept konkurenčnosti na ravni države ni smisel, ker država ne more biti konkurenčna v vseh panogah. Porter ugotovi, da nacionalne konkurenčne prednosti ustvarjajo konkurenčna podjetja predvsem z inovacijami in razvojem novih tehnologij. Oba avtorja ugotavljata, da je nacionalna produktivnost edini smiselni koncept konkurenčnosti na ravni države. (Porter, 1998, str. 6-73).

Temeljna ugotovitev je, da države dejansko ne tekmujejo med seboj tako kot podjetja. Tekmujejo pa v tem, da svojim podjetjem nudijo takšne pogoje za poslovanje, da le-ta lahko uspešno tekmujejo med seboj. Na pogoje poslovanja podjetij pa vpliva cena državnih storitev (višina davkov), učinkovitost države, infrastruktura, izobraževalni sistem. Države se morajo truditi, da svojim podjetjem ponudijo čimbolj konkurenčne pogoje gospodarjenja, saj podjetja le tako lahko uspešno poslujejo na domačem in mednarodnem tržišču. Konkurenčnost je pomembna tudi zato, ker je tekoči in bodoči dobiček podjetij odvisen od proizvodnih, tržnih, finančnih ter drugih sposobnosti le teh v primerjavi s konkurenco. Konkurenčnost je tako makroekonomska kot mikroekonomska kategorija.

Kljub temu, da večina avtorjev pripisuje konceptu konkurenčnosti države pomembno vlogo in mu posveča precejšnjo skrb, pa ni splošno sprejete definicije niti soglasja o empiričnem merjenju konkurenčnosti. Predvsem se skuša ugotoviti, zakaj so nekatere države na svetovnem trgu uspešnejše od drugih. Koncept konkurenčnosti se običajno nanaša na sposobnost države, da poveča svoj delež na domačem in na svetovnih trgih. Problem, ki se pri tem pojavlja, pa je, da z makro dejavniki ni možno pojasniti razlik med državami.

Vodilni instituciji na področju vrednotenja nacionalne konkurenčne sposobnosti sta Mednarodni inštitut za management in razvoj (v nadaljevanju IMD) in Svetovni gospodarski forum (v nadaljevanju WEF), ki vsako leto proučujeta več deset držav in analizirata različne indikatorje konkurenčnosti gospodarstva ter jih nato klasificirata glede na njihovo mednarodno konkurenčnost. WEF svoja spoznanja objavi v publikaciji The Global Competitiveness Report, IMD pa izdaja publikacijo The World Competitiveness Yearbook. V nadaljevanju bom na kratko predstavila njuni definiciji konkurenčnosti, indikatorji konkurenčnosti obeh institucij pa bodo podrobneje opisani v točkah 2.2 in 2.3 tega magistrskega dela.

IMD definira konkurenčnost kot sposobnost države, da povečuje nacionalno bogastvo z upravljanjem premoženja in procesov, s povečevanjem svojih prednosti tudi z ofenzivnimi metodami, z upoštevanjem globalnosti in z integriranjem v ekonomsko socialni model (Gmeiner, 1999, str. 4).

WEF definira konkurenčnost kot sposobnost nacionalne ekonomije, da doseže in vzdržuje visoko stopnjo ekonomske rasti na osnovi ustreznih politik, delovanja ustreznih ustanov ter ostalih značilnosti. Ekonomska rast pa ni igra z ničelno vsoto, kjer bi morala biti hitrejša rast v enem delu sveta uravnana s počasnejšo rastjo v drugih delih sveta. Vsi deli sveta bi lahko uživali v hitrejši ekonomski rasti, če bi se ekonomske, socialne in politične institucije izboljšale. Tovrstne izboljšave se že uvajajo v ekonomski praksi (The World Competitiveness Report, 1997, str. 12).

Na podlagi definicij omenjenih mednarodnih ustanov sklepam, da je konkurenčnost definirana in interpretirana na različne načine. Pri konkurenčnosti gre v bistvu za produktivnost, ki je izrazito dinamična kategorija. Cilj konkurenčnosti je vzdrževanje visoke ekonomske rasti ter visokega bruto domačega proizvoda (v nadaljevanju: BDP) na prebivalca v državi, ki se kaže v rasti življenjskega standarda prebivalcev in njihovih realnih dohodkov. Bistveni vprašanji sta torej, kako doseči in ohranjati konkurenčnost. Države lahko dosežejo in ohranijo konkurenčnost samo s povečanjem svojih konkurenčnih prednosti.

2.2 Prikaz indikatorjev International Institute for Management Development (IMD)

IMD s sedežem v Lausanni v Švici ima danes petdesetletno tradicijo z managersko visoko šolo z globalno usmerjenimi programi. V njegovem okviru okrog 10 raziskovalcev pod vodstvom profesorja Stephane Garellija, skupaj s še 52 partnerskimi inštituti širom sveta, vsako leto od leta 1989 dalje ocenjuje nacionalno konkurenčnost in izdaja Letopis svetovne konkurenčnosti (World Competitiveness Yearbook, imenovan tudi Garellijev indeks), ki je najbolj obsežno letno poročilo o konkurenčnosti držav. (Gmeiner et. al., 2001, str. 25). Letopis svetovne konkurenčnosti analizira in razvršča države po njihovih sposobnostih, da ustvarijo in ohranijo konkurenčno poslovno okolje, ki spodbuja konkurenčnost podjetij, privablja nove in zadržuje obstoječe investitorje. Konkurenčnost države ne more biti omejena samo na BDP in produktivnost, ker se morajo podjetja boriti tudi s političnimi, družbenimi in kulturnimi dimenzijami. Zato morajo države zagotoviti okolje, ki ima najbolj učinkovito strukturo, institucije in politike za spodbujanje konkurenčnosti podjetij.

Do leta 2001 je bilo v osmih skupinah, ki oblikujejo sintezno nacionalno konkurenčnost in s tem rang posamezne države, upoštevanih 259 indikatorjev, od tega 87 na podlagi anketne ocene okrog 4300 podjetnikov, ki so izpolnili vprašalnike IMD. Slovenija je leta 1998 sprejela ponudbo za spremljanje nacionalne konkurenčnosti preko dveh partnerskih inštitutov (IER in EF Ljubljana) in bila tako leta 1999 prvič vključena v Letopis svetovne konkurenčnosti.

Do leta 2001 so bili indikatorji IMD razvrščeni v naslednjih osem temeljnih skupin, od leta 2001 naprej pa so bili razvrščeni samo še v štiri²:

1. Internacionalizacija (45 indikatorjev);
2. Delovanje vlade in državne uprave (48 indikatorjev);
3. Finančni sistem (27 indikatorjev);
4. Infrastruktura (32 indikatorjev);
5. Znanost in tehnologija (26 indikatorjev);
6. Management (36 indikatorjev);
7. Človeški faktor (44 indikatorjev);
8. Domače gospodarstvo (30 indikatorjev).

V letu 1998 so v IMD uporabnost mreže 259 indikatorjev povečali tako, da so indikatorje, na podlagi katerih so ugotavljali sintezno nacionalno konkurenčnost, razporedili v dve skupini, ki sta bili:

- atraktivnost in
- agresivnost.

Skupina 134 indikatorjev je predstavljala atraktivnost, ki je izražala primernost in pripravljenost države za tuje naložbe. Druga skupina 131 indikatorjev pa je predstavljala agresivnost, ki je

² Indikatorji za leto 2001 so razloženi na strani 6 tega magistrskega dela.

sintetizirala državno dinamiko pri uveljavljanju na tujih trgih. Pri tem je bilo 49 indikatorjev hkrati uporabljenih v obeh skupinah, izločenih pa je bilo 34 indikatorjev. Indikatorji so bili razvrščeni v skupini glede na jakost svojega vpliva. Oblikovanje teh dveh skupin je bil dober način za identifikacijo dveh ločenih, a hkrati uporabnih poti za večjo konkurenčnost. Dve državi z enako oceno sintezne nacionalne konkurenčnosti sta bili lahko glede na atraktivnost in agresivnost različno razvrščeni (Ekonomsko ogledalo, 1998, str.10).

Ta delitev je obstojala le v letu 1998, od leta 1999 naprej pa IMD spremlja samo še atraktivnost. Razvrstitev držav po kriterijih IMD v zadnjih letih kaže, da globalizacija zmanjšuje nacionalne disparitete v konkurenčnosti in da države s podobnimi rangi tvorijo podobne strukturne oziroma razvojno-behavioristične vzorce, ki jih je Garelli razvrstil v 10 skupin (Gmeiner et.al., 2001, str. 26-27). Razvrstitev držav v skupine odraža globalizacijo držav na osnovi konkurenčnosti in ugodne lokacije za poslovanje (to je na primerjalni oceni komparativnih prednosti, optimalni uporabi zmogljivosti pri pospeševanju produktivnosti ter na razvoju interaktivnih in skritih možnosti pri pospeševanju gospodarske rasti). To služi tudi v pomoč državi in podjetnikom pri sprejemanju investicijskih odločitev (Gmeiner, 2001, str. 27).

Metodologija merjenja nacionalne konkurenčnosti in število držav, ki jih obravnava Letopis svetovne konkurenčnosti, se do leta 2000 nista bistveno spremenila. V letu 2001 pa je IMD spremenil metodologijo na podlagi izkušenj in analize nacionalnih konkurenčnosti tekom let, tako da je prilagojena strukturnim in tehnološkim spremembam v nacionalnih okoljih. Najbolj se je spremenila in poenostavila zgradba temeljnih skupin in to s skrajšitvijo indikatorjev iz osmih v štiri skupine. Letopis svetovne konkurenčnosti za leto 2001 pokriva 49 držav in regij, ki igrajo ključno vlogo na svetovnih trgih. Vsebuje 286 indikatorjev konkurenčnosti, ki so razvrščeni v 4 skupine. Od teh 224 indikatorjev oblikuje sintezno nacionalno konkurenčnost in s tem rang posamezne države, 62 indikatorjev pa predstavlja samo dodatno informacijo. Slovenija je bila po vrednosti agregatnega indeksa svetovne konkurenčnosti³ v letu 2001 uvrščena na 38. mesto med 49-imi opazovanimi državami.

Tako so od leta 2001 naprej indikatorji IMD razvrščeni v naslednje štiri temeljne skupine konkurenčnosti:

- Gospodarska uspešnost (68 indikatorjev), ki opisujejo makroekonomsko stanje domačega gospodarstva, mednarodne menjave, mednarodnega investiranja, zaposlenosti in cen;
- Učinkovitost vlade in državne uprave (84 indikatorjev), ki spremljajo, v kolikšni meri vladne politike vodijo in podpirajo nacionalno konkurenčnost;
- Učinkovitost podjetij (60 indikatorjev), ki ocenjujejo, ali se podjetja obnašajo na inovativen, dobičkonosen in odgovoren način;
- Infrastruktura (74 indikatorjev), ki merijo, v kolikšni meri tehnološki, znanstveni in človeški viri zadovoljujejo potrebe poslovnega sektorja.

Vsako od štirih temeljnih skupin indikatorjev sestavlja pet podskupin, od katerih vsaka poudarja različne vidike konkurenčnosti. Predstavljene so v tabeli 1 na strani 7. Prikaz vseh indikatorjev po podskupinah pa se nahaja v Prilogi 13 tega magistrskega dela.

³ Razvrstitev držav po vrednosti agregatnega indeksa svetovne konkurenčnosti po IMD za obdobje 2000 do 2004 se nahaja v Prilogi 14 tega magistrskega dela.

Tabela 1: Sestava agregatnega indeksa globalne konkurenčnosti pri IMD v letu 2001 s prikazom temeljnih skupin in podskupin indikatorjev konkurenčnosti

	Število vseh indikatorjev	Število indikatorjev zbranih z anketo	Število uporabljenih indikatorjev	Relativna teža indikatorjev v %	Vrstni red moči
1. Gospodarska uspešnost	68	0	31	13,90	
1.1. Domače gospodarstvo	28	0	6	2,69	15
1.2. Mednarodna menjava	20	0	10	4,48	11
1.3. Mednarodno investiranje	8	0	8	3,59	13
1.4. Zaposlenost	8	0	5	2,24	17
1.5. Cene	4	0	2	0,90	20
2. Učinkovitost vlade in državne uprave	84	49	74	33,18	
2.1. Javne finance	11	1	7	3,14	14
2.2. Fiskalna (davčna) politika	14	2	10	4,48	11
2.3. Institucionalna organiziranost	22	4	21	9,42	2
2.4. Poslovna organiziranost	24	23	24	10,76	1
2.5. Vzgoja-izobraževanje	13	6	12	5,38	9
3. Učinkovitost podjetij	60	30	50	22,42	
3.1. Produktivnost	11	0	6	2,69	16
3.2. Trg dela	19	9	16	7,17	4
3.3. Finančni trg	14	6	13	5,84	6
3.4. Izkušnje menedžmenta	11	11	11	4,91	10
3.5. Vpliv globalizacije	5	5	5	2,24	17
4. Infrastruktura	74	25	68	30,50	
4.1. Bazična infrastruktura	18	4	16	7,17	4
4.2. Tehnološka infrastruktura	13	4	13	5,83	6
4.3. Znanstvena infrastruktura	21	6	21	9,42	2
4.4. Zdravje in okolje	17	5	13	5,83	6
4.5. Vrednostni sistem	5	5	5	2,24	17
Skupaj 1-4	286	104	224		

Vir: Gmeiner et al, 2001, str. 129.

Letopis svetovne konkurenčnosti uporablja različne tipe podatkov za merjenje kvantitativnih in kvalitativnih ekonomskih pojavov, in sicer:

- statistične indikatorje (trde podatke) za merjenje kvantitativnih ekonomskih pojavov;
- indikatorje zbrane z anketo (mehke podatke) za merjenje kvalitativnih ekonomskih pojavov.

Statistični indikatorji oziroma "trdi podatki" merijo kvantitativne ekonomske pojave in izvirajo iz mednarodnih, državnih in regionalnih organizacij, kot so na primer OECD, Svetovna banka, Združeni narodi, WTO, Unesco, IMF, nacionalne statistike in podatki ministrstev (v Sloveniji SURS, UMAR, Banka Slovenije, Ministrstvo za zdravje). Nanašajo se na neposredno spremljanje statističnih podatkov in vključujejo 120 indikatorjev za določitev skupnega ranga oziroma sinteznega indikatorja ter 62 indikatorjev, ki niso uporabljeni pri izračunu ranga. Njihov ponder pri izračunu skupnega ranga je 2/3.

"Mehki podatki" so ocene zbrane na podlagi obsežne in reprezentativne ankete s pomočjo mreže 52 partnerskih organizacij in vsebujejo 104 vprašanja, ki so v obliki anketnega vprašalnika poslana približno 4000 vodstvenim delavcem višjega in srednjega menedžmenta vseh držav, ki jih pokriva Letopis svetovne konkurenčnosti. Omenjeni podatki se uporabljajo predvsem za prepoznavanje vprašanj, ki jih ni lahko izmeriti, kot so npr: delovanje vodstva, delovna razmerja, podkupovanje, skrb za okolje in kvaliteto življenja. Vsebujejo tudi napovedi in pričakovanja za prihodnost s strani managerjev, ki delajo v mednarodnem okolju. Njihov ponder pri izračunu skupnega ranga je približno 1/3.

Zanimivo je, da so vsi indikatorji iz prve skupine Gospodarska uspešnost trdi podatki in izvirajo iz statističnih publikacij. V celoti mehki podatki so indikatorji v podskupinah Izkušnje menedžmenta, Vpliv globalizacije in Vrednostni sistem; prevladujoč delež pa imajo mehki podatki v podskupinah Poslovna organiziranost in Trg dela.

Sistem IMD pripisuje vsem indikatorjem konkurenčnosti znotraj skupine enako težo, čeprav niso vsi enako pomembni pri ugotavljanju nacionalne konkurenčne sposobnosti. Prav tako vsi indikatorji niso enako pomembni za konkurenčnost v različnih državah, ker bi bilo potrebno upoštevati nacionalno strukturo stroškov. Vrednosti posameznih indikatorjev so standardizirane, pri agregaciji na vseh ravneh pa IMD uporablja aritmetično sredino. Države so rangirane glede na agregatni rang države, po skupinah in po podskupinah konkurenčnosti.

Po smernicah IMD so najbolj konkurenčne tiste države, ki so najbolj globalno usmerjene, privlačne za tuje investicije ter imajo visoko delovno produktivnost, ki je pogojena tako z nacionalnim značajem kot tudi s sistemom vrednot. Indikatorji iz skupin učinkovitosti vlade in državne uprave, učinkovitosti podjetij in učinkovitosti infrastrukture s kvaliteto poslovanja organizacije in financiranja naložb dolgoročno opredeljujejo globalno konkurenčnost. Indikatorji iz skupine gospodarska uspešnost pa kažejo trenutne (tekoče) ekonomske učinke.

Indikatorji IMD merijo konkurenčnost na nacionalni in na makro ravni posameznih sektorjev gospodarstva, niso pa primerni za spremljanje konkurenčnosti na mikro ravni. Analizo konkurenčnosti na dezagregirani ravni omogočajo SSP, ki so bolj podrobno predstavljene v nadaljevanju tega magistrskega dela.

S pomočjo indikatorjev IMD pa je možno ugotoviti ali države podpirajo konkurenčnost podjetij ali ne. Konkurenčnost posamezne države je posledično odvisna od konkurenčnosti podjetij, ta pa je odvisna od učinkovite strukture družbe, učinkovitega trga in konkurence, institucij in politik.

Načela IMD o delovanju trga in konkurence, na osnovi katerih so oblikovani indikatorji konkurenčnosti po posameznih skupinah, so (Gmeiner et. al, 2001, str.60) :

Gospodarska uspešnost:

- Blaginja in razcvet države sta odsev preteklih ekonomskih rezultatov.
- Konkurenca na trgu, ki je posledica delovanja tržnih sil, izboljšuje ekonomske rezultate države.
- Več kot je konkurence v domačem gospodarstvu, večja je verjetnost za večjo konkurenčnost domačih podjetij na tujem trgu (konkurenčnost domačega gospodarstva).
- Uspeh države v mednarodni trgovini je odvisen od konkurenčnosti domačega gospodarstva.
- Odprtost trga za mednarodne ekonomske aktivnosti (tujo konkurenco) povečuje ekonomske rezultate države.

Učinkovitost vlade in državne uprave:

- Vladna intervencija na trgu (poslovnih aktivnosti) mora biti poleg tega, da se vzpostavljajo konkurenčni pogoji za podjetij, zmanjšana na minimum.

Učinkovitost podjetij:

- Dobro razvit, mednarodno integriran finančni sektor (trg) države podpira mednarodno konkurenčnost države.
- Vzdrževanje visokih življenjskih standardov zahteva integracijo z mednarodnim gospodarstvom (odprtost trga).

Infrastruktura:

- Države, ki imajo razvito tehnološko in znanstveno infrastrukturo (veliko vlagajo v raziskave in razvoj, telekomunikacije in novo informacijsko tehnologijo, so inovativne in imajo veliko število zaščitene patentov), so v mednarodnem okolju bolj konkurenčne od neinovativnih držav.

Povezavo med indikatorji IMD in indikatorji SSP bi lahko našli le v skupini indikatorjev Učinkovitost podjetij. Ker je moje magistrsko delo posvečeno predvsem analizi konkurenčnosti kreditnih institucij s pomočjo SSKI, ki so primerne za analizo konkurenčnosti na dezagregirani ravni posamezne dejavnosti oziroma sektorja, se bom osredotočila predvsem na tiste indikatorje IMD, ki se nanašajo na finančni sektor.

Iz prve podskupine Trg dela je za nas zanimiv indikator finančno strokovno znanje (Finance skills), ki ocenjuje, ali je v državi razpoložljivih dovolj delavcev s strokovnim finančnim znanjem, kamor lahko štejemo tudi delavce zaposlene v kreditnih institucijah. Omenjenega indikatorja ne smemo enačiti s številom zaposlenih v kreditnih institucijah, ki je spremenljivka SSKI.

Iz druge podskupine Produktivnost se samo indikator Produktivnost storitvenih dejavnosti deloma nanaša tudi na kreditne institucije, ki pa pokriva vse storitvene dejavnosti skupaj in ne omogoča parcialne analize po posameznih storitvenih dejavnostih ter tako ne omogoča analize na dezagregirani ravni.

Z vidika primerjave s spremenljivkami in indikatorji SSKI so najbolj zanimivi indikatorji iz podskupine Finance. Še posebej zanimiv je indikator celotna sredstva (povprečna aktiva) bančnega sektorja kot delež BDP, ki je tudi indikator konkurenčnosti SSKI. Zanimiv je tudi indikator, ki ocenjuje, kakšna je razvitost bančnih storitev znotraj države. Z vidika kvalitetnega bančnega poslovanja s prebivalstvom je zanimiv indikator, ki prikazuje, kolikšno število prebivalcev odpade na posamezno lokalno enoto kreditne institucije (bančno poslovalnico). Omenjeni indikator je analogen indikatorju konkurenčnosti SSKI, ki prikazuje kolikšno število lokalnih enot kreditnih institucij odpade na milijon prebivalcev posamezne države. Zanimiva sta tudi indikatorja bančna regulativa (ne sme omejevati konkurence v gospodarstvu) in transparentnost finančnih institucij (znotraj države bi morala biti dobro razvita), ki pa neposredno nista povezana s SSKI, ker sta to makro indikatorja, ki ocenjujeta, kako regulacija bančnega sektorja in transparentnost finančnih institucij vpliva na konkurenčnost na nacionalni ravni.

Iz zgoraj povedanega lahko ugotovimo, da so indikatorji IMD primerni predvsem za analizo konkurenčnosti na nacionalni in na makro ravni, niso pa primerni za analizo konkurenčnosti znotraj posameznih dejavnosti oziroma sektorjev gospodarstva. Tudi tisti indikatorji, ki se nahajajo v skupini Finance, se ne nanašajo na strukturne značilnosti dejavnosti bančništva, ampak bolj na značilnosti njihovega poslovanja in načina ter uspešnosti tekmovanja v konkurenčnem boju.

Letopis svetovne konkurenčnosti uporabljajo v poslovnem okolju pri sprejemanju strateških poslovnih odločitev, vladne agencije za oblikovanje različnih politik in akademski svet za boljše razumevanje in analizo konkurenčnosti držav na svetovnih trgih. Analitična vrednost bogastva indikatorjev letopisa IMD je v pomoč mednarodnim podjetnikom pri poslovnih in investicijskih odločitvah, čeprav so v indikatorjih zajeta tudi merila, ki so posledica in ne izvor nacionalne konkurenčnosti.

2.3 Prikaz indikatorjev World Economic Forum (WEF)

Svetovni gospodarski forum (v nadaljevanju: WEF) ima sedež v Ženevi in je bil ustanovljen leta 1971, ko je profesor Klaus Schwab iz univerze v Ženevi organiziral konferenco evropskih poslovnih vodij v Davosu, kjer so razglabljali o globalni praksi poslovanja. Iz uspeha te prve konference se je razvil European Management Forum, ki se je leta 1987 preimenoval v World Economic Forum.

WEF pomaga pri prepoznavanju pomembnih izzivov, s katerimi se sooča človeštvo in omogoča najpomembnejšim akterjem družbe diskusijo o teh izzivih. Forum tudi pomaga poslovnemu svetu in poslovnim vodjem, da se vključijo v širše probleme sveta. V zadnjih letih je WEF iz tradicionalne vloge organizatorja dogodkov (konferenc, sestankov) prešel v bolj aktivno vlogo katalizatorja napredka pri ključnih problemih na globalni ravni.

Forum izdaja svoje publikacije in poročila, ki zasledujejo glavne družbene in ekonomske probleme. Ena najbolj zanimivih in uporabnih publikacij je Global Competitiveness Report, ki meri relativno gospodarsko konkurenčnost 75 držav. Slovenija je bila prvič vključena v sistem ocenjevanja nacionalne konkurenčne sposobnosti v WEF⁴ leta 2001. Glede na indeks razvojne konkurenčnosti oziroma komparativne rasti (GCI) je bila Slovenija uvrščena na relativno dobro 31. mesto in je v skupini držav z močnimi možnostmi rasti. Glede na indeks tekoče konkurenčnosti (CCI) pa je bila Slovenija uvrščena na 32. mesto in je v skupini držav, katerih nivo dohodka bo v prihodnosti težko vzdrževati, če ne bodo dokončale vseh temeljnih mikroekonomskih reform (UMAR, 2002, str. 106).

WEF definira globalno konkurenčnost kot sposobnost države, da dosega trajno visoko rast BDP na prebivalca, oziroma kot sposobnost nacionalnega gospodarstva, da ustvari hiter in trajen donos v življenjskem standardu (The World Competitiveness Report, 1997, str. 20). Metodologija WEF-a predvideva, da se države razvijajo od nizkih stopenj razvoja in dohodka (gospodarski razvoj na temelju lastnih proizvodnih faktorjev) preko srednjih (na podlagi investicij in tuje tehnologije) do visokih (razvoj na podlagi lastnih inovacij). Hkrati s stopnjo razvoja se spreminja strukturna osnova globalne konkurenčnosti okolja in podjetij, načina proizvodnje in konkuriranja ter vloga vlade (UMAR, 2002, str. 106).

Do leta 2001 je WEF pri oceni globalne konkurenčnosti upošteval 155 indikatorjev. Indikatorji vsebujejo statistične podatke in ocene, ki izhajajo iz presoje poslovnih dejavnikov. WEF je izločil tiste indikatorje, ki so posledica in ne vzrok nacionalne konkurenčnosti, kot so rast BDP, rast izvoza, rast sektorjev, pritok tujih direktnih investicij.

Omenjeni indikatorji so bili razvrščeni v 8 skupin, ki opredeljujejo okolje oziroma sposobnost nacionalne konkurenčnosti države (Gmeiner, 2001, str. 28) in so predstavljeni v tabeli 2 na strani 11.

⁴ Razvrstitev držav po vrednosti indeksa razvojne konkurenčnosti GCI in indeksa tekoče konkurenčnosti CCI po WEF za leti 2001 in 2002 se nahaja v Prilogi 17 tega magistrskega dela.

Tabela 2: Sestava globalne konkurenčnosti pri WEF v letu 2000 s prikazom skupin indikatorjev konkurenčnosti

	Število vseh indikatorjev	Število indikatorjev zbranih z anketo	Relativna teža indikatorjev v %	Vrstni red moči
1. Odprtost gospodarstva za mednarodno trgovino in finance	24	20	16,67	1
2. Vloga vladnega proračuna in intervencij	23	13	16,67	1
3. Razvoj finančnega trga	20	11	16,67	1
4. Kvaliteta infrastrukture	17	10	11,11	5
5. Kvaliteta tehnologije	18	14	11,11	5
6. Kvaliteta poslovnega managementa	17	17	5,55	7
7. Fleksibilnost trga dela in izobraževanja	28	21	16,67	1
8. Kvaliteta pravnih in političnih institucij	8	8	5,55	7
Skupaj 1-8	155	114	100	

Vir: Gmeiner et. al., 2001, str. 28.

Na podlagi podatkov za zgoraj omenjene indikatorje je WEF izračunal indeks konkurenčnosti CI (Competitiveness Index) tako, da je različno ponderiral posamezne skupine indikatorjev. Največji pomen, in sicer po 1/6 celotne sposobnosti, je pripisal skupinam Odprtosti (1), Vlogi vladnega proračuna (2), Razvoju finančnega trga (3) in Fleksibilnosti trga dela (7). 1/9 celotne sposobnosti je WEF pripisal skupinama Kvaliteta infrastrukture (4) in Kvaliteta tehnologije (5), preostanek pa je enakomerno pripisal Kvaliteti poslovnega managementa (6) in Kvaliteti pravnih in političnih institucij (8).

Leta 2001 pa je tudi pri WEF-u prišlo do največjih metodoloških sprememb zaradi vse večje globalizacije. Teorije gospodarske rasti opredeljujejo raven BDP na prebivalca s človeškimi, naravnimi in tehnološkimi faktorji, zato so za trajnostni razvoj nujne spremembe institucionalnega okolja, pomembna pa je tudi razvojna vloga države pri vodenju razvojne politike na gospodarskem, socialnem in okoljskem področju. Dolgoletna struktura 8 skupin se je v letu 2001 zato razgradila v 11 skupin, v katerih imajo vlogo tudi mreže, kvaliteta javnih institucij (pravičnost in nepodkupljivost) ter okoljska politika kot osamosvojeno področje, ki omogoča natančnejšo analizo in prognozo razvoja posameznih držav in skupin še posebej, če je pri tem navzoča tudi njihova kvantitativna pomembnost (ponderji).

Leta 2001 je bilo 174 (174/140) indikatorjev razvrščenih v 11 skupin (Gmeiner et. al. 2001, str. 28), ki so prikazane v tabeli 3.

Tabela 3: Sestava globalne konkurenčnosti pri WEF v letu 2001 s prikazom skupin indikatorjev konkurenčnosti

	Število vseh indikatorjev	Število indikatorjev zbranih z anketo
1. Splošna infrastruktura	15	15
2. Tehnološke inovacije in difuzija	23	14
3. Podjetniška strategija	23	23
4. Javne institucije v službi pravne varnosti	14	14
5. Agregatni narodno-gospodarski profil	9	0
6. Makroekonomsko okolje	33	22
7. Informacijska in komunikacijska tehnologija	17	12
8. Javne institucije – korupcija	7	7
9. Domača konkurenca	7	7
10. Mreže (clustri)	11	11
11. Okoljska politika	15	15
Skupaj 1-11	174	140

Vir: Gmeiner et. al., 2001, str. 28.

Število indikatorjev se je povečalo za eno osmino zaradi odpiranja treh dodatnih skupin, pa tudi zaradi premeščanja in dopolnjevanja indikatorjev v skupinah, ki se ne prekrivajo z nekdanjimi osmimi.

Do sprememb v metodologiji je prišlo zaradi opravljenih teoretičnih in empiričnih raziskav, ki so imele za posledico tudi oblikovanje dveh indeksov konkurenčnosti namesto nekdanjega enotnega indeksa konkurenčnosti - CI (Competitiveness Index), ki sta:

- Indeks razvojne konkurenčnosti oziroma indeks komparativne rasti GCI (Growth Competitiveness Index). GCI poskuša oceniti osnovne pogoje za trajno gospodarsko rast države v naslednjih 5 letih. Ocenjuje, v kakšnem obsegu strukturne, institucionalne in politične značilnosti države na srednji rok podpirajo visoke stopnje gospodarske rasti. Meri se z letno stopnjo rasti BDP na prebivalca. Sestavljajo ga trije podindeksi: raven tehnologije in tehnološki napredek v državi, kvaliteta javnih institucij in makroekonomsko okolje.
- Indeks tekoče konkurenčnosti CCI (Current Competitiveness Index). CCI ocenjuje osnovne pogoje tekoče stopnje produktivnosti države (na podlagi mikroekonomskih kazalcev meri niz institucij, tržnih struktur in ekonomskih politik) in ali je raven BDP na prebivalca v skladu s temi pogoji in torej vzdržna na dolgi rok. Meri se z ravni BDP na prebivalca. Raven BDP na prebivalca je osnovna mera nacionalne konkurenčnosti in je tesno povezana z ravni življenjskega standarda v državi. Je najboljša mera tekoče konkurenčnosti.

Če povežemo oba vidika, makro in mikroekonomski, lahko zaključimo, da je za zdravo konkurenčno gospodarstvo nujno potreben stabilen sistem političnih institucij in pravnih okvirov ter zdrava fiskalna in monetarna politika na makroekonomski ravni. To pa vedno ni dovolj. Makroekonomski okviri dajejo možnost za proizvodnjo in ustvarjanje bogastva in blaginje, vendar jih sami ne ustvarjajo. Proizvodnjo in bogastvo ustvarjajo podjetja, ki so mikroekonomske celice gospodarstva. Odvisna sta od operativnih modelov in strategij podjetij, kakovosti njihovih proizvodnih virov ter kakovosti infrastrukture, ki jo podjetja uporabljajo. Prav tako pa na proizvodnjo in bogastvo vplivajo kakovost institucij, pravnih okvirov ter ekonomskih in drugih politik, ki ustvarjajo poslovno okolje, v katerem podjetja poslujejo in tekmujejo v konkurenčnem boju.

V nadaljevanju je predstavljena sestava obeh indeksov konkurenčnosti GCI in CCI.

Sestava indeksa GCI⁵

GCI indeks sestavljajo izbrani indikatorji iz skupin tehnologije, javnih institucij in makroekonomskega okolja, ločeno za dva tipa dežel (glej Tab. 4, na strani 14), ki spodbujajo gospodarsko rast srednjeročno in dolgoročno in igrajo ključno vlogo na vseh stopnjah gospodarskega razvoja.

Tehnološki napredek je najpomembnejši razvojni dejavnik, ki spodbuja gospodarsko rast tistih držav, ki temeljijo na znanju. Tehnološki napredek in inovativnost omogočata posameznim državam trajno gospodarsko rast in njihovim gospodarskim subjektom uspešno delovanje na visoko integriranih, konkurenčnih in zasičenih trgih. Inovativnost vpliva in spodbuja konkurenčnost, le-ta pa povratno vpliva na inovativnost na še višji ravni.

Sestava GCI indeksa je odvisna od tega, ali je določena država inovativno osrednja (core innovator) ali inovativno periferna (non-core innovator). Po WEF-ovi metodologiji so inovativno

⁵ Indikatorji, s pomočjo katerih se izračuna GCI, so navedeni v Prilogi 15 tega magistrskega dela

osrednje tiste države, ki letno registrirajo vsaj 15 patentov na vsak milijon prebivalcev. Takšnih držav je 24.

Za te države je indeks GCI izračunan kot ponderirano povprečje tehnološkega indeksa, ki ima ponder $1/2$ ter indeksa javnih institucij in indeksa makroekonomskega okolja, ki imata vsak posebej ponder $1/4$.

V inovativno perifernih državah pa so pri izračunu indeksa GCI enako pomembni indikatorji iz vseh treh skupin oziroma vsi trije indeksi (tehnološki, javne institucije in makroekonomsko okolje), ponder vsakega je $1/3$.

Zaradi delitve držav v dve skupini, je tudi sestava tehnološkega indeksa odvisna od tega, ali je določena država inovativno osrednja (core innovator) ali inovativno periferna (non-core innovator).

Za inovativno osrednje (core innovators) države se tehnološki indeks izračuna kot aritmetično povprečje izbranih indikatorjev iz skupine inovacij (ki sestavljajo indeks inovacij) in izbranih indikatorjev iz skupine informacijskih in komunikacijskih tehnologij (ki sestavljajo podindeks informacijskih in komunikacijskih tehnologij).

V inovativno perifernih (non-core innovators) državah, ki niso bistveni inovatorji, pa igra tehnologija pomembnejšo vlogo kot inovacije. Tehnološki indeks je za te države izračunan kot ponderirano povprečje indikatorjev iz skupine informacijskih in komunikacijskih tehnologij (ki sestavljajo podindeks informacijskih in komunikacijskih tehnologij), ki imajo ponder $1/2$, indikatorjev iz skupine prenosa tehnologije (ki sestavljajo podindeks prenosa tehnologije), ki imajo ponder $3/8$ in indikatorjev iz skupine inovacij (ki sestavljajo podindeks inovacij), ki imajo ponder $1/8$.

Sestava indeksa makroekonomskega okolja in indeksa javnih institucij pa je za vse države enaka. Indeks makroekonomskega okolja je izračunan kot ponderirano povprečje izbranih indikatorjev iz skupine makroekonomske stabilnosti (sestavljajo podindeks makroekonomske stabilnosti), ki imajo ponder $1/2$, izbranih indikatorjev iz skupine deželnega ratinga (sestavljajo podindeks deželnega ratinga) in izbrani indikatorji iz skupine splošnih vladnih izdatkov (sestavljajo podindeks splošnih vladnih izdatkov), ki imajo vsak ponder $1/4$. Višji vladni izdatki so povezani z nižjo stopnjo gospodarske rasti, ki bi bila maksimalna v primeru, da izdatkov države sploh ne bi bilo.

Indeks javnih institucij pa je izračunan kot aritmetično povprečje izbranih indikatorjev iz skupine pogodb in prava (sestavljajo podindeks pogodb in prava) ter izbranih indikatorjev iz skupine korupcija (sestavljajo podindeks korupcija).

GCI torej meri sposobnost nacionalnega gospodarstva za dosego trajne gospodarske rasti skozi daljše obdobje ob predpostavki sedanje ravni razvoja.

Tabela 4: Sestava indeksa razvojne konkurenčnosti oziroma indeksa komparativne rasti - GCI

		Inovativno osrednje - core države		Inovativno periferne – non core države		
		Agregatni ponder v %	Grupni ponder v %	Agregatni ponder v %	Grupni ponder v %	Rang ponderja
1.	Tehnološki podindeks	50,00		33,33		
2.	Javne institucije	25,00		33,33		
3.	Makroekonomsko okolje	25,00		33,33		
	1. Tehnološki podindeks					
	1.1 Inovacije	50,00	25,00	12,50	4,18	8
	1.2 Informacijske in komunikacijske tehnologije	50,00	25,00	50,00	16,67	1
	1.3 Prenos tehnologije	-	-	37,50	12,50	5
	2. Javne institucije					
	2.1 Pogodbe in pravo	50,00	12,50	50,00	16,66	1
	2.2 Korupcija	50,00	12,50	50,00	16,66	1
	3. Makroekonomsko okolje					
	3.1 Makroekonomska stabilnost	50,00	12,50	50,00	16,67	1
	3.2 Deželni rating	25,00	6,25	25,00	8,33	6
	3.3 Splošni vladni izdatki	25,00	6,25	25,00	8,33	6

Vir: Razvoj analize in diagnoze konkurenčne sposobnosti Slovenije, 2001, str. 128.

Sestava indeksa CCI

CCI indeks ocenjuje tekočo (trajnostno) konkurenčnost in se meri z ravniyo BDP na prebivalca. Meri osnovne pogoje tekoče stopnje produktivnosti dežele (na podlagi mikroekonomskih kazalcev meri niz institucij, tržnih struktur in ekonomskih politik) in ocenjuje ali je stopnja BDP-ja v skladu s temi pogoji in torej vzdržna na dolgi rok (UMAR, 2002, str.106).

Izboljšanje na mikroekonomski ravni je nujno za napredek in razvoj gospodarstva. Produktivnost in ustvarjanje bogastva sta ukoreninjena v poslovanju in strategijah podjetij kot tudi v kvaliteti nacionalnega poslovnega okolja, v katerem tekmujejo podjetja znotraj države. Država ne more biti konkurenčna, če podjetja, ki v njej poslujejo, niso konkurenčna. Lahko pa s politično stabilnostjo in zdravimi makroekonomskimi politikami, tržno odprtostjo in privatizacijo pomaga ustvariti takšno nacionalno poslovno okolje, ki spodbuja konkurenčnost. (Porter, 2002, str. 6)

CCI⁶ sestavlja:

- Podindeks poslovanja in strategije podjetij;
- Podindeks kakovosti nacionalnega poslovnega okolja.

Oba podindeksa se med seboj prepletata. Bolj zahtevne strategije podjetij zahtevajo bolj izobražene delavce, boljše informacije, boljšo infrastrukturo, bolj napredne institucije in močnejši konkurenčni pritisk. Podjetja so lahko v konkurenčnem boju uspešna samo s kvalitetnimi in diferenciranimi proizvodi ob uporabi produktivnejših tehnik proizvodnje. Uspešnost podjetij je odvisna tudi od kakovosti nacionalnega poslovnega okolja. Kakovost nacionalnega poslovnega okolja določajo štirje medsebojno povezani dejavniki, ki so (Porter, 2002, str.7) :

- kakovost proizvodnih dejavnikov,
- operativni modeli in strategije podjetij
- sorodne in podporne dejavnosti,
- pogoji na strani povpraševanja.

⁶ Indikatorji s pomočjo katerih se izračuna CCI so navedeni v Prilogi 16 tega magistrskega dela

CCI meri tekočo konkurenčnost, ki je vzdržna na dolgi rok. Posamezni indikatorji, ki ga sestavljajo, pa vplivajo tudi na dvig tekoče konkurenčnosti in na rast proizvodnje, ki se kaže v višji ravni BDP na prebivalca. Intenzivnost domače konkurence, okolje primerno za inovacije in pritiski na strani povpraševanja na primer pozitivno vplivajo na dvig konkurenčnosti.

Države lahko kratkoročno poslujejo nad svojimi zmožnostmi in dosežejo višjo raven BDP na prebivalca, kot ga omogočajo dane mikroekonomske osnove. To kaže na povečan potencial gospodarstva. Do tega pride običajno zaradi trenutnega povečanja tujih direktnih investicij ali trenutnega povečanja naravnih virov. Vendar pa bodo države takšno raven BDP na prebivalca težko zadržale na dolgi rok, če ne bodo izboljšale svojih mikroekonomskih osnov, ko bo pozitiven vpliv posebnih dejavnikov izginil (Porter, 2002, str. 13).

Države lahko poslujejo tudi pod svojimi zmožnostmi in ne dosežejo ravni BDP na prebivalca, ki bi bil dosegljiv ob danih mikroekonomskih osnovah. To kaže na ranljivost gospodarstva. Kljub temu imajo te države dobre obete za prihodnost, saj bodo ob izboljšanju političnih in drugih makroekonomskih razmer ob danih mikroekonomskih osnovah lahko dosegle višjo raven BDP na prebivalca (Porter, 2002, str. 13).

Čeprav CCI meri konkurenčnost na dezagregiranih ravneh, pa ne vsebuje enakih elementov kot SSP in ne omogoča poglobljene analize posameznih dejavnosti gospodarstva. Večina indikatorjev je namenjena ugotavljanju kakovosti nacionalnega poslovnega okolja, ki zadeva celotno gospodarstvo. Tudi indikatorji, ki sestavljajo indeks poslovanja in strategije podjetij, se ne nanašajo na strukturo podjetij ampak bolj na značilnosti njihovega poslovanja in način tekmovanja v konkurenčnem boju.

Skupaj oba indeksa GCI in CCI predstavljata različna in zelo komplementarna vpogleda v vire nacionalne konkurenčne sposobnosti. Oba skupaj dajeta boljšo predstavbo o konkurenčnosti države kot vsak posebej. Indeksa sta sestavljena s selektivnim izborom iz nabora 34 kvantitativnih indikatorjev in z anketo zbranih ocen (140) obsežnega vzorca v posameznih državah. V petletnem obdobju lahko celotno povečanje števila indikatorjev pripišemo ravno "soft" ocenam, kot so npr. učinkovitost državnih institucij, kvaliteta in narava ponudbenikov ter spoštovanje pravnega reda in varnosti. Indeksa kažeta, da obstajajo okoliščine, ki prispevajo k ravni dohodka na prebivalca, in okoliščine, ki prispevajo k njegovi spremembi oziroma rasti (Gmeiner, 2001, str. 28).

Kot izhaja že iz Tabele 3, na strani 11 v WEF menijo, da informacije podjetnikov o okolju, v katerem deluje poslovni svet, dajejo mnogo boljšo in zanesljivejšo sliko kot razpoložljivi "trdi" podatki. "Mehke" ocene in pogledi vodilnih delavcev v podjetjih z mednarodnim poslovanjem in perspektivnostjo uvajajo bolj poglobljeno razumevanje razvojne dinamike na naslednjih področjih (Gmeiner et al., 2001, str. 28):

- kvalitete in učinkovitosti v splošni infrastrukturi;
- pri tendencah podjetniške strategije;
- pri oceni domače konkurence;
- pri javnih institucijah, ki nudijo pravno varnost;
- pri javnih institucijah, ki preganjajo korupcijo;
- pri razširjenosti in kvaliteti mrežnega delovanja;
- pri okoljski politiki.

Nasteta področja, ki oblikujejo kot skupine sedanjo nacionalno konkurenčnost, so izključno "mehke" ocene - sodila, zbrana na podlagi odgovorov 4600 poslovnih, brez kombinacije s

kvantitativnimi indikatorji (metodologija IMD nasprotno v treh od štirih agregatov konkurenčnosti kombinira podatke in ocene) (Gmeiner et al., 2001, str. 29).

Posebnosti WEF so:

- povečano število "mehkih" ocen in nizek delež kvantitativnih statističnih podatkov (manj kot petina);
- ponderacijski sistem, v katerem ima najpomembnejšo vlogo tehnološki napredek;
- razlikovanje med gospodarstvi, ki kreirajo zmogljivosti za inovacije (core innovators) in tistimi, ki samo uporabljajo znano tehnologijo preko tehnološke difuzije (non-core innovators).

2.4 Ocena uporabnosti indikatorjev IMD in WEF za analizo konkurenčnosti

Indikatorji konkurenčnosti IMD-ja in WEF-a uživajo velik ugled v svetu. S svojo obsežnostjo pokrivajo veliko področij gospodarstva, zato se predvideva, da odlično ocenjujejo nacionalno konkurenčnost gospodarstev, poleg tega pa so tudi dobro pokriti v medijih. Vlada, investitorji (poslovni svet) in javnost jih pozorno opazujejo in spremljajo spremembe v rangu konkurenčnosti posameznih držav in glede na to ocenjujejo, katere države so gospodarsko perspektivne za nove investicije, poslovanje in podobno. Mednarodnim podjetnikom pomagajo pri sprejemanju njihovih poslovnih in investicijskih odločitev. Čeprav so v IMD-jevih in WEF-ovih letnih poročilih o konkurenčnosti države samo rangirane glede na globalno konkurenčnost in po posameznih indikatorjih (podatki niso kvantitativni), so omenjena letna poročila med najbolj vplivnimi sodobnimi ekonomskimi publikacijami.

Oba sistema merjenja nacionalne konkurenčne sposobnosti IMD in WEF imata različni izhodišči in s tem določene prednosti in slabosti za analizo konkurenčnosti posameznih držav.

IMD je osredotočen na relativen konkurenčen položaj gospodarstva s poudarkom na lokacijski privlačnosti in investicijskem potencialu. Mednarodne primerjave nacionalnih konkurenčnih sposobnosti po IMD metodologiji predstavljajo uporabno osnovo za razvojno strategijo države. Vse državne politike morajo oblikovati takšne cilje, ki so dosegljivi in sprejemljivi in bodo omogočili visoko kvaliteto življenja vsem državljanom tako v smislu višjega življenjskega standarda kot tudi v smislu večje socialne varnosti ter boljšega ekonomskega in naravnega okolja. Pomembno je prepoznati najšibkejše dele gospodarstva in vlogo, ki jo le-ti imajo pri oblikovanju nacionalne konkurenčne sposobnosti države.

Vendar pa IMD dosežene konkurenčnosti eksplicitno ne meri. Opisuje pogoje in okoliščine oziroma dejavnike, ki določajo konkurenčnost. Konkurenčnost po metodologiji IMD ni omejena samo na raven BDP na prebivalca in na produktivnost, ker se morajo podjetja spopadati tudi s političnimi, kulturnimi in izobraževalnimi dimenzijami držav in njihovih gospodarstev. Obenem pa IMD rangira države glede na njihovo nacionalno konkurenčnost. Navedeno pripelje do analitične zmede. Nejasno je namreč, kako lahko IMD meri nacionalno konkurenčnost, če se po metodologiji IMD konkurenčnosti podjetij ne da meriti, obenem pa konkurenčnost podjetij določa nacionalno konkurenčnost (Lall, 2001, str. 10).

Kljub navedenim pomanjkljivostim in analitični ter metodološki nedoslednosti Letopis svetovne konkurenčnosti, ki ga izdaja IMD, uporabljajo poslovni svet za sprejemanje strateških poslovnih odločitev, vladne agencije za oblikovanje različnih politik in akademski svet za boljše razumevanje in analizo konkurenčnosti držav na svetovnih trgih. Poslovni svet s pomočjo Letopisa svetovne konkurenčnosti ocenjuje nacionalno in mednarodno okolje. V odprtem in

globalnem svetu je lokacija za podjetja izjemno pomembna. Občasno morajo podjetja ponovno oceniti obstoječe in izbrati nove lokacije za poslovanje. Pri tem uporabijo Letopis svetovne konkurenčnosti kot ključni dejavnik v procesih odločanja.

Kljub spremembi metodologije v letu 2001 je ostal IMD konzervativen, ker pripisuje vsem indikatorjem konkurenčnosti znotraj skupine enako težo, čeprav niso vsi enako pomembni pri ugotavljanju nacionalne konkurenčne sposobnosti. IMD je zaradi primerljivosti letnih serij vrsto let na približno enakem številu indikatorjev (286 leta 2001), ki so za mednarodne investitorje in finančne družbe veliko bolj uporabni kot sintezni indikator ali rang države (Gmeiner et al., 2001, str.31). Sistem IMD omogoča z bogatim naborom indikatorjev številne parcialne analize konkurenčne sposobnosti posameznih držav, njegova slabost pa je v tem, da pripisuje vsem indikatorjem konkurenčnosti znotraj skupine enako težo. Sintezni indikator namreč ne ponazarja možnosti za dolgoročno gospodarsko rast, ker je sestava indikatorjev nekonsistentna in vsebuje tudi takšne, ki so posledica in ne izvor konkurenčnosti.

Metodologija WEF pa visoko vrednoti tiste indikatorje, ki so ključnega pomena za doseganje visoke gospodarske rasti. Zato je posebna pozornost namenjena tistim indikatorjem, ki trajno zagotavljajo visoko letno stopnjo rasti BDP na prebivalca. WEF konkurenčnost meri z ravni BDP na prebivalca, vendar to ni prava mera za mednarodno konkurenčnost. WEF se izogiba konfliktnim trgov in predpostavlja, da vsi trgi delujejo perfektno in da na njih vlada popolna konkurenca ter da vse države spodbujajo prosto delovanje trgov in s svojimi politikami zagotavljajo enake pogoje poslovanja vsem podjetjem na trgu. Ker konkurenčnost definira na splošno kot raven BDP na prebivalca, se oddaljuje od analize neposredne konkurenčnosti med državami in se približuje analizi produktivnosti in rasti. Zaradi tega izgleda analiza konkurenčnosti nekoliko nejasna in zmedena. Po eni strani gre za primerjavo dohodkov med državami (raven BDP na prebivalca), po drugi strani pa gre za primerjavo gospodarske rasti med državami (sprememba v ravni BDP na prebivalca). Primerjava rasti in dohodkov je za nekatere konkurenčne gospodarske dejavnosti sicer smiselna, za mnoge druge pa je povsem irelevantna pri prizadevanjih držav, kako bi izboljšale svoje konkurenčne prednosti glede na druge države. Kljub temu pa daje dober okvir za grobo prepoznavanje konkurenčnosti držav (Lall, 2001, str. 7-13).

WEF sestavo in število indikatorjev prilagaja teoriji rasti, ki središčno pozornost usmerja k definiciji nacionalne konkurenčne sposobnosti, ki omogoča trajno doseganje letne rasti BDP na prebivalca. Zato je WEF z letom 2001 razširil število skupin konkurenčnosti in izločil vse indikatorje, ki so avtokorelirani oziroma že posledica konkurenčne sposobnosti (tako na primer ne vključuje spremenljivk rast BDP, rast izvoza, rast sektorjev in priliv tujih direktnih investicij). WEF-ov nekdanji CI indeks (sedanji GCI) ima v sebi preverjeno prognostično kvaliteto, ki je eks post merljiva in za določeno daljše časovno obdobje dobro korelira z gospodarsko rastjo zajetih držav. Zanesljivost ocenjevanja bodoče gospodarske rasti s GCI indeksom je zadovoljiva. (Gmeiner et al., 2001, str.31). Močna stran WEF-ove metodologije je njegov poudarek na strukturnih pogojih na mikro ravni, ki so vitalna determinanta konkurenčnosti in so izraženi preko CCI indeksa. Vedno bolj postaja jasno, da se makroekonomska situacija ne more izboljšati sama po sebi samo s promoviranjem trajnostne gospodarske rasti. Pomembno je izboljšati gospodarsko strukturo na mikro ravni in tudi način vključevanja gospodarstev na globalne trge in svetovne tokove tehnologije.

Poleg utemeljenosti reprezentativnosti in selektivne uporabe WEF-ovih indikatorjev pri razvrščanju nacionalne konkurenčnosti je njegova prednost pred IMD tudi previdno tehtanje posameznih indikatorjev in od leta 2001 razlikovanje med inovativnimi in neinovativnimi

državami. WEF-ovi indikatorji so podprti s ponderacijskim sistemom, ki od leta 2001 naprej daje skupini tehnologije pri razvitih-inovativnih državah veliko prednost, hkrati pa z njo tudi razlikuje stopnje gospodarskega razvoja držav. Glavni problem pa je, da WEF-ov tehnološki indeks vrednoti domače inovacije in prenos tehnologije iz tujine kot popolna substituta, čeprav sta domače inovacije in prenos tehnologije iz tujine komplementarni dejavnosti. Višje domače inovacije namreč zagotavljajo bolj učinkovit prenos tehnologije iz tujine. WEF za mnoge indikatorje, za katere bi lahko dobil kvantitativne podatke, upošteva podatke zbrane z anketo, ki pa so lahko zelo subjektivni. Tako je recimo rang posamezne države pri podindeksu prenosa tehnologije (ki je pomemben pri določitvi tehnološkega indeksa) določen samo na podlagi subjektivnih odgovorov na dve vprašanji:

- Ali predstavljajo neposredne tuje investicije za vašo državo pomemben vir novih tehnologij?
- Ali predstavlja licenčna tuja tehnologija za vašo državo pomembno sredstvo pridobitve nove tehnologije?

Različni ljudje v različnih državah si zelo različno interpretirajo in razlagajo omenjeni vprašanji. Namesto zelo subjektivnih vprašanj bi WEF lahko zbral kvantitativne podatke in konstruiral alternativni indeks. Podatki o izdatkih države za plačila lastnikom patentov so razpoložljivi za večino držav in so dober substitut za licenčno tehnologijo iz tujine. Primerjava obeh "indeksov" na prebivalca v različnih državah pa prikaže zelo različne rezultate. Napaka je zelo velika, zato ta podindeks ni preveč zanesljiv (Lall, 2001, str.25).

IMD in WEF pripisujeta zelo različen pomen "mehkim" podatkom, saj vitalnih informacij o konkurenčnosti in pogojih za njen napredek ni mogoče najti v uradnih statistikah. Medtem, ko sistem IMD mehke podatke pri izračunu skupnega ranga konkurenčnosti vključuje približno v 1/3 vseh indikatorjev, delež mehkih podatkov v sistemu WEF vključuje kar 4/5 vseh indikatorjev, pri posameznih skupinah konkurenčnosti pa se v celoti zanaša nanje.

Oba sistema IMD in WEF imata tudi različno izhodišče na področju tehnološkega razvoja, ki je zelo pomemben za nacionalno globalno konkurenčnost države in za doseganje trajne gospodarske rasti. WEF ima tehnološki razvoj vgrajen v GCI indeksu, ki iz nabora 40 indikatorjev tehnologije in informacijskih ter telekomunikacijskih tehnologij selektivno uporabi 18, oziroma 16 indikatorjev. Na drugi strani pa IMD uporabi na tem področju pri ugotavljanju konkurenčnosti vseh 34 indikatorjev, pri čemer gre večkrat (8) za zelo sorodne indikatorje (števec je isti), česar WEF ne uporablja.

Sistem IMD z bogatim izborom indikatorjev omogoča vsaj globalno izmeriti napredek ali stagnacijo posamezne države na področju tehnološkega razvoja. Sistem WEF pa omogoča izmeriti napredek oziroma staganacijo posamezne države na področju instrumentalnih politik za inovacijske in telekomunikacijske tehnologije.

Sistem WEF pri nacionalni konkurenčni sposobnosti v ospredje postavlja ekonomsko učinkovitost in favorizira tehnološki razvoj, zgolj v ozadju sta upoštevani distribucijska pravičnost in socialna kohezija. Prednost kompleksnega razumevanja IMD pri nacionalni konkurenčni sposobnosti pa je v širšem upoštevanju podskupin eko-socialnega področja kot dela infrastrukture (vrednostni sistem, zdravje, okolje).

Kritika koncepta globalne konkurenčnosti bi lahko zajela relevantnost in reprezentativnost posameznih indikatorjev in ponderacijo posameznih skupin konkurenčnosti. Oba sistema IMD in WEF s svojimi "indikatorji" prikazujeta pogoje, okoliščine in dejavnike, ki vplivajo na nacionalno konkurenčnost držav. Vendar pa sta oba sistema nedosledna pri izbiri indikatorjev in anketirancev. Hitro spreminjata metodologijo merjenja konkurenčnosti, slabo poznata razmere v

preučevanih državah in predvidevata, da so določeni proizvodni dejavniki enako pomembni v vseh državah. Ne upoštevata razlik v nacionalni strukturi stroškov med preučevanimi državami. Zaradi velike uporabe podatkov pridobljenih z anketo, so ocene oziroma podatki za določene indikatorje zelo subjektivni. Upoštevati je treba, da koncept globalne konkurenčnosti izvira iz uresničevanja zamisli poslovnih in finančnih mednarodnih podjetij in institucij, ki optimalno deluje v odprtem gospodarskem prostoru brez nacionalnih ovir in še zlasti brez protekcionizma. Oba sistema IMD in WEF predvidevata, da vsi trgi delujejo učinkovito in da na njih vlada popolna konkurenca. V obeh prevladuje ideja Svetovne banke, ki zagovarja trgov prijazne (market friendly) politike države, ki funkcionalno odpravijo motnje na trgih, v kolikor se le te pojavijo. Problem nastopi, če določeni trgi propadejo, saj to zahteva hitre in učinkovite strateške politike države.

Prednost teh podatkov pa je v analitičnem bogastvu indikatorjev, ki so zelo pomembni pri investicijskih in poslovnih odločitvah podjetnikov.

Popolnoma drugačne možnosti analize konkurenčnosti na dezagregiranih ravneh posameznih dejavnosti pa omogočajo SSP. Ker podatki izvirajo iz uradnih statističnih virov, so tudi dokaj točni, bolj zanesljivi in mednarodno primerljivi. Konkurenčnost in uspešnost poslovanja v posameznih dejavnostih lahko med državami primerjamo in analiziramo na podlagi številčnih podatkov (ki omogočajo tudi relativne primerjave – npr. koliko % višja je ustvarjena dodana vrednost ene države v primerjavi z drugo) in ne le na podlagi rangov, kot je to značilno za IMD in WEF.

3 SPLOŠNI OKVIRI ZA RAZVOJ STRUKTURNIH STATISTIK PODJETIJ V EVROPSKI UNIJI

3.1 Izhodišča za razvoj strukturnih statistik podjetij v Evropski Uniji

SSP so ena izmed osrednjih razvojnih tem uradnih statistik v EU. SSP označuje uporaba podatkov iz različnih virov in njihovo usklajevanje s pomočjo statističnih standardov, pokritost celotnega gospodarstva z vidika dejavnosti in z vidika velikosti podjetij ter razpoložljivost podatkov na dokaj razčlenjenih ravneh. Uresničevanje teh usmeritev pomeni razvojni izziv za samo statistiko, pa tudi za podjetja kot dajalce in uporabnike podatkov (Bregar, Bavdaž, 2000, str. 528).

SSP merijo delovanje gospodarstva skozi (Bregar, Bavdaž, 2000, str. 529):

- rezultate poslovanja podjetij (promet, vrednost proizvodnje, dodana vrednost);
- proizvodne faktorje (zaposlenost in stroški dela, investicije, vlaganja sredstev v kadre, raziskave in razvoj, stanje osnovnih sredstev);
- demografske in druge značilnosti poslovne populacije.

Te informacije niso uporabne samo za tradicionalne uporabnike uradne statistike, kot so analitiki in država, ampak tudi za podjetja in splošno javnost. Najpomembnejši razlogi, ki so botrovali hitremu razvoju SSP v EU, so:

- Skupen evropski gospodarski prostor⁷ (v nadaljevanju EEA), kjer je prost pretok kapitala, delovne sile, blaga in storitev med državami znotraj EU in EMU, zahteva natančne, dokaj podrobne in primerljive informacije o strukturi, aktivnosti, konkurenčnosti in poslovanju

⁷ Skupen evropski gospodarski prostor (EEA) sestavljajo poleg držav članic EU še Norveška, Islandija in Liechtenstein

podjetij znotraj enotnega trga na nacionalni in na svetovni ravni. Takšne informacije lahko zagotovijo SSP.

- Nova industrijska politika je usmerjena k pospeševanju konkurenčnosti na mikro ravni, vendar za to potrebuje primerno informacijsko osnovo (razčlenjenost podatkov), kakršno omogočajo SSP. Kot je bilo omenjeno že v drugem poglavju te naloge, vodilni instituciji na področju vrednotenja nacionalne konkurenčne sposobnosti IMD in WEF omogočata le merjenje konkurenčnosti na makro ravni. Konkurenčnost na makro ravni pa je v veliki meri posledica konkurenčnosti podjetij, zato je zelo pomembno zagotoviti tudi možnosti merjenja konkurenčnosti na dezagregiranih ravneh, katerega omogočajo SSP.
- Z naraščanjem pomena storitev v informacijski družbi, kot so npr. finančne storitve, zavarovalništvo in turizem, naraščajo potrebe po ažurnih informacijah tudi na področju storitev, kar zagotavljajo SSP.
- Privatni sektor, ki se kaže v naraščanju števila malih in srednje velikih podjetij, postaja vse pomembnejši del gospodarstva, a je s tradicionalno statistiko slabo pokrit. Ta problem rešujejo SSP.
- S prehodom iz industrijske v informacijsko družbo so povezane velike strukturne spremembe, ki jih zajemajo in analizirajo SSP. Vse pomembnejše postaja vlaganje v inovacije, raziskave in razvoj, razvoj novih storitev, vlaganje v znanje, razvoj ekološke industrije in vlaganja sredstev podjetij v varstvo okolja.
- Za izpolnjevanje določenih meril EU in institucionalnih dogovorov (delovanje EMU s skupnim denarjem, BDP/BNP kot osnova za dodelitev sredstev strukturnih skladov, vodenje GATS ipd.) so potrebni zanesljivi statistični viri in skupni ekonomski statistični indikatorji, ki jih lahko zagotovijo SSP.

Zaradi svoje kompleksne narave in strukturnega pristopa so SSP potencialni akcelerator za dvig kvalitete statističnega sistema kot celote in obenem povečujejo učinkovitost statističnega produkcijskega procesa.

Sprejetje in implementacija uredbe o SSP je ključen del prilagajanja slovenske nacionalne statistike zahtevam EU.

3.2 Stanje strukturnih statistik podjetij v Evropski Uniji

3.2.1 Predpisi Evropske Unije o strukturnih statistikah podjetij

Osnovni namen predpisov EU o SSP je postaviti skupen okvir za zbiranje, izdelavo, izmenjavo in ocenjevanje statistik o strukturi, dejavnostih, konkurenčnosti in uspešnosti ekonomije EU. SSP naj bi omogočale analizo:

- strukture in razvoja dejavnosti;
- uporabljenih proizvodnih faktorjev in drugih elementov obsega dejavnosti, uspešnosti in konkurenčnosti;
- razvoja dejavnosti in trgov na ravni regij, držav članic EU ter na svetovni ravni;
- poslovnega obnašanja;
- značilnosti majhnih in srednje velikih podjetij;
- specifičnih lastnosti podjetij v posameznih skupinah dejavnosti.

Predpise o SSP lahko razdelimo na več skupin, in sicer na:

- uredbe skupaj z aneksi, ki se neposredno nanašajo na SSP (osnovne uredbe o SSP);
- dopolnilne uredbe o SSP;
- uredbe o drugih statističnih standardih EU, ki vsebinsko zadevajo SSP.

3.2.1.1 Osnovne uredbe o strukturnih statistikah podjetij

Svet EU⁸ je za potrebe sprejemanja odločitev Evropske komisije ter potrebe gospodarstev skupnega EEA sprejel decembra 1996 prvo uredbo⁹ (CR 58/97) o SSP.

Velika prednost SSP pred tradicionalnimi statističnimi informacijami je v tem, da SSP pokrivajo praktično vsa področja dejavnosti, medtem ko tradicionalna statistika pokriva le področje kmetijstva, industrije, gradbeništva in trgovine.

Uredba obravnava področja dejavnosti od C-K in od M-O po NACE Rev. 1.1¹⁰ klasifikaciji, torej rudarstvo, predelovalne dejavnosti, energetiko, gradbeništvo, trgovino, gostinstvo, promet, finančno posredništvo, nepremičnine, deloma pa tudi izobraževanje, zdravstvo in druge javne, skupne in osebne storitve. Dejavnosti M-O so v uredbi navedene, vendar v okviru EU šele potekajo pilotne študije o statističnem spremljanju teh dejavnosti. Uredba torej pokriva vse industrijske in storitvene dejavnosti razen področij A (kmetijstvo, lov, gozdarstvo), B (ribištvo), L (dejavnost javne uprave in obrambe), P (zasebna gospodinjstva z zaposlenim osebjem) in Q (ekstra-teritorialne organizacije in združenja).

Uredba CR 58/97 sestoji iz osnovnega besedila in sedmih aneksov. Aneks 1 (*angl.: Annex 1 - A common module for annual structural statistics*) ali skupni modul vsebuje seznam splošnih spremenljivk SSP, ki so skupne vsem dejavnostim v okviru uredbe CR 58/97. Poleg tega vključuje demografsko statistiko podjetij, nekatere spremenljivke pa so tudi regionalno razčlenjene. Sledijo ostali trije aneksi, ki se nanašajo na specifična področja, in sicer področje industrije (Aneks 2), področje trgovine (Aneks 3) in področje gradbeništva (Aneks 4). Aneks 5 (CR 410/98), ki je stopil v veljavo 16.2.1998, obravnava zavarovalništvo, Aneks 6 kreditne institucije in Aneks 7 pokojninske sklade. Aneksa 6 in 7 sta uradno postala del uredbe CR 58/97 z uredbo št. 2056/2002 Evropskega parlamenta in Sveta 5.11.2002. Aneksi 5, 6 in 7 skupaj približno pokrijejo področje J (finančno posredništvo) iz klasifikacije NACE Rev. 1.1.

Aneks 1 predstavlja tako imenovani horizontalni vidik statistike podjetij, medtem ko ostali aneksi odražajo tako imenovani vertikalni pogled statističnega sistema specifičnih področij posameznih dejavnosti. Vsi aneksi od 2 do 7 vsebujejo seznam spremenljivk, ki so specifične za vsako posamezno področje in najbolj odražajo vrste dejavnosti, delovanje in konkurenčnost vsakega posameznega področja dejavnosti. Te spremenljivke izhajajo iz različnih področij ekonomske statistike, kar kaže na medsebojno povezanost SSP z ostalimi področji ekonomske statistike.

V tabeli 5 na strani 22 so predstavljena področja dejavnosti (moduli), ki jih posamezni aneksi obravnavajo, in z njimi povezani predpisi (Bregar, Bavdaž, 2001, str. 4).

⁸ Svet EU je tisti organ, ki sprejema odločitve. Na podlagi predlogov Komisije odloča (sprejema predloge) o zakonodaji. Komisija Evropske Unije predlaga politiko in zakonodajo skupnosti. Pristojnost Sveta je nato, da razpravlja in v primeru, da so predlogi ustrezni, sprejme ali dopolni predloge.

⁹ Council Regulation (EC, Euratom) No 58/97 of 20 December 1996 concerning structural business statistics; OJ No L 14/I, 17.01.1997

¹⁰ Osnovna področja standardne klasifikacije dejavnosti NACE Rev. 1.1 so predstavljena v Prilogi 18 tega magistrskega dela.

Tabela 5: Aneksi Strukturnih statistik podjetij

Številka aneksa	Vključene dejavnosti (moduli)	Področje NACE Rev.1	Predpis
1	Vse razen A, B in L	C-K, M-O	Uredba št. 58/97 z dne 20. december 1996
2	Industrija	C, D, E	
3	Trgovina	G	
4	Gradbeništvo	F	
5	Zavarovalništvo	J ¹¹	Uredba št. 1225/99 z dne 27.maj 1999 na osnovi smernice 91/674/EEC
6	Kreditne institucije		Uredba št. 2056/2002 z dne 05.november 2002 na osnovi smernice o bančnih računih 86/635/EEC
7	Pokojninski skladi		Uredba št. 2056/2002 z dne 05.november 2002

Vir: Bregar, Bavdaž, 2001 str. 4.

Vsak modul vsebuje vrsto informacij o razvoju in izvajanju SSP:

- seznam spremenljivk;
- vključene dejavnosti;
- uporabljene statistične enote;
- periodika zbiranja (letna, večletna);
- prvo referenčno leto;
- standarde za oceno kvalitete in reprezentativnosti;
- roke za posredovanje podatkov in najdaljše možno prehodno obdobje uvajanja SSP.

Uredba CR 58/97 obvezuje države članice, da evropskemu statističnemu uradu Eurostat¹² s pomočjo SSP pošiljajo podatke, na podlagi katerih se statistično spremljajo naslednja področja:

- struktura dejavnosti in njihov razvoj ter vrsta povezav med podjetji;
- faktorji proizvodnje, ki so bili uporabljeni, zlasti elementi, ki so potrebni za preučitev stroškov dela, strukture zaslužkov in zaposlenosti ter druge elementi, ki omogočajo merjenje poslovne aktivnosti, delovanja in konkurenčnosti;
- regionalni razvoj, nacionalni razvoj, razvoj EU in mednarodni razvoj poslovnih dejavnosti in trgov;
- elementi, ki dopuščajo meritev poslovnega upravljanja, zlasti izobraževanja, raziskav, razvoja in inovacij, zaščite okolja, investiranja;
- elementi, ki so specifični za preučitev malih in srednjih podjetij;
- elementi, ki so specifični za preučitev posebnih aktivnosti.

Države članice podatke na letni ravni posredujejo najkasneje 18 mesecev po koncu poslovnega leta; prvo obvezno referenčno leto pa je v splošnem leto 1995 (velja za anekse 2, 3 in 4).

Za zbiranje, obdelavo in posredovanje podatkov o SSP so odgovorni in zadolženi nacionalni statistični uradi, ki lahko sami izberejo optimalno kombinacijo različnih virov podatkov (statistične raziskave, administrativni viri, statistične ocene). Pogoj je le, da so ti podatki kakovostni, med seboj skladni in da izpolnjujejo ostale pogoje, ki jih določa uredba o SSP.

¹¹ Zavarovalništvo, Kreditne institucije in Pokojninski skladi spadajo v področje J - Finančno posredništvo iz klasifikacije dejavnosti NACE Rev. 1.1. Kljub temu, da sodijo v isto področje, je za vsako dejavnost posebej opredeljen svoj aneks, kar lahko pripišemo razvoju finančnih storitev in vse večjemu pomenu teh področij v EU.

¹² Eurostat je evropski statistični urad, ki je del statističnega sistema EU. Poleg Eurostata izgrajujejo statistični sistem v okviru EU še statistični urad EU in nacionalni statistični sistemi držav članic (Bregar, 1999, str. 9)

3.2.1.2 Dopolnilne uredbe o strukturnih statistikah podjetij

Osnovno uredbo (CR 58/97), ki predstavlja jedro in vsebino SSP, dopolnjujejo naslednje uredbe Evropske komisije, ki so pomembne za izvajanje uredbe o SSP (Bavdaž, 2001, str. 23-24) :

- Uredba št. 2700/98 in uredba št. 1225/99 o definicijah SSP, ki harmonizirata definicije spremenljivk, ker dokaj podrobno razlagata vsebino posameznih spremenljivk.
- Uredba št. 2702/98 in uredba št. 1227/99 o tehničnem formatu za posredovanje podatkov o SSP , ki harmonizirata tehničen format za posredovanje podatkov o SSP, ker med drugim določata način označevanja zaupnih in manjkajočih podatkov.
- Uredba št. št. 2701/98 in uredba št. 1228/99 o zahtevanih vrstah podatkov za SSP, ki harmonizirata vrste podatkov za SSP, ker vsebujeta podrobna navodila za vsako vrsto spremenljivk: prvo referenčno leto, periodika, dejavnosti, ki jih pokriva, spremenljivke, stopnja razčlenjenosti po dejavnosti ter morebitne druge razčlenitve (po številu delovno aktivnega prebivalstva, regijah, lastništvu, velikostnih razredih podjetij ipd.).
- Uredba št. 1618/99 o merilih za oceno kvalitete SSP, ki harmonizira merila in kriterije za oceno kvalitete SSP, ker med merila uvršča koeficient variacije, stopnjo neodgovorov in posebni poročili o strategiji raziskovanj in o določanju osnovne dejavnosti.
- Uredba št. 2699/98 in uredba št. 1226/99 o derogacijah za SSP, v katerih so navedena dovoljena odstopanja pri uvajanju uredbe za posamezne države članice EU, kot na primer daljši rok za posredovanje podatkov, manjkajoči podatki za določeno dejavnost; manjkajoči podatki za posamezne spremenljivke.

3.2.2 Osnovne značilnosti strukturnih statistik podjetij v EU

Glavne značilnosti SSP, ki ločijo SSP od tradicionalnih statistik v industrijski družbi, so (Bregar, Bavdaž, 2000, str. 531):

- SSP zajemajo vse tržne dejavnosti (kot že rečeno, so pokrita vsa področja klasifikacije NACE Rev. 1.1 z izjemo področij A - Kmetijstvo, lov, gozdarstvo, B - Ribištvo, L - Dejavnosti javne uprave in obrambe, obvezno socialno zavarovanje, P - Zasebna gospodinjstva z zaposlenim osebjem in Q - Ekstrateritorialne organizacije in združenja); tradicionalna statistika je omejena na sektor kmetijstva, gradbeništva, industrije in trgovine.
- SSP so razpoložljive za relativno homogene skupine dejavnosti (vsaj na ravni dvomestnih oddelkov v klasifikaciji NACE Rev. 1); pri tradicionalnih statistikah so razpoložljivi le agregirani podatki na makro ravni.
- Spremenljivke SSP so ključne ekonomske spremenljivke (npr. prihodki, število zaposlenih, investicije, dodana vrednost). Te spremenljivke so hkrati temeljne kategorije odločanja poslovnih subjektov. Medsebojna povezanost in odvisnost teh spremenljivk omogoča izračun številnih ekonomskih indikatorjev, ki imajo jasen analitičen pomen in so podlaga za procese odločanja v gospodarstvu. V ilustracijo so v tabeli 6 na strani 24 prikazane glavne spremenljivke SSP, analitična razmerja in njihov ekonomski pomen.

Tabela 6 : Glavne spremenljivke strukturnih statistik podjetij, analitična razmerja in njihov ekonomski pomen

(11 11 0) Število podjetij	
GLAVNI INDIKATORJI Promet in zaposleni na podjetje, razčlenjeni po dejavnostih, velikostnih skupinah ipd.	EKONOMSKI POMEN Osnovna spremenljivka za analizo števila proizvodnih enot v posamezni dejavnosti, v velikostnem razredu. Predstavlja osnovo za izračun različnih strukturnih indikatorjev in indikatorjev koncentracije ipd.
(12 11 0) Promet	
GLAVNI INDIKATORJI Promet na zaposlenega.	EKONOMSKI POMEN Osnovna spremenljivka za analizo velikosti podjetij, trga, tržne strukture, koncentracije itd.
(12 12 0) Vrednost proizvodnje	
GLAVNI INDIKATORJI Stopnje rasti proizvodnje v tekočih in stalnih cenah. Delež vrednosti proizvodnje posamezne dejavnosti.	EKONOMSKI POMEN Osnovna spremenljivka velikosti trgov, razvoja dejavnosti, strukture po dejavnostih, strukturnih premikov, proizvodne specializacije.
(12 15 0) Dodana vrednost po stroških proizvodnih faktorjev	
GLAVNI INDIKATORJI Dodana vrednost na zaposlenega (produktivnost dela). Dodana vrednost na enoto stroškov zaposlenih. Dodana vrednost na enoto vrednosti proizvodnje.	EKONOMSKI POMEN Merilo vrednosti ustvarjene v proizvodnem procesu. Osnovna spremenljivka za indikatorje produktivnosti dela in vertikalne integracije. Dodana vrednost na zaposlenega kot indikator ustvarjenega proizvoda in prispevka posameznih dejavnosti, specializacije države ipd.
(13 31 0) Stroški zaposlenih	
GLAVNI INDIKATORJI (RAZMERJA) Stroški zaposlenih na enoto vrednosti proizvodnje. Stroški zaposlenih na zaposlenega (stroški na enoto dela).	EKONOMSKI POMEN Osnovna spremenljivka za primerjavo stroškov, za različne analize produktivnosti dela in konkurenčnosti.
(13 11 0) Vse nabave proizvodov in storitev	
GLAVNI INDIKATORJI Delež vseh nabav v vseh stroških poslovanja.	EKONOMSKI POMEN Indikator stroškovne strukture, konkurenčnosti, vertikalne integracije proizvodnih procesov (proizvodnja v hiši, outsourcing, uporaba zunanjih proizvodnih faktorjev), ipd.
(15 11 0) Bruto investicije v opredmetena sredstva	
GLAVNI INDIKATORJI (RAZMERJA) Investicije na zaposlenega.	EKONOMSKI POMEN Osnovna spremenljivka za analizo učinkovitosti investicij, delovne in kapitalne intenzivnosti dejavnosti oz. proizvodnje. Razčlenitev kapitalskih investicij po velikostnih razredih, dejavnostih, sektorjih, ipd.
(16 11 0) Delovno aktivno prebivalstvo	
GLAVNI INDIKATORJI Delež zaposlenih v delovno aktivnem prebivalstvu. Stopnja rasti zaposlenosti. Število oseb zaposlenih na podjetje. Struktura zaposlenih in delovno aktivnih po dejavnostih.	EKONOMSKI POMEN Osnovni spremenljivki trga dela, za indikatorje strukturnih sprememb gospodarstva, konkurenčnosti, razvoja določenih dejavnosti, ustvarjanja novih delovnih mest, stopnje samozaposlenosti ipd.
(16 13 0) Število zaposlenih oseb	
GLAVNI INDIKATORJI Glej zgoraj.	EKONOMSKI POMEN Komplementarna mera zaposlenosti. Z njo lahko merimo samozaposlenost.
(12 17 0) Bruto dobiček iz poslovanja	
Bruto dobiček iz poslovanja na enoto vrednosti ustvarjenega prometa.	EKONOMSKI POMEN Osnovna spremenljivka za analizo profitabilnosti sektorja, primerjave med državami in sektorji

Vir: SBS - Workshop Session 1. Working group meeting of Phare countries on SBS, Varšava, Julij 2000; Eurostat 2000, 6. str. Interno gradivo Eurostata.

- Večina spremenljivk je izražena vrednostno (denarno) in je rapoložljiva v administrativnih virih. Zato so računovodske evidence (zaključni računi, bilance) podjetij zelo pomembne. V uredbi o definicijah SSP so tudi eksplicitno navedene povezave na posamezne postavke računovodskih poročil. Omenjena uredba na tak način vzpostavlja neposredno povezavo s poslovnimi informacijskimi sistemi.
- Usmeritev k uporabi administrativnih virov naj bi zagotovila, da zbiranje podatkov ne bi povečalo obremenjenosti podjetij s poročanjem.
- Skupni modul z glavnimi spremenljivkami dopolnjujejo še "satelitski" moduli s sektorsko specifičnimi spremenljivkami; za glavne spremenljivke pa je zahtevana tudi razčlenitev po regijah in po čistih dejavnostih.
- Pri zbiranju, obdelavi in posredovanju podatkov za SSP je potrebno upoštevati določena načela in merila. Preliminarne podatke je potrebno poslati Eurostatu v roku 10 mesecev po zaključku referenčnega obdobja, končne podatke, razčlenjene do trimestrne ravni (skupin) klasifikacije NACE Rev. 1.1, pa v roku 18 mesecev.

3.2.3 Konsistentnost strukturnih statistik podjetij

Razvojna strategija SSP v posamezni državi določa, da nacionalni statistični uradi pri zagotavljanju podatkov za SSP sami prosto izberejo optimalno kombinacijo statističnih virov, v kolikor zagotavljajo kvaliteto in izpolnjujejo druge zahteve uredb. (Bregar, Bavdaž, 2001, str. 7)

Zaradi uporabe različnih virov podatkov so za presojo kvalitete SSP pomembni zlasti skladnost (koherentnost) in primerljivost podatkov oziroma uporabljenih virov. Če izhajamo iz enega samega vira, so statistike skladne, v kolikor lahko osnovne koncepte smiselno kombiniramo v bolj kompleksne konstrukte. Če pa izhajamo iz različnih zunanjih virov in iz različnih statističnih raziskav z različno pogostostjo izvajanja in iz različnih področij (npr. kratkoročni indikatorji, statistike nacionalnih računov, strukturne statistike podjetij), potem so statistike skladne le v primeru, da temeljijo na skupnih definicijah, statističnih enotah, klasifikacijah in drugih metodoloških standardih.

To dejstvo je ključno za razvoj SSP. Ob uporabi različnih virov podatkov lahko zagotovimo kvaliteto statistiko le na osnovi konsistentnosti vseh metodoloških elementov uporabljenih virov. Predpogoj za to pa je doseganje skladnosti definicij, klasifikacij in drugih metodoloških elementov za spremenljivke, ki jih povezujemo v enoten sistem (npr. SSP, nacionalnih računov, kratkoročnih statistik) in jih pridobivamo iz različnih virov. Instrument zagotavljana metodološke skladnosti so statistični standardi.

Razvoj SSP, ki izhaja iz metodološke konsistentnosti različnih uporabljenih statističnih virov, ima številne prednosti, saj omogoča racionalizacijo postopkov pri zbiranju podatkov, izboljšuje kvaliteto statistik in omogoča konsistentnost v izračunu izvedenih indikatorjev. Zavedati pa se moramo, da metodološke konsistentnosti virov v realnosti ne moremo v celoti zagotoviti. Zato ostaja cilj, ki se mu skušamo z razvojem konkretnega področja statistike čimbolj približati. Kljub navedenemu, pa dobro razvit in integriran sistem SSP lahko služi kot orodje za povečano učinkovitost in kvaliteto statističnega sistema kot celote in kot informacijski vir podatkov za strokovne statistične sodelavce in za profesionalne uporabnike statistike.

Ker je moje magistrsko delo posvečeno predvsem strukturnim statistikam kreditnih institucij, me še posebej zanima njihova konsistentnost in kvaliteta, ki je podrobneje predstavljena v točki 5.4 tega magistrskega dela.

4 RAZVOJ STRUKTURNIH STATISTIK PODJETIJ V SLOVENIJI

Z uvajanjem tržnega gospodarstva se je v Sloveniji bistveno spremenila struktura poslovne populacije. Okrepil se je privatni sektor malih in srednje velikih podjetij, ki so postali zelo pomemben del slovenskega gospodarstva. Liberalizacija cen in sprostitev konkurence narekuje stalno prilagajanje strategije poslovanja podjetij. Podjetja za uspešno poslovanje potrebujejo ažurne informacije, ki jim dajejo celovit in dovolj podroben pogled nad dogajanjem na domačem in svetovnem trgu. Informacije naj bi bile s pomočjo sodobnih informacijskih sistemov lahko in hitro dostopne ter bi zagotavljale spremljanje in sledenje sprememb gospodarstva ter primerljivost domačega in svetovnega dogajanja (Gorjan, 2001, str. 3).

Tudi v Sloveniji se z naraščanjem števila malih in srednjih podjetij povečuje pomen privatnega sektorja, ki pa je s tradicionalno statistiko slabo pokrit. Tradicionalna statistika se osredotoča predvsem na makro kategorije in na merjenje konkurenčnosti na makro ravni ter pokriva samo področje kmetijstva, industrije, gradbeništva in trgovine. Sektor storitev, kamor sodijo kreditne institucije, je s tradicionalno statistiko zelo slabo pokrit. Zato se je tudi v Sloveniji pojavila potreba po razvoju SSP, ki omogočajo mednarodno primerjive in z evropskimi standardi o SSP in ESA usklajene podatke o poslovnih subjektih. Razvoj SSP je bil za Slovenijo zelo pomemben predvsem zato, ker:

- so bile SSP pogoj oziroma zahteva za včlanitev v EU;
- spremenjene ekonomske razmere v Sloveniji zahtevajo bolj razčlenjene statistične informacije.

4.1 Izhodišča za razvoj strukturnih statistik podjetij

Kot je bilo že omenjeno, SSP merijo rezultate poslovanja podjetij (prihodke, vrednost proizvodnje, dodano vrednost), proizvodne faktorje (zaposlenost in stroške dela, investicije, vlaganja v raziskave, razvoj in kadre) ter demografske in ostale značilnosti poslovne populacije. Razvoj SSP je konec 90-ih let predstavljal eno od prioritetenih področij razvoja slovenske državne statistike. Ključne pomanjkljivosti obstoječega programa statističnih raziskav, ki so otežkočale uvedbo statistike SSP, so bile (Gorjan, 2001, str. 3):

- podatki so se zbirali s številnimi, med seboj neusklajenimi raziskavami, zato se je zbiranje podatkov podvajalo, definicije istih pojmov pa so bile v različnih vprašalnikih neusklajene;
- slabo so bile pokrite predvsem storitvene dejavnosti;
- pomanjkljivo je bilo merjenje rezultatov in spremljanje poslovanja malih podjetij;
- z obstoječim programom statističnih raziskovanj niso bile v celoti pokrite zahteve na področju SSP;
- z obstoječim programom niso bili zagotovljeni vsi podatki, ki jih potrebujemo za obračun bruto domačega proizvoda v okviru ESA 95¹³;
- podjetja so bila preveč obremenjena s poročanjem podatkov, premalo so bile izkoriščene možnosti novih tehnoloških pristopov pri zbiranju podatkov;
- podjetja niso bila motivirana za posredovanje podatkov, ker so dobila premalo povratnih informacij za izvedbo različnih tržnih analiz.

SURS je v okviru nacionalnega programa Phare¹⁴ za letne statistike podjetij projekta "Experts Support for Structural Business Statistics/COP 98" (v nadaljevanju: StatCOP 98) izvedel

¹³ ESA 95 - Evropski sistem nacionalnih in regionalnih računov (angl. European System of National and Regional Accounts)

¹⁴ Phare je program, ki ga je EU leta 1992 vzpostavila z namenom pomagati državam srednje in vzhodne Evrope, da se pridružijo glavnemu toku evropskega razvoja in vzpostavijo tesnejše politične in gospodarske vezi z EU.

podprojekt razvoja SSP, da bi odpravil pomanjkljivosti obstoječega sistema letne statistike podjetij. Izvedeni podprojekt, katerega cilji in rezultati so podrobno razloženi v nadaljevanju, je bil le eden izmed podprojektov projekta StatCOP 98.

4.2 Izvedba in rezultati projekta razvoja strukturnih statistik podjetij v okviru projekta StatCOP 98

V okviru projekta StatCOP 98 je SURS v sodelovanju z domačimi in tujimi izvajalci oblikoval metodološka izhodišča za razvoj SSP in razvil informacijsko podprt sistem zbiranja, obdelave in posredovanja podatkov.

4.2.1 Metodološka izhodišča za strukturne statistike podjetij

K boljšemu razumevanju evropske zahteve o SSP in k vzpostavljanju SSP v Sloveniji so pripomogle izkušnje, mnenja in priporočila tujih strokovnjakov s področja poslovnih statistik iz statističnega urada Finske (Statistics Finland) in Francije (INSEE). Z njihovo pomočjo je SURS oblikoval metodološka izhodišča za SSP, ki so v skladu z evropskim statističnim standardom. Ta izhodišča so bila oblikovana na podlagi pregleda obstoječih statističnih in administrativnih virov ter ocene uporabnosti virov za potrebe SSP in ESA, ki so jo opravili na Ekonomski fakulteti v Ljubljani (Bregar, Bavdaž, 2000, str. 528-538). Z analizo obstoječih statističnih in administrativnih virov sta ugotovili, da je mogoče pridobiti podatke za večino spremenljivk iz obstoječih virov. Od 85 analiziranih spremenljivk, obstoječi viri pokrivajo kar 78 spremenljivk. Ugotovitve opravljene analize sta strnili v oceno, da je razvoj strukturne statistike podjetij v Sloveniji mogoče nasloniti na obstoječe vire, pri katerih imajo nosilno vlogo registri in računovodske evidence (Bregar, Bavdaž, 2001, str. 45).

4.3 Razvojne perspektive strukturnih statistik podjetij

Z obstoječimi statističnimi in administrativnimi viri je zbranih že veliko podatkov za izračunavanje spremenljivk SSP, ki popolnoma izpolnjujejo zahteve glede harmonizacije slovenskih SSP z uredbo Evropske komisije št. 58/97 o SSP ter omogočajo regionalno spremljanje poslovanja podjetij. Ker SURS ni želel podjetij po nepotrebnem obremenjevati z izpolnjevanjem statističnih obrazcev, se je dogovoril z drugimi državnimi organi (Davčna uprava Republike Slovenije - DURS, Agencija za javnopravne evidence Slovenije - AJPES) o uporabi njihovih administrativnih evidenc za statistične namene. Ker pa se ni mogel v celoti izogniti dodatnemu zbiranju podatkov od podjetij, je SURS z uporabo metod vzorčenja, ocenjevanja in imputiranja skušal dodatno breme poročanja čimbolj zmanjšati.

Na podlagi analize in ocene obstoječih statističnih in administrativnih virov in smernic razvoja SSP je SURS oblikoval informacijsko podprt sistem zbiranja, obdelave in posredovanja podatkov o SSP, ki v praksi deloma že deluje. Omejitve so še pri posredovanju podatkov zunanjim uporabnikom. Že od leta 2001 naprej je pomembna razvojna naloga SURS-a na področju razvoja letne statistike o poslovanju podjetij diseminacija podatkov SSP, ki bo predvidoma zaključena v letu 2004. SURS bo vzpostavil redno letno objavlanje z uredbo EU o SSP 58/97 usklajenih indikatorjev s področja SSP in tako zapolnil vrzel na področju objavlanja panožnih ekonomskih kazalnikov. Diseminacijsko podatkovno skladišče pa združuje poslovne podatke iz različnih administrativnih in statističnih virov po podrazredih dejavnosti SKD-ja za obdobje 1995-2003. Razpoložljivi podatki so shranjeni v diseminacijskem podatkovnem skladišču, ki omogoča uporabnikom relativno enostaven in hiter dostop do podatkov in uporabo le-teh pri izračunu spremenljivk SSP. Podatkovno skladišče omogoča dostop do individualnih in

agregiranih podatkov, v njem pa so shranjeni podatki od leta 1995 do zadnjih razpoložljivih podatkov. Baza podatkov je sestavljena iz dveh delov:

- mikro podatki (podatki po podjetjih glede na vir);
- makro podatki (izračunane spremenljivke po uredbi CR 58/97 po dejavnostih in po velikostnih razredih števila zaposlenih, za celotno območje Slovenije pa tudi po teritorialni razdelitvi) (interni podatki SURS-a za SSP).

V bazi podatkov so podatki za dejavnosti C-K brez J po klasifikaciji NACE Rev. 1.1. Podatkov za dejavnosti zavarovalništva, kreditnih institucij in pokojninskih skladov v bazi podatkov trenutno še ni. Vendar pa je v sklopu poslovnih statistik med prednostnimi nalogami SURS-a za leto 2004 razvoj statističnega spremljanja vseh storitvenih dejavnosti.

Dostop do zaupnih podatkov v bazi imajo trenutno le pooblaščen delavci SURS-a. Baza podatkov SSP za zunanje uporabnike neposredno še ni dostopna. Zunanji uporabniki pa lahko pridobijo podatke iz baze SSP preko zahtevka.

Predvidoma v letu 2004 bo SURS dokončal razvoj programske opreme za varovanje zaupnih podatkov (zakrivanje) in vzpostavil sistem zaščite podatkov. Potem bodo imeli preko vzpostavljene internetne povezave neposreden dostop do podatkov o gospodarskih subjektih, ki bodo mednarodno primerljivi in bodo upoštevali veljavne evropske standarde o SSP in ESA, tudi zunanji uporabniki (gospodarstvo, državne institucije, raziskovalne organizacije). Neposredno posredovani podatki bodo dostopni po dejavnostih in po velikostnih razredih števila zaposlenih (interni podatki SURS-a za SSP).

Omenjeni podatki bodo podjetjem pomagali pri sprejemanju njihovih tekočih in razvojnih poslovnih odločitev, ker bodo dajali celovit in dovolj podroben prerez izredno prepletenega, povezanega in dinamičnega ekonomskega dogajanja ter omogočali fleksibilno uporabo in integracijo s poslovnimi sistemi, a bodo pravočasno na razpolago, razumljivi in vsebinsko zanimivi, pa tudi zanesljivi in primerljivi v času in prostoru (Bregar, Bavdaž, 2001, str. 1).

S pomočjo omenjenih podatkov pa bodo tudi raziskovalne organizacije lažje spremljale dogajanje na dezagregiranih ravneh gospodarstva in izvajale zanimive raziskovalne naloge, državnim organizacijam pa bodo omenjeni podatki v pomoč pri oblikovanju različnih mikroekonomskih politik.

Za Slovenijo so na spletni strani Eurostata v brezplačnem viru podatkov Statistics in Focus že bili objavljeni podatki za nekatere spremenljivke SSP za dejavnosti C (rudarstvo), D (predelovalne dejavnosti), E (oskrba z elektriko, plinom in vodo), F (gradbeništvo), G (trgovina), H (gostinstvo) in I (promet, skladiščenje in zveze) po klasifikaciji NACE Rev. 1.1. Podatki za vse druge spremenljivke SSP v Sloveniji pa še niso bili objavljeni.

5 STRUKTURNE STATISTIKE KREDITNIH INSTITUCIJ V OKVIRU STRUKTURNIH STATISTIK PODJETIJ V EVROPSKI UNIJI

5.1 Pomen in splošne značilnosti kreditnih institucij

EU posveča veliko pozornost učinkovitemu delovanju enotnega finančnega prostora, ki je nastal v začetku leta 2002, ko so vse države članice, razen Danske, Švedske in Velike Britanije, uvedle skupno valuto evro in prenesle vodenje denarne politike na ECB. Za razvoj in učinkovito delovanje enotnega finančnega prostora pa so nujno potrebne ažurne in natančne informacije s področja storitev kreditnih institucij in drugih finančnih storitev, ki omogočajo merjenje

učinkovitosti in konkurenčnosti trga. Bančni sektor ima v finančnem prostoru EU zelo pomembno vlogo. V preteklosti so bili finančni trgi strogo zaščiteni in segmentirani. Zaradi liberalizacije finančnih storitev, uvedbe enotnega denarja in prostega pretoka kapitala pa področje finančnih storitev postaja hitro razvijajoče in zelo konkurenčno področje v EU. Zato postajajo informacije o konkurenčnosti in internacionalizaciji finančnih storitev vse pomembnejše.

Strukturne statistike kreditnih institucij (v nadaljevanju: SSKI) so obravnavane znotraj prve uredbe o SSP (CR 58/97), ki jo je Svet EU za potrebe sprejemanja odločitev Evropske komisije ter potrebe gospodarstev skupnega EEA sprejel decembra 1996, v veljavo pa je stopila leta 1997.

Omenjena uredba predstavlja najpomembnejše skupno pravno okolje za zbiranje, obdelavo in posredovanje podatkov o večini industrijskih in storitvenih dejavnosti (pokriva področja klasifikacije NACE Rev. 1.1 C-K in M-O). Podrobneje je opisana v tretjem poglavju tega magistrskega dela.

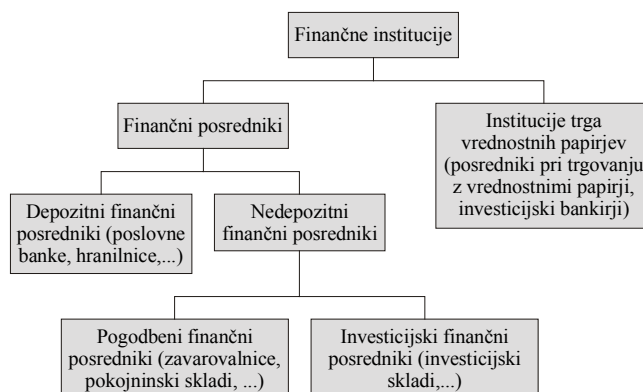
SSKI pokriva sektorsko specifičen Aneks 6 in so postale sestavni del uredbe CR 58/97 z uredbo št. 2056/2002 Evropskega parlamenta in Sveta EU dne 05.11.2002. Osnutek Aneksa 6 je bil do sprejetja operativen na prostovoljni bazi od leta 1997 naprej.

Eurostat je razvil zgoraj omenjeni sektorsko specifičen Aneks 6 za kreditne institucije, da bi z njim zagotovil skupno okolje za zbiranje, obdelavo, posredovanje in oceno statistik EU glede strukture, dejavnosti in poslovanja kreditnih institucij. Z upoštevanjem določil Aneksa 6 so statistični podatki, ki jih države članice posredujejo Eurostatu, primerljivi na ravni EU. (Methodological Manual for Statistics on Credit Institutions, 2000, str. 4).

5.1.1 Definicije kreditnih institucij

Kreditna institucija je lahko banka, bančni finančni posrednik ali finančni posrednik, ki sprejema vloge. Kreditne institucije uvrščamo med finančne institucije. Finančne institucije se ukvarjajo s finančnimi posli v najširšem smislu. Delimo jih na finančne posrednike in na druge ali agentske finančne institucije (glej sliko 1, na strani 30). Finančni posredniki se vrivajo med končne posojilodajalce in končne posojilojemalce; zaradi njihovega posredništva se poveča njihova premoženjska bilanca. Prek njihove premoženjske bilance gredo sredstva od končnih posojilodajalcev h končnim posojilojemalcem. Banke so običajno najpomembnejši denarni finančni posredniki. Finančne posrednike lahko razčlenimo na depozitne in na nedepozitne finančne posrednike. Depozitni finančni posredniki sprejemajo vloge, zato v to skupino spadajo kreditne institucije, komercialne banke, hranilnice, kreditne zveze, finančne družbe, vzajemne hranilnice. Nedepozitni finančni posredniki so vsi ostali in jih lahko razčlenimo na pogodbene finančne posrednike, kamor sodijo pokojninski skladi in zavarovalnice in na investicijske finančne posrednike, kamor sodijo vzajemni skladi in investicijske družbe (Ribnikar, 1996, str. 44).

Slika 1: Delitev finančnih institucij

Vir: Ribnikar, 1998a, str. 43-45.

Kreditne institucije so definirane v prvem odstavku prvega člena smernice Evropskega parlamenta 2000/12/EC (zamenjala je smernico Evropskega parlamenta 77/780/EEC): "Kreditna institucija je podjetje, katerega posel je sprejemanje vlog ali drugih vračljivih sredstev od javnosti (podjetij in posameznikov) in dajanje kreditov za svoj račun¹⁵".

Kljub enotni in enostavni opredelitvi kreditnih institucij v državah članicah EU pa praksa ni enotna. Delno lahko vzroke za to iščemo v finančni regulativi EU, ki je bila postavljena za namene finančnega nadzora. Ker so finančni trgi držav članic EU precej heterogeni, implementacija popolnoma usklajene finančne regulative EU na nacionalni ravni posameznih držav članic ni bila možna. Zaradi tega so v nekaterih državah članicah določena podjetja uvrščena v razrede dejavnosti, kjer ne opravljajo svoje osnovne dejavnosti. Tako na primer nekatere države članice klasificirajo podjetja, ki se ukvarjajo predvsem s finančnim leasingom, kot kreditne institucije. Takšne nepomembne neskladnosti so bile sprejete, da bi se izognili preveliki obremenjenosti podjetij in državnih organov.

Kot kreditne institucije se upoštevajo vse tiste, ki so tako definirane v različnih nacionalnih zakonih. Med njimi najdemo tudi nekatere razvojne institucije in hranilno kreditne službe. Po drugi strani pa so centralne banke izključene iz pokrivanja sektorsko specifičnih statistik. Po razvrstitvi NACE Rev. 1.1 (glej točko 5.2.2. na strani 32) kreditne institucije odgovarjajo razredu 65.12 (drugi finančni posredniki). Zaradi različne implementacije smernic EU na nacionalni ravni, pa so kot kreditne institucije v nekaterih državah članicah obravnavane tudi tiste, ki sodijo v NACE Rev. 1.1 razred 65.22 ("drugi kreditodajalci").

5.2 Statistične enote ter klasifikaciji dejavnosti ter proizvodov in storitev v strukturnih statistikah podjetij

Enote opazovanja, ki jih v statistiki imenujemo statistične enote¹⁶, igrajo zelo pomembno vlogo v Evropskem sistemu SSP. Le v primeru, da vse države članice EU uporabljajo enotne definicije

¹⁵ "Credit Institution means an undertaking whose business is to receive deposits or other repayable funds from the public and to grant credits for its own account", Article 1 of Directive 2000/12/EC.

¹⁶ Statistične enote so lahko osebe, gospodinjstva, podjetja, kmetije itd. Celoten nabor statističnih enot imenujemo populacija. Enota vzorčenja je lahko različna od enote poročanja, na primer enota vzorčenja je enota čiste dejavnosti, enota poročanja pa nadrejeno podjetje. Enota vzorčenja je tudi lahko različna od enote analiziranja, na primer oseba je enota vzorčenja, gospodinjstvo pa enota analiziranja.

statističnih enot, je možno zagotoviti integrirane, zanesljive, ažurne in fleksibilne statistične informacije, kot jih zahteva notranji trg EU.

Ker se podatki za spremenljivke SSKI zbirajo za različne enote opazovanja, so v točki 5.2.1 predstavljene tiste statistične enote, ki so za potrebe SSKI najpomembnejše.

5.2.1 Statistične enote

Uredba Evropskega parlamenta št. 696/93/EEC o statističnih enotah za opazovanje in analizo proizvodnega sistema v EU identificira osem tipov statističnih enot, in sicer: podjetje, institucionalna enota, podjetniška skupina, enota istovrstne dejavnosti (KAU), enota homogene proizvodnje (UHP), lokalna enota, lokalna enota po vrsti dejavnosti (lokalna KAU), lokalna enota homogene proizvodnje (lokalna UHP) (Eurostat, 2001, str. 11).

Osnovna statistična enota opazovanja za potrebe SSKI je podjetje. Definirano je kot: "Najmanjša kombinacija pravnih enot, ki je samostojna organizacijska enota, ki proizvaja proizvode in storitve in sama odloča o alokaciji virov. Svojo dejavnost lahko opravlja na eni ali več lokacijah. Lahko je tudi edina lokalna enota." (Methodological Manual for Statistics on Credit Institutions, 2000, str. 11).

Za potrebe SSKI je statistična enota opazovanja tudi lokalna enota. Ta je definirana kot: "Podjetje ali del podjetja (delavnica, tovarna, skladišče, pisarna, rudnik), ki je locirana na določeni geografski lokaciji. Opravlja dejavnost za eno samo podjetje in zaposluje enega ali več delavcev." (Methodological Manual for Statistics on Credit Institutions, 2000, str. 11). Lokalne enote kreditnih institucij morajo posredovati le zelo omejene informacije. Večino informacij bo posredovala centralna (matična) kreditna institucija.

Za potrebe SSKI je pomembno tudi obravnavanje meddržavnih dejavnosti kreditnih institucij preko podružnic, poslovalnic ali zunanjih posrednikov v tujini. V skladu z drugo bančno smernico št. 89/646/EEC velja, da ima kreditna institucija, ki ima dovoljenje (licenco EU) za poslovanje v eni državi članici, tudi avtomatično pravico za zagotavljanje enakih storitev v katerikoli drugi državi članici EU. Dejavnost v drugih državah lahko opravlja preko ustanovitve lokalnih podružnic ali preko zunanjih posrednikov (brez ustanovitve podružnic ali poslovalnic). Kreditna institucija ustanovi podružnico (z zaposlenimi) v državi gostiteljici, v kolikor namerava dejavnost opravljati dolgoročno. Poslovanje preko načelne svobode zagotavljanja storitev FPS¹⁷ pa je boljčasne narave.

Kot posledica zakonodaje enotnega trga leži odgovornost za nadzor vseh aktivnosti kreditnih institucij v tujini (preko podružnic ali FSP) na območju EEA na nadzornem organu, ki je dal originalno pooblastilo, to je nadzorni organ tiste države, v kateri je bila kreditna institucija ustanovljena. (Methodological manual for statistics on credit institutions, 2000, str. 12).

Večina držav podatke za spremenljivke kreditnih institucij zbira in posreduje Eurostatu po načelu domače države (home country basis), nekatere države pa podatke zbirajo in posredujejo

¹⁷ Za izraz "via the Freedom to Provide Services business" nisem našla pravega izraza v slovenščini. Vendar je iz opredelitev statistike kreditnih institucij in smernice št. 2000/12/EC, ki se nanaša na poslovanje kreditnih institucij, moč razumeti, da gre za način opravljanja bančnih in finančnih storitev v drugih državah - preko podružnice ali neposredno (Article 18). Izraz "via the Freedom to Provide Services" torej pomeni, da gre za opravljanje bančnih storitev v drugih državah neposredno. Tudi v Sloveniji je v 43. členu Zakona o bančništvu določeno, da banka lahko opravlja bančne in finančne storitve, za katere je pridobila dovoljenje Banke Slovenije, na območju države članice preko podružnice ali neposredno, če izpolnjuje pogoje, ki so določeni s predpisi te države članice.

Eurostatu po načelu države gostiteljice (host country basis). Podatke je težko agregirati, ker niso razpoložljivi na isti osnovi. Za podatke zbrane prostovoljno za leta 1997 do 2000 so imele države svobodno izbiro glede posredovanja po načelu domače države ali države gostiteljice. Eurostat je zadolžen za konverzijo podatkov na skupno osnovo. Od leta 2001 naprej pa morajo vse članice EU podatke pošiljati Eurostatu po načelu države gostiteljice.

Podatki zbrani po načelu domače države obsegajo poslovanje domačih kreditnih institucij v domači državi in poslovanje podružnic domačih kreditnih institucij v drugih državah na območju EEA in izven območja EEA (ZDA, Švica, Japonska in druge države).

Podatki zbrani po načelu države gostiteljice pa obsegajo poslovanje domačih kreditnih institucij v domači državi, poslovanje podružnic domačih kreditnih institucij izven območja EEA (ZDA, Švica, Japonska in druge države) in poslovanje podružnic kreditnih institucij drugih držav na območju EEA v državi poročevalki (domači državi).

Ker so od leta 2001 podatki za spremenljivke SSKI vseh držav zbrani na isti osnovi, jih je lažje agregirati in primerjati med seboj. S tem je zagotovljena tudi večja konsistentnost, skladnost in kakovost zbranih podatkov.

5.2.2 *Klasifikacija dejavnosti ter klasifikacija proizvodov in storitev*

Na ravni EU obstoja več sistemov klasifikacij z različnimi cilji. Za SSKI sta uporabna dva sistema klasifikacije z različnimi cilji, in sicer:

- klasifikacija dejavnosti NACE Rev. 1.1 ;
- klasifikacija proizvodov in storitev glede na dejavnosti CPA.

Kot je bilo že omenjeno, ti dve klasifikaciji predstavljata glavni komponenti SSKI. Klasifikacija dejavnosti NACE Rev. 1.1 razvršča statistične enote (podjetja) v razrede na osnovi glavne dejavnosti enot. CPA pa je osnovno statistično orodje za osnivanje statistike EU po proizvodih. Obe klasifikaciji sta izvedeni iz svetovnih standardov, in sicer NACE Rev. 1.1 iz klasifikacije po dejavnostih ISIC in CPA iz klasifikacije po proizvodih CPC.

5.2.2.1 *Klasifikacija dejavnosti (NACE Rev. 1.1)*

Kot sem omenila že v točki 3.2.1.1, je NACE Rev. 1.1 obvezna evropska statistična klasifikacija, ki razvršča dejavnosti v 17 področij in se uporablja za predstavitev in primerjavo statističnih podatkov v EU. Definirana je v uredbi Evropske komisije št. 29/2002/EC z dne 19.12.2001 o statistični klasifikaciji dejavnosti v EU (ki je nadomestila uredbo Evropskega parlamenta št. 3037/90/EEC z dne 9.10.1999 in št. 761/93/EEC z dne 24.3.1993).

Za SSKI je zanimivo področje J te klasifikacije, ki pokriva “Finančno posredništvo” in vključuje naslednje oddelke:

- 65 Finančno posredništvo, razen zavarovalništva in pokojninskih skladov;
- 66 Zavarovalništvo in pokojninski skladi, razen obveznega socialnega zavarovanja;
- 67 Pomožne dejavnosti finančnega posredništva.

Za potrebe SSKI sta najpomembnejša naslednja dva razreda znotraj oddelka 65:

- 65.12 Ostali finančni posredniki;
- 65.22 Ostali kreditodajalci (deloma).

Statistike o centralnih bankah (NACE Rev. 1.1 razred 65.11) pa se zbirajo samo za splošne spremenljivke, ki so definirane v Aneksu 1 uredbe 58/97.

5.2.2.2 Klasifikacija proizvodov in storitev po dejavnosti (CPA)

CPA je obvezna evropska statistična klasifikacija, ki razvršča proizvode in storitve po dejavnostih, v katerih so proizvedeni in se uporablja za predstavitev in primerjavo statističnih podatkov v EU.

Definirana je v Uredbi Evropske komisije št. 204/2002/EC z dne 19.12.2001 (ki je nadomestila Uredbo Evropskega parlamenta št. 3696/93/EEC z dne 29.10.1993) in vključuje naslednje razrede storitev finančnega posredništva (razen zavarovalništva in pokojninskih skladov):

- 65.11 Storitve centralne banke;
- 65.12 Druge storitve denarnega posredništva;
- 65.21 Storitve finančnega leasinga;
- 65.22 Druge storitve kreditodajalcev;
- 65.23 Druge storitve finančnega posredništva razen zavarovalništva in pokojninskih skladov.

Tabela 7: Dejavnosti področja J - Finančno posredništvo¹⁸

Oddelek	Skupina	Razred	Opis
65			FINANČNO POSREDNIŠTVO, RAZEN ZAVAROVALNIŠTVA IN DEJAVNOSTI POKOJNINSKIH SKLADOV
	65.1		Denarno posredništvo
		65.11	Dejavnost centralne banke
		65.12	Drugo denarno posredništvo
	65.2		Drugo finančno posredništvo
		65.21	Finančni zakup (leasing)
		65.22	Drugo kreditiranje
		65.23	Drugo finančno posredništvo, d. n.
66			ZAVAROVALNIŠTVO IN DEJAVNOST POKOJNINSKIH SKLADOV, RAZEN OBVEZNEGA SOCIALNEGA ZAVAROVANJA
	66.0		Zavarovalništvo in dejavnost pokojninskih skladov, razen obveznega socialnega zavarovanja
		66.01	Življenjsko zavarovanje
		66.02	Dejavnost pokojninskih skladov
		66.03	Druga zavarovanja, razen življenjskega
67			POMOŽNE DEJAVNOSTI V FINANČNEM POSREDNIŠTVU
	67.1		Pomožne dejavnosti v finančnem posredništvu, razen zavarovalništva in dejavnosti pokojninskih skladov
		67.11	Dejavnost finančnih trgov
		67.12	Posredništvo z vrednostnimi papirji
		67.13	Pomožne dejavnosti, povezane s finančnim posredništvom
	67.2		Pomožne dejavnosti v zavarovalništvu in pokojninskih skladih
		67.20	Pomožne dejavnosti v zavarovalništvu in pokojninskih skladih

Vir: Standardna klasifikacija dejavnosti 2002, str. 83-85.

V modul kreditne institucije sodita dejavnosti razreda 65.12 in 65.22.

Naslednji razredi se nanašajo na pomožne dejavnosti finančnega posredništva (razen zavarovalništva in pokojninskih skladov):

- 67.11 Administrativne storitve finančnih trgov;

¹⁸ Dejavnosti področja J, ki sodijo v modul kreditne institucije so poudarjene (osenčeni vrstici)

- 67.12 Posredništvo z vrednostnimi papirji;
- 67.13 Druge pomožne storitve finančnega posredništva;
- 67.20 Pomožne storitve zavarovalništva in pokojninskih skladov.

CPA je edina klasifikacija, ki zajema tako proizvode kot tudi storitve in jih razvršča glede na dejavnosti, v katerih so bili proizvedeni. Njen namen je zagotoviti enotno ogrodje za primerjavo številnih različnih vrst statistik, ki zadevajo proizvode in storitve. CPA klasifikacija temelji na NACE Rev. 1.1 klasifikaciji, zato njena struktura do ravni štirimestnih razredov ustreza NACE Rev. 1.1 klasifikaciji.

Od NACE Rev. 1.1 klasifikacije je CPA klasifikacija bogatejša za raven pet in/ali šestmestnih oddelkov, ki bolj podrobno razčlenjujejo finančne proizvode in storitve. Praktična uporaba CPA je prikazana v seznamu splošnih in sektorsko specifičnih spremenljivk v tabeli 8 na strani 36, kjer so nekatere računovodske spremenljivke razčlenjene po proizvodih in storitvah.

5.3 Splošne in sektorsko specifične spremenljivke

Aneks 6, ki smo ga že večkrat omenili, vsebuje seznam spremenljivk, ki so specifične za področje kreditnih institucij. Namen tega aneksa je osnovati skupen okvir za zbiranje, obdelavo, posredovanje in vrednotenje podatkov o strukturi, dejavnosti, poslovanju in konkurenčnosti kreditnih institucij.

Seznam spremenljivk je razdeljen na več sklopov, ki pokrivajo različna področja zbiranja podatkov, in sicer:

- strukturni podatki;
- računovodski podatki iz izkaza uspeha;
- računovodski podatki iz bilance stanja;
- podatki po proizvodih (CPA);
- podatki o internacionalizaciji;
- podatki o zaposlenosti;
- ostali podatki.

Vseh spremenljivk SSKI je 57. Od tega je 11 spremenljivk izbirnih, kar pomeni, da države podatkov o navedenih spremenljivkah niso obvezane posredovati Eurostatu, ampak se same odločijo, ali bodo podatke za izbirne spremenljivke zbirale in posredovale, ali ne. Pogosto za te spremenljivke v posameznih državah ni razpoložljivih podatkov, ali pa je podatke zelo težko pridobiti. Podatke za vse ostale spremenljivke pa države morajo posredovati Eurostatu. Podatki za tri spremenljivke se spremljajo tudi po regijah.

Za SSKI sta najpomembnejša sklopa, ki vključujeta računovodske podatke iz izkaza uspeha in računovodske podatke iz bilance stanja kreditnih institucij. Določena sta s smernico Sveta EU št. 86/635/EEC o letnih obračunih in konsolidiranih računih bank in drugih finančnih organizacij. Podatki se običajno zbirajo na letni ravni, za enoto podjetje, razen če je določeno drugače.

Prvo referenčno leto, za katerega so morale države članice oddati zahtevane podatke za spremenljivke SSKI, je bilo leto 2001. Podatki so bili poslani Eurostatu najkasneje deset mesecev po koncu referenčnega leta. Za druga področja SSP (industrija, gradbeništvo, trgovina) je rok za posredovanje podatkov 18 mesecev (Može, 2001, str. 24). Vzrok za krajši rok za posredovanje podatkov za spremenljivke SSKI se verjetno skriva v velikem pomenu finančnega sektorja za EU. Ker se finančni trg nenehno razvija in spreminja, postaja učinkovit nadzor nad finančnimi storitvami in posredno kreditnimi institucijami še pomembnejši kot v preteklosti.

Tega pa ni mogoče doseči brez ažurnih in kakovostnih informacij, ki jih omogočajo SSKI. Poleg tega so podatki relativno lahko dostopni s strani centralnih bank, ki nadzirajo poslovanje domačih kreditnih institucij in podatke zbirajo že zaradi finančnega nadzora

Čeprav je bilo prvo obvezno referenčno leto zbiranja podatkov za spremenljivke SSKI leto 2001, je Eurostat začel zbirati podatke za kreditne institucije že za leto 1992. Podatki za prvih pet let (1991-1996) so pokrivali le spremenljivke iz skupnega modula (Aneks 1) uredbe št. 58/97. V začetku so države podatke zbirale in posredovale prostovoljno, od leta 1997 naprej pa morajo obvezno posredovati podatke za spremenljivke iz skupnega modula. Za specifične spremenljivke SSKI (Aneks 6 uredbe št. 58/97) pa države članice podatke pošiljajo prostovoljno od leta 1997 naprej.

V tabeli 8 na strani 36 so navedene in opisane splošne in sektorsko specifične spremenljivke, ki so natančneje razložene v Prilogi 2.

Podajam še določena pojasnila v zvezi s podatki in spremenljivkami:

- Področje zbiranja podatkov: Vse spremenljivke, razen spremenljivk navedenih v podsklopu "Geografska razčlenitev poslovanja v tujini", ki so del vsebinskega sklopa "Internacionalizacija", se nanašajo na populacijo kreditnih institucij, ki so aktivne na ozemlju države članice poročevalke.
- Pokritje razredov klasifikacije dejavnosti NACE Rev.1.1: Vse spremenljivke, ki so navedene v tabeli, pokrivajo razred 65.12 in razred 65.22.
- Spremenljivke, ki so v tabeli podčrtane, so splošne spremenljivke SSP. To so tiste, ki so vključene v Aneksu 1 uredbe Evropskega parlamenta 58/97 o SSP.
- Spremenljivke, ki so v tabeli označene z zvezdico *, so izbirne spremenljivke SSKI.
- Tip spremenljivke: Če gre za osnovno spremenljivko, podatek o njej lahko enostavno dobimo iz bilance ali drugih administrativnih virov. V kolikor pa je spremenljivka izvedena, to pomeni, da jo moramo izpeljati iz več osnovnih spremenljivk.
- Uredba: Napisan je podatek o uredbi, v kateri je definirana določena spremenljivka.

SSKI so v EU dokaj dobro razvite. Podatki za spremenljivke SSKI v pretežni meri izhajajo iz računovodskih izkazov in revizijskih poročil o poslovanju kreditnih institucij, ki jih morajo kreditne institucije oddati v pregled nadzornim nacionalnim finančnim institucijam (v glavnem so to centralne banke), zato so dokaj kvalitetni in v večini ustrezajo standardom SSP, kot so določeni v metodoloških priročnikih (Mrhar, 2002, str. 16). Tudi razpoložljivost podatkov je relativno dobra, čeprav obstojajo še določene pomanjkljivosti (npr. ni podatkov za izvenbilančne postavke in za izbirne spremenljivke).

Kvaliteta in skladnost podatkov še ni najboljša, saj so v nekaterih državah članicah podatki za določene spremenljivke (predvsem iz izkaza uspeha) v neskladju z definicijami, formulami in metodologijo. Zato morajo države članice čimprej zagotoviti, da bodo uporabljene definicije in formule skladne z metodologijo. Tako je pričakovati določen prihranek v času, pravočasnost posredovanja podatkov bo še dodatno izboljšana, kar bo Eurostatu omogočilo izdajo publikacij v še zanimivem času za zainteresirane uporabnike informacij o kreditnih institucijah. Eurostat od leta 2001 naprej (ko je izšla publikacija Special Feature on Banking) še ni izdal nove publikacije s področja SSKI.

Kot že rečeno, SSKI postajajo zanimiv projekt tudi za uradno statistiko v Sloveniji. Razvoj SSP, med katere spadajo tudi SSKI, je pomemben razvojni projekt SURS-a (Mrhar, 2002, str. 16), ki bo predvidoma v celoti dokončan leta 2004.

Tabela 8: Seznam splošnih in specifičnih spremenljivk strukturne statistike kreditnih institucij

Šifra	Ime spremenljivke	Pogostost zbiranja Enota opazovanja	Tip spremenljivke: osnovna /izvedena	Uredba
Strukturni podatki <i>Structural data</i>				
11 11 0 ¹⁹	Število podjetij <i>Number of enterprises</i>	leto podjetje	osnovna	Aneks 1, sekcija 4, oddstavek 3 uredbe CR 58/97
11 11 1	Število podjetij glede na pravni status <i>Number of enterprises broken down by legal status</i>	leto podjetje	izvedena	Aneks 1, sekcija 4, oddstavek 3 uredbe CR 58/97
11 11 4	Število podjetij glede na sedež matičnega podjetja <i>Number of enterprises broken down by residence of the parent enterprise</i>	leto podjetje	osnovna	Aneks 1, sekcija 4, oddstavek 3 uredbe CR 58/97
11 11 6	Število podjetij po velikosti razredov bilančne vsote <i>Number of enterprises broken down by size classes of the balance sheet total</i>	leto podjetje	izvedena	Aneks 1, sekcija 4, oddstavek 3 uredbe CR 58/97
11 11 7	Število podjetij po vrstah kreditnih institucij <i>Number of enterprises broken down by category of credit institutions</i>	leto podjetje	izvedena	Aneks 1, sekcija 4, oddstavek 3 uredbe CR 58/97
11 21 0	Število lokalnih enot (Regija) <i>Number of local units</i>	leto lokalna enota	osnovna	Aneks 1, sekcija 4, oddstavek 3 uredbe CR 58/97
11 41 1	Skupno število podružnic glede na lokacijo zunaj območja EEA <i>Total number of branches broken down by location in non-EEA countries</i>	leto podjetje	osnovna	Aneks 1, sekcija 4, oddstavek 3 uredbe CR 58/97
Računovodski podatki iz bilance uspeha				
11 51 0	Skupno število hčerinskih podjetij glede na lokacijo v drugih državah <i>Total number of financial subsidiaries broken down by location in other countries</i>	leto podjetje	osnovna	Aneks 1, sekcija 4, oddstavek 3 uredbe CR 58/97
42 11 0	Prihodki od obresti in podobni prihodki <i>Interest receivable and similar income</i>	leto podjetje	osnovna	29.člen uredbe 86/635/EEC

¹⁹ Podčrtane šifre nakazujejo splošne spremenljivke iz aneksa 1 uredbe CR 58/97

Šifra	Ime spremenljivke	Pogostost zbiranja Enota opazovanja	Tip spremenljivke: osnovna /izvedena	Uredba
42 11 1	Prihodki od obresti in podobni prihodki od vrednostnih papirjev s fiksnim dohodkom <i>Interest receivable and similar income arising from fixed-income securities</i>	leto podjetje	osnovna	29.člen uredbe 86/635/EEC
42 12 0	Odhodki za obresti in podobni odhodki <i>Interest payable and similar charges</i>	leto podjetje	osnovna	29.člen uredbe 86/635/EEC
42 12 1	Odhodki za obresti in odhodki povezani z izdanimi dolžniškimi vrednostnimi papirji <i>Interest payable and similar charges linked to debt securities in issue</i>	leto podjetje	osnovna	17. in 29.člen uredbe 86/635/EEC
42 13 0	Prihodki od vrednostnih papirjev <i>Income from securities</i>	leto podjetje	osnovna	30.člen uredbe 86/635/EEC
42 13 1	Prihodki od delnic in drugih vrednostnih papirjev s spremenljivim donosom <i>Income from shares and other variable-yield securities</i>	leto podjetje	osnovna	30.člen uredbe 86/635/EEC
42 14 0	Prejete provizije <i>Commission receivable</i>	leto podjetje	osnovna	31.člen uredbe 86/635/EEC
42 15 0	Dane provizije <i>Commission payable</i>	leto podjetje	osnovna	31.člen uredbe 86/635/EEC
42 20 0	Čisti dobiček (izguba) iz finančnega poslovanja <i>Net profit or net loss on financial operations</i>	leto podjetje	osnovna	32.člen uredbe 86/635/EEC
42 31 0	Drugi prihodki iz poslovanja <i>Other operating income</i>	leto podjetje	osnovna	32.člen uredbe 86/635/EEC
12 12 0	Vrednost proizvodje <i>Production value</i>	leto podjetje	izvedena	Aneks 1, sekcija 4, oddstavek 4 uredbe CR 58/97
42 32 0	Splošni upravni stroški <i>General administrative expenses</i>	leto podjetje	osnovna	Aneks 1, sekcija 4, oddstavek 4 uredbe CR 58/97
13 31 0	Stroški zaposlenih <i>Personnel costs</i>	leto podjetje	osnovna	Aneks 1, sekcija 4, oddstavek 4 uredbe CR 58/97

Šifra	Ime spremenljivke	Pogostost zbiranja Enota opazovanja	Tip spremenljivke: osnovna /izvedena	Uredba
42 32 2	Drugi upravni stroški <i>Other administrative expenses</i>	leto podjetje	osnovna	Aneks 1, sekcija 4, oddstavek 4 uredbe CR 58/97
42 33 0	Drugi odhodki iz poslovanja <i>Other operating charges</i>	leto podjetje	osnovna	Aneks 1, sekcija 4, oddstavek 4 uredbe CR 58/97
<u>12 14 0</u> ^{*20}	Dodana vrednost v osnovnih cenah <i>Value added at basic costs</i>	leto podjetje	izvedena	Aneks 1, sekcija 4, oddstavek 4 uredbe CR 58/97 * izbirna spremenljivka
<u>12 15 0</u>	Dodana vrednost po stroških faktorjev <i>Value added at factor costs</i>	leto podjetje	izvedena	Aneks 1, sekcija 4, oddstavek 4 uredbe CR 58/97
<u>13 11 0</u>	Vse nabave proizvodov in storitev <i>Total purchases of goods and services</i>	leto podjetje	izvedena	Aneks 1, sekcija 4, oddstavek 4 uredbe CR 58/97
<u>15 11 0</u>	Bruto investicije v opredmetena sredstva <i>Gross investment in tangible goods</i>	leto podjetje	osnovna	Aneks 1, sekcija 4, oddstavek 4 uredbe CR 58/97
42 35 0	Popravki vrednosti posojil in rezervacij za potencialne obveznosti in druge pogodbene obveznosti <i>Value adjustment and value readjustment in respect of loans and advances and provisions for contingent liabilities and for commitments</i>	leto podjetje	osnovna	33.člen uredbe 86/635/EEC
42 36 0	Drugi popravki vrednosti <i>Other value adjustment and value readjustment</i>	leto podjetje	osnovna	34.člen uredbe 86/635/EEC
42 40 0	Dobiček ali izguba iz rednega poslovanja <i>Profit or loss on ordinary activities</i>	leto podjetje	osnovna	22.člen uredbe 78/660/EEC
42 50 0	Izredni dobiček ali izguba <i>Extraordinary profit or loss</i>	leto podjetje	osnovna	22.člen uredbe 78/660/EEC
42 51 0	Vsi davki (davek iz dobička, davek iz dobička zunaj rednega delovanja, drugi davki) <i>All taxes (tax on profit or loss on ordinary activities, tax on extraordinary profit or loss, other taxes)</i>	leto podjetje	osnovna	22.člen uredbe 78/660/EEC
42 60 0	Dobiček ali izguba v poslovnem letu <i>Profit or loss for the financial year</i>	leto podjetje	osnovna	22.člen uredbe 78/660/EEC
43 21 0	Dolgovi do strank <i>Amounts owed to customers</i>	leto podjetje	osnovna	4. in 19. člen uredbe 86/635/EEC

²⁰ Zvezdica označuje izbirne spremenljivke

Šifra	Ime spremenljivke	Pogostost zbiranja Enota opazovanja	Tip spremenljivke: osnovna /izvedena	Uredba
Računovodski podatki iz bilance stanja				
43 11 0	Posojila in predujmi strankam <i>Loans and advances to customers</i>	leto podjetje	osnovna	4. in 16. člen uredbe 86/635/EEC
43 29 0	Kapital skupaj ali celotni kapital <i>Total of capital and reserves</i>	leto podjetje	osnovna	21., 22 in 23. člen uredbe 86/635/EEC
43 30 0	Bilančna vsota <i>Balance sheet total</i>	leto podjetje	osnovna	4. člen uredbe 86/635/EEC
43 31 0	Bilančna vsota glede na sedež matičnega podjetja <i>Balance sheet total broken down according to the residence of the parent enterprise</i>	leto podjetje	izvedena	4. člen uredbe 86/635/EEC
43 32 0	Bilančna vsota glede na pravni status <i>Balance sheet total broken down by legal status</i>	leto podjetje	izvedena	4. člen uredbe 86/635/EEC
Podatki po proizvodih CPA				
44 11 0*	Prejete obresti in podobni prihodki, razčlenjeni po (pod)kategorijah klasifikacije proizvodov CPA* <i>Interest receivable and similar income broken down by (sub)categories of the CPA</i>	leto podjetje	-	29. člen uredbe 86/635/EEC in klasifikacija proizvodov CPA *izbirna spremenljivka
44 12 0*	Dane obresti in podobni odhodki, , razčlenjeni po (pod)kategorijah klasifikacije proizvodov CPA* <i>Interest payable and similar charges broken down by (sub)categories of the CPA</i>	leto podjetje	-	29. člen uredbe 86/635/EEC in klasifikacija proizvodov CPA *izbirna spremenljivka
44 13 0*	Prejete provizije, razčlenjene po (pod)kategorijah klasifikacije proizvodov CPA* <i>Commission receivable broken down by (sub)categories of the CPA</i>	leto podjetje	-	31. člen uredbe 86/635/EEC in klasifikacija proizvodov CPA *izbirna spremenljivka
44 14 0*	Dane provizije, razčlenjene po (pod)kategorijah klasifikacije proizvodov CPA* <i>Commission payable broken down by (sub)categories of the CPA</i>	leto podjetje	-	31. člen uredbe 86/635/EEC in klasifikacija proizvodov CPA *izbirna spremenljivka

Šifra	Ime spremenljivke	Pogostost zbiranja Enota opazovanja	Tip spremenljivke: osnovna /izvedena	Uredba
Podatki o internacionalizaciji				
Geografska razčlenitev poslovanja podružnic na področju EEA				
45 11 0	Geografska struktura celotnega števila podružnic v državah EEA <i>Geographical breakdown of the total number of EEA branches</i>	leto podjetje	izvedna	uredba 89/646/EEC
45 21 0	Geografska struktura prejetih obresti in podobnih prihodkov <i>Geographical breakdown of interest receivable and similar income</i>	leto podjetje	izvedena	29.člen uredbe 86/635/EEC
45 22 0	Geografska struktura bilančne vsote <i>Geographical breakdown of balance sheet total</i>	leto podjetje	izvedena	4. člen uredbe 86/635/EEC
Geografska razčlenitev poslovanja podružnic v tujini				
Poslovanje v drugih EEA državah "via freedom to provide business services"				
45 31 0*	Geografska struktura prejetih obresti in podobnih prihodkov realiziranih "via freedom to provide services business" <i>Geographical breakdown of interest receivable and similar income via freedom to provide services business (in other EEA countries)</i>	leto podjetje	-	29.člen uredbe 86/635/EEC *izbirna spremenljivka
Poslovanje v drugih ne EEA državah				
45 41 0*	Geografska struktura prejetih obresti in podobnih prihodkov realiziranih v podružnicah (v državah izven območja EEA)* <i>Geographical breakdown of interest receivable and similar income via branch business (in non-EEA countries)</i>	leto podjetje	-	29.člen uredbe 86/635/EEC *izbirna spremenljivka
45 42 0*	Geografska struktura prejetih obresti in podobnih prihodkov realiziranih "via freedom to provide services business (v državah izven območja EEA)* <i>Geographical breakdown of interest receivable and similar income via freedom to provide services business (in non-EEA countries)</i>	leto podjetje	-	29.člen uredbe 86/635/EEC *izbirna spremenljivka

Šifra	Ime spremenljivke	Pogostost zbiranja Enota opazovanja	Tip spremenljivke: osnovna /izvedena	Uredba
Podatki o zaposlenosti				
16 11 0	Delovno aktivno prebivalstvo (Regija) <i>Number of persons employed</i>	leto podjetje	osnovna	Aneks 1, sekcija 4, oddstavek 4 uredbe CR 58/97
16 11 1	Delovno aktivno prebivalstvo po vrstah kreditnih institucij <i>Number of persons employed broken down by category of credit institutions</i>	leto podjetje	izvedena	Aneks 1, sekcija 4, oddstavek 4 uredbe CR 58/97
16 13 0	Zaposlene osebe <i>Number of employees</i>	leto podjetje	osnovna	Aneks 1, sekcija 4, oddstavek 4 uredbe CR 58/97
16 14 0	Število zaposlenih oseb na osnovi ekvivalenta opravljenih ur (FTE) <i>Number of employees in full-time equivalent units</i>	leto podjetje	osnovna	Aneks 1, sekcija 4, oddstavek 4 uredbe CR 58/97
13 32 0R*	Plače* (Regija) <i>Wages and salaries</i>	leto podjetje	osnovna	Aneks 1, sekcija 4, oddstavek 5 uredbe CR 58/97 *izbirna spremenljivka
Ostali podatki				
47 11 0*	Število računov, razčlenjenih po (pod)kategorijah klasifikacije proizvodov CPA* <i>Number of accounts broken down by (sub)categories of the CPA</i>	leto podjetje	-	*izbirna spremenljivka
47 12 0*	Število posojil in predujmov strankam, razčlenjenih po (pod)kategorijah klasifikacije proizvodov CPA* <i>Number of loans and advances to customers broken down by (sub)categories of the CPA</i>	leto podjetje	-	*izbirna spremenljivka
47 13 0	Število bančnih avtomatov v lasti kreditnih institucij <i>Number of automatic teller machines (ATM) owned by credit institutions</i>	leto podjetje	osnovna	29.člen uredbe 86/635/EEC

Vir: Methodological manual for statistics on credit institutions. Version 1.6. Eurostat, 2000. str. 20-37.

5.4 Eurostatovo poročilo o kvaliteti strukturnih statistik kreditnih institucij

Enotni finančni prostor potrebuje za svoj razvoj in učinkovito delovanje ažurne, natančne in skladne statistične informacije s področja storitev kreditnih institucij in drugih finančnih storitev, ki omogočajo merjenje učinkovitosti in konkurenčnosti trga ter merjenje strukturnih in ostalih sprememb, ki so jih povzročile uvedba enotnega denarja, liberalizacija finančnih storitev in prost pretok kapitala. Ker je učinkovito in uspešno delovanje enotnega finančnega prostora za EU zelo pomembno, nas še posebej zanima, kakšni sta kvaliteta in konsistenčnost SSKI, ki sta podrobneje predstavljeni v nadaljevanju.

Uredba Evropske komisije št. 1618/99, ki vsebuje merila za oceno kvalitete SSP, je bila sprejeta julija 1999. Ta uredba pokriva samo najpomembnejše splošne spremenljivke Aneksa 1 uredbe o SSP 58/97. Kreditne institucije pa pokriva uredba Evropske komisije št. 2699/98, ki države članice zavezuje, da poročajo Eurostatu o podatkih za spremenljivke SSKI. Eurostat je začel zbirati podatke za spremenljivke s področja kreditnih institucij že od leta 1997 naprej in ocenjevati kvaliteto SSKI že od leta 1998 naprej, čeprav je bil predlog Evropske komisije za dopolnitev uredbe o SSP z Aneksom 6 sprejet šele 5. novembra 2002. Države članice (razen Irske, ki podatkov ni posredovala) so podatke o spremenljivkah Aneksa 6 od leta 1997 naprej pošiljale na prostovoljni bazi, poleg njih pa sta podatke poslali tudi Švica in Norveška. Prvo obvezno leto poročanja je bilo leto 2001 za referenčno leto 2000.

Eurostat je navedene podatke zbiral zato, da bi izboljšal kvaliteto podatkov s področja SSKI in zagotovil, da so posredovani podatki usklajeni in primerljivi med državami članicami. Poleg tega pa so se države članice s posredovanjem podatkov Eurostatu lažje pripravile na leto 2000, ko je zbiranje in posredovanje teh podatkov postalo obvezno.

Kvaliteta SSKI je v splošnem veliko boljša kot v drugih sektorjih, kot so industrija, gradbeništvo in trgovina. Podatke za sektorsko specifične spremenljivke je mogoče v večini dobiti iz administrativnih virov s strani centralnih bank držav članic, ki zbirajo te podatke za potrebe nadzora in kontrole. Ker pa so kreditne institucije predmet regulative, je tudi pri njih potrebno podatke pregledati in izvesti kontrolo kvalitete (Evaluation Report on Statistics on Credit Institutions, 2001, str. 4).

Eurostatovo poročilo o oceni kvalitete SSKI vsebuje analizo podatkov tako za splošne spremenljivke iz skupnega Aneksa 1 kot tudi za sektorsko specifične spremenljivke SSKI iz Aneksa 6 in še bolj specifično njihovo raven harmonizacije za tri referenčna leta 1997, 1998 in 1999. Analiziranih je bilo 18 držav (države EEA in Švica), ki so podatke posredovale na prostovoljni bazi. Zaključki in ugotovitve Eurostatove analize so zanimivi in uporabni tudi za Slovenijo, ki je že poslala Eurostatu razpoložljive podatke za spremenljivke SSKI za leti 1999 in 2000.

V nadaljevanju so predstavljeni najpomembnejši indikatorji kvalitete SSKI, in sicer: pravočasnost in točnost, popolnost, zaupnost, primerljivost in skladnost, na katerih temelji tudi Eurostatovo poročilo o oceni kvalitete SSKI (Evaluation Report on Statistics on Credit Institutions, 2001, str. 4).

Pravočasnost in točnost

V poročilu je Eurostat ugotovil, da nekatere države še vedno niso izpolnjevale v celoti pogojev iz Aneksa 6 za pošiljanje podatkov, ki so bili določeni z 10-mesečnim rokom po

koncu referenčnega leta. Krajši rok za pošiljanje podatkov, kot velja za druge sektorje SSP (18 mesecev), je bil določen zaradi pomembnosti in nadzora finančnega sektorja. Pravočasnost pošiljanja podatkov se je sicer izboljševala (za leto 1997 sta le dve državi poslali podatke pravočasno, za leto 1998 tri države, za leto 1999 pa z zamudami do enega meseca kar 12 držav), vendar ne zadostno, da bi lahko v celoti izpolnjevala zahteve bodočega Aneksa 6. Upamo, da bodo države članice do sprejema Aneksa 6 v celoti izpolnjevale roke za dostavo podatkov in da ne bo prihajalo do zamud, ki negativno vplivajo na nadaljnje posredovanje podatkov končnim uporabnikom preko različnih tiskanih publikacij (Banking in Europe, Statistics in Focus, Special feature on banking in druge) in baze podatkov "CREDSTAT". Za odpravo te pomanjkljivosti je Eurostat pošiljal opomine državam, ki so zamujale pri posredovanju podatkov. Poseben problem so predstavljale tri države, ki do leta 2001 še vedno niso posredovale podatkov.

Glede zahtevanega tehničnega formata za posredovanje podatkov je Eurostat ugotovil, da vse države članice že izpolnjujejo zahteve za pošiljanje podatkov v elektronski obliki. Tehnični format je določen s posebno uredbo Evropske komisije št. 2702/98. Za referenčno leto 1997 so le tri države podatke poslale po faksu, za referenčno leto 1998 samo še ena, za leto 1999 pa so že vse države podatke poslale v predpisani elektronski obliki.

Za namene SSKI je bila 1.3.1999 oblikovana baza CREDSTAT v New Cronos²¹-u. 1.9.1999 je bila preoblikovana in zdaj vsebuje le osem večdimenzionalnih tabel, v katere so združeni podatki po serijah. Vsaka tabela vsebuje indikatorje, ki so definirani v serijah podatkov za statistiko kreditnih institucij, kot prikazuje tabela 9.

Tabela 9: Serije podatkov za strukturne statistike kreditnih institucij

Šifra	Ime serije
6A	Letna statistika podjetij / Annual enterprise statistics
6B	Letna statistika podjetij glede na pravni status / Annual enterprise statistics broken down by legal status
6C	Letna statistika podjetij glede na državo, v kateri je sedež matičnega podjetja / Annual enterprise statistics broken down according to the country of residence of the parent enterprise
6D	Letna statistika podjetij po vrsti kreditnih institucij / Annual enterprise statistics broken down by category of credit institutions
6E	Letna statistika podjetij po velikosti razreda / Annual enterprise statistics broken down by size class
6F	Letna statistika podjetij po proizvodih / Annual enterprise statistics broken down by product
6G	Letna statistika podjetij po geografski razčlenjenosti / Annual enterprise statistics by geographical breakdown
6H	Letna regionalna statistika / Annual regional statistics

Vir: Evaluation Report on Statistics on Credit Institutions. Eurostat, 2001, str. 1.

Z oblikovanjem baze CREDSTAT se je ažurnost v razpoložljivosti podatkov povečala. Večina podatkov za leto 1998 je bila uporabnikom New Cronos dostopna v manj kot 15 mesecih po koncu referenčnega leta, za leto 1999 pa v manj kot 12 mesecih po koncu

²¹ New Cronos je Eurostatova podatkovna baza, ki vsebuje več kot 160 milijonov socialnih in ekonomskih statističnih podatkov za države članice EU, Japonsko, ZDA, centralno Evropo in podatke za druge glavne ekonomske partnerje EU. Baza New Cronos je razčlenjena na 9 tematskih sklopov, ki so razdeljena na več področij. Vsako področje pokriva podatke specifičnega sektorja. CREDSTAT sodi v 4. Tematski sklop- Industry, Trade and Services, v področje strukturnih statistik podjetij.

referenčnega leta, kar kaže na precejšen napredek v pravočasnosti posredovanja podatkov končnim uporabnikom. Podatki za tri države žal še vedno manjkajo.

Za boljše in bolj ažurno zagotavljanje potreb končnih uporabnikov, se je Eurostat odločil, da bo publikacija "Special Feature on banking, edition 2001" razpoložljiva le na internetu v PDF formatu, s čimer se je izognil vsem morebitnim zamudam pri izdaji publikacije v tiskani obliki.

Popolnost

Razpoložljivost podatkov za specifične spremenljivke SSKI je bila identična za leti 1998 in 1999 in je bila več kot zadovoljiva, če upoštevamo, da so države članice podatke poslale prostovoljno. Problematične so bile tri države, ki kljub opominom do leta 2001 še vedno niso posredovale podatkov za leti 1998 in 1999.

Pri kontroli kvalitete je Eurostat ugotovil, da so bili nekateri podatki v neskladju z definicijami, formulami in metodologijo. Glavni problemi so se nanašali na podatke iz izkaza uspeha in na razlike pri ravneh agregacije podatkov. Večina problemov je bila rešena z eno izmenjavo pisem.

Eurostat vztraja, da naj države članice same preverijo kvaliteto in ustreznost podatkov, preden le-te pošljejo Eurostatu. Zagotovijo naj, da so uporabljene definicije in formule skladne z metodologijo. Avtomatizirajo naj obliko poročila in obrazce za posredovanje podatkov, s čimer bodo zmanjšale ali v celoti odpravile tveganje napak tako na nacionalni ravni kot tudi na ravni Eurostata. Pričakovati je določen prihranek v času in še bolj pravočasno posredovanje podatkov.

Zaupnost

Uredba o SSP zavezuje države članice, da Eurostatu poročajo tudi o zaupnih podatkih, ki pa niso javno dostopni. Večina podatkov za spremenljivke SSKI izhaja iz objavljenih računov in so javno dostopni, zato zaupni podatki ne predstavljajo velikih problemov. Čeprav zaupni podatki niso številni, pa zadevajo poglavje internacionalizacije, ki je za končne uporabnike podatkov zelo zanimivo. Belgija, Nizozemska, Norveška, Švedska in Velika Britanija so poročale o zaupnih podatkih, povezanih z internacionalizacijo za leti 1998 in 1999.

Primerljivost

Trije dejavniki imajo vpliv na primerljivost podatkov, in sicer: pokritje podatkov o kreditnih institucijah, primerljivost v času in problemi povezani z interpretacijo definicij nekaterih spremenljivk. Pri podatkih o kreditnih institucijah sta možna dva problema, in sicer:

- definicija kreditne institucije v skladu z nacionalno zakonodajo države članice vpliva na število kreditnih institucij;
- način obdelave podatkov po načelu domače države ali države gostiteljice, prav tako vpliva na kvaliteto podatkov za spremenljivke SSKI.

Eurostat zelo težko združuje podatke, če le-ti niso razpoložljivi na isti osnovi. Kot je bilo že omenjeno, so države podatke na prostovoljni bazi lahko pošiljale po načelu domače države ali po načelu države gostiteljice za referenčna leta 1997 do 2000. Zato je Eurostat zadolžen za konverzijo teh podatkov na skupno osnovo po načelu države gostiteljice. Eurostat predlaga uporabo načela države gostiteljice, ker tudi ECB zbira podatke na tej osnovi. Zato morajo

države članice od referenčnega leta 2001 naprej podatke pošiljati po načelu države gostiteljice.

Zaradi primerljivosti podatkov dveh zaporednih let morajo države članice Eurostat obvestiti o vsaki spremembi v nacionalni zakonodaji, ki bi imela za posledico spremembo davčnega sistema ali spremembo v pristojnosti organov poročanja (npr. spremembe v metodologiji: razpoložljivi podatki namesto ocen).

Eurostat je ugotovil, da so definicije za nekatere spremenljivke v metodološkem priročniku (Methodological Manual for Statistics on Credit Institutions, 2000) nejasne in jih je zato možno interpretirati na različne načine. Zaradi tega podatki za nekatere spremenljivke med državami članicami niso popolnoma primerljivi med seboj. Predvidena je dopolnitev metodološkega priročnika s pojasnili in z obrazložitvami, ki bo odpravila navedene probleme.

Skladnost

V Eurostatovem poročilu o kvaliteti SSKI sta navedena tudi primerjava in skladnost SSKI s statistiko ESA, z bančno in denarno statistiko ECB in s statistiko držav OECD. Eurostat proučuje skladnost in primerljivost podatkov SSKI z zgoraj navedenimi statistikami glede na definicije in opredelitev kreditnih institucij (določa število enot opazovanja), namen in časovni okvir zbiranja podatkov ter probleme povezane z interpretacijo definicij posameznih spremenljivk.

Pri primerjavi SSKI s statistiko ESA iz Eurostatovega poročila izhaja, da definicije SSKI niso popolnoma skladne s podobnimi statistikami ESA. To bi moralo biti natančno pojasnjeno, da uporabniki statistike ne bodo zmedeni.

Ob primerjavi SSKI s statistiko ECB je Eurostat ugotovil, da obe uporabljata isto smernico (77/780/EEC) za opredelitev kreditne institucije in kot osnovo za zbiranje podatkov uporabljata osnovo države gostiteljice. Vendar pa med njima obstoja tudi nekaj neskladnosti, saj ECB zbira podatke za nadzorne namene, Eurostat pa za namene posredovanja podatkov končnim uporabnikom. Tudi časovni okvir zbiranja podatkov je zelo različen, saj Eurostat zbira podatke na letni osnovi z zamudo desetih mesecev, medtem ko ECB zbira podatke mesečno s petnajstdnevno zamudo.

Statistika poslovanja bank v državah OECD se močno razlikuje od SSKI. Statistika OECD upošteva predvsem komercialne banke, kar ne zagotavlja skladnosti s SSKI, ker je pojem kreditne institucije širši. Kljub različnemu zajetju enot v analizo je uporaba statistike OECD poslovanja komercialnih bank pomembna za delno primerjavo enotnega evropskega finančnega prostora z drugima dvema pomembnima finančnima trgoma - ZDA in Japonsko (Evaluation Report on Statistics on Credit Institutions, 2001, str. 48).

5.5 Ocena uporabnosti strukturnih statistik podjetij za analizo konkurenčnosti

SSP so zaradi velikega števila spremenljivk in dejavnosti, ki jih pokrivajo, zelo uporabne predvsem za analizo konkurenčnosti posameznih dezagregiranih dejavnosti. Z njihovo pomočjo lahko analiziramo konkurenčnost ožjih ali širših ravni dejavnosti z regionalnega, nacionalnega in mednarodnega vidika. Zajetje vseh dejavnosti je popolno. Za analizo konkurenčnosti so zelo pomembni podatki o vlaganju sredstev podjetij za izobraževanje, raziskave, razvoj in inovacije, varstvo okolja, nematerialno vlaganje, ekološko industrijo,

turizem in visoko razvito industrijo. Zbrani podatki zagotavljajo tudi informacije za spremljanje učinkov dodeljenih sredstev strukturnih skladov, ki podjetjem in njihovim združenjem zagotavljajo informacije za razumevanje svojih trgov in prepoznavanje svojih aktivnosti in delovanja glede na konkurente in svoj sektor - na regionalni, nacionalni in mednarodni ravni (Gorjan, 2001, str. 2).

Kot je bilo že omenjeno v točki 2 tega magistrskega dela, so indikatorji konkurenčnosti WEF-a in IMD-ja primerni za analizo nacionalne konkurenčnosti, niso pa primerni za analizo konkurenčnosti na ravni posameznih dezagregiranih dejavnosti. Indikatorji WEF-a in IMD-ja niso kvantitativni, ampak le rangirajo države po njihovih konkurenčnih sposobnostih, kar pa daje včasih nejasno sliko. Poleg tega ne upoštevajo razlik v nacionalni strukturi stroškov med državami. Indikatorji IMD-ja tudi predvidevajo, da so vsi indikatorji enako pomembni za vse države, kar pa seveda ne drži.

SSP pa omogočajo predvsem analizo konkurenčnosti in uspešnosti poslovanja podjetij na dezagregiranih ravneh posameznih sektorjev gospodarstva. Ker so podatki za spremenljivke SSP kvantitativni, izhajajo iz statističnih in drugih uradnih virov, bilanc in poročil o poslovanju podjetij ter so zbrani na isti osnovi, omogočajo mednarodne primerjave.

Ker je namen mojega magistrskega dela analiza konkurenčnosti kreditnih institucij s pomočjo spremenljivk SSKI, se bom na tem mestu osredotočila predvsem na SSKI. SSKI omogočajo različne in zanimive analize konkurenčnosti kreditnih institucij, saj je bančni sektor zelo pomemben za gospodarstva vseh držav. S tradicionalnimi statistikami pa je področje storitev, kamor sodijo tudi kreditne institucije, zelo slabo razvito. Še vedno veliko podjetij za financiranje svojega poslovanja uporablja bančne vire, čeprav kreditne institucije opravljajo poleg tradicionalnih iz leta v leto več modernih storitev. Tradicionalna vloga kreditnih institucij, ko so predvsem z dajanjem posojil in garancij servisirale gospodarstvo, se zdaj seli na druge načine servisiranja podjetij (svetovanje podjetjem glede kapitalske sestave, panožne strategije in sorodnih vprašanj, ter nudenje nasvetov in storitev v zvezi z združevanjem in nakupi podjetij, trgovanje za račun podjetij z instrumenti denarnega trga, s tujimi valutami, s finančnimi terminskimi pogodbami in opcijami, s tečajnimi in obrestnimi instrumenti in s prenosljivimi vrednostnimi papirji in podobno). Sodobna kreditna institucija je tesno vtkana v gospodarske tokove in je tako njihov bistveni sestavni del.

SSKI se ne osredotočajo več na bančni sektor kot celoto v posamezni državi, ampak predvsem na strukturo in poslovanje kreditnih institucij na dokaj razčlenjenih ravneh. Kreditne institucije razvrščajo glede na pravni status, sedež matičnega podjetja, velikostne razrede bilančne vsote, število zaposlenih po kategorijah kreditnih institucij, vrsto kreditnih institucij, število podružnic glede na lokacijo zunaj območja EEA, geografsko razčlenitev števila podružnic v EEA, obrestne prihodke in odhodke ter prejete in dane provizije po podkategorijah CPA. Z bogatim številom spremenljivk omogočajo natančne analize strukture bančnega sektorja preko strukturnih podatkov, uspešnosti poslovanja preko računovodskih podatkov izkaza uspeha, premoženja oziroma stanja sredstev in obveznosti do virov sredstev preko računovodskih podatkov bilance stanja, zaposlitvene strukture preko podatkov o zaposlenosti, avtomatiziranosti bančne mreže preko podatkov o številu bankomatov, geografske razčlenjenosti poslovanja preko podatkov o internacionalizaciji. Zato omogočajo bolj natančne in zanimive analize konkurenčnosti kreditnih institucij in poslovanja bančnega sektorja ter mednarodne primerjave na dezagregiranih ravneh dejavnosti kreditnih institucij. Vsebujejo veliko podatkov za različne spremenljivke, s pomočjo katerih lahko izračunamo številne indikatorje konkurenčnosti kreditnih institucij v širšem smislu, ki vplivajo na

konkurenčnost v ožjem smislu – dodano vrednost po stroških faktorjev na zaposlenega, ki je obenem tudi indikator produktivnosti dela. Prav tako lahko primerjamo kreditne institucije med državami po pravnem statusu, velikostnih razredih bilančne vsote, velikostnih razredih glede na število zaposlenih, vrstah kreditnih institucij ipd.

SSKI torej omogočajo neomejene možnosti različnih analiz konkurenčnosti in poslovanja kreditnih institucij ter primerjav med državami.

Kljub vsem zgoraj navedenim možnostim in prednostim moramo pri analizi konkurenčnosti s pomočjo SSP upoštevati vse omejitve, ki so podrobneje opisane v točki 3.2.3 tega magistrskega dela. Zavedati se je potrebno, da nekatere definicije, klasifikacije in drugi metodološki elementi za spremenljivke SSP niso skladni v vseh državah in v različnih statističnih virih znotraj posamezne države. Kvaliteta SSP je zato vprašljiva zlasti z vidika skladnosti in primerljivosti podatkov. Pričakovati je še več poudarka k boljši kvaliteti glede na splošno usmeritev Eurostata, katere cilj je doseči metodološko konsistentnost virov.

5.6 Informacijski viri

SSKI temeljijo predvsem na obstoječih registrih in na podatkih, ki jih kreditne institucije posredujejo pristojnim državnim organom. Kolikor je le mogoče, se uporabljajo obstoječi podatki. Zato je dodatna obremenitev bank s posredovanjem sektorsko specifičnih podatkov zelo majhna (Eurostat, 2001, str. 8). V številnih državah članicah centralne banke prevzamejo vlogo zbiranja in sestave agregatnih podatkov o kreditnih institucijah in analizirajo nacionalni bančni trg. V nekaterih drugih državah članicah pa je to nalogo prevzel državni statistični urad.

6 STRUKTURNE STATISTIKE KREDITNIH INSTITUCIJ V OKVIRU STRUKTURNIH STATISTIK PODJETIJ V SLOVENIJI

6.1 Kreditne institucije in bančni sistem v Sloveniji

V Sloveniji kreditno institucijo enačimo z banko ali finančno institucijo (finančnim posrednikom), ki opravlja bančne posle (Ribnikar, 1998, str. 60). V skladu z Zakonom o spremembah in dopolnitvah zakona o bančništvu uvrščamo med bančne storitve sprejemanje depozitov ter dajanje kreditov za svoj račun. Poleg bančnih storitev pa lahko kreditne institucije (banke, hranilnice in hranilno-kreditne službe) opravljajo tudi druge finančne storitve, ki so predpisane v 6. členu Zakona o bančništvu, in sicer: storitve povezane z vrednostnimi papirji, posredovanje pri prodaji zavarovalnih polic, upravljanje pokojninskih oziroma investicijskih skladov, trgovanje z izvedenimi finančnimi instrumenti in druge. Navedeno kaže na razvoj celotnega finančnega sektorja in na razvoj bančništva v smeri bančnega oziroma finančnega univerzalizma. Kreditne institucije potrebujejo za opravljanje bančnih in finančnih storitev dovoljenje Banke Slovenije.

6.2 Klasifikacija dejavnosti ter klasifikacija proizvodov in storitev v strukturnih statistikah podjetij

V Sloveniji uporabljamo za klasificiranje podjetij po dejavnostih Standardno klasifikacijo dejavnosti (SKD 2002²²). SKD 2002 je državni standard, ki se uporablja pri razvrščanju poslovnih subjektov in njihovih delov po dejavnosti ter pri zbiranju, obdelavi in posredovanju podatkov, ki so pomembni za spremljanje stanj in gibanj na ekonomskem področju. SKD 2002 je usklajena s klasifikacijo dejavnosti NACE Rev. 1.1 do ravni razredov. V primerjavi z NACE Rev 1. je SKD bogatejša za raven podrazredov.

SKD 2002 je v veljavo stopila 25.01.2002. Pred njo smo v Sloveniji uporabljali Standardno klasifikacijo dejavnosti (SKD), ki je postala obvezen nacionalni standard za zbiranje in prikazovanje podatkov v letu 1997, ko je nadomestila neustrezno jugoslovansko Enotno klasifikacijo dejavnosti, kar je predstavljalo prvi korak pri uskladitvi slovenskih statističnih klasifikacij z mednarodnimi standardi kot pogoj mednarodne primerljivosti podatkov (Bregar, 1993, str. 38).

Skladno z NACE Rev. 1.1 klasifikacijo tudi po SKD 2002 kreditne institucije v okviru SSP spadajo v večini v razred 65.12 - *Drugo denarno posredništvo*, v katerem sta dva podrazreda, in sicer: podrazred 65.121 - *Dejavnost bank*, kamor spada denarno posredništvo denarnih institucij, razen centralne banke, in podrazred 65.122 - *Dejavnost hranilnic*, kamor spada dejavnost poštnih žiro bank in dejavnost hranilnic, ki na podlagi dovoljenja centralne banke vodijo tudi žiro in/ali tekoče račune.

Nekatere kreditne institucije pa tako kot po NACE Rev. 1.1 klasifikaciji tudi po SKD 2002 uvrščamo v razred 65.22 - *Drugo kreditiranje*, kamor v sklopu podrazreda 65.220 spadajo: hranilno-kreditna dejavnost brez vodenja žiro in/ali tekočih računov, kreditno posredovanje s plačilnimi karticami in drugimi brezgotovinskimi instrumenti, dajanje kreditov s strani institucij, ki niso vključene v bančništvo (dajanje potrošniških kreditov, dolgoročna posojila industriji, posojanje denarja zunaj bančnega sistema in kreditiranje preko hipotek brez depozitov), odkup terjatev (factoring) in dejavnost zastavljalic. (Standardna klasifikacija dejavnosti 2002, 2002, str. 82-83).

6.3 Razvoj strukturnih statistik kreditnih institucij v Sloveniji

Poleg razvoja vprašalnika o poslovanju podjetij, spremljanja razvojnih nalog EU s področja SSP, uvajanja novih tehnik in metod ocenjevanja podatkov ter nadaljevanja razvoja SSP v okviru projekta StatCOP 98, so sodile med razvojne naloge SURS-a (Letni program statističnih raziskovanj za 2002, razvojne naloge, str. 32) v letu 2002 tudi:

- nadaljnje uvajanje evropske uredbe o SSP, vključujoč Aneks 5 (zavarovalništvo), Aneks 6 (kreditne institucije) in Aneks 7 (pokojninski skladi);
- nadaljevanje prostovoljnega zbiranja podatkov o poslovanju podjetij;
- harmonizacija oziroma revizija obstoječih raziskovanj za zbiranje podatkov SSP.

Namen te razvojne naloge je bilo zbiranje in posredovanje podatkov o poslovanju poslovnih subjektov v skladu z uredbo EU o SSP ter prevzem ustrezne zakonodaje za spremljanje SSKI. Pri tej nalogi so poleg SURS-a sodelovale tudi Banka Slovenije, Agencija za zavarovalni

²² Standardna klasifikacija dejavnosti 2002, SKD 2002, Ur.l. RS št. 2/02, 11.1.2002. SKD 2002 se le malenkostno razlikuje od izhodiščne SKD.

nadzor, AJPes in Davčna uprava Republike Slovenije, ki so morale SURS-u posredovati podatke za namene razvoja SSP v Sloveniji (Letni program statističnih raziskovanj za 2002, razvojne naloge, str. 32). SURS je omenjeno nalogo že izpolnil in prve podatke za spremenljivke SSKI za referenčni leti 1999 in 2000 že posredoval Eurostatu. Skladno z zahtevo Aneksa 6 uredbe št. 58/97 je SURS posredoval tudi podatke za leti 2001 in 2002. Podatki za spremenljivke SSP in SSKI v Sloveniji še niso bili objavljeni in še niso neposredno dostopni. Zainteresirani uporabniki pa lahko pridobijo podatke iz SURS-ove baze SSP preko zahtevka.

6.4 Razpoložljivost podatkov za spremenljivke strukturnih statistik kreditnih institucij v Sloveniji

Glede na to, da je slovenska bančna zakonodaja že dokaj prilagojena in usklajena z evropskimi bančnimi uredbami in glede na to, da sodi bančni sektor med najbolj nadzorovane gospodarske dejavnosti, predvidevamo, da je tudi v Sloveniji razpoložljivost podatkov za specifične spremenljivke SSKI zadovoljiva. Vse kreditne institucije (banke, hranilnice in hranilno-kreditne službe) morajo redno poročati o svojih poslovnih rezultatih Banki Slovenije na podlagi kontnega okvira računov. Računovodska poročila kreditnih institucij Banki Slovenije temeljijo na Slovenskih računovodskih standardih, ki so usklajeni z Mednarodnimi računovodskimi standardi.

V naslednjem poglavju bom poskusila z nekaterimi spremenljivkami in indikatorji SSKI Aneksa 1 in Aneksa 6 uredbe Evropske komisije št. 58/97 analizirati in primerjati konkurenčnost bančnega sektorja v Sloveniji z bančnim sektorjem v EU. Predstavljeni bodo tudi viri, iz katerih sem pridobila podatke za analizo.

7 ANALIZA KONKURENČNOSTI KREDITNIH INSTITUCIJ V EU IN V SLOVENIJI S POMOČJO SPREMENLJIVK IN INDIKATORJEV STRUKTURNIH STATISTIK KREDITNIH INSTITUCIJ

7.1 Viri podatkov za strukturne statistike kreditnih institucij v Evropski Uniji in v Sloveniji

7.1.1 Uporabljeni viri podatkov za spremenljivke strukturnih statistik kreditnih institucij v Evropski Uniji

Kot je bilo že omenjeno v točki 5.4 tega magistrskega dela, Eurostat zbira podatke za spremenljivke SSKI, ki jih pošiljajo države članice prostovoljno, že od leta 1992 naprej. Podatki za prvih pet let (1992-1996) pokrivajo le splošne spremenljivke Aneksa 1 uredbe Evropske komisije št. 58/97. Od leta 1997 naprej morajo države te podatke obvezno posredovati Eurostatu. V letu 1997 pa je Eurostat začel zbirati tudi podatke za specifične spremenljivke SSKI Aneksa 6 uredbe Evropske komisije št. 58/97, ki so jih države članice do leta 2001 pošiljale prostovoljno. Do danes so zbrani podatki za spremenljivke Aneksa 6 za pet referenčnih let, in sicer: 1997, 1998, 1999, 2000, 2001 in 2002. Razpoložljivost in kvaliteta podatkov je za SSKI zelo dobra, ker podatke pošiljajo nacionalne nadzorne institucije

(običajno nacionalne centralne banke, nacionalni statistični uradi in nadzorne finančne institucije), ki te podatke zbirajo za namene nadzora poslovanja kreditnih institucij (Evaluation Report On Statistics On Credit Institutions, 2001, str. 17).

Podatki za spremenljivke SSKI so zbrani v podatkovni bazi CREDSTAT, ki je del podatkovne baze New Cronos. Podatkovna baza CREDSTAT je vir za pripravo različnih publikacij Eurostata s področja SSKI. Vse informacije o izdanih publikacijah dobimo na spletnih straneh Eurostata²³. Krajše članke, ki ne zajemajo obsežnih tabel s podatki, je možno dobiti na internetu brezplačno. Obsežnejše publikacije pa je potrebno naročiti in plačati.

Pri svojem magistrskem delu sem za zbiranje podatkov uporabila vse brezplačne vire (glej pod literaturo in članke), ki jih je mogoče dobiti na spletnih straneh Eurostata in obsežnejšo publikacijo "Special Feature on Banking, edition 2001"²⁴, v kateri so razpoložljivi podatki za skoraj vse spremenljivke SSKI za države EEA (ne vsebuje podatkov za Liechtenstein in Švico). Za splošne spremenljivke Aneksa 1 so podatki zbrani od leta 1994 do 1999, za specifične spremenljivke Aneksa 6 pa za leta 1997 do 1999. Podatke za spremenljivke SSKI za leti 2000 in 2001 pa sem dobila v že zgoraj omenjeni Eurostatovi bazi CREDSTAT.

Pri svojem delu sem uporabila še publikacijo "Panorama of European Business Finance, 2000"²⁵, ki vsebuje najpomembnejše podatke za finančne storitve za razrede NACE Rev. 1 65, 66, 67 za leta od 1994 do 1999 in opis ter razvoj finančnega sektorja.

Podatki, potrebni za analizo konkurenčnosti kreditnih institucij v državah EU, so bili razmeroma enostavno dosegljivi, saj so skoraj vsi zbrani na enem mestu v publikaciji "Special Feature on Banking, edition 2001" (za leta 1994 do 1999) oziroma v Eurostatovi podatkovni bazi CREDSTAT (za leti 2000 in 2001).

7.1.2 Uporabljeni viri podatkov za spremenljivke strukturnih statistik kreditnih institucij v Sloveniji

V Sloveniji ni možno dobiti enotnega vira, ki bi skupaj zajemal podatke za spremenljivke SSKI (podatki za spremenljivke Aneksa 1 in Aneksa 6 uredbe št. 58/97). Razpoložljivost podatkov je sicer relativno dobra, vendar podatke najdemo v različnih virih, kot so: Poslovni register RS, Poročila AJPEs-a, davčne evidence Davčnega urada RS in Register delovno aktivnega prebivalstva, sodni register, publikacije Banke Slovenije (Bilteni, Letna poročila, Poročila o nadzoru bančnega poslovanja) in drugo (Mrhar, 2002, str. 22).

V letu 2002 je bila ena izmed razvojnih nalog Statističnega urada Republike Slovenije (SURS) tudi nadaljnje uvajanje uredbe o SSP, vključno z Aneksom 6, ki zadeva kreditne institucije. Namen te razvojne naloge, ki je vključevala pripravo podatkov za spremenljivke SSKI za leti 1999 in 2000, je bil med drugim tudi prevzem ustrezne zakonodaje za spremljanje SSKI. Pri tej nalogi je sodelovala tudi Banka Slovenije, ki je bila zadolžena za posredovanje podatkov o kreditnih institucijah za namene SSKI v okviru SSP. Na podlagi teh

²³ Eurostat - URL: <http://www.europa.eu.int/comm/eurostat>

²⁴ Ta publikacije je razpoložljiva le v elektronski obliki v pdf formatu in jo je možno naročiti preko spletnih strani Eurostata ali preko Evropskega dokumentacijskega centra na Ekonomski fakulteti v Ljubljani, kar pomeni za uporabnika zelo enostaven in hiter dostop do želenih informacij.

²⁵ Tudi to publikacijo je mogoče naročiti preko spletnih strani Eurostata, kar zagotavlja uporabniku hiter in enostaven dostop do informacij, obstoja pa tudi v tiskani obliki. Sama sem do te publikacije v elektronski obliki v pdf formatu prišla s pomočjo Evropskega dokumentacijskega centra, ki ima sedež na Ekonomski fakulteti v Ljubljani.

podatkov je SURS pripravil podatke za spremenljivke SSKI, ki so v Sloveniji razpoložljivi, in jih posredoval Eurostatu. Predvidoma bo zgoraj omenjena razvojna naloga SURS-a zaključena v letu 2004. Skladno z Aneksom 6 uredbe o SSP št. 58/97 je SURS podatke za spremenljivke SSKI za leti 2001 in 2002 že posredoval Eurostatu.

Ker torej v Sloveniji urejenega vira informacij o SSKI še ni na voljo, sem morala za potrebe analize v tem viru podatke zbrati posebej.

Največ podatkov za spremenljivke SSKI v Sloveniji sem dobila s strani SURS-a²⁶, kjer so mi prijazno posredovali vse podatke, ki so v Sloveniji razpoložljivi in ki so jih že posredovali Eurostatu, čeprav v Sloveniji še niso bili objavljeni. Precej podatkov za spremenljivke SSKI sem dobila tudi na spletnih straneh Banke Slovenije²⁷, ki vse svoje publikacije in delovna gradiva, redno in ažurno objavlja v elektronski obliki v pdf formatu, Urada RS za makroekonomske analize in razvoj²⁸ in drugje.

V publikacijah Banke Slovenije sem podatke večinoma iskala v Poročilih o nadzoru bančnega poslovanja in v Letnih poročilih za leta 1997, 1998, 1999, 2000 in 2001 ter v mesečnih publikacijah, kot so Bilten in Denarni pregledi. Nekaj koristnih informacij sem našla tudi med delovnimi gradivi.

Med publikacijami UMAR-ja, ki so dosegljive na njihovih spletnih straneh sem uporabila naslednje: Poslovanje bančnega sistema v letu 1998 in 1999, Finančna uspešnost gospodarjenja v letu 1998 po sektorjih in Finančni rezultati poslovanja gospodarskih družb - na osnovi statističnih podatkov iz bilance stanja in izkaza uspeha, ki je dosegljiva na spletnih straneh Urada RS za makroekonomske analize in razvoj.

Podatke o zaposlenih po dejavnostih klasifikacije SKD 2002 sem dobila na spletnih straneh SURS-a v Banki statističnih podatkov (BSP)²⁹.

V nadaljevanju bom poskusila s splošno analizo s pomočjo spremenljivk SSKI primerjati konkurenčnost bančnega sektorja³⁰ v EU in v Sloveniji ter ugotoviti njune skupne značilnosti in razlike. Analiza bo potekala po naslednjih sklopih podatkov:

- strukturni podatki;
- računovodski podatki iz izkaza uspeha;
- računovodski podatki iz bilance stanja;
- podatki po proizvodih (CPA);
- podatki o internacionalizaciji;
- podatki o zaposlenosti;
- ostali podatki.

²⁶ Internetni naslov SURS-a : URL:<http://www.sigov.si/zrs>

²⁷ Internetni naslov Banke Slovenije : URL:<http://www.bsi.si>

²⁸ Internetni naslov Urada RS za makroekonomske analize in razvoj: URL:<http://www.sigov.si/zmar/>

²⁹ Banka statističnih podatkov vsebuje rezultate uradnih statističnih raziskovanj, ki so praviloma agregirani na različnih ravneh: Slovenija, občina, upravne enote. BSP vsebuje okoli 300.000.000 podatkov za približno 15.000 znakov in 300.000 časovnih točk. Uporabnikom so na razpolago standardne tabele, ki omogočajo uporabniku enostaven in hiter dostop do izbranih tematskih področij. Možna pa je tudi individualna priprava podatkov, ki je namenjena bolj zahtevnim uporabnikom s posebnimi potrebami in željami, saj lahko poljubno izbirajo spremenljivke, čas in raven agregiranja podatkov. URL:<http://www.sigov.si/zrs/slo/index.html>

³⁰ Konkurenčnost v ožjem smislu sem definirala kot ustvarjeno dodano vrednost po stroških proizvodnih faktorjev na zaposlenega v kreditni instituciji.

Poudariti moram, da v analizo nisem vključila spremenljivk, ki so vključene v sklope podatkov po proizvodih, podatkov o internacionalizaciji in podatkov, ki vključujejo izbirne spremenljivke SSKI. Podatkov za izbirne spremenljivke države članice niso dolžne pošiljati Eurostatu in v večini držav ti podatki tudi niso razpoložljivi. Prav tako moram opozoriti, da podatki za določene spremenljivke za Slovenijo še ne pridejo v poštev (na primer Podatki o internacionalizaciji). Poudariti moram tudi, da v Sloveniji niso razpoložljivi vsi podatki za spremenljivke SSKI in da nekateri podatki niso primerni za primerjavo, na kar bom v analizi sproti opozarjala. Kljub temu sem v analizo vključila določene spremenljivke, za katere v Sloveniji nisem našla podatkov, vendar pa kažejo na glavna gibanja v razvoju evropskega bančnega sektorja.

Pri analizi konkurenčnosti kreditnih institucij v EU in Sloveniji s pomočjo spremenljivk in indikatorjev SSKI sem uporabila različne vire, ki so navedeni v točki 7.1.1 in 7.1.2 mojega magistrskega dela. Spremenljivke in indikatorje konkurenčnosti SSKI sem s pomočjo terminologije, vsebovane v SRS 31³¹ (Slovenski računovodski standard 31, 2002), in s pomočjo letnih poročil različnih slovenskih bank najprej prevedla iz angleščine v slovenščino. Pri tem sem naletela na določene probleme, ker predvsem definicije in zajetje računovodskih spremenljivk iz bilance stanja in izkaza uspeha med državami nista poenotena. Konkretno to velja na primer za spremenljivki "Stroški zaposlenih" (13 31 0)³² in "Posojila in predujmi strankam" (43 11 0)²⁸. Stroški zaposlenih naj bi vključevali samo plače in druge zaslužke ter stroške socialnega zavarovanja zaposlenih. Vendar pa nekatere države članice med stroške zaposlenih štejejo tudi stroške povezane z zaposlenimi, kot so na primer stroški prevoza in prehrane, prispevki za pokojninsko zavarovanje in podobno. Zato ni zagotovljena popolna primerljivost podatkov za to spremenljivko med članicami EU.

Posojila in predujmi strankam vključujejo vsa posojila in predujme strankam, ki niso kreditne institucije. Ni popolnoma jasno, ali naj ta spremenljivka vključuje slaba posojila, katerih odplačilo je negotovo. Možno je, da so si države poročevalke to spremenljivko različno interpretirale, zaradi česar ni zagotovljena popolna primerljivost podatkov za to spremenljivko med članicami EU.

Iz navedenega sklepam, da je zelo pomembno, da je terminologija usklajena. Tega se zaveda tudi Eurostat, ki bo dopolnil metodološki priročnik s pojasnili in z obrazložitvami, ter tako omejil navedene probleme.

Omenila bi, da nekateri podatki niso razpoložljivi za vse države, ali pa države še niso posredovale podatkov, oziroma, da nekateri podatki med državami niso primerljivi, kar sem označila v tabelah z naslednjimi znaki:

- (:) podatki niso razpoložljivi,
- (-) podatki niso primerni za primerjavo.

³¹ SRS 31 je Slovenski računovodski standard 31; v tem standardu so z bankami mišljene banke, hranilnice, hranilno-kreditne službe ter druge osebe, ki v skladu z opredelitvami v zakonu o bančništvu opravljajo bančne storitve (Slovenski računovodski standard 31, 2002).

³² Številka v oklepaju pomeni šifro, s katero je spremenljivka označena v SSP in SSKI.

Pred začetkom same analize podajam še kratice držav, ki bodo uporabljene v analizi spremenljivk SSKI tega magistrskega dela.

B	Belgija	E	Španija	L	Luxembourg	FIN	Finska
DK	Danska	F	Francija	NL	Nizozemska	S	Švedska
D	Nemčija	IRL	Irska	A	Avstrija	UK	Velika Britanija
EL	Grčija	I	Italija	P	Portugalska	SLO	Slovenija

7.2 Izbor spremenljivk

Ker je namen mojega magistrskega dela analiza konkurenčnosti kreditnih institucij v EU in Sloveniji s pomočjo spremenljivk SSKI, bom v analizo vključila predvsem tiste spremenljivke, s pomočjo katerih je možno izračunati različne indikatorje konkurenčnosti kreditnih institucij oziroma bančnega sektorja. Indikator konkurenčnosti v ožjem smislu sem definirala kot ustvarjeno dodano vrednost³³ po stroških proizvodnih faktorjev na zaposlenega v kreditni instituciji. Kot indikatorje konkurenčnosti v širšem smislu pa sem upoštevala dejavnike, pogoje in okoliščine, ki vplivajo na konkurenčnost v ožjem smislu. Zato sem vse v nalogi izračunane in predstavljene indikatorje konkurenčnosti (razen indikatorja dodana vrednost po stroških proizvodnih faktorjev na zaposlenega) upoštevala kot konkurenčnost v širšem smislu.

Kot je bilo že omenjeno v točki 7.1.2 tega magistrskega dela, bo analiza potekala po naslednjih sklopih podatkov:

- strukturni podatki;
- računovodski podatki iz izkaza uspeha;
- računovodski podatki iz bilance stanja;
- podatki o zaposlenosti;
- ostali podatki.

V točki 7.3 bom na začetku analize vsakega posameznega sklopa podatkov najprej predstavila posamezne spremenljivke, ki bodo vključene v analizo. Na osnovi analize spremenljivk vsakega sklopa podatkov bom opredelila in izračunala indikatorje konkurenčnosti v širšem smislu, ki vplivajo na konkurenčnost v ožjem smislu. Indikatorje konkurenčnosti v širšem smislu bom izračunala s pomočjo podatkov za spremenljivke posameznih sklopov podatkov in s pomočjo nekaterih drugih podatkov (BDP, število prebivalcev v posamezni državi, število vseh delovno aktivnih prebivalcev v državi itd.).

Zaradi boljše preglednosti naloge bodo na začetku analize vsakega posameznega sklopa podatkov najprej predstavljene spremenljivke, v sklepnem delu analize vsakega sklopa podatkov pa bodo predstavljeni izbrani indikatorji konkurenčnosti. Iz tehničnih razlogov bodo podatki za nekatere indikatorje konkurenčnosti v širšem smislu predstavljeni in razloženi že med analizo spremenljivk posameznih vsebinskih sklopov podatkov.

V nadaljevanju so navedeni izbrani indikatorji konkurenčnosti kreditnih institucij po sklopih podatkov, ki bodo v nalogi podrobneje predstavljeni :

³³ Dodana vrednost po stroških proizvodnih faktorjev je izvedena spremenljivka in je izračunana kot razlika med vrednostjo proizvodnje in vrednostjo vseh nabav proizvodov in storitev v proučevanem obdobju.

Strukturni podatki:

- geografska gostota kreditnih institucij (število kreditnih institucij na km² geografske površine);
- populacijska gostota kreditnih institucij (število kreditnih institucij na milijon prebivalcev države);
- geografska gostota lokalnih enot kreditnih institucij (število lokalnih enot kreditnih institucij na km² geografske površine);
- populacijska gostota lokalnih enot kreditnih institucij (število lokalnih enot kreditnih institucij na milijon prebivalcev države).

Računovodski podatki iz izkaza uspeha:

- Vrednost proizvodnje na kreditno institucijo;
- Dobiček/izguba na kreditno institucijo;
- Čiste obresti/ neobrestni prihodki;
- Čiste obresti/ čiste provizije;
- Dobiček ali izguba v poslovnem letu/ dohodek iz rednega poslovanja.

Računovodski podatki iz bilance stanja:

- Bilančna vsota na kreditno institucijo ;
- Obseg bilančne vsote kreditnih institucij v primerjavi z BDP (v %);
- Posojila in predujmi strankam kot delež bilančne vsote v %;
- Dolgovi do strank kot delež bilančne vsote v %;
- Celotni kapital in rezerve kot delež bilančne vsote v %;
- ROA - Donosnost sredstev;
- ROE - Donosnost kapitala;
- Čiste obresti kot delež bilančne vsote v %;
- Čiste provizije kot delež bilančne vsote v %.

Podatki o zaposlenosti:

- Delovno aktivno prebivalstvo na kreditno institucijo;
- Delovno aktivno prebivalstvo v kreditnih institucijah kot delež vseh zaposlenih v %;
- Stroški zaposlenih na zaposlenega;
- Stroški zaposlenih na kreditno institucijo;
- Dodana vrednost po stroških proizvodnih faktorjev na zaposlenega;
- Delež stroškov zaposlenih v dodani vrednosti po stroških faktorjev;
- Bilančna vsota na zaposlenega.

Ostali podatki:

- Število bankomatov na kreditno institucijo;
- Število bankomatov na milijon prebivalcev.

Obseg bilančne vsote kreditnih institucij v primerjavi z BDP-jem je osnovni indikator razvitosti bančnega sistema in kaže pomen tega sektorja v gospodarstvu. Z vrednostjo navedenega indikatorja lahko primerjamo razvitost bančnega sektorja v posameznih državah; zame bo še posebej zanimiva primerjava Slovenije s povprečjem EU.

Ker je konkurenčnost v bistvu sinonim za produktivnost, je ustvarjena dodana vrednost po stroških proizvodnih faktorjev na zaposlenega zelo pomemben (če ne celo najpomembnejši) indikator konkurenčnosti kreditnih institucij. Za oceno konkurenčnosti kreditnih institucij so

pomembni tudi dosežena profitna marža, donosnost sredstev, donosnost kapitala, dostopnost kreditnih institucij, stroški zaposlenih na zaposlenega in še številni drugi indikatorji, ki bodo v nalogi podrobneje predstavljeni skupaj s spremenljivkami, iz katerih so bili izpeljani.

V točki 7.4 bom z multiplo linearno regresijsko analizo poskusila prikazati vpliv v nalogi obravnavanih indikatorjev konkurenčnosti v širšem smislu na produktivnost kreditnih institucij, ki je izražena kot dodana vrednost po stroških proizvodnih faktorjev na zaposlenega.

7.3 Analiza in prikaz rezultatov

7.3.1 Analiza spremenljivk vsebinskega sklopa Strukturni podatki v Evropski Uniji in Sloveniji

Med strukturne podatke SSKI uvrščamo naslednje spremenljivke³⁴:

- Število podjetij (11 11 0);
- Število podjetij glede na pravni status (11 11 1);
- Število podjetij glede na sedež matičnega podjetja (11 11 4);
- Število podjetij po velikosti razredov bilančne vsote (11 11 6);
- Število podjetij po vrstah kreditnih institucij (11 11 7);
- Število lokalnih enot (Regija) (11 21 0);
- Skupno število podružnic glede na lokacijo zunaj območja EEA (11 41 1);
- Skupno število hčerinskih podjetij glede na lokacijo v drugih državah (11 51 0).

Najpomembnejši sta spremenljivki 11 11 0 in 11 21 0, ki sta sicer tudi splošni spremenljivki Aneksa 1 uredbe št. 58/97. Spremenljivke iz tega sklopa osvetljujejo različne vidike kreditnih institucij. V analizi nisem upoštevala spremenljivke 11 11 4, ker za omenjeno spremenljivko ni razpoložljivih podatkov v Sloveniji in v nekaterih državah EU, obenem pa ta spremenljivka tudi ni tako pomembna za primerjavo. Prav tako v analizi nisem upoštevala spremenljivk 11 41 1 in 11 51 0, ker nista zanimivi za primerjavo s Slovenijo, saj je Slovenija postala članica EU šele 1.5.2004.

7.3.1.1 Število kreditnih institucij (11 11 0)

Kreditna institucija je *osnovna statistična enota opazovanja* za potrebe SSKI. H kreditnim institucijam³⁵ prištevamo vse kreditne institucije, ki so vpisane v državni sodni register in ki aktivno opravljajo svojo dejavnost vsaj del referenčnega leta, za katerega se zbirajo podatki. Tabela 10 na strani 56 prikazuje število kreditnih institucij v EU in Sloveniji za pet referenčnih let 1997, 1998, 1999, 2000 in 2001.

³⁴ V oklepajih so navedene šifre, s katerimi so spremenljivke označene v SSP in SSKI.

³⁵ Kreditne institucije so definirane v točki 5.1.1, na strani 28 mojega magistrskega dela.

Tabela 10: Število kreditnih institucij v državah EU-15 in v Sloveniji za leta 1997 do 2001

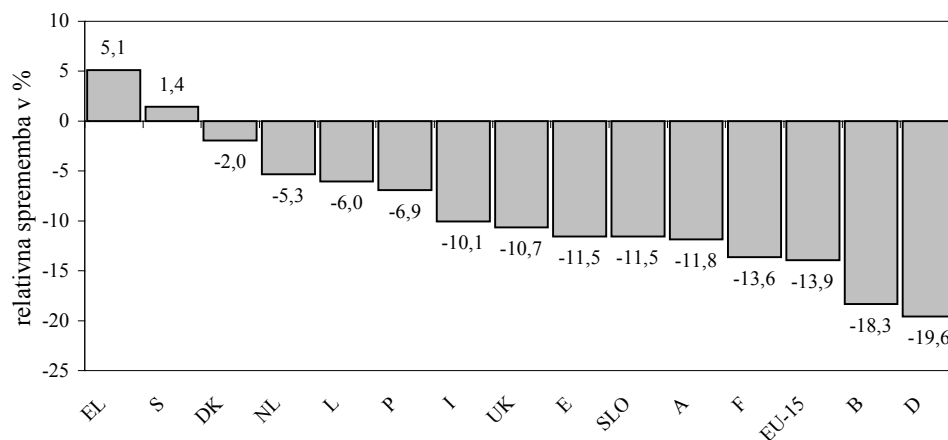
Država	Število kreditnih institucij					Stopnja rasti ³⁶ '97 do '01 (v %)
	1997	1998	1999	2000	2001	
B	109	95	93	89	118	8,3
DK	204	201	201	200	198	-2,9
D	3.471	3.295	3.055	2.792	2.573	-25,9
EL	39	43	41	41	58	48,7
E	416	404	387	368	367	-11,8
F	1.270	1.211	1.148	1.097	1.051	-17,2
IRL	53	78	82	82	87	64,2
I	935	921	876	841	830	-11,2
L	215	209	210	202	189	-12,1
NL	169	162	169	87	86	-49,1
A	954	925	870	841	841	-11,8
P	232	226	219	216	212	-8,6
FIN	366	361	:	352	369	0,8
S	210	210	212	213	215	2,4
UK	535	525	492	478	456	-14,8
EU-15 ¹	9.178	8.866	8.055	7.899	7.650	-16,6
SLO	104	100	99	92	69	-33,7

¹ V izračunu za EU-15 so upoštevane so samo države, ki so posredovale podatke za vsa leta.

Vir: Statistics in Focus 26/2002 za leta 1997 do 2000; Eurostat: podatki iz baze Credstat za leto 2001; SURS: interni podatki za spremenljivke SSKI za obdobje 1997-2001.

Na sliki 2 na strani 56 so grafično prikazane relativne spremembe v številu kreditnih institucij v državah EU in Sloveniji. Pri članicah EU nista upoštevani Finska in Irska, ker podatki niso razpoložljivi za vsa proučevana leta (Finska) oziroma podatki niso primerni za primerjavo (Irska).

Slika 2: Relativne spremembe v številu kreditnih institucij (%) v državah EU-15 in Sloveniji v obdobju 1997 do 2001

Vir: Statistics in Focus 26/2002 za leta 1997 do 2000; Eurostat: podatki iz baze Credstat za leto 2001; SURS: interni podatki za spremenljivke SSKI za obdobje 1997-2001.

³⁶ Stopnja rasti je relativna sprememba spremenljivke Y, izračunana kot $(Y_t - Y_0)/Y_0 \cdot 100 - 100$. Vrednost Y_t velja za tekoče leto (2001), Y_0 pa za referenčno leto (1997). Definicija stopnje rasti velja tudi v vseh nadaljnjih tabelah.

Po podatkih v tabeli 10 in na sliki 2 lahko ugotovimo, da se je tako v EU kot v Sloveniji število kreditnih institucij v obdobju med leti 1997 in 2001 občutno zmanjševalo. Na ravni EU se je število kreditnih institucij v povprečju zmanjšalo za 16,6 % oziroma iz 9.178 leta 1997 na 7.650 leta 2001 (upoštevane so države, ki so poslale podatke za vsa leta, tako da ni upoštevana Finska). V skoraj vseh državah članicah in v Sloveniji se je število kreditnih institucij občutno zmanjšalo z izjemo Irske (64,2 % povečanje) in Grčije (48,7 % povečanje), kjer se je njihovo število zelo povečalo. Nemčija je država z največjim številom kreditnih institucij (leta 2001 jih je bilo 2.573). Nizozemska pa je država, kjer je bilo zmanjšanje števila kreditnih institucij najbolj dramatično (- 49,1 %), sledi ji Nemčija (-25,9 %). Nemške in francoske kreditne institucije skupaj predstavljajo približno polovico vseh kreditnih institucij v EU.

Zmanjšanje števila kreditnih institucij v EU in Sloveniji je posledica procesov koncentracije in konsolidacije bank, ki je bil prisoten v zadnjih letih. Liberalizacija finančnih storitev je vplivala na privatizacijo bank, ki so bile v lasti države. Temu procesu so sledili procesi združevanj, pripojitev, prevzemov in medsebojnih nakupov bank predvsem v zadnjih letih opazovanega obdobja. V bančništvu je prisotna zelo velika konkurenčnost, zato je pomembno tudi izkoriščanje ekonomije obsega predvsem pri stroških, ki so vodili k procesom združevanja in pripojitvam bank. Z združevanjem bank skušajo banke doseči optimalno velikost, ki jim še omogoča preživetje v vedno bolj konkurenčnem okolju.

Tudi Slovenija je sledila trendu, ki je prisoten v EU in se kaže v procesih koncentracije in konsolidacije bančnega sektorja. Število kreditnih institucij se je tudi v Sloveniji iz leta v leto zmanjševalo. Leta 1997 so bile v Sloveniji 104 kreditne institucije, do leta 2001 pa se je njihovo število zmanjšalo na 68 oziroma za skoraj 33,7 % v primerjavi z letom 1997. Število kreditnih institucij se je v vseh opazovanih letih postopno zmanjševalo, največji padec pa je bil dosežen leta 2001, ko se je število kreditnih institucij zmanjšalo kar za 24. Proces konsolidacije kreditnih institucij v Sloveniji je bil v zadnjih letih zelo izrazit in se kaže v medsebojnem povezovanju kreditnih institucij, ki na tak način povečujejo svoj razpoložljivi kapital, da bi lahko postale konkurenčne evropskim kreditnim institucijam.

7.3.1.2 Število kreditnih institucij glede na pravni status (11 11 1)

Spremenljivka 11 11 1 "Število kreditnih institucij glede na pravni status" je izvedena spremenljivka, saj je potrebno spremenljivko 11 11 0 "Število kreditnih institucij" razčleniti glede na pravni status. Ta razčlenitev prikazuje, kako je *organiziran bančni sektor* v posameznih državah članicah EU.

Kreditne institucije so v skladu s SSKI razčlenjene na naslednje pravne statute:

- delniške družbe;
- zadruge (co-operative enterprises);
- javna podjetja;
- podružnice s sedežem v državah zunaj območja EEA;
- drugo.

Tabela 11: Kreditne institucije glede na pravni status kot % vseh kreditnih institucij v državah EU-15 in Sloveniji v letu 2001

Država	Delniške družbe	Zadruga	Javna podjetja	Podružnice zunaj območja EEA	Drugo
B	47,5	9,3	0,8	42,4	0,0
DK	38,4	12,1	49,5	0,0	0,0
D	6,8	62,5	20,9	0,8	9,0
EL	37,9	25,9	0,0	13,8	22,4
E	47,4	24,3	0,3	15,3	12,8
F	69,4	17,0	0,0	8,6	5,0
IRL	57,5	3,4	1,1	1,1	36,8
I	35,5	62,4	0,0	1,6	0,5
L	65,6	1,1	1,1	3,7	28,6
NL	88,4	1,2	0,0	10,5	0,0
A	15,1	79,7	4,4	0,0	0,8
P	19,3	64,6	0,0	0,9	15,1
FIN	9,2	77,8	10,8	1,9	0,3
S	52,1	0,9	35,8	0,5	10,7
UK	60,7	0,0	0,0	25,0	14,3
EU-15	31,0	46,4	10,4	5,0	7,3
SLO	33,3	0,0	65,2	0,0	1,4

Vir: Eurostat: podatki iz baze Credstat za leto 2001; SURS: interni podatki za spremenljivke SSKI za obdobje 1997-2001.

Iz tabele 11 na strani 58 lahko ugotovimo, da je imelo največ kreditnih institucij v državah EU pravni status zadrug (46,4 %) in delniških družb (31 %). V osmih državah (Nizozemska, Francija, Luxembourg, Belgija, Španija, Grčija, Irska, Velika Britanija in Švedska) je imela večina kreditnih institucij pravni status delniške družbe. Velik delež zadrug med kreditnimi institucijami je posledica dejstva, da je ta oblika prevladujoča v Nemčiji, Avstriji, Italiji, na Finskem in na Portugalskem, ki imajo skupaj največ kreditnih institucij v EU (glej tabelo 10 na strani 56). Zadruga so združenja, v katera so organizirane predvsem manjše banke. Zelo visok delež kreditnih institucij s pravnim statusom javna podjetja pa sta imeli skandinavski državi Danska (49,5 %) in Švedska (35,8 %), kar je posledica politike teh držav, v katerih je poudarjena visoka socialna blaginja in socialna varnost.

V Sloveniji so v letu 2001 prevladovala kreditne institucije s pravnim statusom javnih podjetij (65,2 %), sledile so kreditne institucije s pravnim statusom delniških družb (33,3 %) in druge kreditne institucije (1,4 %). Velik delež kreditnih institucij s pravnim statusom javnih podjetij je posledica velikega števila hranilno-kreditnih služb³⁷, ki imajo vse pravni status javnih podjetij. Če bi upoštevali samo kreditne institucije in hranilnice, bi bil delež kreditnih institucij s pravnim statusom delniških družb kar 95 %.

7.3.1.3 Število kreditnih institucij po velikosti razredov bilančne vsote (11 11 6)

V skladu s SSKI so kreditne institucije glede na višino bilančne vsote na koncu poslovnega leta (43 30 0) razvrščene v pet velikostnih razredov bilančne vsote, in sicer:

- zelo velike (več kot 99 999 mio eurov);
- velike (od 10 000 do 99 999 mio eurov);

³⁷ Leta 2001 je v Sloveniji delovalo 21 bank, 3 hranilnice in 45 hranilno-kreditnih služb. Zaradi prevladujočega števila hranilno-kreditnih služb, ki so imele vse pravni status javnih podjetij, je bil delež javnih podjetij med vsemi kreditnimi institucijami v Sloveniji precej visok (65,2%).

- srednje (od 1 000 do 9 999 mio eurov);
- majhne (od 100 do 999 mio eurov);
- zelo majhne (manj kot 100 mio eurov).

Ta delitev je pomembna, ker lahko spoznamo, kakšna je *struktura in koncentracija bančnega sektorja* v različnih evropskih državah. Predvidevamo, da je v državah z relativno velikim številom zelo velikih bank prisotna visoka tržna koncentracija bančnega sektorja.

Tabela 12: Število kreditnih institucij po velikosti bilančne vsote v državah EU-15 in Sloveniji v letih 1997 in 2001

Država	1997					2001					Stopnja rasti od 1997 do 2001 v %				
	Zelo velike	Velike	Srednje	Majhne	Zelo majhne	Zelo velike	Velike	Srednje	Majhne	Zelo majhne	Zelo velike	Velike	Srednje	Majhne	Zelo majhne
B	1	10	31	48	19	3	6	33	45	24	200,0	-40,0	6,5	-6,3	26,3
DK	0	6	12	60	126	1	7	13	63	114	-	16,7	8,3	5,0	-9,5
D	8	63	433	1713	1254	11	62	499	1401	600	37,5	-1,6	15,2	-18,2	-52,2
EL	0	4	11	16	8	0	6	13	18	21	-	50,0	18,2	12,5	162,5
E	0	18	101	140	157	2	18	109	131	107	-	0,0	7,9	-6,4	-31,8
F	6	27	279	482	476	7	35	268	385	356	16,7	29,6	-3,9	-20,1	-25,2
IRL	:	:	:	:	:	0	8	46	17	16	:	:	:	:	:
I	0	25	117	338	455	2	42	155	397	234	-	68,0	32,5	17,5	-48,6
L	0	13	74	100	28	0	21	59	78	31	-	61,5	-20,3	-22,0	10,7
NL	:	:	:	:	:	3	7	24	33	19	:	:	:	:	:
A	0	7	35	276	636	1	9	44	304	483	-	28,6	25,7	10,1	-24,1
P	0	5	25	29	173	0	7	24	51	130	-	40,0	-4,0	75,9	-24,9
FIN	0	2	7	61	296	0	3	11	71	284	-	50,0	57,1	16,4	-4,1
S	0	12	18	71	109	1	11	21	71	111	-	-8,3	16,7	0,0	1,8
UK	7	62	164	220	82	15	74	155	167	45	114,3	19,4	-5,5	-24,1	-45,1
EU-15 ¹	22	254	1307	3554	3819	43	301	1404	3182	2540	95,5	18,5	7,4	-10,5	-33,5
SLO	0	0	3	18	83	0	0	3	17	49	0	0	0,0	-5,6	-41,0

¹ V izračunu za EU-15 so upoštevane so samo države, ki so posredovale podatke za obe leti.

Vir: Special Feature on Banking, 2001, str. 42 – 44 za leto 1997; Eurostat: podatki iz baze Credstat za leto 2001; SURS: interni podatki za spremenljivke SSKI za leti 1997 in 2001.

Na podlagi podatkov v tabeli 12 na strani 59 ugotovimo, da se je na globalnem nivoju EU med leti 1997 in 2001 najbolj povečalo število zelo velikih kreditnih institucij z bilančno vsoto nad 99 999 mio eurov (za 95,5 % oziroma iz 22 na 43). Povečala sta se tudi število velikih kreditnih institucij (za 18,5 %) in število srednje velikih kreditnih institucij (za 7,4 %). V opazovanem obdobju pa se je najbolj zmanjšalo število zelo majhnih kreditnih institucij (za 33,5 %) in majhnih kreditnih institucij (za 10,5 %). V izračunu podatkov za EU-15 so upoštevane samo države z razpoložljivimi podatki za obe leti (tako nista upoštevani Irska in Nizozemska).

Povečanje števila zelo velikih kreditnih institucij je bilo posledica združevanja in nakupov kreditnih institucij oziroma procesa konsolidacije in koncentracije bančnega sektorja. Ob vse večji globalizaciji in liberalizaciji bančnega sektorja so konkurenčne in uspešne lahko le tiste kreditne institucije, ki so dovolj velike, da lahko izkoristijo vse prednosti, ki jih prinaša

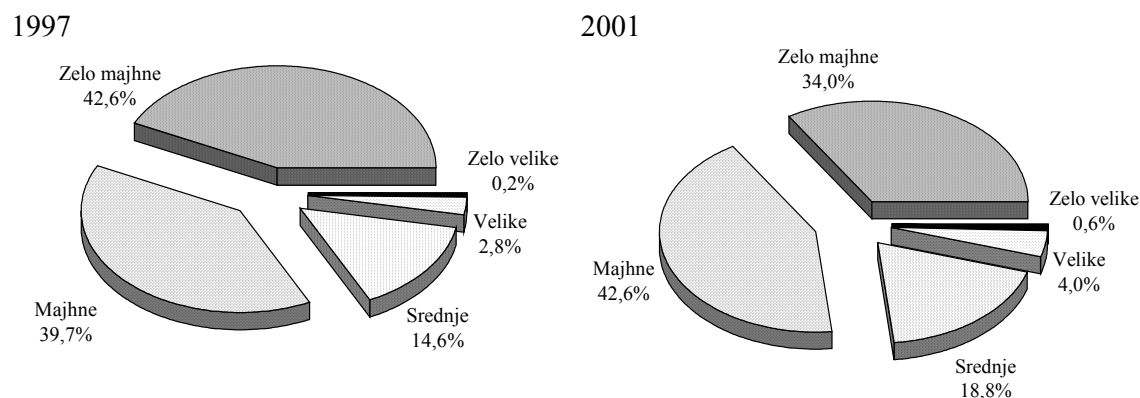
ekonomija obsega, obenem pa nudijo široko paleto najrazličnejših bančnih storitev in novih bančnih produktov.

Trend konsolidacije bančnega sektorja je bil prisoten v skoraj vseh državah članicah EU. Italija in Španija, ki v letu 1997 še nista imeli zelo velikih kreditnih institucij, sta do leta 2001 pridobili vsaka po dve. Avstrija, Danska in Švedska, ki v letu 1997 prav tako še niso imele velikih kreditnih institucij, pa so do leta 2001 pridobile vsaka po eno. Med državami članicami se je število zelo velikih kreditnih institucij najbolj povečalo v Belgiji (za 200 %), sledita Velika Britanija (114,3 %) in Nemčija (37,5 %). Sicer pa imata največ zelo velikih kreditnih institucij Velika Britanija (15) in Nemčija (11), sledi jima Francija (7).

Število zelo majhnih kreditnih institucij se je med leti 1997 in 2001 v večini držav članic EU zmanjšalo (najbolj v Nemčiji za 52,2 %), najbolj pa se je povečalo v Grčiji (za kar 162,5 %).

Slika 3 na strani 60 grafično prikazuje deleže kreditnih institucij razvrščenih po velikostnih razredih bilančne vsote med vsemi kreditnimi institucijami v EU za leti 1997 in 2001. Ugotovimo lahko, da se je povečal delež zelo velikih, velikih, srednje velikih in majhnih kreditnih institucij, medtem ko se je delež zelo majhnih kreditnih institucij zmanjšal. V letu 2001 je bilo v EU največ majhnih kreditnih institucij (42,9 %), sledijo zelo majhne kreditne institucije (35,6 %), najmanj pa je bilo zelo velikih (0,4 %) in velikih (3,6 %) kreditnih institucij. Tudi na podlagi grafičnega prikaza (glej sliko 3) lahko sklepamo, da v evropskem bančnem prostoru potekata procesa koncentracije in konsolidacije.

Slika 3: Delež kreditnih institucij razvrščenih po velikostnih razredih bilančne vsote med vsemi kreditnimi institucijami v državah EU-15 za leti 1997 in 2001

Vir: Special Feature on Banking, 2001, str. 42 – 44 za leto 1997; Eurostat: podatki iz baze Credstat za leto 2001.

Slovenija sodi med majhne države s slabše razvitim bančnim sektorjem, zato v opazovanem obdobju 1997 do 2001 v njej ni bilo še nobene zelo velike ali velike kreditne institucije. So pa v Sloveniji tako leta 1997 kot tudi leta 2001 delovale tri srednje velike kreditne institucije. Vse ostale slovenske kreditne institucije sodijo med majhne in zelo majhne kreditne institucije. Njihovo število pa se je med letoma 1997 in 2001 precej zmanjšalo zaradi procesov koncentracije in konsolidacije bančnega sektorja, ki so potekali tudi v Sloveniji.

7.3.1.4 Število podjetij po vrstah kreditnih institucij (11 11 7)

SSKI razvrščajo kreditne institucije na naslednje vrste:

- banke, ki imajo licenco za opravljanje vseh storitev (banke z licenco);
- specializirane kreditne institucije;
- druge kreditne institucije.

Ta delitev je pomembna, ker lahko ugotovimo, katere kreditne institucije prevladujejo v določeni državi in spoznamo, kako je *organiziran bančni sektor* v posameznih državah.

Tabela 13: Število podjetij po vrstah kreditnih institucij v državah EU-15 in Sloveniji za leti 1997 in 2001

Država	Banke z licenco			Specializirane kreditne institucije			Druge kreditne institucije		
	1997	2001	Stopnja rasti '97 do '01 (v %)	1997	2001	Stopnja rasti '97 do '01 (v %)	1997	2001	Stopnja rasti '97 do '01 (v %)
B	109	118	8,3	0	0	-	0	0	-
DK	196	190	-3,1	8	8	0,0	0	:	-
D	:	:	-	:	:	-	98	:	-
EL	39	58	48,7	0	0	-	0	0	-
E	307	281	-8,5	108	85	-21,3	109	1	-99,1
F	:	:	-	:	:	-	682	:	-
IRL	44	51	15,9	0	0	-	:	36	-
I	931	826	-11,3	0	0	-	0	4	-
L	215	189	-12,1	0	0	-	0	0	-
NL	169	86	-49,1	0	0	-	0	0	-
A	954	841	-11,8	0	0	-	62	0	-100,0
P	232	212	-8,6	0	0	-	0	0	-
FIN	343	342	-0,3	0	0	-	23	27	17,4
S	124	129	4,0	26	22	-15,4	86	64	-25,6
UK	535	456	-14,8	0	0	-	0	0	-
EU-15 ¹	4.198	3.779	-10,0	142	115	-19,0	257	132	-48,6
SLO	15	21	40,0	89	48	-46,1	0	0	-

¹ V izračunu za EU-15 so upoštevane samo države, ki so posredovale podatke za obe leti.

Vir: Special Feature on Banking, 2001, str. 36-37 za leto 1997; Eurostat: podatki iz baze Credstat za leto 2001; SURS: interni podatki za spremenljivke SSKI za obdobje 1997-2001.

Na podlagi podatkov v zgornji tabeli sklepamo, da so v opazovanem obdobju med leti 1997 in 2001 na ravni EU med vsemi kreditnimi institucijami prevladovalе banke z licenco. Leta 2001 so predstavljale kar 93,9 % vseh kreditnih institucij v EU, medtem ko je bilo 3,2 % drugih kreditnih institucij in le 2,9 % specializiranih kreditnih institucij.

Med opazovanimi državami smo opazili velike razlike v *organiziranosti bančnega sektorja*. Večina držav članic je imela leta 2001 izključno banke z licenco. Izjemo so predstavljale Španija, Švedska in Finska. V Španiji so leta 2001 specializirane kreditne institucije predstavljale kar 23% vseh kreditnih institucij. Na Švedskem je bil leta 2001 med vsemi kreditnimi institucijami delež drugih kreditnih institucij skoraj 30%, delež specializiranih kreditnih institucij pa 10%. Na Finskem pa je bilo med vsemi kreditnimi institucijami 13% specializiranih kreditnih institucij.

V opazovanem obdobju se je najbolj zmanjšalo število drugih kreditnih institucij (za 48,6 %). Zmanjšalo pa se je tudi število specializiranih kreditnih institucij (za 19 %) in bank z licenco (za 10 %).

Zaradi procesov koncentracije in konsolidacije bančnega sektorja imajo banke z licenco prevladujoč delež v vseh državah članicah, saj le univerzalne banke lahko uspešno tekmujejo v vedno bolj konkurenčnem okolju.

EU je pri izračunu upoštevala samo tiste države, ki so imele razpoložljive podatke za vse vrste kreditnih institucij za obe opazovani leti. To se najbolj pozna pri drugih kreditnih institucijah, kjer nista upoštevani Nemčija in Francija, ki sta imeli leta 1997 največ drugih kreditnih institucij med opazovanimi državami.

V Sloveniji so v letu 2001 med kreditnimi institucijami prevladoval specializirane kreditne institucije (69,6 %) predvsem zaradi velikega števila hranilnic in hranilno kreditnih služb. Bank z licenco pa je bilo 30,4 %. V opazovanem obdobju 1997 do 2001 se je tudi v Sloveniji povečal delež bank z licenco za 28,6 %, delež specializiranih kreditnih institucij pa se je zmanjšal za 46,1 %.

Ponovno lahko sklepamo, da so tudi v Sloveniji potekali procesi koncentracije in konsolidacije bančnega sektorja.

7.3.1.5 Število lokalnih enot (11 21 0)

Spremenljivka 11 21 0 "Število lokalnih enot" je regionalne narave in vključuje vse podružnice, poslovne enote, agencije in predstavništva kreditnih institucij v določeni državi. Kaže, kako *razširjena je mreža kreditnih institucij*.

Na podlagi podatkov v tabeli 14 na stani 63 sklepamo, da se je število lokalnih enot kreditnih institucij na območju EU v obdobju 1997 do 2001 zmanjšalo za približno 4,7 % oziroma iz 206.692 na 196.995. Majhno zmanjšanje je posledica različnega razvoja na nacionalnih ravneh posameznih držav. Število lokalnih enot se je povečalo na Danskem, v Grčiji, Španiji, Italiji, na Irskem in na Portugalskem (od 1,4 % na Danskem do 35 % v Grčiji), medtem ko se je v ostalih državah članicah zmanjšalo, in sicer od -3,5 % v Franciji do -19,6 % na Nizozemskem. V Sloveniji se je v opazovanem obdobju število lokalnih enot kreditnih institucij povečalo za skoraj 9 % oziroma iz 590 leta 1997 na 643 leta 2001.

Medtem, ko se je skupno število kreditnih institucij v obdobju 1997-2001 na ravni EU zmanjšalo, pa se je povprečno število lokalnih enot ene kreditne institucije v opazovanem obdobju povečalo. Leta 1997 je imela evropska kreditna institucija v povprečju mrežo 22,5 lokalnih enot, leta 2001 pa mrežo 25,8 lokalnih enot. V večini držav članic se je povprečno število lokalnih enot kreditne institucije povečalo, zmanjšalo pa se je v Belgiji, na Finskem, Irskem, Švedskem in v Luxembourg. To povprečje odraža velike razlike v gostoti distribucijske mreže bančnih storitev med državami. Španija je država z največjim številom lokalnih enot na kreditno institucijo (106 leta 2001), medtem ko sta Luxembourg (1,3) in Finska (5,5) državi z najmanjšim številom lokalnih enot kreditne institucije. To je razumljivo, saj ima Španija za svojo velikost zelo majhno število kreditnih institucij (367 leta 2001), medtem ko imata Finska (369 leta 2001) in Luxembourg (189 leta 2001) za svojo velikost zelo veliko število kreditnih institucij. Tudi v Sloveniji se je število lokalnih enot ene kreditne institucije v obdobju 1997 do 2001 povečalo in sicer iz 5,7 v letu 1997 na 9,3 v letu 2001, kar kaže, da ima Slovenija v primerjavi z EU majhno število lokalnih enot na kreditno institucijo.

To je razumljivo, saj se Slovenija po svoji velikosti uvršča med manjše države z manjšimi kreditnimi institucijami. Leta 2001 v njej delovalo 69 kreditnih institucij.

Tabela 14: Število lokalnih enot kreditnih institucij in povprečno število lokalnih enot na kreditno institucijo v državah EU-15 in Sloveniji v obdobju 1997 do 2001

Država	Število lokalnih enot kreditnih institucij v EU-15 in Sloveniji						Povprečno število lokalnih enot na kreditno institucijo	
	1997	1998	1999	2000	2001	Stopnja rasti '97 do '01 (v %)	1997	2001
B	6.123	5.490	5.790	5.778	5.169	-15,6	56,2	43,8
DK	2.178	2.185	2.333	2.401	2.208	1,4	10,7	11,2
D	66.642	63.208	61.587	59.715	56.486	-15,2	19,2	22,0
EL	2.208	2.612	2.675	2.828	2.980	35,0	56,6	51,4
E	38.039	39.039	39.376	39.312	39.024	2,6	91,4	106,3
F	25.990	26.606	26.159	25.285	25.079	-3,5	20,5	23,9
IRL	943	1.026	1.083	1.007	970	2,9	17,8	11,1
I	25.245	26.260	27.145	28.181	29.267	15,9	27,0	35,3
L ²	564	289	310	300	246	-	2,6	1,3
NL	7.161	6.854	6.830	6.152	5.760	-19,6	42,4	67,0
A	5.644	5.498	5.391	5.390	5.382	-4,6	5,9	6,4
P	4.862	5.056	5.491	5.526	5.496	13,0	21,0	25,9
FIN	2.227	1.964	:	1.975	2.015	-9,5	6,1	5,5
S	2.522	2.197	2.140	2.059	2.040	-19,1	12,0	9,5
UK	16.344	15.873	15.470	14.225	14.873	-9,0	30,5	32,6
EU-15 ¹	206.692	204.157	201.780	200.982	196.995	-4,7	22,5	25,8
SLO	590	557	570	576	643	9,0	5,7	9,3

¹ V izračunu za EU-15 so upoštevane samo države, ki so posredovale podatke za vsa leta.

² Luxembourg je leta 1998 spremenil metodologijo za štetje lokalnih enot, zaradi česar podatki iz leta 1997 niso primerljivi z ostalimi podatki in tudi niso upoštevani v izračunu na ravni EU.

Vir: Statistics in Focus, 2002; Eurostat: podatki iz baze Credstat za leto 2001; SURS: interni podatki za spremenljivke SSKI za obdobje 1997 do 2001.

7.3.1.6 Indikatorji konkurenčnosti izpeljani iz spremenljivk vsebinskega sklopa Strukturni podatki

Ker so države različno velike tako po velikosti kot tudi po številu prebivalcev, absolutne številke ne omogočajo direktne primerjave med državami. Zato je zanimiva tudi primerjava relativnega števila kreditnih institucij in lokalnih enot kreditnih institucij med državami.

V nadaljevanju so predstavljeni *štirje indikatorji konkurenčnosti*, ki so bili izpeljani s pomočjo podatkov v tabelah 10 na strani 56, 14 na strani 62 in Prilogi 3, in sicer:

- *geografska gostota kreditnih institucij* (merimo jo s številom kreditnih institucij na tisoč km² površine države);
- *populacijska gostota kreditnih institucij* (merimo jo s številom kreditnih institucij na milijon prebivalcev države);
- *geografska gostota lokalnih enot kreditnih institucij* (merimo jo s številom lokalnih enot kreditnih institucij na tisoč km² površine države);
- *populacijska gostota lokalnih enot kreditnih institucij* (merimo jo s številom lokalnih enot kreditnih institucij na milijon prebivalcev).

Omenjeni indikatorji pravzaprav prikazujejo dostopnost in razpredenost mreže kreditnih institucij in njihovih lokalnih enot v posameznih državah.

7.3.1.6.1 Geografska gostota kreditnih institucij

Geografska gostota kreditnih institucij prikazuje, kolikšno je število kreditnih institucij na tisoč km² površine države. Izračunala sem jo s pomočjo podatkov v tabelah 10 na strani 56 in Prilogi 3 in je prikazana v tabeli 15 na strani 64.

Tabela 15: Gostota kreditnih institucij na geografsko površino države v državah EU-15 in Sloveniji za referenčna leta 1997, 1998, 1999, 2000 in 2001

Država	Število kreditnih institucij na tisoč km ² geografske površine države po letih					
	1997	1998	1999	2000	2001	Stopnja rasti '97 do '01 (v %)
B	3,57	3,11	3,05	2,92	3,87	8,26
DK	4,73	4,66	4,66	4,64	4,59	-2,94
D	9,73	9,24	8,56	7,83	7,21	-25,87
EL	0,30	0,33	0,31	0,31	0,44	48,72
E	0,82	0,80	0,77	0,73	0,73	-11,78
F	2,31	2,21	2,09	2,00	1,91	-17,24
IRL	0,75	1,11	1,17	1,17	1,24	64,15
I	3,10	3,06	2,91	2,79	2,75	-11,23
L	83,14	80,82	81,21	78,11	73,09	-12,09
NL	4,53	4,34	4,53	2,33	2,31	-49,11
A	11,38	11,03	10,38	10,03	10,03	-11,84
P	2,52	2,45	2,38	2,35	2,30	-8,62
FIN	1,08	1,07	:	1,04	1,09	0,82
S	0,47	0,47	0,47	0,47	0,48	2,38
UK	2,19	2,15	2,02	1,96	1,87	-14,77
EU-15 ¹	3,04	2,94	2,78	2,60	2,51	-17,37
SLO	5,13	4,93	4,88	4,54	3,40	-33,65

¹ V izračunu za EU-15 so upoštevane samo države, ki so posredovale podatke za vsa leta.

Vir: Tabela 10 in Priloga 3.

Sklepamo, da se je tako na ravni EU kot v Sloveniji gostota kreditnih institucij na geografsko površino držav postopoma zmanjševala v obdobju med leti 1997 in 2001. Vzrok temu je bilo zmanjševanje števila kreditnih institucij v državah EU in Sloveniji skozi vse opazovano obdobje.

Leta 1997 so bile na ozemlju EU kot celote v povprečju 3,04 kreditne institucije na tisoč km² površine, njihovo število pa se je stalno zmanjševalo, tako da je bila leta 2001 gostota kreditnih institucij na ozemlju EU za 17,37 % manjša oziroma le še 2,51 kreditnih institucij na tisoč km² površine.

Največja geografska gostota kreditnih institucij je v Luxembourg, ki je zelo majhna država in je znana po močnem finančnem središču, čemur botruje tudi relativno veliko število kreditnih institucij. Gostota kreditnih institucij se je v proučevanem obdobju v Luxembourg zmanjšala (iz 83 na tisoč km² površine leta 1997 na 73 leta 2001). Sledita Avstrija (10 kreditnih institucij na tisoč km² površine leta 2001) in Nemčija (7,21 kreditnih institucij na tisoč km² površine leta 2000). Na drugi strani pa omenjam Grčijo (0,44 kreditnih institucij na tisoč km² površine leta 2001) in Švedsko (0,48 kreditnih institucij na tisoč km² površine leta

2001), ki imata zaradi geografskih značilnosti zelo majhno geografsko gostoto kreditnih institucij.

Slovenija je država, ki popolnoma sledi trendom v EU. Spada med manjše države in ima zato relativno večje število kreditnih institucij. Geografska gostota kreditnih institucij se je tudi v Sloveniji med leti 1997 in 2001 zmanjševala zaradi zmanjševanja števila kreditnih institucij, in se je iz 5,13 kreditnih institucij na tisoč km² površine v letu 1997 zmanjšala na 3,4 kreditnih institucij na tisoč km² površine v letu 2001 oziroma v povprečju za 33,65 %, kar je precej več kot na ravni EU.

7.3.1.6.2 Populacijska gostota kreditnih institucij

Populacijska gostota kreditnih institucij prikazuje, koliko kreditnih institucij odpade na milijon prebivalcev države. Izpeljala sem jo s pomočjo podatkov v tabeli 10 na strani 56 in Prilogi 3 in je prikazana v tabeli 16 na strani 66.

Tudi na podlagi podatkov iz tabele 16 na strani 66 lahko povzamemo enake zaključke do katerih smo prišli že na podlagi podatkov v tabelah 10 in 15. Za opazovano obdobje od leta 1997 do leta 2001 je bilo zaradi procesov koncentracije in konsolidacije bančnega sektorja značilno zmanjševanje števila kreditnih institucij in hrati povečevanje števila prebivalstva v državah EU in v Sloveniji kot posledica minimalnega pozitivnega naravnega prirastka. Ker je bilo v opazovanem obdobju zmanjševanje števila kreditnih institucij v večini držav članic zelo intenzivno, rast prebivalstva pa je bila zanemarljiva, se je posledično proporcionalno še bolj zmanjšalo tudi število kreditnih institucij na milijon prebivalcev v opazovanih državah.

Na globalni ravni EU se je število kreditnih institucij na milijon prebivalcev v obdobju med leti 1997 in 2001 zmanjšalo za približno 18,4 % (iz 23,9 kreditnih institucij na milijon prebivalcev leta 1997 na 19,5 leta 2001).

Kot smo ugotovili že na podlagi podatkov v tabeli 10 na strani 56, ima Luxembourg zelo razvejano mrežo kreditnih institucij, obenem pa gre za zelo majhno državo z majhnim številom prebivalstva in majhno geografsko površino. Zato je v Luxembourg tudi gostota kreditnih institucij na prebivalca največja. V proučevanem obdobju se je zmanjšala za približno 16,5 % (iz 515,7 kreditnih institucij na milijon prebivalcev leta 1997 na 430,5 leta 2001). V Luxembourg je gostota kreditnih institucij več kot desetkrat večja kot v ostalih državah EU in Sloveniji.

V večini držav članic EU se je število kreditnih institucij na milijon prebivalcev med letoma 1997 in 2001 zmanjšalo (najbolj na Nizozemskem za 50,4 %), drastično povečanje sta zabeležili samo Irska (56,7 %) in Grčija (46,2 %).

Tudi v Sloveniji se je zaradi enakih vzrokov kot v EU število kreditnih institucij na milijon prebivalcev v proučevanem obdobju med leti 1997 in 2001 zmanjšalo za približno 33,8% (iz 52,3 kreditnih institucij na milijon prebivalcev leta 1997 na 34,7 leta 2001), kar je bilo skoraj še enkrat toliko kot je bilo povprečje EU.

Tabela 16: Število kreditnih institucij na milijon prebivalcev v državah EU-15 in Sloveniji za referenčna leta 1997-2001

Država	Število kreditnih institucij na milijon prebivalcev po letih					
	1997	1998	1999	2000	2001	Stopnja rasti '97 do '01 (v %)
B	10,7	9,3	9,1	8,7	11,5	7,3
DK	38,7	38,0	37,8	37,5	37,0	-4,3
D	42,3	40,2	37,2	34,0	31,3	-26,1
EL	3,6	4,0	3,8	3,8	5,3	46,2
E	10,5	10,2	9,7	9,2	9,1	-13,8
F	21,9	20,8	19,6	18,7	17,8	-18,5
IRL	14,5	21,1	22,0	21,7	22,7	56,7
I	16,3	16,0	15,2	14,6	14,3	-11,8
L	515,7	495,1	491,3	465,9	430,5	-16,5
NL	10,9	10,3	10,7	5,5	5,4	-50,4
A	119,8	116,0	109,0	105,1	104,9	-12,5
P	23,0	22,4	21,6	21,2	20,7	-10,3
FIN	71,3	70,1	:	68,1	71,2	-0,1
S	23,7	23,7	23,9	24,0	24,2	1,9
UK	9,1	8,9	8,3	8,0	7,6	-16,1
EU-15 ¹	23,9	23,0	21,7	20,3	19,5	-18,4
SLO	52,3	50,4	50,0	46,3	34,7	-33,8

¹ V izračunu za EU-15 so upoštevane samo države, ki so posredovale podatke za vsa leta.

Vir: Tabeli 10 in Priloga 3.

7.3.1.6.3 Geografska gostota lokalnih enot kreditnih institucij

Geografska gostota lokalnih enot kreditnih institucij prikazuje, kolikšno je število lokalnih enot kreditnih institucij na tisoč km² površine države. Prikazuje *geografsko gostoto in razvejanost bančne mreže* v posamezni državi. Izračunala sem jo s pomočjo podatkov v tabelah 14 na strani 63 in Prilogi 3 in je prikazana v tabeli 17 na strani 67.

Kot izhaja že iz tabele 14, lahko tudi na podlagi podatkov v tabeli 17 na strani 67 ugotovimo, da se je na ravni EU gostota lokalnih enot kreditnih institucij na površino države občutno zmanjševala v obdobju med leti 1997 in 2001. Vzrok temu je bilo zmanjševanje števila kreditnih institucij v državah EU in Sloveniji skozi vse opazovano obdobje, kar je tudi posledica združevanj in prevzemov kreditnih institucij. Leta 1997 je na ozemlju EU kot celote delovalo v povprečju 70,6 lokalnih enot kreditnih institucij na tisoč km² površine, njihovo število pa se je stalno zmanjševalo, tako da je bila leta 2001 gostota lokalnih enot kreditnih institucij na ozemlju EU le še 67,3 lokalnih enot kreditnih institucij na tisoč km² površine.

Največja geografska gostota lokalnih enot kreditnih institucij je v Belgiji, Nemčiji in na Nizozemskem, ki so vse države z močno razvitim finančnim in bančnim sektorjem. Na drugi strani pa omenjam Švedsko in Finsko, ki imata zaradi geografskih značilnosti (večina velikih mest in industrijskih ter trgovskih središč je na jugu države) zelo majhno geografsko gostoto lokalnih enot kreditnih institucij.

Slovenija je država, ki sledi trendom v EU. Spada med manjše države in ima zato relativno manjše število lokalnih enot kreditnih institucij. Geografska gostota lokalnih enot kreditnih institucij se je tudi v Sloveniji med leti 1997 in 2000 zmanjševala, kot posledica zmanjševanja

lokalnih enot in števila kreditnih institucij. V letu 2001 pa se je zaradi velikega povečanja lokalnih enot kreditnih institucij (za 10,4% v primerjavi z letom 2000) njihova geografska gostota povečala na 31,7 (oziroma za skoraj 9 % v primerjavi z letom 1997).

Tabela 17: Gostota lokalnih enot kreditnih institucij na geografsko površino države v državah EU-15 in Sloveniji za referenčna leta 1997, 1998, 1999, 2000 in 2001

Država	Število lokalnih enot kreditnih institucij na tisoč km ² geografske površine države po letih					
	1997	1998	1999	2000	2001	Stopnja rasti '97 do '01 (v %)
B	200,75	180,00	189,84	189,44	169,48	-15,58
DK	50,54	50,71	54,14	55,72	51,24	1,38
D	186,83	177,20	172,66	167,41	158,36	-15,24
EL	16,73	19,79	20,27	21,43	22,58	34,96
E	75,36	77,34	78,01	77,88	77,31	2,59
F	47,34	48,46	47,65	46,06	45,68	-3,51
IRL	13,42	14,60	15,41	12,52	13,80	2,86
I	83,79	87,16	90,09	93,53	97,14	15,93
L	218,10	111,76	119,88	116,01	95,13	-56,38
NL	192,03	183,80	183,15	164,97	154,46	-19,56
A	67,31	65,57	64,29	64,28	64,19	-4,64
P	52,80	54,91	59,63	60,01	59,69	13,04
FIN	6,59	5,81	:	5,84	5,96	-9,52
S	5,60	4,88	4,76	4,58	4,53	-19,11
UK	66,96	65,03	63,38	62,27	60,93	-9,00
EU-15 ¹	70,57	69,78	69,64	68,68	67,29	-4,64
SLO	29,10	27,47	28,12	28,41	31,72	8,98

¹ V izračunu za EU-15 so upoštevane samo države, ki so posredovale podatke za vsa leta.

Vir: Tabela 14 in Priloga 3.

7.3.1.6.4 Populacijska gostota lokalnih enot kreditnih institucij

Populacijska gostota lokalnih enot kreditnih institucij prikazuje, koliko lokalnih enot kreditnih institucij odpade na milijon prebivalcev države. Izpeljala sem jo s pomočjo podatkov v tabelah 14 na strani 63 in Prilogi 3 in je prikazana v tabeli 18 na strani 68.

Tabela 18: Število lokalnih enot kreditnih institucij na milijon prebivalcev v državah EU-15 in Sloveniji za obdobje 1997 do 2001

Država	Število lokalnih enot kreditnih institucij na milijon prebivalcev po letih					
	1997	1998	1999	2000	2001	Stopnja rasti '97 do '01 (v %)
B	602,1	538,6	566,9	564,3	503,6	-16,35
DK	412,9	412,7	439,1	450,5	412,8	-0,03
D	812,6	770,3	750,7	726,8	686,7	-15,49
EL	205,5	241,7	246,3	259,4	272,6	32,66
E	963,8	986,6	991,2	983,8	966,5	0,28
F	447,2	456,4	447,2	430,4	424,8	-5,02
IRL	258,2	277,7	290,0	233,0	253,5	-1,81
I	439,3	456,2	471,2	488,6	506,0	15,16
L	1.352,8	684,7	725,3	691,9	560,4	-58,58
NL	460,0	437,8	433,4	387,8	360,3	-21,68
A	708,6	689,7	675,4	673,6	671,0	-5,31
P	482,8	500,2	541,0	541,9	535,5	10,91
FIN	433,9	381,6	:	381,9	388,9	-10,37
S	285,1	248,3	241,7	232,4	229,7	-19,46
UK	277,5	268,6	260,5	254,9	248,5	-10,46
EU-15 ¹	554,6	547,1	544,5	535,3	522,2	-5,83
SLO	296,93	280,62	288,13	289,77	323,10	8,81

¹ V izračunu za EU-15 so upoštevane samo države, ki so posredovale podatke za vsa leta.

Vir: Tabela 14 in Priloga 3.

Na podlagi podatkov iz tabele 18 na strani 68 lahko povzamemo enake zaključke, do katerih smo prišli že na podlagi podatkov v tabeli 14 na strani 63 in v Prilogi 3. Za opazovano obdobje od leta 1997 do leta 2001 je bilo značilno zmanjševanje števila lokalnih enot kreditnih institucij in hrati zelo skromno povečevanje števila prebivalstva v državah EU in Sloveniji kot posledica minimalnega pozitivnega naravnega prirastka. Zato se je posledično proporcionalno še bolj zmanjšalo tudi število lokalnih enot kreditnih institucij na milijon prebivalcev v opazovanih državah.

Na globalni ravni EU se je število kreditnih institucij na tisoč prebivalcev med leti 1997 in 2001 zmanjšalo za približno 5,83 % (iz 554,6 lokalnih enot kreditnih institucij na milijon prebivalcev leta 1997 na 522,2 leta 2001).

Kot smo ugotovili že na podlagi podatkov v tabeli 14 na strani 63 je Španija država z največjim številom lokalnih enot na kreditno institucijo v EU. Zato je v Španiji tudi gostota lokalnih enot kreditnih institucij na prebivalca največja in se je v proučevanem obdobju minimalno povečala za približno 0,28 % (iz 963,8 lokalnih enot kreditnih institucij na milijon prebivalcev leta 1997 na 966,5 leta 2001). Španiji sledita Nemčija, kjer se je med leti 1997 in 2001 število lokalnih enot kreditnih institucij na milijon prebivalcev zmanjšalo za 15,49 % (iz 812,6 leta 1997 na 686,7 leta 2001) in Avstrija, kjer se je med leti 1997 in 2001 število lokalnih enot kreditnih institucij na milijon prebivalcev zmanjšalo za 5,31 % (iz 708,6 leta 1997 na 671 leta 2001). Najmanjšo gostoto lokalnih enot kreditnih institucij na milijon prebivalcev pa so imele leta 2001 Švedska (229,7), Velika Britanija (248,5) in Irska (253,5).

Relativno se je število lokalnih enot kreditnih institucij na milijon prebivalcev med leti 1997 in 2001 najbolj zmanjšalo v Luxembourg (za 58,58 %) in na Nizozemskem (za 21,68 %), najbolj pa se je povečalov Grčiji (za 32,66 %), Italiji (za 15,16 %) in na Portugalskem (za

10,91 %) kot posledica povečanja števila lokalnih enot kreditnih institucij v opazovanem obdobju.

V Sloveniji se je število lokalnih enot kreditnih institucij na milijon prebivalcev v obdobju od leta 1997 do leta 2001 povečalo v povprečju za približno 8,81 % predvsem kot posledica povečanja števila lokalnih enot kreditnih institucij v letu 2001. Za Slovenijo ni bilo značilno postopno zmanjševanje števila lokalnih enot kreditnih institucij na milijon prebivalcev, ampak je bilo najnižje število doseženo leta 1998, medtem ko je bilo za leta 1999, 2000 in 2001 značilno postopno naraščanje števila lokalnih enot kreditnih institucij na milijon prebivalcev. Vzrok za to je bila konsolidacija slovenskega bančnega sektorja v zadnjih letih. Prihajalo je do pripojitev manjših kreditnih institucij k večjim in posledično do rasti števila lokalnih enot kreditnih institucij. Konsolidacija slovenskega bančnega sektorja je bila najbolj intenzivna leta 2001, ko je prišlo do pripojitev štirih bank in do pripojitev 19-ih hranilno-kreditnih služb k bankam. Zato se je v letu 2001 dramatično povečalo število lokalnih enot kreditnih institucij, ki je prispevalo k povečanju populacijske in geografske gostote kreditnih institucij.

7.3.2 Analiza spremenljivk vsebinskega sklopa Računovodski podatki iz izkaza uspeha

Spremenljivke vsebinskega sklopa Računovodski podatki izkaza uspeha sodijo *med najpomembnejše spremenljivke SSKI* in realno prikazujejo poslovanje kreditnih institucij. Podatki so dokaj točni, zanesljivi in primerljivi (v skladu z računovodskimi standardi), saj morajo o njih kreditne institucije redno poročati organom finančnega nadzora (v večini držav je to centralna banka). Teh spremenljivk je skupaj kar 25 (glej Tab. 8, na strani 36).

Kot osnovo za analizo spremenljivk izkaza uspeha sem upoštevala proizvodni račun kreditnih institucij, ki je predstavljen v točki 7.3.2.1 in vsebuje vse spremenljivke, ki so pomembne za analizo računovodskih podatkov iz izkaza uspeha ter zanimive za primerjavo. Analiza vseh spremenljivk bi presegla obseg mojega magistrskega dela, zato sem se odločila le za analizo naslednjih dveh, ki se mi zdita najpomembnejši:

- 12 12 0 Vrednost proizvodnje;
- 42 60 0 Dobiček ali izguba poslovnega leta.

Poleg tega bom izračunala še nekaj indikatorjev izpeljanih iz spremenljivk bilance uspeha kreditnih institucij.

7.3.2.1 Proizvodni račun kreditnih institucij

Merjenje produktivnosti in vrednosti proizvodnje storitvenih dejavnosti je zelo zahtevno. Pri storitvenih dejavnostih je zelo težko opredeliti vrednost proizvodnje oziroma vrednost opravljenih storitev. Tudi bančništvo sodi med storitvene dejavnosti, zato merjenje vrednosti opravljenih finančnih storitev predstavlja pravi izziv. Ker proizvod kreditnih institucij ni otipljiv in ni realen kot na primer v sektorjih industrije in gradbeništva, ga je zelo težko definirati. Porajajo se vprašanja, kaj je v bistvu proizvod kreditnih institucij (je to število opravljenih transakcij, vrednost nedospelih terjatev, seštevek prihodkov od obrestnih marž in provizij ali kaj drugega). Vsekakor moramo pri določanju vrednosti opravljenih storitev bank upoštevati neto prihodke iz opravljanja storitev plačilnega prometa, neto prihodke iz opravljanja dejavnosti finančnega posredništva in neto prihodke iz opravljanja ostalih bančnih storitev. Prihodki (v obliki provizij) od opravljanja ostalih bančnih storitev niso dovolj natančno razčlenjeni po različnih storitvenih dejavnostih bančništva, čeprav so v zadnjih letih

postali že pomembnejši od tradicionalnih obrestnih prihodkov bank (depoziti, krediti) in je pričakovati, da bodo v prihodnosti še pridobivali na pomenu (Oster, Antioch, 1995).

V svetu se v zadnjih letih pojavlja veliko različnih načinov izračunavanja vrednosti opravljenih storitev bank, s katerimi bi lahko bolj natančno in realno ocenili to vrednost kot tudi prispevek bančnega sektorja k BDP-ju. Po uveljavljenih načinih izračunavanja vrednosti opravljenih storitev bank je njihov delež v BDP-ju velikokrat podcenjen. Za potrebe SSKI se skladno z zakonodajo EU uporablja smernica EU št. 86/635/EEC³⁸ o letnih obračunih in konsolidiranih računih bank in drugih finančnih institucij, ki določa vse računovodske spremenljivke, ki jih potrebujemo za izpeljavo proizvodnega računa kreditnih institucij.

Ker je proizvodni račun kreditnih institucij zelo specifičen, so v tabeli 19 na straneh 70 in 71 predstavljene računovodske spremenljivke in izpeljava proizvodnega računa kreditnih institucij. Prikazani so glavni saldi proizvodnje, kot so vrednost proizvodnje, dodana vrednost po stroških faktorjev in bruto operativni dobiček. Seštevek teh treh vrednosti je približno enak prihodku kreditnih institucij. Saldo vrednosti proizvodnje pa ustreza vrednosti opravljenih storitev kreditnih institucij.

Tabela 19: Proizvodni račun kreditnih institucij

Proizvodni račun	Znak(+/-)
1) Prihodki od obresti in vrednostnih papirjev s fiksnim dohodkom (41 110 in 42 11 1) - gotovina ter poravnava s centralno in pošto banko - državni vrednostni papirji - kreditni in avansi kreditnim institucijam - kreditni in avansi kupcem - dolžniški vrednosti papirjev	+
2) Prihodki od vrednostnih papirjev (42 13 1) prihodki od delnic in drugih vrednostnih papirjev s spremenljivim donosom	+
3) Prejete provizije (42 14 0) - provizije za garancije, upravljanje kreditov v imenu drugih kreditodajalcev in transakcije z vrednostnimi papirji v imenu tretjih oseb - provizije povezane s transakcijami domačega in mednarodnega plačilnega prometa, upravljanjem skrbniških računov in vrednostnih papirjev - provizije od borznega posredništva in od prodaje ali nakupa dragocenih kovin ali kovancev v imenu tretjih oseb	+
4) Čisti dobiček ali izguba iz finančnih poslov (42 20 0) - seštevek spremenljivk 1, 2 in 3 - neto dobiček ali neto izguba iz dejavnosti borznega posredništva - neto dobiček ali neto izguba od ostalih nakupnih in prodajnih finančnih transakcij, vključujoč dragocene kovine	+/-
5) Drugi poslovni prihodki (42 31 0)	+

³⁸ Council Directive 86/635/EEC on the annual accounts and consolidated accounts of banks and other financial institutions.

6) Seštevek (1 do 5)	
Proizvodni račun	Znak(+/-)
7) Odhodki za obresti in drugi odhodki povezani z izdanimi dolžniškimi vrednostnimi papirji (42 12 0 in 42 12 1)	-
• dolgovi do kreditnih institucij, • dolgovi do kupcev, • izdani dolžniški vrednostni papirji in certificirani dolgovi • podrejeni (subordiniran) dolg	
8) Vrednost proizvodnje (brez popravkov vrednosti) (12 12 0)	
9) Dane provizije (42 15 0)	-
• provizije za garancije, upravljanje kreditov s strani drugih kreditodajalcev in transakcije z vrednostnimi papirji s strani tretjih oseb • provizije povezane s transakcijami domačega in mednarodnega plačilnega prometa, upravljanjem skrbniških računov in vrednostnih papirjev • provizije od borznega posredništva in od prodaje ali nakupa dragocenih kovin ali kovancev s strani tretjih oseb	
10) Splošni in drugi upravni stroški (42 32 0 in 42 32 2) (vsi ostali stroški razen stroškov zaposlenih)	-
11) Drugi poslovni odhodki (42 33 0)	-
12) Dodana vrednost po stroških faktorjev (12 15 0)	
13) Stroški zaposlenih (13 31 0)	-
• plače in drugi zaslužki • stroški za socialno varstvo zaposlenih	
14) Bruto dobiček iz rednega poslovanja (42 40 0) (po stroških proizvodnih faktorjev)	
15) Bruto investicije v osnovna sredstva (15 11 0)	-
16) Popravki vrednosti glede kreditov, avansov in rezervacij za potencialne obveznosti v primeru uresničitve (42 35 0) in drugi popravki vrednosti (42 36 0)	-
17) Dobiček ali izguba iz redne dejavnosti (42 40 0)	+
18) Izredni dobiček ali izguba (42 50 0)	+
19) Vsi davki (42 51 0)	-
20) Dobiček ali zguba poslovnega leta (42 60 0)	

Vir: Methodological Manual for Statistics on Credit Institutions, Eurostat, 2000. str. 44-45.

7.3.2.2 Vrednost proizvodnje (12 12 0)

Spremenljivka 12 12 0 "Vrednost proizvodnje oziroma vrednost opravljenih storitev" je izvedena spremenljivka, ki prikazuje *ustvarjene prihodke kreditnih institucij*, in je izračunana kot vsota naslednjih osnovnih spremenljivk:

42 11 0	Prihodki od obresti in podobni prihodki od vrednostnih papirjev s fiksnim donosom
- 42 12 0	Odhodki za obresti
+ 42 14 0	Prejete provizije
+ 42 13 1	Prihodki od delnic in drugih vrednostnih papirjev s spremenljivim donosom
+ 42 20 0	Čisti dobiček ali izguba iz finančnega poslovanja
+ 42 31 0	Drugi poslovni prihodki
=	Vrednost proizvodnje

Tabela 20: Vrednost proizvodnje v kreditnih institucijah ter vrednost proizvodnje na kreditno institucijo (mio ECU (97-98) / EUR (99-01) v državah EU-15 in Sloveniji v obdobju 1997 do 2001

Država	Vrednost proizvodnje v kreditnih institucijah (v mio ECU/EUR)						Vrednost proizvodnje na kreditno institucijo (v mio ECU/EUR)					
	1997	1998	1999	2000	2001	Stopnja rasti '97 do '01 (v %)	1997	1998	1999	2000	2001	Stopnja rasti '97 do '01 (v %)
B	13.032	15.015	15.412	15.358	13.871	6,4	119,6	158,1	165,7	172,6	117,5	-1,7
DK	7.048	7.363	7.715	8.977	6.782	-3,8	34,5	36,6	38,4	44,9	34,3	-0,9
D	105.214	111.100	116.897	128.090	127.700	21,4	30,3	33,7	38,3	45,9	49,6	63,7
EL	4.240	4.567	7.600	7.555	7.107	67,6	108,7	106,2	185,4	184,3	122,5	12,7
E	28.587	37.515	30.556	30.051	32.267	12,9	68,7	92,9	79,0	81,7	87,9	27,9
F	60.187	64.416	68.151	73.983	78.070	29,7	47,4	53,2	59,4	67,4	74,3	56,7
IRL	:	:	:	:	:	-	:	:	:	:	:	-
I	68.740	74.831	73.112	65.098	66.221	-3,7	73,5	81,2	83,5	77,4	79,8	8,5
L	6.456	7.622	7.809	8.956	8.924	38,2	30,0	36,5	37,2	44,3	47,2	57,2
NL	17.448	18.313	19.871	22.334	21.954	25,8	103,2	113,0	117,6	256,7	255,3	147,3
A	11.726	12.393	11.361	12.466	12.786	9,0	12,3	13,4	13,1	14,8	15,2	23,7
P	6.024	6.833	6.413	7.284	7.535	25,1	26,0	30,2	29,3	33,7	35,5	36,9
FIN ²	3.875	4.219	:	4.311	:	11,3 ²	10,6	11,7	:	12,2	:	15,7 ²
S	10.398	11.160	10.540	11.297	11.336	9,0	49,5	53,1	49,7	53,0	52,7	6,5
UK	84.384	101.486	104.740	137.155	112.068	32,8	157,7	193,3	212,9	286,9	245,8	55,8
EU-15 ¹	423.484	472.614	480.177	528.603	506.621	19,6	48,3	56,1	60,2	70,8	70,4	45,7
SLO	691,8	712,4	724,5	883,6	921,9	33,3	6,7	7,1	7,3	9,6	13,4	100,9

¹ V izračunu za EU-15 so upoštevane samo države, ki so posredovale podatke za vsa leta.

² Stopnja rasti 1997-2000 v %

Vir: Special Feature on Banking, 2001, str. 61 za leta 1997 do 1999; Eurostat: podatki iz baze Credstat za leto 2001; SURS: interni podatki za spremenljivke SSKI za obdobje 1997-2001.

Za bančni sektor je bilo med leti 1997 in 2001 obdobje rasti. Kot vidimo v tabeli 20 na strani 72, se je *vrednost proizvodnje oziroma vrednost opravljenih storitev* (kreditne institucije opravljajo različne vrste storitev) kreditnih institucij v opazovanem obdobju povečevala in sicer tako na globalni državni ravni kot tudi na ravni posamezne kreditne institucije. Na območju EU se je vrednost opravljenih storitev vseh kreditnih institucij v obdobju 1997 do 2001 povečala za 19,6 % (oziroma iz 423.484 mio ECU na 506.621 mio EUR). Vrednost opravljenih storitev na posamezno kreditno institucijo pa je v opazovanem obdobju na območju EU porastla za približno 45,7 % (oziroma iz 48,3 mio ECU leta 1997 na 70,4 mio EUR leta 2001) zaradi konsolidacije in reorganizacije bančnega sektorja (združevanja kreditnih institucij ter posledično zmanjševanja njihovega števila) in zaradi rasti skupne vrednosti opravljenih storitev kreditnih institucij v proučevanem obdobju.

Iz Priloge 4, kjer se nahajajo podatki za vse spremenljivke, ki so bile potrebne za izračun vrednosti opravljenih storitev kreditnih institucij, sklepamo, da se je vrednost opravljenih storitev kreditnih institucij med leti 1997 in 2001 povečala predvsem zaradi povečevanja neobrestnih prihodkov. V tem obdobju so se na območju EU prihodki od obresti in podobni prihodki povečali za 28,9 %, prejete provizije za 57,4 % in prihodki od vrednostnih papirjev za 64,1 %.

Rast vrednosti opravljenih storitev kreditnih institucij je bila v letu 2001 v primerjavi z letom 1997 po državah različna; najvišja je bila v Grčiji (67,6 %) in Luxembourg (38,2 %), medtem ko se je celo znižala na Danskem (za 3,8 %) in v Italiji (za 3,7 %).

Rast vrednosti opravljenih storitev na kreditno institucijo pa je bila v letu 2001 v primerjavi z letom 1997 najvišja na Nizozemskem (147,3 %), Nemčiji (63,7 %) in Luxembourg (57,2 %), zmanjšala pa se je v Belgiji (-1,7 %) in na Danskem (-0,9 %).

V Sloveniji se je v opazovanem obdobju vrednost opravljenih storitev kreditnih institucij (po podatkih preračunanih v ECU za leti 1997 in 1998 oziroma v EUR za leta 1999, 2000 in 2001) povečala za 33,3 % oziroma iz 691,8 mio ECU leta 1997 na 921,9 mio EUR leta 2001. Vrednost opravljenih storitev na kreditno institucijo se je v opazovanem obdobju povečala za 100,9 % in sicer iz 6,7 mio ECU leta 1997 na 13,4 mio EUR leta 2001. V primerjavi z državami EU imajo slovenske kreditne institucije zelo majhno vrednost opravljenih storitev. Vendar pa se Slovenija po višini relativnega povečanja vrednosti opravljenih storitev kreditnih institucij in vrednosti opravljenih storitev na kreditno institucijo uvršča v sam vrh med članicami EU. Tudi v Sloveniji je bilo povečanje vrednosti opravljenih storitev kreditnih institucij posledica povečanja neobrestnih prihodkov.

7.3.2.3 Dobiček ali izguba v poslovnem letu (42 60 0)

Spremenljivka 42 60 0 "Dobiček ali izguba v poslovnem letu" je *osnovna postavka izkaza uspeha*. Je zelo pomembna za ugotavljanje *uspešnosti poslovanja in konkurenčnosti* kreditnih institucij, saj kaže, ali kreditne institucije s svojim poslovanjem ustvarjajo dobiček ali izgubo. Prikazana je v tabeli 21 na strani 74.

Na podlagi podatkov v tabeli 21 na strani 74 ugotavljamo, da se je dobiček kreditnih institucij v državah EU v opazovanem obdobju med letoma 1997 in 2001 povečal za 61,5 % (oziroma iz 45.881 mio ECU leta 1997 na 74.086 mio EUR leta 2001). V letu 2001 se je v primerjavi z letom 2000 zmanjšal za skoraj 12,5 % zaradi zmanjšanja v nekaterih pomembnejših državah članicah EU.

Tabela 21: Dobiček ali izguba kreditnih institucij in dobiček ali izguba na kreditno institucijo (mio ECU (97-98) / EUR (99-01) v državah EU-15 in Sloveniji v obdobju 1997 do 2001

Država	Dobiček/izguba kreditnih institucij (v mio ECU/EUR)						Dobiček/izguba na kreditno institucijo (v mio ECU/EUR)					
	1997	1998	1999	2000	2001	Stopnja rasti '97 do '01 (v %)	1997	1998	1999	2000	2001	Stopnja rasti '97 do '01 (v %)
B	1.992	2.092	2.890	4.310	3.228	62,0	18,28	22,02	31,08	48,43	27,35	49,7
DK	2.357	2.281	2.181	2.660	1.008	-57,2	11,55	11,35	10,85	13,30	5,09	-56,0
D	10.951	18.222	12.603	13.698	10.756	-1,8	3,15	5,53	4,13	4,91	4,18	32,5
EL	617	735	2.861	1.982	1.506	144,1	15,82	17,09	69,78	48,34	25,97	64,1
E	6.371	6.691	7.209	8.531	9.100	42,8	15,31	16,56	18,63	23,18	24,80	61,9
F	5.593	10.476	11.413	14.973	15.963	185,4	4,40	8,65	9,94	13,65	15,19	244,9
IRL	:	:	:	3.026	2.969	-	:	:	:	36,90	34,13	-
I	1.338	7.343	9.807	13.952	11.120	731,1	1,43	7,97	11,20	16,59	13,40	836,2
L	1.765	2.442	2.043	2.499	2.788	58,0	8,21	11,68	9,73	12,37	14,75	79,7
NL	4.490	4.465	6.767	7.874	7.551	68,2	26,57	27,56	40,04	90,51	87,80	230,5
A	1.240	1.512	1.778	2.144	2.143	72,8	1,30	1,63	2,04	2,55	2,55	96,0
P	1.296	1.451	1.632	2.425	1.921	48,2	5,59	6,42	7,45	11,23	9,06	62,2
FIN ²	966	977	:	1.391	:	44,0 ²	2,64	2,71	:	3,95	:	49,7 ²
S	1.618	2.855	3.012	3.842	4.243	162,3	7,70	13,60	14,21	18,04	19,74	156,2
UK	6.253	11.873	17.303	5.724	2.759	-55,9	11,69	22,62	35,17	11,97	6,05	-48,2
EU-15 ¹	45.881	72.438	81.499	84.615	74.086	61,5	5,24	8,60	10,22	11,33	10,30	96,6
SLO	110	142	104	99	8	-93,2	1,05	1,42	1,05	1,07	0,11	-89,7

¹ V izračunu za EU-15 so upoštevane samo države, ki so posredovale podatke za vsa leta.

² Stopnja rasti 1997-2000 v %

Vir: Special Feature on banking, 2001, str. 6 za leta 1997 do 1999; Eurostat: podatki iz baze Credstat za leto 2001; SURS: interni podatki za spremenljivke SSKI za obdobje 1997-2001.

V skoraj vseh državah članicah se je dobiček v opazovanih letih povečal, zmanjšal pa se je na Danskem (-57,2 %), v Veliki Britaniji (-55,9 %) in v Nemčiji (-1,8 %). Do zmanjšanja dobička danskih, angleških in nemških kreditnih institucij je prišlo zaradi njihovega slabšega poslovanja v letu 2001, ki se kaže tudi v nižji vrednosti opravljenih storitev v letu 2001. Dramatično se je dobiček med leti 1997 in 2001 povečal v kreditnih institucijah v Italiji (731,1 %), Grčiji (363,7 %), v Franciji (za 185,4 %) in na Švedskem (162,3 %) zaradi zelo uspešnega poslovanja tamkajšnjih kreditnih institucij.

Leta 2001 so najvišji dobiček realizirale kreditne institucije v Franciji (15.963 mio EUR), Italiji (11.120 mio EUR) in Nemčiji (10.756 mio EUR), najnižji dobiček pa so ustvarile kreditne institucije na Danskem (1.008 mio EUR) in v Grčiji (1.506 mio EUR).

Povprečna kreditna institucija na območju EU je leta 2001 ustvarila 10,3 mio EUR dobička, kar je bilo za 96,6 % več kot leta 1997, ko je ustvarila 5,24 mio ECU dobička. V opazovanem obdobju se je dobiček povprečne kreditne institucije v vseh državah članicah povečal; zmanjšal se je samo na Danskem (-56 %) in v Veliki Britaniji (-48,6 %).

Leta 2001 je največji dobiček ustvarila povprečna kreditna institucija na Nizozemskem (87,8 mio EUR) in na Irskem (34,13 mio EUR), najnižji dobiček pa je ustvarila povprečna kreditna institucija v Avstriji (2,55 mio EUR) in v Nemčiji (4,18 mio EUR).

Povečanje dobička na kreditno institucijo med leti 1997 in 2001 je bilo največje v Italiji (836,2 %), Franciji (244,9 %) in na Nizozemskem (230,5 %) predvsem kot posledica zmanjšanja števila kreditnih institucij in povečanja dobička vseh kreditnih institucij.

V Sloveniji se je dobiček kreditnih institucij v obdobju med leti 1997 in 2001 zmanjšal za 93,2 % kot posledica velike izgube ene pomembnejših slovenskih bank v letu 2001. Povprečna kreditna institucija v Sloveniji je leta 2001 ustvarila dobiček v višini 110.000 EUR, kar je bilo za 89,7% manj kot leta 1997, ko je ustvarila dobiček v višini 1,05 mio EUR. Navedeno dramatično zmanjšanje je bilo posledica slabšega poslovanja in izgube ene večjih slovenskih bank.

7.3.2.4 *Finančni indikatorji oziroma indikatorji konkurenčnosti, izračunani iz spremenljivk izkaza uspeha*

V nadaljevanju bom predstavila indikatorje konkurenčnosti, izračunane iz spremenljivk izkaza uspeha, kot sledi:

- “Čiste obresti” / “Neobrestni prihodki”;
- “Čiste obresti” / “Čiste provizije”;
- “Čisti dobiček ali izguba v poslovnem letu” / “Dohodek iz rednega poslovanja”
- Vrednost proizvodnje na kreditno institucijo
- Dobiček/izguba na kreditno institucijo

Kreditne institucije s klasičnimi bančnimi storitvami, ki prinašajo prihodke v obliki obresti, v hudem konkurenčnem okolju ne morejo več uspešno tekmovati. Moderne in nove bančne storitve, ki prinašajo neobrestne prihodke in prihodke v obliki provizij, postajajo vse pomembnejši vir konkurenčnih prednosti. Zato lahko sklepamo, da samo tiste kreditne institucije, v katerih se v zadnjih letih povečuje delež neobrestnih prihodkov in čistih provizij v primerjavi s čistimi obrestnimi prihodki, lahko uspešno tekmujejo v vedno bolj konkurenčnem okolju. Prav tako so v konkurenčnem boju uspešnejše tiste kreditne institucije, ki imajo visok delež čistega dobička v poslovnem letu v primerjavi z dohodkom iz rednega poslovanja. Pomembna indikatorja konkurenčnosti kreditnih institucij pa sta tudi vrednost proizvodnje oziroma opravljenih storitev in ustvarjeni dobiček oziroma izguba na kreditno institucijo.

7.3.2.4.1 Indikator “Čiste obresti” / “Neobrestni prihodki”

Ta indikator je izračunan iz spremenljivk izkaza uspeha. Čiste obresti so izvedena spremenljivka, ki je izračunana na naslednji način:

	42 11 0	Prihodki od obresti in podobni prihodki
–	42 12 0	Odhodki za obresti in podobni odhodki
=		Čiste obresti ³⁹

³⁹ Izračun čistih obresti je prikazan v Prilogi 6 tega magistrskega dela.

Neobrestne prihodke, ki so prav tako izvedena spremenljivka, pa izračunamo kot:

	42 13 0	Prihodki od vrednostnih papirjev
+	42 14 0	Prejete provizije
+	42 20 0	Čisti dobiček (izguba) iz finančnih poslov
+	42 31 0	Drugi poslovni prihodki
=		Neobrestni prihodki ⁴⁰

Indikator “Čiste obresti” / “Neobrestni prihodki” prikazuje, v kolikšnem obsegu kreditne institucije postopoma zamenjujejo obrestne prihodke z neobrestnimi prihodki. Na območju EU se je ta indikator v obdobju 1997 do 2001 zmanjševal, kar potrjuje domnevo, da so neobrestni prihodki v kreditnih institucijah nadomeščali obrestne prihodke. Neobrestni prihodki postajajo pomemben vir konkurenčnosti kreditnih institucij v zadnjih letih, obrestni prihodki pa izgubljajo na pomenu. V hudem konkurenčnem boju lahko preživijo le tiste kreditne institucije, ki nudijo poleg tradicionalnih bančnih storitev še široko paleto novih bančnih produktov in storitev in ki hkrati izkoriščajo ekonomije obsega.

Tabela 22: Indikator “Čiste obresti” / “Neobrestni prihodki” in “Čiste obresti” / “Čiste provizije” v državah EU-15 in Sloveniji v obdobju 1997 do 2001

Država	Čiste obresti/Neobrestni prihodki					Čiste obresti/Čiste provizije				
	1997	1998	1999	2000	2001	1997	1998	1999	2000	2001
B	1,54	1,22	1,22	0,91	0,89	7,11	5,20	4,49	3,20	3,19
DK	2,31	2,31	2,27	1,68	0,82	20,16	3,87	3,66	3,20	2,00
D	1,74	1,43	1,30	0,92	0,97	3,78	3,37	2,95	2,14	2,44
EL	1,18	1,14	0,65	0,99	1,34	2,61	3,07	2,24	3,53	5,86
E	0,52	0,96	0,99	1,34	1,22	1,99	3,12	2,87	2,63	2,86
F	0,69	0,56	0,69	0,53	0,48	2,15	1,82	1,76	1,53	1,56
IRL	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
I	1,15	0,97	0,74	0,56	0,54	3,05	2,11	1,42	1,40	1,57
L	0,81	0,59	0,63	0,48	0,61	1,73	1,44	1,31	0,99	1,30
NL	1,58	1,66	1,27	1,01	1,13	:	:	:	:	:
A	1,23	1,02	0,97	0,93	0,98	3,15	2,75	2,54	2,35	2,59
P	1,76	1,42	1,43	1,56	1,68	5,45	4,32	3,94	3,61	4,01
FIN	1,38	1,28	:	1,47	:	2,83	2,91	:	2,82	:
S	1,40	0,91	0,98	0,91	0,89	3,14	2,87	2,54	2,14	2,68
UK	1,24	0,62	0,80	0,59	1,04	3,03	2,32	2,33	2,13	2,35
EU-15 ¹	1,19	0,94	0,94	0,74	0,84	3,13	2,75	2,39	2,11	2,44
SLO	0,82	0,83	0,82	0,70	0,91	2,04	1,93	1,79	1,89	2,34

¹ V izračunu za EU-15 so upoštevane samo države, ki so posredovale podatke za vsa leta.

Vir: Special Feature on Banking, 2001, str. 63 za leta 1997 do 1999; Eurostat: podatki iz baze Credstat za leti 2000 in 2001; Poslovanje bančnega sistema v letu 1998 in 1999; SURS: interni podatki za spremenljivke SSKI za leti 2000 in 2001.

V letu 1997 je indikator “Čiste obresti”/“Neobrestni prihodki” (glej Tab. 22, na strani 76) za EU znašal 1,19, kar pomeni, da so prihodki čistih obresti za skoraj 20 % presegali neobrestne prihodke. V letu 2001 pa je ta indikator znašal 0,84, kar pomeni, da so neobrestni prihodki

⁴⁰ Izračun neobrestnih prihodkov je prikazan v Prilogi 7 tega magistrskega dela.

postali relativno pomembnejši od obrestnih in so jih tudi za skoraj 19 % presegali. Trend zmanjševanja indikatorja "Čiste obresti"/"Neobrestni prihodki" je bil v opazovanem obdobju prisoten v vseh državah članicah razen v Španiji, kjer se je iz 0,52 leta 1997 povečal na 1,22 leta 2001 in Grčiji, kjer se je iz 1,18 leta 1997 povečal na 1,34 leta 2001. Leta 2001 so prihodki čistih obresti še vedno presegali neobrestne prihodke v naslednjih državah: Portugalska (1,68), Grčija (1,34), Španija (1,22), Nizozemska (1,13) in Velika Britanija (1,04). (glej Tab. 22, na strani 76). Najnižja pa je bila leta 2001 vrednost tega indikatorja v Franciji (0,48), Italiji (0,54) in Luxembourg (0,68).

Neobrestni prihodki so bili v Sloveniji v opazovanem obdobju 1997 do 2001 vedno prevladujoči. V obdobju 1997 do 2000 se je indikator "Čiste obresti"/"Neobrestni prihodki" skozi vsa leta postopno zmanjševal in sicer iz 0,82 leta 1997 na 0,70 leta 2000, leta 2001 pa se je povečal na 0,91. (glej Tab. 22, na strani 76). Indikator "Čiste obresti"/"Neobrestni prihodki" se je v letu 2001 zmanjšal, ker je rast čistih obresti presegala rast neobrestnih prihodkov.

7.3.2.4.2 Indikator "Čiste obresti" / "Čiste provizije"

Tudi ta indikator je izračunan iz spremenljivk izkaza uspeha. Izvedena spremenljivka čiste obresti je razložena v točki 7.3.2.4.1 te naloge, čiste provizije pa dobimo kot

	42 14 0	Prejete provizije
–	41 15 0	Dane provizije
=		Čiste provizije ⁴¹

Indikator "Čiste obresti" / "Čiste provizije" kaže, v kolikšni meri kreditne institucije nadomeščajo storitve, ki ustvarjajo obrestne prihodke s storitvami, ki prinašajo prihodke v obliki provizij. Prihodki iz naslova čistih obresti so tradicionalni prihodki evropskega bančnega sektorja. Trend zadnjega desetletja pa je naraščanje prihodkov iz naslova provizij. Te oblike prihodkov postajajo vedno bolj pomembne in predstavljajo konkurenčno prednost.

Razmerje med čistimi obrestmi in čistimi provizijami se je v obdobju 1997 do 2001 na območju EU zmanjšalo, in sicer iz 3,13 leta 1997 na 2,44 leta 2001, kar kaže, da postajajo prihodki od provizij vedno bolj pomembni. V vseh državah članicah se je indikator "Čiste obresti" / "Čiste provizije" zmanjšal; izjemo predstavljata Grčija (dramatično povečanje iz 2,61 leta 1997 na 5,86 leta 2001) in Španija (povečanje iz 1,99 leta 1999 na 2,68 leta 2001). Najbolj dramatičen padec je bil opažen na Danskem, kjer se je indikator zmanjšal iz 20,16 leta 1997 na 2 leta 2001. V letu 2001 se je razmerje med čistimi obrestmi in čistimi provizijami gibalo od 1,30 v Luxembourg do 5,68 v Grčiji (glej Tab. 22, na strani 76).

Tudi Slovenija sodi med redke države, kjer se je indikator "Čiste obresti" / "Čiste provizije" med leti 1997 in 2001 povečal, in sicer iz 2,04 leta 1997 na 2,34 leta 2001. Za Slovenijo je bilo v obdobju 1997 do 1999 značilno zniževanje tega indikatorja, v letih 2000 in 2001 pa postopno naraščanje. Kljub zvišanju vrednosti indikatorja v letu 2001 lahko pričakujemo njegovo zmanjševanje v naslednjih letih in lahko sklepamo, da tudi v Sloveniji, tako kot v EU, prihajajo v kreditnih institucijah v ospredje storitve, ki prinašajo prihodke v obliki provizij.

⁴¹ Izračun čistih provizij je prikazan v Prilogi 8 tega magistrskega dela.

7.3.2.4.3 Indikator "Dobiček ali izguba v poslovnem letu" / "Dohodek iz rednega poslovanja"

Tudi ta indikator je izračunan iz spremenljivk izkaza uspeha. Spremenljivka 42 60 0 "Dobiček ali izguba v poslovnem letu" je osnovna postavka izkaza uspeha in je natančneje predstavljena v točki 7.3.2.3 tega magistrskega dela. Spremenljivka "Dohodek iz rednega poslovanja" pa je izvedena spremenljivka izkaza uspeha, ki jo izračunamo na naslednji način:

	Čiste obresti
+	Čiste provizije
+	42 13 0 Prihodki od vrednostnih papirjev
+	42 31 0 Drugi poslovni prihodki
+	42 20 0 Čisti dobiček ali izguba iz finančnih poslov
=	Dohodek iz rednega poslovanja ⁴²

Tabela 23: Dohodek iz rednega poslovanja (mio ECU (97-98) / EUR (99-01)) in Indikator "Dobiček ali izguba v poslovnem letu" / "Dohodek iz rednega poslovanja" v državah EU-15 in Sloveniji v obdobju 1997 do 2001

Država	Dohodek iz rednega poslovanja (v mio ECU/EUR)					Dobiček ali izguba v poslovnem letu/ Dohodek iz rednega poslovanja				
	1997	1998	1999	2000	2001	1997	1998	1999	2000	2001
B	12.047	13.910	14.865	14.661	13.763	0,17	0,15	0,19	0,29	0,23
DK	6.796	7.030	7.294	8.481	9.839	0,35	0,32	0,30	0,31	0,10
D	101.478	106.479	111.338	121.065	120.462	0,11	0,17	0,11	0,11	0,09
EL	4.149	4.431	7.649	7.525	6.963	0,15	0,17	0,37	0,26	0,22
E	27.434	36.247	36.484	31.901	37.409	0,23	0,18	0,20	0,27	0,24
F	56.737	60.611	57.777	68.861	72.408	0,10	0,17	0,20	0,22	0,22
IRL	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
I	67.595	73.399	77.010	69.432	73.050	0,02	0,10	0,13	0,20	0,15
L	5.821	6.870	6.990	8.062	8.394	0,30	0,36	0,29	0,31	0,33
NL	17.448	18.313	22.066	25.266	25.724	0,26	0,24	0,31	0,31	0,29
A	11.208	11.781	11.856	12.898	13.289	0,11	0,13	0,15	0,17	0,16
P	5.909	6.665	6.820	7.298	7.661	0,22	0,22	0,24	0,33	0,25
FIN	3.763	4.069	:	4.286	:	0,26	0,24	:	0,32	:
S	9.970	10.738	10.177	11.581	11.629	0,16	0,27	0,30	0,33	0,36
UK	76.798	95.034	97.214	128.551	102.796	0,08	0,12	0,18	0,04	0,03
EU-15 ¹	400.128	447.748	463.410	510.382	498.013	0,11	0,16	0,18	0,17	0,15
SLO	651	665	663	832	916	0,17	0,21	0,16	0,12	0,01

¹ V izračunu za EU-15 so upoštevane samo države, ki so posredovale podatke za vsa leta.

Vir: Special Feature on Banking, 2001, str. 53 – 56, za leta 1997 do 1999; Eurostat: podatki iz baze Credstat za leti 2000 in 2001; Poslovanje bančnega sistema v letih 1998 in 1999; SURS: interni podatki za spremenljivke SSKI za leti 2000 in 2001.

Profitna marža, ki jo merimo z razmerjem med dobičkom ali izgubo v poslovnem letu in dohodkom iz rednega poslovanja, kaže *ustvarjeni dobiček na enoto dohodka iz rednega poslovanja* kreditne institucije. Čim višja je profitna marža, višja je donosnost in uspešnost poslovanja kreditne institucije in posledično tudi njena konkurenčnost.

Na podlagi podatkov v tabeli 23 na strani 78 ugotavljamo, da je profitna marža na območju EU napredovala iz 11 % leta 1997 na 15 % leta 2001, kar potrjuje naraščanje donosnosti evropskega bančnega sektorja v zadnjih letih. Razmerje med dobičkom ali izgubo poslovnega leta in dohodkom iz rednega poslovanja se je v obdobju 1997 do 2001 povečalo v večini

⁴² Izračun dohodka iz rednega poslovanja je prikazan v Prilogi 10 tega magistrskega dela.

držav članic. Leta 2001 so najvišje stopnje profitne marže zabeležile Švedska (36 %), Luxembourg (33 %) in Nizozemska (29 %).

V Sloveniji se je v opazovanem obdobju 1997 do 2001 profitabilnost poslovanja kreditnih institucij poslabšala in sicer iz 17 % leta 1997 (v letu 1998 se je izboljšala na 21 % potem pa je postopno padala) na 1 % leta 2001. Poslabšanje profitabilnosti slovenskih kreditnih institucij v letu 2001 je bilo, kot je bilo v nalogi že večkrat omenjeno, posledica izgube ene izmed večjih slovenskih bank.

7.3.2.4.4 Vrednost proizvodnje na kreditno institucijo

Indikator konkurenčnosti "Vrednost proizvodnje na kreditno institucijo" (glej Tab. 20, na strani 72) je izpeljan iz spremenljivke izkaza uspeha "Vrednost proizvodnje v kreditnih institucijah" in spremenljivke strukturnih podatkov "Število kreditnih institucij".

Je pomemben indikator konkurenčnosti, ker lahko sklepamo, da so države, ki dosegajo višjo vrednost tega indikatorja tudi bolj konkurenčne in posledično uspešnejše v vedno bolj zaostrenem konkurenčnem boju.

Ker je ta indikator opisan že v točki 7.3.2.2 tega magistrskega dela, se v podrobnosti ne bom spuščala. Ponovno pa bi na tem mestu rada poudarila, da se je v opazovanem obdobju med leti 1997 in 2001 vrednost opravljenih storitev na kreditno institucijo na območju EU povečala za 45,7 % (oziroma iz 48,3 mio ECU leta 1997 na 70,4 mio EUR leta 2001), kar pomeni, da sta se uspešnost poslovanja in produktivnost kreditnih institucij izboljšala.

Tudi v Sloveniji se je vrednost opravljenih storitev na kreditno institucijo v opazovanem obdobju povečala za 100,9 % in sicer iz 6,7 mio ECU leta 1997 na 13,4 mio EUR leta 2001.

7.3.2.4.5 Dobiček ali izguba na kreditno institucijo

Indikator konkurenčnosti "Dobiček ali izguba na kreditno institucijo" (glej Tab. 21, na strani 74) je izpeljan iz spremenljivke izkaza uspeha "Dobiček ali izguba kreditnih institucij v poslovnem letu" in spremenljivke strukturnih podatkov "Število kreditnih institucij".

Je pomemben indikator konkurenčnosti, ker prikazuje, *koliko dobička v povprečju ustvari kreditna institucija* v državi. Na podlagi vrednosti tega indikatorja sklepamo, kako uspešno poslujejo kreditne institucije.

Ker je tudi ta indikator že predstavljen v točki 7.3.2.3 tega magistrskega dela, se v podrobnosti ne bom spuščala. Na tem mestu bi rada poudarila, da se je dobiček na kreditno institucijo v opazovanem obdobju 1997 do 2001 na območju EU dramatično povečal – v povprečju kar za 96,6 % (oziroma iz 5,24 mio ECU leta 1997 na 10,3 mio EUR leta 2001), kar kaže na to, da se je uspešnost poslovanja kreditnih institucij v EU zelo izboljšala.

V Sloveniji pa se je dobiček kreditnih institucij v obdobju med leti 1997 in 2001 zmanjšal za 93,2 % kot posledica velike izgube ene pomembnejših slovenskih bank v letu 2001. Navedeno dramatično zmanjšanje je bilo posledica slabšega poslovanja in izgube ene večjih slovenskih bank.

7.3.3 Analiza spremenljivk vsebinskega sklopa Računovodski podatki iz bilance stanja

Spremenljivke vsebinskega sklopa Računovodski podatki iz bilance stanja so med *najpomembnejšimi spremenljivkami SSKI*. Bilanca stanja je računovodski izkaz, v katerem je pošteno prikazano stanje sredstev in obveznosti do virov sredstev na koncu poslovnega leta ali medletnega obračunskega obdobja, za katero se sestavi. (Slovenski računovodski standard 31, 2002, str. 226).

Banka sestavi bilanco stanja na podlagi podatkov iz knjigovodskega stanja računov, predpisanih s kontnim okvirom za banke in hranilnice. Posamezne bilančne postavke sredstev in obveznosti do virov sredstev vrednoti skladno z določili slovenskih in mednarodnih računovodskih standardov in navodili Banke Slovenije (Poslovanje bančnega sistema v letu 1999, 2000, str. 22).

Med spremenljivke vsebinskega sklopa Računovodski podatki iz bilance stanja uvrščamo naslednje:

- Bilančna vsota (43 30 0);
- Posojila in predujmi strankam (43 11 0);
- Dolgovi do strank (43 21 0);
- Kapital skupaj ali celotni kapital (43 29 0);
- Bilančna vsota glede na sedež matičnega podjetja (43 31 0);
- Bilančna vsota glede na pravni status (43 32 0).

Analizirala bom prve štiri spremenljivke. Poleg tega pa bom izračunala še nekaj indikatorjev konkurenčnosti izpeljanih iz spremenljivk bilance stanja kreditnih institucij, ki so navedeni v točki 7.2 tega magistrskega dela.

7.3.3.1 Bilančna vsota (43 30 0)

Bilančna vsota ni osnovna računovodska postavka; je seštevek vseh računovodskih postavk aktivne oziroma pasivne strani bilance stanja kreditnih institucij. Bilančna vsota nam pove, kolikšno je *celotno premoženje, s katerim lahko razpolaga posamezna kreditna institucija* (Jančar, 2000, str. 11).

Bilančna vsota kreditnih institucij na območju EU je leta 2001 znašala 24.428 mia EUR, kar je za 42,9 % več kot je bila leta 1997 (17.096 mia ECU). Bilančna vsota na kreditno institucijo se je med letoma 1997 in 2001 na območju EU povečala za skoraj 74 % (oziroma iz 1.951,9 mia ECU leta 1997 na 3.395,7 mia EUR leta 2001) kot posledica uspešnejšega poslovanja kreditnih institucij in zmanjševanja števila kreditnih institucij zaradi procesov koncentracije in konsolidacije bančnega sektorja. V opazovanem obdobju sta se bilančna vsota kreditnih institucij in bilančna vsota na kreditno institucijo povečali v vseh državah EU. Med letoma 1997 in 2001 se je bilančna vsota kreditnih institucij najbolj povečala na Irskem za 214,7 %, bilančna vsota na kreditno institucijo pa se je najbolj povečala na Nizozemskem za 228,8 % (glej Tab. 24, na strani 81).

Leta 2001 so imele največjo skupno bilančno vsoto kreditne institucije v Nemčiji (7.396 mia EUR), Veliki Britaniji (5.816 mia EUR) in Franciji (3.295 mia EUR). Največjo bilančno vsoto pa je imela leta 2001 povprečna kreditna institucija na Nizozemskem (13.417), v Veliki Britaniji (12,7 mia EU) in v Belgiji (6,6 mia EUR).

Kreditne institucije v Sloveniji imajo v primerjavi s kreditnimi institucijami v EU zelo majhno bilančno vsoto. Med leti 1997 in 2001 se je bilančna vsota slovenskih kreditnih institucij povečala za 59,2 %, in sicer od 11,4 mia ECU leta 1997 na 18,2 mia EUR leta 2001 (le 0,25 % bilančne vsote nemških kreditnih institucij). To je tudi bistveno manj od bilančne vsote grških kreditnih institucij (165,4 mia EUR), ki imajo med državami EU najnižjo bilančno vsoto.

Povprečna kreditna institucija v Sloveniji je imela v letu 2001 bilančno vsoto 263,8 mio EUR, kar je za skoraj 140 % več kot leta 1997 (109,9 mio EUR) in obenem predstavlja le 7,7 % bilančne vsote povprečne kreditne institucije v EU (glej Tab. 24, na strani 81)

Vse to je razumljivo, saj imamo v Sloveniji majhen in relativno slabo razvit bančni sektor in nimamo velikih kreditnih institucij. Kljub vsemu pa so tudi v Sloveniji prisotni pozitivni trendi, saj se tako skupna bilančna vsota kot tudi bilančna vsota na kreditno institucijo iz leta v leto povečujeta.

Tabela 24: Bilančna vsota kreditnih institucij in bilančna vsota na kreditno institucijo (v mio ECU (97-98) / EUR (99-01)) v državah EU-15 in Sloveniji v obdobju 1997 do 2001

Država	Bilančna vsota kreditnih institucij (v mio ECU/EUR)						Bilančna vsota na kreditno institucijo (v mio ECU/EUR)					
	1997	1998	1999	2000	2001	Stopnja rasti '97 do '01 (v%)	1997	1998	1999	2000	2001	Stopnja rasti '97 do '01 (v%)
B	664.188	680.045	732.318	738.123	783.970	18,03	6.093,47	7.158,37	7.874,39	8.293,52	6.643,82	9,03
DK	322.562	357.841	384.534	429.775	361.740	12,15	1.581,19	1.780,30	1.913,10	2.148,87	1.826,97	15,54
D	5.308.002	5.906.088	6.493.520	7.037.504	7.395.594	39,33	1.529,24	1.792,44	2.125,54	2.520,60	2.874,31	87,96
EL	107.811	108.841	133.257	152.402	165.417	53,43	2.764,38	2.531,19	3.250,17	3.717,13	2.852,02	3,17
E	847.346	904.261	1.006.155	1.124.944	1.254.045	48,00	2.036,89	2.238,27	2.599,88	3.056,91	3.417,02	67,76
F	2.450.413	2.500.452	2.858.599	2.998.486	3.295.512	34,49	1.929,46	2.064,78	2.490,07	2.733,35	3.135,60	62,51
IRL	134.113	:	:	355.341	422.105	214,74	2.530,43	:	:	4.333,43	4.851,78	91,74
I	1.572.533	1.604.178	1.718.355	1.978.745	2.111.417	34,27	1.681,85	1.741,78	1.961,59	2.352,85	2.543,88	51,25
L	514.109	537.148	598.459	647.749	721.000	40,24	2.391,20	2.570,09	2.849,80	3.206,68	3.814,81	59,54
NL	689.698	766.543	904.862	1.018.788	1.153.845	67,30	4.081,05	4.731,75	5.354,21	11.710,21	13.416,80	228,76
A	430.598	472.078	515.937	553.633	568.322	31,98	451,36	510,35	593,03	658,30	675,77	49,72
P	224.364	284.862	303.150	322.614	352.418	57,07	967,09	1.260,45	1.384,25	1.493,58	1.662,35	71,89
FIN	125.495	121.974	:	139.939	:	11,51	342,88	337,88	:	397,55	:	15,94
S	427.645	370.349	393.010	473.594	449.227	5,05 ²	2.036,40	1.763,57	1.853,82	2.223,45	2.089,43	2,60 ²
UK	3.537.651	4.055.409	4.231.053	5.460.950	5.815.972	64,40	6.612,43	7.724,59	8.599,70	11.424,58	12.754,33	92,88
EU-15 ¹	17.096.920	18.548.095	20.273.209	22.937.308	24.428.479	42,88	1.951,93	2.201,03	2.542,73	3.072,65	3.395,67	73,97
SLO	11.434	12.900	14.111	15.917	18.205	59,22	109,94	129,00	142,54	173,01	263,84	139,98

¹ V izračunu za EU-15 so upoštevane samo države, ki so posredovale podatke za vsa leta.

² Stopnja rasti 1997-2000

Vir: Special Feature on banking, 2001, str. 64-65 za leta 1997 do 1999; Eurostat: podatki iz baze Credstat za leta 2000 in 2001; Poslovanje bančnega sistema v letu 1998 in 1999; SURS: interni podatki za spremenljivke SSKI za leta 2000 in 2001.

7.3.3.2 Posojila in predujmi strankam (43 11 0)

Spremenljivka Posojila in predujmi strankam je *osnovna postavka bilance stanja* kreditnih institucij. Vsebuje vse tipe sredstev v obliki terjatev do domačih in tujih kupcev razen do kreditnih institucij, ne glede na njihovo dejansko ime. Prav tako ne vsebuje posojil, ki

predstavljajo dolžniške vrednostne papirje. Vprašljivo je tudi vključevanje slabih naložb (posojila, katerih odplačilo je negotovo); nekatere države članice slabe naložbe vključujejo med posojila in predujme strankam, druge pa ne.

Tabela 25: Posojila in predujmi strankam kreditnih institucij (mio ECU (97-98)/mio EUR (99-01)) in delež te spremenljivke v bilančni vsoti kreditnih institucij (v %) v državah EU-15 in Sloveniji v obdobju 1997 do 2001

Država	Bilančna vsota kreditnih istitucij (v mio ECU/EUR)						Bilančna vsota na kreditno institucijo (v mio ECU/EUR)					
	1997	1998	1999	2000	2001	Stopnja rasti '97 do '01 (v%)	1997	1998	1999	2000	2001	Stopnja rasti '97 do '01 (v%)
B	226.869	235.664	257.171	289.587	266.822	17,61	34,2	34,7	35,1	39,2	34,0	-0,36
DK	204.696	218.462	240.556	265.649	212.945	4,03	63,5	61,1	62,6	61,8	58,9	-7,24
D	2.720.949	2.943.973	3.187.066	3.443.963	3.591.441	31,99	51,3	49,8	49,1	48,9	48,6	-5,27
EL	37.863	42.207	52.455	65.213	71.662	89,27	35,1	38,8	39,4	42,8	43,3	23,36
E	413.659	464.813	531.330	617.221	689.908	66,78	48,8	51,4	52,8	54,9	55,0	12,69
F	796.519	824.657	938.420	1.100.831	1.160.081	45,64	32,5	33,0	32,8	36,7	35,2	8,30
IRL	66.577	:	:	142.595	167.831	152,09	49,6	:	:	40,1	39,8	-19,91
I	716.925	762.475	840.895	952.700	1.010.455	40,94	45,6	47,5	48,9	48,1	47,9	4,97
L	96.311	97.542	117.233	131.271	150.719	56,49	18,7	18,2	19,6	20,3	20,9	11,59
NL	412.900	459.329	522.989	587.622	648.189	56,98	59,9	59,9	57,8	57,7	56,2	-6,16
A	220.333	233.495	252.828	272.977	277.574	25,98	51,2	49,5	49,0	49,3	48,8	-4,55
P	90.284	110.640	122.783	152.845	170.614	88,97	40,2	38,8	40,5	47,4	48,4	20,31
FIN	85.576	86.250	:	87.961	:	2,92 ²	68,2	70,7	:	62,9	:	-7,78 ²
S	242.600	231.636	246.359	279.049	274.514	13,15	56,7	62,5	62,7	58,9	61,1	7,72
UK	2.908.054	3.323.166	3.509.516	4.478.175	4.780.629	64,39	82,2	81,9	82,9	82,0	82,2	-0,01
EU-15 ¹	9.087.962	9.948.059	10.819.601	12.637.102	13.305.554	46,41	53,2	53,6	53,4	55,1	54,5	2,47
SLO	4.947	6.092	7.314	8.144	8.971	81,34	43,3	47,2	51,8	51,2	49,3	13,90

¹ V izračunu za EU-15 so upoštevane samo države, ki so posredovale podatke za vsa leta.

² Stopnja rasti 1997-2000

Vir: Special Feature on banking, 2001, str. 64-65 za leta 1997 do 1999; Eurostat: podatki iz baze Credstat za leti 2000 in 2001; Poslovanje bančnega sistema v letu 1998 in 1999; SURS: interni podatki za spremenljivke SSKI za leti 2000 in 2001.

Vrednost posojil in predujmov strankam kreditnih institucij je med leti 1997 in 2001 naraščala v vseh državah članicah EU. Na območju EU je leta 2001 vrednost posojil in predujmov strankam znašala 13,3 mia EUR in je bila za 46,4 % višja kot leta 1997. Vrednost posojil in predujmov strankam je bila leta 2001 najvišja v Veliki Britaniji (4,8 mia EUR) in Nemčiji (3,6 mia EUR), najnižja pa je bila v Grčiji (71,7 mio EUR), Luxembourg (150,7 mio EUR) in na Irskem (167,8 mio EUR). V primerjavi z letom 1997 se je leta 2001 vrednost posojil in predujmov strankam, merjeno z odstotki, najbolj povečala na Irskem (152,1 %), v Grčiji (89,3 %) in na Portugalskem (89 %). Najmanjše povečanje pa sta zabeležili Danska (4 %) in Švedska (13,1 %).

Posojila in predujmi strankam predstavljajo *največji strukturni delež aktive kreditnih institucij* v večini držav članic EU. Indikator posojila in predujmi strankam kot delež bilančne vsote je pomemben indikator konkurenčnosti, ki kaže na to, kolikšen delež razpoložljivega premoženja kreditne institucije predstavljajo dana posojila in predujmi. Čim višja je vrednost indikatorja, tem bolj konkurenčna je kreditna institucija.

V letu 2001 so posojila in predujmi strankam kreditnih institucij na območju EU predstavljali 54,5-odstotni delež bilančne vsote vseh kreditnih institucij, leta 1997 pa 53,2 %, kar kaže na velik pomen te spremenljivke. Kot vidimo iz tabele 25 na strani 82 je bil delež posojil in predujmov strankam v letu 2001 nad 40 % v kar desetih državah članicah, v treh državah je bil nad 30 %, v Luxemburgu je ta delež znašal samo 20,9 %, medtem ko podatki za Finsko za leto 2001 niso razpoložljivi. Med posojili in predujmi strankam največji delež predstavljajo posojila in predujmi podjetjem.

Po opredelitvah SSKI in bančni smernici EU št. 86/635/EEC spremenljivka Posojila in predujmi strankam najbolj ustreza slovenski računovodski postavki iz bilance stanja "Posojila strankam, ki niso banke". Leta 2001 so posojila in predujmi strankam kreditnih institucij v Sloveniji predstavljali 59,3-odstotni delež bilančne vsote vseh slovenskih kreditnih institucij (leta 1997 je bil ta delež 43,3 %). Vrednost te spremenljivke se je v Sloveniji v opazovanem obdobju 1997-2001 povečala za 81,3 % (iz 4,9 mio ECU leta 1997 na skoraj 9 mio EUR leta 2001), kar je bilo nadpovprečno realizirano povečanje med analiziranimi državami in kaže, da posojila in predujmi strankam tudi v Sloveniji vedno bolj pridobivajo na pomenu.

7.3.3.3 Dolgovi do strank (43 21 0)

Spremenljivka Dolgovi do strank je osnovna postavka v bilanci stanja. Definirana je v 4. in 19. členu bančne smernice Sveta EU št. 86/635/EEC. Vključuje vse obveznosti kreditnih institucij do njihovih upnikov (posojilodajalcev) razen obveznosti do drugih kreditnih institucij in obveznosti v obliki dolžniških vrednostnih papirjev.

Dolgovi do strank kreditnih institucij so *najpomembnejša postavka v pasivi bilance stanja* kreditnih institucij. Vključujejo predvsem varčevalne, vpogledne in vezane depozite prebivalstva in podjetij. Na območju EU so se v opazovanem obdobju 1997-2001 povečali v povprečju za 41,4 % (iz 8,45 mia ECU leta 1997 na 11,96 mia EUR leta 2001). Merjeno v odstotkih so se najbolj povečali na Irskem (za skoraj 96 %), v Veliki Britaniji (za 64,7 %) in v Španiji (za 58,8%), zmanjšali pa so se na Danskem (-3,8 %). Njihova vrednost je bila leta 2001 najvišja v Veliki Britaniji (5,2 mia EUR) in Nemčiji (2,8 mia EUR), najnižja pa v Grčiji (105,2 mio EUR) (glej Tab. 26 na strani 84).

Indikator dolgovi do strank, kot delež bilančne vsote, je pomemben indikator konkurenčnosti, ki kaže na to, kolikšen delež razpoložljivega premoženja kreditne institucije predstavljajo dolgovi. Čim nižja je vrednost indikatorja, tem bolj konkurenčna je kreditna institucija.

Na območju EU se je delež dolgov do strank v bilančni vsoti kreditnih institucij malenkostno zmanjšal iz 49,4 % leta 1997 na 48,9 % leta 2001. Ta delež se je v opazovanem obdobju zmanjšal še v desetih državah članicah EU (najbolj na Portugalskem za 30,1 %), v štirih državah se je povečal (najbolj v Španiji za 7,3%), medtem ko za Finsko za leto 2001 ni razpoložljivih podatkov. Leta 2001 je bil delež dolgov do strank v bilančni vsoti kreditnih institucij najvišji v Veliki Britaniji (90 %) in Grčiji (63,6 %), najnižji pa je bil ta delež na Danskem (22,7 %), na Švedskem (25,8 %) in v Franciji (27,2 %) (glej Tab. 26 na strani 84).

V Sloveniji spremenljivka Dolgovi do strank najbolj ustreza postavki iz bilance stanja "Dolgovi do strank, ki niso banke". Dolgovi do strank kreditnih institucij so leta 2001 predstavljali 71,2-odstotni delež bilančne vsote vseh slovenskih kreditnih institucij (leta 1997 je bil ta delež 69,7-odstoten), kar je v primerjavi z državami EU zelo visok delež. Vrednost

dolgov do strank kreditnih institucij se je v Sloveniji med leti 1997 in 2001 povečala za 62,7 % (iz 7,97 mio ECU leta 1997 na 12,97 mio EUR leta 2001), kar je precej nad povprečjem držav EU. Vzroki za omenjeni visok delež dolgov do strank v slovenskih kreditnih institucijah so podobni kot v evropskih. Poleg njih pa je na povečanje dolgov do strank v letu 2001 vplivala tudi okrepljena rast deviznih vlog prebivalstva.

Tabela 26: Dolgovi do strank kreditnih institucij (mio ECU (97-98) / mio EUR (99-01)) in delež te spremenljivke v bilančni vsoti kreditnih institucij (v %) v državah EU-15 in Sloveniji v obdobju 1997 do 2001

Država	Dolgovi do strank kreditnih institucij (v mio ECU/EUR)						Dolgovi do strank kot % bilančne vsote					
	1997	1998	1999	2000	2001	Stopnja rasti '97 do '01 (v %)	1997	1998	1999	2000	2001	Stopnja rasti '97 do '01 (v %)
B	260.135	274.713	295.552	309.773	315.991	21,47	39,2	40,4	40,4	42,0	40,3	2,91
DK	85.298	94.354	102.639	103.730	82.048	-3,81	26,4	26,4	26,7	24,1	22,7	-14,23
D	2.166.572	2.315.487	2.505.126	2.651.443	2.800.833	29,27	40,8	39,2	38,6	37,7	37,9	-7,22
EL	80.155	81.567	89.756	94.912	105.248	31,31	74,3	74,9	67,4	62,3	63,6	-14,42
E	453.673	466.527	537.825	627.017	720.311	58,77	53,5	51,6	53,5	55,7	57,4	7,28
F	741.648	775.526	813.375	836.845	896.029	20,82	30,3	31,0	28,5	27,9	27,2	-10,17
IRL	63.685	:	:	107.979	124.792	95,95	47,5	:	:	30,4	29,6	-37,74
I	592.923	570.117	607.115	634.033	653.952	10,29	37,7	35,5	35,3	32,0	31,0	-17,86
L	193.260	190.148	193.825	226.932	231.734	19,91	37,6	35,4	32,4	35,0	32,1	-14,50
NL	336.384	356.128	386.356	418.912	484.395	44,00	48,8	46,5	42,7	41,1	42,0	-13,93
A	130.225	154.109	176.125	181.729	181.475	39,35	30,2	32,6	34,1	32,8	31,9	5,58
P	122.436	132.245	120.146	129.344	134.372	9,75	54,6	46,4	39,6	40,1	38,1	-30,13
FIN	56.951	57.195	:	64.439	:	13,15 ²	45,4	46,9	:	46,0	:	1,32 ²
S	113.224	101.589	107.586	122.892	115.993	2,45	26,5	27,4	27,4	25,9	25,8	-2,48
UK	3.177.568	3.496.730	3.835.788	4.530.910	5.233.734	64,71	89,8	86,2	90,7	83,0	90,0	0,19
EU-15 ¹	8.453.501	9.009.240	9.771.214	10.868.473	11.956.115	41,43	49,4	48,6	48,2	47,4	48,9	-1,01
SLO	7.974	9.139	9.792	10.754	12.971	62,67	69,7	70,8	69,4	67,6	71,2	2,17

¹ V izračunu za EU-15 so upoštevane samo države, ki so posredovale podatke za vsa leta.

² Stopnja rasti 1997-2000

Vir: Special Feature on banking, 2001, str. 64-65 za leta 1997 do 1999; Eurostat: podatki iz baze Credstat za leta 2000 in 2001; Poslovanje bančnega sistema v letu 1998 in 1999; SURS: interni podatki za spremenljivke SSKI za leta 2000 in 2001.

7.3.3.4 Kapital skupaj ali celotni kapital in rezerve (43 29 0)

Spremenljivka Celotni kapital in rezerve je *osnovna spremenljivka bilance stanja*. Definirana je v 21., 22. in 23. členu bančne smernice Sveta EU št. 86/635/EEC. Celotni kapital in rezerve so seštevek naslednjih postavk obveznosti do virov sredstev:

Vpisani kapital
+ Vplačani presežek kapitala
+ Rezerve
+ Podrejeni dolg
+ Preneseni čisti dobiček ali izguba prejšnjih let
+ Čisti dobiček ali izguba poslovnega leta
= Celotni kapital in rezerve

V podrejeni dolg spadajo obveznosti, katere je v primeru stečaja ali likvidacije potrebno plačati šele po poplačilu ostalih obveznosti. *Vpisan lastniški kapital* je vsota kapitala vseh delničarjev. Rezerve pa vključujejo vse tipe rezerv, ki so navedeni v 9.členu bančne smernice Sveta EU št. 78/660/EEC.

Celotni kapital in rezerve prikazujejo premoženje (lastne vire) kreditnih institucij. Zelo zanimivo je, kolikšen delež bilančne vsote predstavlja ta spremenljivka. Saj tako lahko izvemo, kolikšen delež svoje dejavnosti kreditne institucije financirajo z lastniškimi viri in kolikšen delež odpade na druge vire financiranja.

Osnovna vloga oziroma namen kapitala posamezne kreditne institucije je, da zagotavlja solventnost kreditne institucije oziroma da ščiti nezaščitene imetnike bančnih vlog v primeru nesolventnosti kreditne institucije in s tem zagotavlja zaupanje v kreditno institucijo. Kapital kreditne institucije je ključnega pomena pri poslovanju posamezne kreditne institucije, saj praktično odloča o njeni solventnosti, o njenem preživetju.

O velikosti kapitala najbolj odločajo lastniki, ki določajo strukturo celotnega kapitala kreditne institucije s ciljem maksimirati tržno vrednost njihovih delnic in želijo poslovati s čim manjšim obsegom kapitala, ker to povečuje donosnost kreditne institucije oz. tržno vrednost njihovih delnic.

Ker pa propad ene kreditne institucije lahko povzroči propad tudi drugih in tako posledično krizo celotnega finančnega sistema, o velikosti kapitala poleg lastnikov in posloводства kreditnih institucij odločajo tudi organi oz. institucije regulative in nadzora kreditnih institucij. Njihova primarna skrb je varnost kreditnih institucij in stabilnost celotnega finančnega sistema, zato so naklonjene večjemu obsegu kapitala. Želijo izboljšati varnost v bančništvu oz. preprečevati sprejemanje tveganj, ki lahko spravijo v nevarnost deponente in stabilnost celotnega finančnega sistema. Zato nadzorne institucije, tako na mednarodni ravni kot tudi na nacionalni ravni, predpisujejo določena pravila oz. predpise o najmanjšem znesku kapitala kreditnih institucij, s katerimi regulirajo kreditne institucije.

Praviloma so kreditne institucije z višjim deležem lastniškega kapitala tudi bolj varne za naložbe in s tem privlačnejše za upnike. Vendar pa so lastniški viri financiranja dražji od dolžniških in znižujejo donosnost, zato imajo kreditne institucije približno toliko lastniškega kapitala kot je predpisanega z regulativami nadzornih institucij.

Po podatkih v tabeli 27 na strani 86 vidimo, da so se celotni kapital in rezerve v obdobju 1997 do 2001 na območju EU povečali za 57,8 % (iz 887 mio ECU leta 1997 na 1,4 mia EUR leta 2001). Celotni kapital in rezerve so se v opazovanem obdobju povečali v vseh državah članicah. Najbolj drastično povečanje je zabeležila Irska (222,3%), sledita Grčija (150,1 %), in Velika Britanija (101,5 %). V letu 2001 je bila vrednost celotnega kapitala in rezerv kreditnih institucij najvišja v Veliki Britaniji (393.255 mio EUR), Nemčiji (236.701 mio EUR) in Italiji (201.713 mio EUR), najnižjo vrednost pa so realizirale Grčija (12.954 mio EUR), Luxembourg (19.595 mio EUR) in Danska (20.455 mio EUR).

V letu 2001 je spremenljivka Celotni kapital in rezerve na območju EU predstavljala 5,7 % bilančne vsote, kar je za skoraj 10,5% več kot leta 1997 (5,2 %). V večini držav članic se je v obdobju 1997 do 2001 delež celotnega kapitala in rezerv v bilančni vsoti povečal, izjemo predstavljata le Danska (znižanje iz 6,2 % leta 1997 na 5,7 % leta 2001), kjer se je ta delež

znižal in Španija, kjer je ta delež ostal nespremenjen. V letu 2001 se je to “kapitalizacijsko razmerje” na območju EU gibalo med 2,7 % v Luxembourg in 9,8 % na Švedskem.

Tudi Slovenija je v obdobju 1997 do 2001 sledila trendom EU. Celotni kapital in rezerve so se povečali za 39,2 % (iz 1.266 mio ECU leta 1997 na 1.762 mio EUR leta 2001), kar je nižje od povprečja EU.

Kapital in rezerve, izražene kot % bilančne vsote kreditnih institucij, pa so se v opazovanem obdobju v Sloveniji zmanjšali za skoraj 12,6% in sicer iz 11,1 % leta 1997 na 9,7 % leta 2001. Leta 2001 je imela med opazovanimi državami samo Švedska omenjeni delež višji od Slovenije.

Tabela 27: Celotni kapital in rezerve (mio ECU (97-98) / mio EUR (99-01)) v obdobju 1997 do 2001 in delež te spremenljivke v bilančni vsoti kreditnih institucij (v %) v državah EU-15 in Sloveniji v obdobju 1997 do 2001

Država	Celotni kapital in rezerve (v mio ECU/EUR)						Celotni kapital in rezerve kot % bilančne vsote					
	1997	1998	1999	2000	2001	Stopnja rasti '97 do '01 (v %)	1997	1998	1999	2000	2001	Stopnja rasti '97 do '01 (v %)
B	18.679	22.130	23.623	27.326	29.552	58,21	2,8	3,3	3,2	3,7	3,8	34,04
DK	19.965	21.377	22.533	26.646	20.455	2,46	6,2	6,0	5,9	6,2	5,7	-8,64
D	169.763	181.178	204.323	222.564	236.701	39,43	3,2	3,1	3,1	3,2	3,2	0,07
EL	5.179	6.102	12.839	13.256	12.954	150,13	4,8	5,6	9,6	8,7	7,8	63,02
E	73.401	76.456	80.529	98.562	108.495	47,81	8,7	8,5	8,0	8,8	8,7	0,00
F	117.253	120.045	152.834	163.984	180.087	53,59	4,8	4,8	5,3	5,5	5,5	14,20
IRL	9.980	:	:	27.792	32.163	222,27	7,4	:	:	7,8	7,6	2,39
I	145.970	159.649	178.311	199.454	202.713	38,87	9,3	10,0	10,4	10,1	9,6	3,43
L	11.705	12.897	15.042	17.172	19.595	67,41	2,3	2,4	2,5	2,7	2,7	19,37
NL	51.515	54.807	65.579	81.000	88.242	71,29	7,5	7,1	7,2	8,0	7,6	2,39
A	28.499	32.056	33.958	36.216	39.163	37,42	6,6	6,8	6,6	6,5	6,9	4,12
P	13.249	15.890	20.232	21.578	24.571	85,45	5,9	5,6	6,7	6,7	7,0	18,07
FIN	7.618	7.516	:	9.032	:	18,56 ²	6,1	6,2	:	6,5	:	6,32 ²
S	36.648	35.813	38.624	44.170	44.084	20,29	8,6	9,7	9,8	9,3	9,8	14,51
UK	195.203	227.703	271.328	373.981	393.255	101,46	5,5	5,6	6,4	6,8	6,8	22,54
EU-15 ¹	887.029	966.103	1.119.755	1.325.908	1.399.867	57,82	5,2	5,2	5,5	5,8	5,7	10,45
SLO	1.266	1.421	1.604	1.760	1.762	39,18	11,1	11,0	11,4	11,1	9,7	-12,59

¹ V izračunu EU-15 so upoštevane samo države, ki so posredovale podatke za vsa leta.

² Stopnja rasti 1997-2000

Vir: Special Feature on banking, 2001, str. 64-65 za leta 1997 do 1999; Eurostat: podatki iz baze Credstat za leti 2000 in 2001; Poročilo o nadzoru bančnega poslovanja za leta 1997 do leta 2001; SURS: interni podatki za spremenljivke SSKI za leti 2000 in 2001.

7.3.3.5 Indikatorji konkurenčnosti izračunani iz spremenljivk bilance stanja

V nadaljevanju so predstavljeni indikatorji konkurenčnosti, ki so izračunani iz spremenljivk bilance stanja, strukturnih podatkov in izkaza uspeha, kot sledi:

- Bilančna vsota na kreditno institucijo;
- Obseg bilančne vsote kreditnih institucij v primerjavi z BDP (v %);
- Posojila in predujmi strankam kot delež bilančne vsote (v %);
- Dolgovi do strank kot delež bilančne vsote (v %);

- Celotni kapital in rezerve kot delež bilančne vsote (v %);
- ROA - Donosnost sredstev;
- ROE - Donosnost kapitala;
- Čiste obresti kot delež bilančne vsote (v %);
- Čiste provizije kot delež bilančne vsote (v %).

Vsi zgoraj navedeni indikatorji konkurenčnosti so v nadaljevanju podrobno predstavljeni.

7.3.3.5.1 Bilančna vsota na kreditno institucijo

Indikator konkurenčnosti “Bilančna vsota na kreditno institucijo” (glej Tab. 24 na strani 81) je izpeljan iz spremenljivke bilance stanja “Bilančna vsota kreditnih institucij” (glej Tab. 24 na strani 81) in spremenljivke strukturnih podatkov “Število kreditnih institucij” (glej Tab. 10, na strani 56).

Je pomemben indikator konkurenčnosti, ker lahko sklepamo, da je v državah, ki dosegajo višjo vrednost tega indikatorja, bančni sektor bolj razvit, zato so tudi kreditne institucije bolj konkurenčne in posledično uspešnejše v vedno bolj zaostrenem konkurenčnem boju.

Ker je ta indikator opisan že v točki 7.3.3.1 tega magistrskega dela, se v podrobnosti ne bom spuščala. Ponovno pa bi na tem mestu rada poudarila, da se je v opazovanem obdobju med leti 1997 in 2001 bilančna vsota na kreditno institucijo na območju EU povečala za skoraj 74 % (oziroma iz 1.951,9 mio ECU leta 1997 na 3.395,7 mio EUR leta 2001), kar pomeni, da se je uspešnost poslovanja kreditnih institucij izboljšala.

7.3.3.5.2 Obseg bilančne vsote kreditnih institucij v primerjavi z BDP (v %)

Indikator konkurenčnosti “Obseg bilančne vsote kreditnih institucij v primerjavi z BDP (v %)” je izpeljan iz spremenljivke bilance stanja “Bilančna vsota kreditnih institucij” (glej Tab. 24, na strani 81) in iz podatkov o višini BDP-ja v državah članicah EU in Sloveniji (glej Tab. 28, na strani 86).

S pomočjo podatkov o bilančni vsoti kreditnih institucij in o BDP-ju v državah članicah EU in Sloveniji, lahko izračunamo zelo zanimiv indikator konkurenčnosti - *obseg bilančne vsote kreditnih institucij v primerjavi z BDP*. Omenjeni indikator je *osnovni indikator razvitosti bančnega sistema* ter kaže pomen tega sektorja v gospodarstvu.

Tabela 28: Bruto domači proizvod (v mio ECU (97-98) / EUR (99-01)) in obseg bilančne vsote kreditnih institucij v primerjavi z BDP (v %) v državah EU-15 in Sloveniji v obdobju od 1997 do 2001

Država	Bruto domači proizvod (v mio ECU/EUR)					Obseg bilančne vsote kreditnih institucij v primerjavi z BDP (v %)					
	1997	1998	1999	2000	2001	1997	1998	1999	2000	2001	Stopnja rasti '97 do '01 (v %)
B	216.137	223.687	235.632	247.469	254.283	307,3	304,0	310,8	298,3	308,3	0,33
DK	149.169	154.069	163.216	173.889	180.418	216,2	232,3	235,6	247,2	200,5	-7,28
D	1.863.458	1.916.370	1.978.600	2.030.000	2.071.200	284,8	308,2	328,2	346,7	357,1	25,35
EL	107.103	108.978	118.000	123.121	130.927	100,7	99,9	112,9	123,8	126,3	25,51
E	495.627	525.454	565.199	609.319	651.641	171,0	172,1	178,0	184,6	192,4	12,56
F	1.241.129	1.297.574	1.355.102	1.416.877	1.463.722	197,4	192,7	211,0	211,6	225,1	14,04
IRL	70.693	77.699	89.770	102.910	114.479	189,7	:	:	345,3	368,7	94,36
I	1.029.991	1.068.947	1.108.497	1.164.767	1.216.694	152,7	150,1	155,0	169,9	173,5	13,66
L	15.422	16.892	18.586	20.815	21.510	3333,6	3179,9	3219,9	3111,9	3351,9	0,55
NL	332.654	351.648	374.070	402.599	429.172	207,3	218,0	241,9	253,1	268,9	29,67
A	181.645	189.333	197.154	207.037	211.857	237,1	249,3	261,7	267,4	268,3	13,16
P	93.890	100.320	107.741	115.042	122.705	239,0	284,0	281,4	280,4	287,2	20,19
FIN	108.072	115.256	120.485	131.145	135.976	116,1	105,8	:	106,7	:	-8,11 ²
S	210.815	213.702	227.607	248.479	234.162	202,9	173,3	172,7	190,6	191,8	-5,43
UK	1.171.548	1.270.463	1.369.988	1.559.392	1.588.320	302,0	319,2	308,8	350,2	366,2	21,26
EU-15 ¹	7.108.588	7.437.437	7.819.392	8.318.806	8.576.611	240,5	249,4	259,3	275,7	284,8	18,43
SLO	16.116	18.036	18.786	20.740	21.924	70,9	71,5	75,1	76,7	83,0	17,04

¹ V izračunu za EU-15 so upoštevane samo države, ki so posredovale podatke za vsa leta.

² Stopnja rasti 1997-2000

Vir: Special Feature on banking, 2001, str. 64-65, 93 za leta 1997 do 1999; Eurostat: podatki iz baze Credstat za leta 2000 in 2001; SURS: interni podatki za spremenljivke SSKI za leta 1997 do 2001.

Na podlagi podatkov v tabeli 28 na strani 88 ugotovimo, da sta tako BDP kot obseg bilančne vsote kreditnih institucij v primerjavi z BDP v opazovanem obdobju 1997 do 2001 naraščala v državah članicah EU in v Sloveniji. Obseg bilančne vsote kreditnih institucij v primerjavi z BDP-jem na območju EU je leta 2001 znašal 284,8 %, kar je bilo za 18,4 % več kot leta 1997 (240,5 %). Vzrok omenjenemu povečanju je bila hitrejša rast bilančne vsote kreditnih institucij v primerjavi z rastjo BDP-ja v državah članicah EU v opazovanem obdobju. Zgoraj navedeno kaže, da se je bančni sektor v zadnjih letih močno razvijal in je zelo pomemben za gospodarstva znotraj EU. Razvitost bančnega sektorja lahko povezujemo tudi z gospodarsko razvitostjo posameznih držav članic EU.

Obseg bilančne vsote kreditnih institucij v primerjavi z BDP-jem se je v opazovanem obdobju najbolj povečal na Irskem (za 94,4 %) in na Nizozemskem (za 29,7 %), medtem ko se je zmanjšal na Danskem (za 7,3 %) in na Švedskem (za 5,4 %). Do zmanjšanja je v omenjenih državah prišlo zato, ker je rast bilančne vsote kreditnih institucij zaostajala za rastjo BDP.

Leta 2001 so imele med članicami EU največji obseg bilančne vsote kreditnih institucij v primerjavi z BDP Luxembourg (3351,9 %), Irska (368,7 %), Velika Britanija (366,2 %) in Nemčija (357,1 %). Omenjene države imajo zelo razvit bančni sektor in so tudi gospodarsko zelo razvite države. Med njimi najbolj izstopa Luxembourg, ki je znano finančno in bančno središče EU, zato ima zelo razvit bančni sektor, ki je zelo pomemben za gospodarstvo.

Najmanjši obseg bilančne vsote kreditnih institucij v primerjavi z BDP-jem so imele leta 2001 med državami članicami EU Grčija (126,3 %), Italija (173,5 %), Švedska (191,8 %) in Španija (192,4 %). V teh državah je bančni sektor slabše razvit in manj pomemben za gospodarstvo, čeprav postaja predvsem v Grčiji njegov pomen vedno večji. Razen Švedske, ki je med članicami EU po gospodarski razvitosti zelo visoko uvrščena, so ostale države slabše gospodarsko razvite in imajo temu primerno tudi slabše razvit bančni sektor.

Slovenija po obsegu bilančne vsote kreditnih institucij v primerjavi z BDP-jem močno zaostaja za povprečjem EU. Leta 2001 je obseg bilančne vsote kreditnih institucij v primerjavi z BDP znašal 83 %, kar je za 17 % več kot leta 1997. Relativno velik zaostanek je značilen za vse države, ki so bile leta 2001 še kandidatke za vstop v EU in za nekatere slabše razvite članice EU. Primerjava Slovenije s temi državami pa pokaže, da je v primerjavi z gospodarsko razvitostjo slovenski bančni sektor slabše razvit, saj dosegajo nekatere, po gospodarski razvitosti Sloveniji primerljive države, članice EU (Grčija, Portugalska) precej višjo vrednost tega indikatorja.

7.3.3.5.3 Posojila in predujmi strankam kot delež bilančne vsote (v %)

Indikator konkurenčnosti "Posojila in predujmi strankam kot delež bilančne vsote" (glej Tab. 25, na strani 82) je izpeljan iz spremenljivk bilance stanja "Posojila in predujmi strankam" (glej Tab. 25, na strani 82) in "Bilančna vsota kreditnih institucij" (glej Tab. 24, na strani 81).

Ker posojila in predujmi strankam predstavljajo največji strukturni delež aktive kreditnih institucij v večini držav EU in Sloveniji, je zelo pomembno, kolikšen delež bilančne vsote kreditnih institucij predstavljajo. Dejavnost klasičnega bančništva je vsebovala predvsem dajanje posojil in iz tega naslova so kreditne institucije tudi ustvarjale prihodke. Čeprav so sedaj za konkurenčnost pomembnejše druge bančne storitve, pa je posojilodajalska dejavnost kreditnih institucij še vedno najpomembnejša v večini držav EU in Sloveniji.

Ker je ta indikator podrobneje že predstavljen v točki 7.3.3.2 tega magistrskega dela, bi tukaj rada omenila samo, da se je delež posojil in predujmov v bilančni vsoti na območju EU v obdobju 1997 do 2001 povečal za 2,5 % (iz 53,2 % leta 1997 na 54,5 % leta 2001). Iz navedenega sklepamo, da posojila in predujmi strankam še vedno predstavljajo zelo pomembno dejavnost bančnega sektorja.

7.3.3.5.4 Dolgovi do strank kot delež bilančne vsote (v %)

Indikator konkurenčnosti "Dolgovi do strank kot delež bilančne vsote" (glej Tab. 26, na strani 84) je izpeljan iz spremenljivk bilance stanja "Dolgovi do strank" (glej Tab. 26, na strani 84) in "Bilančna vsota kreditnih institucij" (glej Tab. 24, na strani 81).

Ker predstavljajo dolgovi do strank največji strukturni delež pasive kreditnih institucij v večini držav EU in Sloveniji, je zelo pomembno, kolikšen je njihov delež v bilančni vsoti kreditnih institucij. Poleg posojilodajalske je bila posojilojemalska dejavnost najpomembnejša dejavnost klasičnega bančništva. Kreditne institucije se še vedno zadolžujejo, ker na tak način financirajo predvsem svoje dejavnosti modernega bančništva, izgradnje informacijskih sistemov, dejavnosti raziskav in razvoja in podobno. Zato je pomembno vedeti, kolikšen delež svoje bilančne vsote odpade na obveznosti do upnikov. Sklepamo lahko, da so kreditne institucije z nižjim deležem dolgov do strank v bilančni vsoti, v konkurenčnem boju uspešnejše, ker svoja sredstva lahko usmerijo v druge dejavnosti in ne za pokrivanje svojih

obveznosti. Najpomembnejšo postavko med dolgovi do strank predstavljajo varčevalni, vpogledni in vezani depoziti prebivalstva in podjetij.

Ker je ta indikator podrobneje že predstavljen v točki 7.3.3.3 tega magistrskega dela, bi na tem mestu rada omenila samo, da se je delež dolgov do strank v bilančni vsoti na območju EU v obdobju 1997 do 2001 malenkostno zmanjšal (iz 49,4 % leta 1997 na 48,9 % leta 2001). Iz navedenega sklepamo, da zadolževanje kreditnih institucij pri drugih upnikih, ki niso banke, še vedno predstavlja zelo pomembno dejavnost bančnega sektorja.

Slovenske kreditne institucije pa so imele v opazovanem obdobju zelo visok delež dolgov do strank v bilančni vsoti (približno 71 %), na katerega je najbolj vplivala okrepljena rast deviznih vlog prebivalstva.

7.3.3.5.5 Celotni kapital in rezerve kot delež bilančne vsote (v %)

Indikator konkurenčnosti "Celotni kapital in rezerve kot delež bilančne vsote" (glej Tab. 27, na strani 86) je izpeljan iz spremenljivk bilance stanja "Celotni kapital in rezerve" (glej Tab 27, na strani 86) in "Bilančna vsota kreditnih institucij" (glej Tab. 24, na strani 81).

Ker celotni kapital in rezerve prikazujejo premoženje (lastne vire) kreditnih institucij, je zelo pomembno vedeti, kolikšen delež bilančne vsote kreditnih institucij predstavljajo. Na podlagi tega indikatorja ugotovimo, ali kreditne institucije za financiranje svojih dejavnosti uporabljajo pretežno lastniške ali pretežno dolžniške vire financiranja. Kreditne institucije z višjim deležem kapitala so bolj kredibilne in varne za sklepanje poslov, ni pa nujno, da so konkurenčnejše. Da bi se izognili preveč tveganemu poslovanju kreditnih institucij, centralne banke predpisujejo minimalne obvezne rezerve, ki jih morajo imeti kreditne institucije vedno pri sebi.

Ker je ta indikator podrobneje že predstavljen v točki 7.3.3.4 tega magistrskega dela, bi tukaj rada omenila samo, da se je delež celotnega kapitala in rezerv v bilančni vsoti na območju EU v obdobju 1997 do 2001 povečal za 10,5% (iz 5,2% leta 1997 na 5,7% leta 2001). Iz navedenega sklepamo, da imajo kreditne institucije le malo več kapitala kot so minimalne obvezne rezerve predpisane s strani centralnih bank v posameznih državah.

V slovenskih kreditnih institucijah pa se je v opazovanem obdobju delež celotnega kapitala in rezerv v bilančni vsoti zmanjšal za 12,6% (iz 11,1% leta 1997 na 9,7% leta 1999). Slovenske kreditne institucije imajo v primerjavi s povprečjem EU še vedno relativno visok delež celotnega kapitala in rezerv v bilančni vsoti, zato lahko pričakujemo, da se bo ta delež v prihodnjih letih še naprej zniževal.

7.3.3.5.6 ROA – Donosnost sredstev

Indikator ROA (Donosnost sredstev) (glej Tab. 29, na strani 91) je izračunan kot kvocient spremenljivke izkaza uspeha – "Dobiček ali izguba poslovnega leta" (glej Tab. 21, na strani 72) in spremenljivke bilance stanja – "Celotna sredstva kreditnih institucij oziroma povprečna aktiva bilance stanja" (glej Tab. 29, na strani 91). Ta indikator kaže, *koliko enot dobička ali izgube ustvari kreditna institucija na enoto vloženih celotnih sredstev*. Višji, ko je ustvarjeni dobiček, bolj donosna je kreditna institucija.

$$ROA = \frac{\text{Dobiček ali izguba poslovnega leta}}{\text{Celotna sredstva kreditnih institucij oziroma povprečna aktiva bilance stanja}}$$

Tabela 29: Celotna sredstva (povprečna aktiva) kreditnih institucij (mio ECU (97-98)/ mio EUR (99-01)) in ROA – Donosnost sredstev (v %) v državah EU-15 in Sloveniji v obdobju 1997 do 2001

Država	Celotna sredstva (povprečna aktiva) kreditnih institucij v mio ECU/EUR						Donosnost sredstev – ROA v %				
	1997	1998	1999	2000	2001	Stopnja rasti '97 do '01 (v %)	1997	1998	1999	2000	2001
B	661.379	666.587	713.965	697.863	775.563	17,3	0,30	0,31	0,40	0,62	0,42
DK	314.747	349.737	385.190	429.506	474.499	50,8	0,75	0,65	0,57	0,62	0,21
D	4.770.452	5.270.018	5.658.796	6.069.700	6.275.736	31,6	0,23	0,35	0,22	0,23	0,17
EL	114.600	151.479	180.540	206.843	202.937	77,1	0,54	0,49	1,58	0,96	0,74
E	842.566	909.035	1.006.054	1.127.240	1.251.151	48,5	0,76	0,74	0,72	0,76	0,73
F	3.028.355	3.101.202	3.401.306	3.499.686	3.761.766	24,2	0,18	0,34	0,34	0,43	0,42
IRL	184.509	234.651	302.525	356.069	422.428	128,9	:	:	:	0,85	0,70
I	1.606.786	1.528.594	1.629.491	1.770.446	1.849.375	15,1	0,08	0,48	0,60	0,79	0,60
L	516.637	540.713	598.469	647.971	721.015	39,6	0,34	0,45	0,34	0,39	0,39
NL	768.431	896.702	983.804	1.147.407	1.266.057	64,8	0,58	0,50	0,69	0,69	0,60
A	414.151	452.506	486.970	536.226	574.132	38,6	0,30	0,33	0,37	0,40	0,37
P	222.519	286.915	301.675	314.065	350.936	57,7	0,58	0,51	0,54	0,77	0,55
FIN	104.830	107.188	119.280	128.522	163.171	55,7	0,92	0,91	:	1,08	:
S	375.251	335.512	377.828	414.960	:	10,6 ²	0,43	0,85	0,80	0,93	:
UK	3.713.807	3.735.161	4.342.862	5.161.588	5.733.835	54,4	0,17	0,32	0,40	0,11	0,05
EU-15 ¹	17.349.681	18.224.162	20.066.950	22.023.500	23.237.003	33,9	0,26	0,40	0,41	0,38	0,32
SLO	11.209	13.029	13.880	15.572	18.178	62,2	0,98	1,09	0,75	0,63	0,04

¹ V izračunu EU-15 so upoštevane samo države, ki so posredovale podatke za vsa leta.

² Stopnja rasti 1997-2000

Vir: ECB: Structural analysis of the EU banking sector, November 2002; Poročilo o nadzoru bančnega poslovanja v letu 1998, 1999, 2000 in 2001.

Indikator ROA meri *globalno profitabilnost* (donosnost) kreditnih institucij. Iz podatkov v tabeli 29 na strani 91 vidimo, da so se v opazovanem obdobju 1997 do 2001 povečala tako celotna sredstva (povprečna aktiva) kreditnih institucij na območju EU kot tudi donosnost sredstev oziroma globalna profitabilnost kreditnih institucij v EU.

Povprečna aktiva kreditnih institucij v EU je leta 2001 znašala 23,2 mia EUR, kar je bilo za 33,9 % več kot leta 1997, ko je znašala 17,3 mia ECU. Največjo povprečno aktivo so imele leta 2001 kreditne institucije v Nemčiji (6,3 mia EUR), Veliki Britaniji (5,7 mia EUR) in Franciji (3,8 mia EUR), najmanjšo pa kreditne institucije na Finskem (163,2 mio EUR) in v Grčiji (202,9 mio EUR). Povprečna aktiva kreditnih institucij se je v obdobju 1997 do 2001 najbolj povečala na Irskem (za 128,9 %) in v Grčiji (77,1 %), najmanjše povečanje pa sta zabeležili Italija (15,1 %) in Belgija (17,3 %).

Globalna donosnost kreditnih institucij v EU se je v obdobju 1997 do 2001 povečala iz 0,26 % leta 1997 na 0,32 % leta 2001. Leta 2001 so imele največjo donosnost sredstev Grčija

(0,74 %), Španija (0,73 %) in Irska (0,7 %), najnižja pa je bila donosnost sredstev v Veliki Britaniji (0,05 %), Nemčiji (0,17 %) in na Danskem (0,21 %).

V Sloveniji se je v opazovanem obdobju 1997 do 2001 povprečna aktiva kreditnih institucij povečala iz 11,2 mio ECU leta 1997 na 18,2 mio EUR leta 2001, kar je bilo za 62,2 % več. Donosnost sredstev kreditnih institucij pa se je med leti 1997 in 2001 znižala, in sicer iz 0,98 % leta 1997 na 0,04 % leta 2001. Znižanje donosnosti sredstev v Sloveniji v letih 1999, 2000 in 2001 je bilo, kot je bilo v tem magistrskem delu že večkrat omenjeno, posledica izgube ene izmed večjih slovenskih bank.

7.3.3.5.7 ROE – Donosnost kapitala

Indikator konkurenčnosti “ROE (Donosnost kapitala)” (glej Tab. 30, na strani 92) je izračunan kot kvocient spremenljivke izkaza uspeha “Dobiček ali izguba poslovnega leta” (glej Tab. 21, na strani 74) in spremenljivke bilance stanja “Celotni kapital in rezerve” (glej Tab. 27, na strani 86). Meri *donosnost kapitala, ki je bil investiran v dejavnost bančništva*. Čim višji je ustvarjeni dobiček na enoto vloženega kapitala, tem višja je donosnost investiranega kapitala.

$$\text{ROE} = \frac{\text{Dobiček ali izguba poslovnega leta}}{\text{Celotni kapital in rezerve}}$$

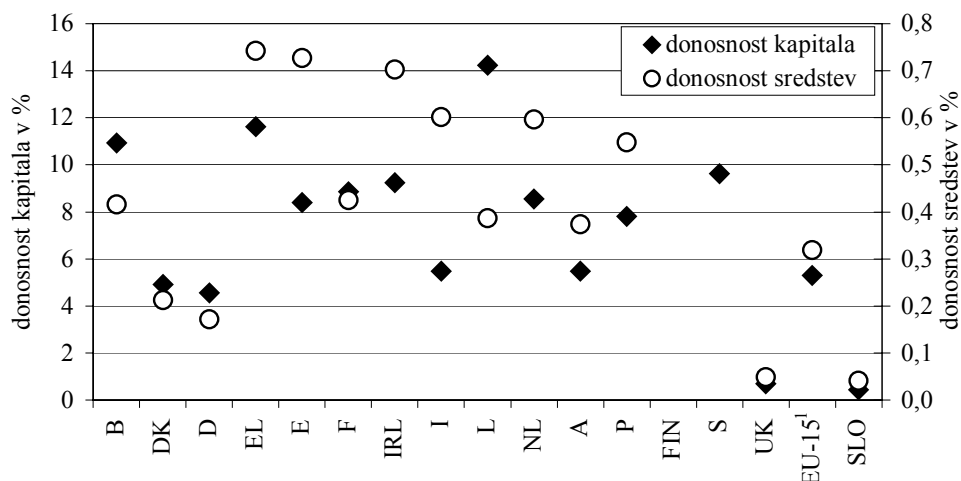
Tabela 30: ROE – Donosnost kapitala (v %) v državah EU-15 in Sloveniji v obdobju 1997 do 2001

Država	ROE – Donosnost kapitala (v %)				
	1997	1998	1999	2000	2001
B	10,7	9,5	12,2	15,8	10,9
DK	11,8	10,7	9,7	10,0	4,9
D	6,5	10,1	6,2	6,2	4,5
EL	11,9	12,0	22,3	15,0	11,6
E	8,7	8,8	9,0	8,7	8,4
F	4,8	8,7	7,5	9,1	8,9
IRL	:	:	:	10,9	9,2
I	0,9	4,6	5,5	7,0	5,5
L	15,1	18,9	13,6	14,6	14,2
NL	8,7	8,1	10,3	9,7	8,6
A	4,4	4,7	5,2	5,9	5,5
P	9,8	9,1	8,1	11,2	7,8
FIN	12,7	13,0	:	15,4	:
S	4,4	8,0	7,8	8,7	9,6
UK	3,2	5,2	6,4	1,5	0,7
EU-15 ¹	5,2	7,5	7,3	6,4	5,3
SLO	8,6	10,0	6,5	5,6	0,4

¹ V izračunu EU-15 so upoštevane samo države, ki so posredovale podatke za vsa leta.

Vir: Special Feature on Banking, 2001, str. 60-66 za leta 1997 do 1999; Eurostat: podatki iz baze Credstat za leta 2000 in 2001; Poročilo o nadzoru bančnega poslovanja za obdobje od leta 1997 do leta 2001.

Slika 4: Donosnost kapitala (ROE) in donosnost sredstev (ROA) v % v državah EU-15 in Sloveniji leta 2001

¹ V izračunu EU-15 so upoštevane samo države, ki so posredovale podatke za vsa leta.

Vir: Special Feature on Banking, 2001, str. 60-66 za leta 1997 do 1999; Eurostat: podatki iz baze Credstat za leta 2000 in 2001; Poročilo o nadzoru bančnega poslovanja za leta 1997 do leta 2001.

Na podlagi podatkov v tabeli 30 na strani 92 ugotovimo, da se je na območju EU donosnost kapitala med leti 1997 in 2001 minimalno povečala iz 5,2 % leta 1997 na 5,3 % leta 2001 (glej Sliko 4, na strani 93). V letih 2000 in 2001 je bilo občutno zmanjšanje donosnosti kapitala na območju EU posledica slabšega poslovanja angleških kreditnih institucij, ki imajo med EU kreditnimi institucijami zelo pomemben delež. V večini držav članic se je donosnost kapitala zmanjšala (najbolj v Veliki Britaniji iz 3,2 % leta 1997 na 0,7 % leta 2001), dramatično pa se je povečala na Švedskem (iz 4,4 % leta 1997 na 9,6 % leta 2001) ter v Franciji (iz 4,8 % leta 1997 na 8,9 % leta 2001).

Običajno je za države, v katerih vlada velika koncentracija bančnega sektorja ali pa imajo veliko zelo velikih kreditnih institucij, značilno, da imajo njihove kreditne institucije višji donos na kapital, ker lahko v večji meri izkoriščajo ekonomijo obsega. Kreditne institucije, ki imajo zelo visok delež kapitala v sredstvih, pa imajo običajno nizek donos na kapital. Vendar pa moramo seveda upoštevati predvsem uspešnost poslovanja kreditnih institucij, ki se kaže v ustvarjenem dobičku ali izgubi poslovnega leta.

Za nemške kreditne institucije je na primer značilno, da so v povprečju manj kapitalizirane kot kreditne institucije v Franciji, Italiji ali Španiji. Razlog za nižji nivo kapitala lahko večinoma najdemo v nižji stopnji tveganja (glede na strukturo aktive) nemških kreditnih institucij v primerjavi s kreditnimi institucijami v ostalih državah članicah EU. Nemške banke posedujejo veliko več (državnih) obveznic in ostalih manj tveganih sredstev (Novak, 2002, str. 89). Zaradi tega je na grafu majhen razkorak med ROA in ROE.

Nasprotno pa velja za italijanske in španske kreditne institucije, ki imajo relativno visok delež kapitala v sredstvih in zaradi tega tudi večji razkorak med ROA in ROE.

Tudi v Sloveniji se je med leti 1997 in 2001 ROE – donosnost kapitala zmanjšala, in sicer iz 8,6 % leta 1997 na samo 0,4 % leta 2001. Slovenija je imela leta 2001 najnižjo donosnost kapitala med opazovanimi državami. Kot je bilo v tej nalogi že omenjeno, je imela na zmanjšanje donosnosti v letih 1999, 2000 in 2001 prevladujoč vpliv izguba ene izmed večjih slovenskih bank. Analitično bi bilo za Slovenijo zanimivo izračunati donosnost sredstev in donosnost kapitala kreditnih institucij, če bi izločili pomembno slovensko banko s slabimi rezultati, a do podatkov žal nisem prišla.

7.3.3.5.8 Čiste obresti kot delež bilančne vsote (v %)

Indikator konkurenčnosti “Čiste obresti kot delež bilančne vsote”(glej Tab. 31, na strani 94) je izpeljan iz spremenljivke bilance uspeha “Čiste obresti” (glej Prilogo 6) in spremenljivke bilance stanja “Bilančna vsota kreditnih institucij” (glej Tab. 24, na strani 81).

Tabela 31: Čiste obresti in čiste provizije kot delež bilančne vsote (v %) v državah EU-15 in Sloveniji v obdobju 1997 do 2001

Država	Čiste obresti kot delež bilančne vsote (v %)						Čiste provizije kot delež bilančne vsote (v %)					
	1997	1998	1999	2000	2001	Stopnja rasti '97 do '01 (v %)	1997	1998	1999	2000	2001	Stopnja rasti '97 do '01 (v %)
B	1,19	1,21	1,22	1,08	0,93	-21,9	0,17	0,23	0,27	0,34	0,29	73,93
DK	1,53	1,44	1,39	1,31	1,27	-16,4	0,08	0,37	0,38	0,41	0,35	363,39
D	1,26	1,11	1,02	0,87	0,85	-32,5	0,33	0,33	0,35	0,41	0,35	4,56
EL	2,13	2,23	2,29	2,55	2,52	18,3	0,82	0,73	1,02	0,72	0,43	-47,27
E	1,16	2,03	1,88	1,71	1,72	48,5	0,58	0,65	0,65	0,65	0,60	3,12
F	1,01	0,93	0,89	0,85	0,77	-23,2	0,47	0,51	0,51	0,56	0,49	5,44
IRL	:	:	:	:	:	-	:	:	:	:	:	-
I	2,34	2,30	1,94	1,32	1,27	-45,6	0,77	1,09	1,37	0,94	0,81	5,43
L	0,56	0,53	0,52	0,47	0,51	-9,9	0,33	0,37	0,39	0,48	0,39	19,96
NL	1,55	1,49	1,37	1,25	1,18	-23,5	:	:	:	:	:	-
A	1,50	1,33	1,19	1,19	1,22	-18,7	0,48	0,48	0,47	0,51	0,47	-1,17
P	1,71	1,41	1,36	1,43	1,41	-17,5	0,31	0,33	0,35	0,40	0,35	11,91
FIN	1,79	1,94	:	1,90	:	6,1 ²	0,63	0,67	:	0,67	:	6,57 ²
S	1,42	1,43	1,34	1,22	1,28	-9,7	0,45	0,50	0,53	0,57	0,48	5,74
UK	1,29	0,96	1,11	0,94	1,00	-23,0	0,43	0,41	0,48	0,44	0,42	-0,65
EU-15 ¹	1,34	1,23	1,18	1,02	1,01	-24,9	0,43	0,47	0,52	0,51	0,45	5,40
SLO	2,69	2,46	2,24	2,25	2,51	-6,8	1,32	1,28	1,25	1,19	1,07	-18,87

¹ V izračunu EU-15 so upoštevane samo države, ki so posredovale podatke za vsa leta.

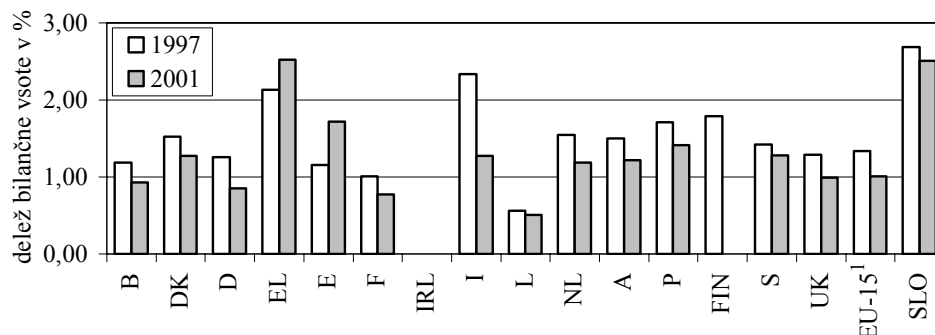
² Stopnja rasti 1997-2000

Vir: Special Feature on Banking 2001, str. 66 za leta 1997 do 1999; Eurostat: podatki iz baze Credstat za leta 2000 in 2001; SURS: interni podatki za spremenljivke SSKI za obdobje od leta 1997 do leta 2001.

Na podlagi podatkov v tabeli 31 ugotovimo, da se je med leti 1997 in 2001 delež čistih obresti v bilančni vsoti na območju EU v povprečju zmanjšal za 24,9% (oziroma iz 1,34% leta 1997 na 1,01% leta 2001). Leta 2001 je bil ta delež najvišji v Grčiji (2,52%) in Španiji (1,72%), najnižji pa je bil v Luxembourg (0,51%) in Franciji (0,77%). Tudi v Sloveniji se je v opazovanem obdobju delež čistih obresti v bilančni vsoti zmanjšal za 6,8% (oziroma iz 2,69% leta 1997 na 2,51% leta 2001). To pomeni, da prihodki od obresti izgubljajo na pomenu in da dejavnosti, ki prinašajo obrestne prihodke, niso več najpomembnejše za kreditne institucije.

Na sliki 5 na strani 95 sledi še grafičen prikaz deležev čistih obresti v bilančni vsoti kreditnih institucij v EU in Sloveniji za leti 1997 in 2001. Tudi na podlagi tega lahko ugotovimo, da se je delež čistih obresti v bilančni vsoti v opazovanem obdobju v večini držav zmanjšal.

Slika 5: Čiste obresti kot % bilančne vsote kreditnih institucij v državah EU-15 in Sloveniji za leti 1997 in 2001

¹ V izračunu EU-15 so upoštevane samo države, ki so posredovale podatke za vsa leta.

Vir: Special Feature on Banking 2001, str. 66 za leta 1997 do 1999; Eurostat: podatki iz baze Credstat za leti 2000 in 2001; SURS: interni podatki za spremenljivke SSKI za obdobje 1997 do 2001.

7.3.3.5.9 Čiste provizije kot delež bilančne vsote (v %)

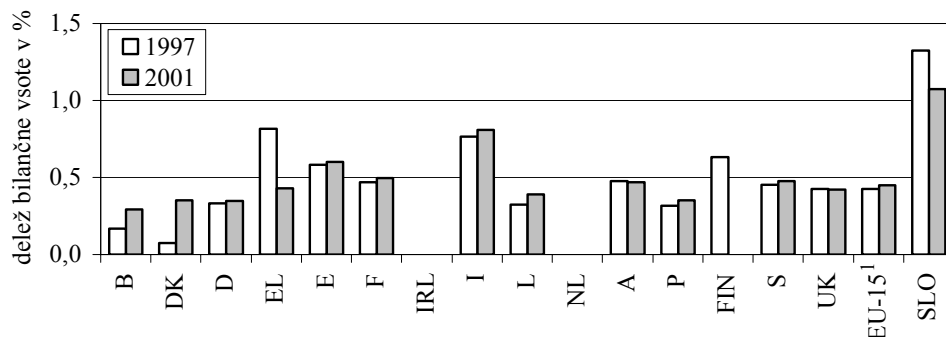
Indikator konkurenčnosti “Čiste provizije kot delež bilančne vsote” (glej Tab. 31 na strani 94) je izpeljan iz spremenljivke bilance uspeha “Čiste provizije” (glej Prilogo 8) in spremenljivke bilance stanja “Bilančna vsota kreditnih institucij” (glej Tab. 24 na strani 81).

Na podlagi podatkov v tabeli 31 na strani 94 ugotovimo, da se je v opazovanem obdobju 1997 do 2001 delež čistih provizij v bilančni vsoti kreditnih institucij na območju EU v povprečju minimalno povečal za 5,4 % (oziroma iz 0,43 % na 0,42 %). Najbolj se je ta delež povečal na Danskem (za 363,9 % oziroma iz 0,08 % leta 1997 na 0,35 % leta 2001), najbolj pa se je zmanjšal v Grčiji (za 47,3 % oziroma iz 0,82 % leta 1997 na 0,43 % leta 2001). Leta 2001 so imele najvišji delež provizij v bilančni vsoti kreditne institucije v Italiji (0,81 %), najnižji delež pa kreditne institucije v Belgiji (0,29 %).

V Sloveniji se je v opazovanem obdobju med leti 1997 in 2001 delež čistih provizij v bilančni vsoti kreditnih institucij sicer zmanjšal za 18,9 % (oziroma iz 1,32 % leta 1997 na 1,07 % leta 2001), a je bil kljub temu v primerjavi z državami članicami EU najvišji (glej Tab. 31, na strani 92).

Tudi iz grafičnega prikaza na sliki 6 na strani 96 ugotovimo, da se je delež čistih provizij v bilančni vsoti v opazovanem obdobju povečal v večini držav članic EU. Sklepamo lahko, da postajajo storitve, ki prinašajo prihodke v obliki provizij, vedno bolj pomembne.

Slika 6: Čiste provizije kot % bilančne vsote kreditnih institucij v državah EU-15 in Sloveniji za leti 1997 in 2001

¹ V izračunu EU-15 so upoštevane samo države, ki so posredovale podatke za vsa leta.

Vir: Special Feature on Banking 2001, str. 66 za leta 1997 do 1999; Eurostat: podatki iz baze Credstat za leti 2000 in 2001; SURS: interni podatki za spremenljivke SSKI za obdobje 1997 do 2001.

7.3.4 Analiza spremenljivk vsebinskega sklopa Podatki o zaposlenosti

Med spremenljivke vsebinskega sklopa Podatki o zaposlenosti uvrščamo naslednje:

- Delovno aktivno prebivalstvo (16 11 0);
- Delovno aktivno prebivalstvo po vrstah kreditnih institucij (16 11 1);
- Zaposlene osebe (16 13 0);
- Število zaposlenih oseb na osnovi ekvivalenta opravljenih ur (FTE) (16 14 0);
- Plače (13 32 0 R).

V nadaljevanju bom podrobno analizirala samo prvo spremenljivko, ker je najbolj zanimiva za analizo. Poleg tega pa bom pri analizi uporabila še nekatere druge spremenljivke, ki so v povezavi s podatki o zaposlenosti, kar mi bo v pomoč pri izračunu nekaterih indikatorjev konkurenčnosti, ki bodo izpeljani iz spremenljivk podatkov o zaposlenosti.

7.3.4.1 Delovno aktivno prebivalstvo (16 11 0)

Spremenljivka delovno aktivno prebivalstvo⁴³ se zbira za enoto regija in vključuje vse osebe, ki delajo v opazovani enoti (regiji) in zunanje zaposlene sodelavce, ki so za svoje delo plačani. Vključuje tudi delavce, ki so trenutno na bolniški ali na stavki, ne vključuje pa delavcev, ki so odsotni za nedoločen čas.

V tabeli 32 na strani 97 je prikazano število zaposlenih oziroma število delovno aktivnega prebivalstva v kreditnih institucijah in na kreditno institucijo v državah članicah EU in Sloveniji med leti 1997 in 2001.

⁴³ Ker v bančništvu ni samozaposlenih, je število delovno aktivnega prebivalstva v kreditnih institucijah približno enako številu zaposlenih v kreditnih institucijah.

Tabela 32: Delovno aktivno prebivalstvo v kreditnih institucijah in na kreditno institucijo v državah EU-15 in Sloveniji v obdobju 1997 do 2001

Država	Delovno aktivno prebivalstvo v kreditnih institucijah						Delovno aktivno prebivalstvo na kreditno institucijo					
	1997	1998	1999	2000	2001	Stopnja rasti '97 do '01 (v %)	1997	1998	1999	2000	2001	Stopnja rasti '97 do '01 (v %)
B	78.085	73.820	73.878	76.285	75.890	-2,81	716	777	794	857	643	-10,22
DK	46.965	47.536	48.008	48.543	48.727	3,75	230	236	239	243	246	6,90
D	751.925	751.517	757.495	756.896	750.589	-0,18	217	228	248	271	292	34,66
EL	53.587	54.787	55.718	56.858	57.437	7,18	1374	1274	1359	1387	990	-27,93
E	247.361	247.685	248.084	248.951	250.119	1,11	595	613	641	676	682	14,62
F	378.321	393.380	390.251	366.610	382.606	1,13	298	325	340	334	364	22,21
IRL	:	34.085	37.667	34.770	40.928	20,08 ²	:	437	459	424	470	7,55 ²
I	350.842	345.651	345.161	344.247	343.676	-2,04	375	375	394	409	414	10,35
L	19.135	19.814	21.197	22.287	23.722	23,97	89	95	101	110	126	41,03
NL	113.200	121.000	126.000	131.069	133.433	17,87	670	747	746	1507	1552	131,64
A	74.673	73.814	73.021	73.188	74.646	-0,04	78	80	84	87	89	13,40
P	63.178	61.004	61.113	59.657	56.258	-10,95	272	270	279	276	265	-2,55
FIN	27.919	26.279	:	25.773	26.752	-4,18	76	73	:	73	72	-4,96
S ³	47.437	47.248	46.916	:	:	-1,10 ³	226	225	221	:	:	-2,21 ³
UK	455.422	463.923	481.304	480.110	476.865	4,71	851	884	978	1004	1046	22,85
EU-15 ¹	2.632.694	2.653.931	2.681.230	2.664.701	2.673.968	1,57	308	323	345	367	383	24,42
SLO	10.410	10.394	10.484	10.807	11.299	8,54	100	104	106	117	164	63,60

¹ V izračunu EU-15 so upoštevane samo države, ki so posredovale podatke za vsa leta.

² Stopnja rasti 1998-2001

³ Stopnja rasti 1997-1999

Vir: Special Feature on banking, 2001, str. 70-71 za leta 1997 do 1999; Eurostat: podatki iz baze Credstat za leti 2000 in 2001; SURS: interni podatki za spremenljivke SSKI za obdobje 1997 do 2001.

Število delovno aktivnega prebivalstva (v nadaljevanju: zaposlenih) v kreditnih institucijah na območju EU se je v opazovanem obdobju (1997-2001) povečalo za 1,57 % oziroma iz 2.632.694 leta 1997 na 2.673.968 leta 2001. Med državami članicami se je število zaposlenih v kreditnih institucijah med leti 1997 in 2001 najbolj povečalo v Luxembourg (skoraj za 24 %) in na Nizozemskem (17,9 %), najbolj pa se je zmanjšalo na Portugalskem (-10,9 %) in na Finskem (-4,2 %).

Leta 2001 je bilo največ zaposlenih v kreditnih institucijah v Nemčiji (750.589 oziroma kar 28,1 % vseh zaposlenih v kreditnih institucijah EU), Veliki Britaniji (476.865 oziroma kar 17,8 % vseh zaposlenih v kreditnih institucijah EU) in Franciji (382.606 oziroma kar 14,3 % vseh zaposlenih v kreditnih institucijah EU). Kar 60,2 % vseh zaposlenih v kreditnih institucijah EU je bilo v Nemčiji, Veliki Britaniji in Franciji.

Leta 2001 je povprečna kreditna institucija v EU zaposlovala 383 oseb, kar je bilo v primerjavi z letom 1997 za 24,42 % več. Število zaposlenih na kreditno institucijo je bilo med državami zelo različno. Tako je nizozemska kreditna institucija leta 2001 zaposlovala v povprečju 1.552 oseb, kar je bilo največ, najmanj zaposlenih pa je bilo v povprečni kreditni instituciji na Finskem (72) in v Avstriji (89).

Sicer pa se je v opazovanem obdobju 1997-2001 število zaposlenih na kreditno institucijo povečalo v večini držav članic EU; najbolj na Nizozemskem (131,6 %), v Luxembourg (41 %) in v Nemčiji (34,7 %), občutno pa se je zmanjšalo v Grčiji (-27,9 %) in Belgiji (-10,2 %).

Kot smo ugotovili že v točki 7.3.1 te naloge ob pregledu strukturnih podatkov, je Slovenija v primerjavi z državami EU (po velikosti in po številu prebivalcev) majhna država z majhnimi kreditnimi institucijami. Posledica zgoraj navedenega je, da je leta 2001 povprečna slovenska kreditna institucija zaposlovala 164 oseb, kar je za 63,6 % več kot leta 1997; manj zaposlenih je bilo le na Finskem (72), v Avstriji (89) in v Luxembourg (126).

Sicer pa se je v Sloveniji med leti 1997 in 2001 število zaposlenih v vseh kreditnih institucijah povečalo za 8,5 % oziroma iz 10.410 leta 1997 na 11.299 leta 2001. Kljub temu pa je bilo število zaposlenih v bančnem sektorju v Sloveniji leta 2000 najnižje med vsemi opazovanimi državami (celo za 47,6 % nižje od najmanjše članice EU- Luxembourg).

Ugotovimo lahko, da tudi Slovenija sledi trendom EU. Zaradi procesov koncentracije in konsolidacije bančnega sektorja, ki se kaže v zmanjševanju števila kreditnih institucij, se tudi v Sloveniji iz leta v leto povečuje število zaposlenih na povprečno kreditno institucijo. Obenem pa narašča število zaposlenih v kreditnih institucijah, kar pomeni, da tudi v Sloveniji postaja bančni sektor vedno bolj pomemben za gospodarstvo.

7.3.4.2 Indikatorji konkurenčnosti izpeljani iz podatkov o zaposlenosti

V nadaljevanju bom predstavila indikatorje konkurenčnosti izpeljane iz podatkov o zaposlenosti, in sicer:

- Delovno aktivno prebivalstvo na kreditno institucijo;
- Delovno aktivno prebivalstvo v kreditnih institucijah kot delež vseh zaposlenih (v %);
- Stroški zaposlenih (spremenljivka 13 31 0) na zaposlenega;
- Stroški zaposlenih na kreditno institucijo;
- Dodana vrednost po stroških faktorjev (spremenljivka 12 15 0) na zaposlenega;
- Delež stroškov zaposlenih v dodani vrednosti po stroških faktorjev;
- Bilančna vsota na zaposlenega.

7.3.4.2.1 Delovno aktivno prebivalstvo na kreditno institucijo

Indikator konkurenčnosti "Delovno aktivno prebivalstvo na kreditno institucijo" (glej Tab. 32, na strani 97) je izpeljan iz spremenljivke podatkov o zaposlenosti "Delovno aktivno prebivalstvo v kreditnih institucijah" (glej Tab. 32, na strani 97) in spremenljivke strukturnih podatkov "Število kreditnih institucij" (glej Tab. 10, na strani 56).

Ta indikator konkurenčnosti prikazuje, *koliko ljudi zaposluje povprečna kreditna institucija*. Na podlagi tega indikatorja lahko sklepamo, ali v določeni državi prevladujejo velike ali majhne kreditne institucije. V splošnem so večje kreditne institucije bolj konkurenčne.

Zaradi procesov koncentracije in konsolidacije bančnega sektorja se je na območju EU v obdobju 1997 do 2001 število zaposlenih v kreditni instituciji v povprečju povečalo za 21,5% (oziroma iz 306 leta 1997 na 372 leta 2001).

Tudi v Sloveniji je bilo podobno. V obdobju 1997 do 2001 se je število zaposlenih v slovenski kreditni instituciji v povprečju povečalo za 63,6 % (oziroma iz 100 leta 1997 na 164 leta 2001). Za podrobnejše informacije glej Tab. 32 na strani 97 in točko 7.3.4.1 tega magistrskega dela.

7.3.4.2.2 Delovno aktivno prebivalstvo v kreditnih institucijah kot delež vseh zaposlenih

Z vidika konkurenčnosti je poleg produktivnosti pomemben tudi *zaposlitveni potencial bančništva*, ki ga dobimo tako, da izračunamo, kolikšen delež od vsega delovno aktivnega prebivalstva⁴⁴ v državah EU in Sloveniji je bil zaposlen v kreditnih institucijah.

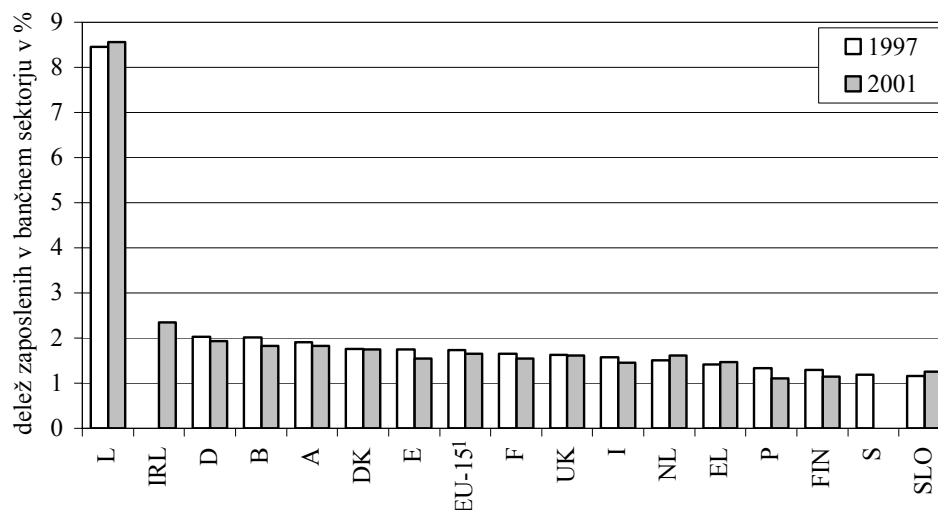
Indikator konkurenčnosti "Delovno aktivno prebivalstvo v kreditnih institucijah kot delež vseh zaposlenih" (glej sliko 7 na strani 100) smo izračunali iz spremenljivke podatkov o zaposlenosti "Delovno aktivno prebivalstvo v kreditnih institucijah" (glej Tab. 32, na strani 97) in iz podatkov o vseh delovno aktivnih prebivalcih (glej Prilogo 10).

Na podlagi podatkov na sliki 7 na strani 100 ugotovimo, da se je delež zaposlenih v bančništvu med vsemi zaposlenimi v EU znižal iz 1,74 % leta 1997 na 1,66 % leta 2001. Vendar to EU povprečje pokriva različne situacije v posameznih državah. Medtem, ko so leta 2001 zaposleni v bančnem sektorju predstavljali le 1,1 % vseh zaposlenih na Portugalskem, je bil ta delež v Luxembourg 8,56-odstoten. Nad povprečjem EU je bilo leta 2001 še pet držav: Irska (2,35 %), Nemčija (1,93 %), Avstrija (1,83 %), Belgija (1,83 %) in Danska (1,75 %).

V Sloveniji je bilo leta 2001 1,25 % vseh delovno aktivnih prebivalcev zaposlenih v bančništvu, kar je nekoliko več kot leta 1997, ko je bilo v bančništvu zaposlenih 1,16 % vseh delovno aktivnih prebivalcev.

⁴⁴ Podatki za delovno aktivno prebivalstvo v državah EU in Sloveniji so prikazani v Prilogi 11 tega magistrskega dela

Slika 7: Delovno aktivni prebivalci, zaposleni v bančnem sektorju v državah EU-15 in Sloveniji, kot % vseh zaposlenih za leta 1997 in 2001

¹ V izračunu EU-15 so upoštevane samo države, ki so posredovale podatke za vsa leta.

Vir: Special Feature on Banking, 2001, str. 71 za leta 1997 do 1999; Eurostat: podatki iz baze Credstat za leta 2000 in 2001; SURS: interni podatki za spremenljivke SSKI za obdobje 1997 do 2001; Statistični letopis Slovenije 1998, 1999, 2000, 2001 in 2002.

7.3.4.2.3 Stroški zaposlenih na zaposlenega

"Stroški zaposlenih" (spremenljivka 13 31 0) so definirani kot celotna plačila v denarju ali naturalijah, ki jih delodajalec izplača svojim zaposlenim kot nadomestilo za opravljeno delo v določenem obdobju. Vključujejo plače in druge zaslužke ter stroške socialnega zavarovanja zaposlenih. So indikator stroškovne učinkovitosti opravljanja storitev v kreditnih institucijah. Za kreditno institucijo predstavljajo ti stroški zelo pomembno obveznost, saj so med najvišjimi stroški kreditnih institucij, zato se kreditne institucije trudijo, da bi jih zmanjšale z uporabo stroškovno učinkovitejših tehnik dela (modernizacijo in avtomatizacijo procesov dela, povečanjem produktivnosti dela, uvajanjem storitev elektronskega bančništva in avtomatizacijo velikega dela bančnih storitev), saj bi na tak način lahko izboljšale svojo konkurenčnost.

Indikator konkurenčnosti "*Stroški zaposlenih na zaposlenega*" (glej Tab. 33, na strani 101) je izpeljan iz spremenljivke podatkov o zaposlenosti "*Stroški zaposlenih*" (glej Tab. 35, na strani 105) in iz spremenljivke strukturnih podatkov "*Delovno aktivno prebivalstvo v kreditnih institucijah*" (glej Tab. 32, na strani 97).

Za vsako kreditno institucijo so stroški zaposlenih na zaposlenega in na kreditno institucijo zelo pomembni, kar omogoča tudi primerjave med kreditnimi institucijami v različnih državah.

Tabela 33: Stroški zaposlenih v kreditnih institucijah na zaposlenega in stroški zaposlenih v kreditnih institucijah na kreditno institucijo (ECU (97-98)/ EUR (99-01)) v državah EU-15 in Sloveniji v obdobju 1997 do 2001

Država	Stroški zaposlenih na zaposlenega (v ECU/EUR)						Stroški zaposlenih na kreditno institucijo (v ECU/EUR)					
	1997	1998	1999	2000	2001	Stopnja rasti '97 do '01 (v %)	1997	1998	1999	2000	2001	Stopnja rasti '97 do '01 (v %)
B	58.347	63.194	71.916	66.853	65.909	12,96	41.798	49.105	57.129	57.302	42.389	1,41
DK	47.078	50.025	53.470	58.102	44.657	-5,14	10.838	11.831	12.771	14.102	10.990	1,40
D	47.071	49.089	51.974	57.222	59.010	25,36	10.197	11.196	12.887	15.513	17.214	68,81
EL	32.079	31.431	35.285	38.235	38.407	19,73	44.077	40.047	47.951	53.023	38.034	-13,71
E	42.594	43.814	45.477	47.423	50.016	17,43	25.327	26.861	29.152	32.082	34.087	34,59
F	53.497	52.351	55.995	62.508	60.909	13,85	15.936	17.006	19.035	20.890	22.173	39,14
IRL	:	:	:	69.157	44.823	-35,19 ²	:	:	:	29.324	21.086	28,09 ²
I	60.834	58.495	58.494	61.369	62.585	2,88	22.827	21.953	23.048	25.120	25.914	13,53
L	64.123	64.348	69.491	74.259	74.867	16,76	5.707	6.100	7.014	8.193	9.397	64,66
NL	41.537	42.190	46.675	51.084	53.225	28,14	27.822	31.512	34.799	76.960	82.581	196,82
A	55.120	56.656	58.654	59.682	60.204	9,22	4.314	4.521	4.923	5.194	5.344	23,85
P	30.422	30.687	32.644	36.263	37.115	22,00	8.284	8.283	9.110	10.016	9.849	18,89
FIN	30.445	34.210	:	37.112	:	21,90 ³	2.322	2.490	:	2.717	:	17,01 ³
S	55.990	51.706	55.162	:	:	-1,48 ⁴	12.648	11.633	12.208	13.609	12.594	-0,42
UK	30.855	36.299	38.905	44.273	47.786	54,87	26.265	32.076	38.059	44.468	49.973	90,26
EU-15 ¹	47.197	48.566	51.208	54.562	55.815	18,26	14.234	15.312	17.244	19.865	21.122	48,40
SLO	18.828	19.771	21.461	22.680	22.206	17,94	1.885	2.055	2.273	2.664	3.636	92,94

¹ V izračunu EU-15 so upoštevane samo države, ki so posredovale podatke za vsa leta.

² Stopnja rasti 2000-2001

³ Stopnja rasti 1997-2000

⁴ Stopnja rasti 1997-1999

Vir: Special Feature on banking, 2001, str. 75-76 za leta 1997 do 1999; Eurostat: podatki iz baze Credstat za leta 2000 in 2001; SURS: interni podatki za spremenljivke SSKI za leta 1997 do leta 2001.

Stroški zaposlenih na zaposlenega v kreditni instituciji so med leti 1997 in 2001 na območju EU v povprečju porasli kar za 18,26 % oziroma iz 47.197 ECU leta 1997 na 55.815 EUR leta 2001. Stroški zaposlenih na zaposlenega so v opazovanem obdobju naraščali v vseh državah članicah, razen na Danskem (-5,14 %). Med leti 1997 in 2001 so stroški zaposlenih na zaposlenega v kreditni instituciji najbolj porastli v Veliki Britaniji (54,87 %), na Nizozemskem (28,14 %) in v Nemčiji (25,36 %). Povprečni stroški zaposlenih na zaposlenega v kreditni instituciji so leta 2001 na območju EU znašali 55815 EUR. Leta 2001 so bili ti stroški najnižji na Portugalskem (37.115 EUR), najvišji pa so bili v Luxembourg (74.867 EUR) (glej Tab. 33, na strani 101).

Tudi v Sloveniji so stroški zaposlenih na zaposlenega v kreditni instituciji v obdobju 1997 do 2001 naraščali, in sicer so bili leta 2001 (22.206 EUR) za skoraj 18 % višji kot leta 1997 (18.828 ECU). Slovenija pri stroških zaposlenih na zaposlenega ne zaostaja tako močno za državami EU kot pri kakšnih drugih spremenljivkah, čeprav so bili ti povprečni stroški leta 2001 še vedno za 61 % nižji kot povprečni stroški zaposlenih na zaposlenega na območju EU in za 30 % nižji kot na Portugalskem, ki ima med državami EU najnižje stroške.

7.3.4.2.4 Stroški zaposlenih na kreditno institucijo

Indikator konkurenčnosti "Stroški zaposlenih na kreditno institucijo" (glej Tab. 33 na strani 101) je izpeljan iz spremenljivke podatkov o zaposlenosti "Stroški zaposlenih" (glej Tab. 35, na strani 105) in iz spremenljivke strukturnih podatkov "Število kreditnih institucij" (glej Tab. 10 na strani 56).

Med stroški kreditnih institucij so stroški zaposlenih najpomembnejši, zato je zelo pomembno vedeti, koliko ti stroški znašajo. Ker stroški zaposlenih kreditne institucije zelo obremenjujejo, sklepamo, da so tiste kreditne institucije, ki imajo nižje stroške zaposlenih, v konkurenčnem boju uspešnejše.

V opazovanem obdobju 1997 do 2001 so se na območju EU stroški zaposlenih na kreditno institucijo povečali za slabo polovico oziroma za 48,4 % (iz 14.234 ECU leta 1997 na 21.122 EUR leta 2001) zaradi združevanja in pripojitev kreditnih institucij ter bolj izobraženih in strokovno usposobljenih bančnih delavcev. Ti stroški so se povečali v vseh državah članicah razen v Grčiji, kjer so bili leta 2001 za 13,7 % nižji kot leta 1997 in na Švedskem, kjer so se v opazovanem obdobju zmanjšali za 0,4 %. Najbolj so se stroški zaposlenih na kreditno institucijo povečali na Nizozemskem (196,8 %) in v Veliki Britaniji (90,3 %). Glede na trend zmanjševanja števila kreditnih institucij je deloma mogoče pojasniti povečanje stroškov zaposlenih na kreditno institucijo. Kljub temu pa se bodo morale kreditne institucije truditi za čimbolj stroškovno učinkovito opravljanje storitev in s tem zniževanje stroškov. Vrednostno so bili leta 2001 povprečni stroški zaposlenih na kreditno institucijo najvišji na Nizozemskem (82.581 EUR), v Veliki Britaniji (49.973 EUR) in v Belgiji (42.389 EUR), najnižji pa so bili v Avstriji (5.344 EUR), v Luxembourggu (9.397 EUR) in na Portugalskem (9.849 EUR) (glej Tab. 33, na strani 101).

Tudi v Sloveniji so se med leti 1997 in 2001 stroški zaposlenih na kreditno institucijo povečali skoraj za 93 %, oziroma iz 1.885 ECU leta 1997 na 3.636 EUR leta 2001. So pa ti stroški najnižji med opazovanimi državami in predstavljajo le 17,2 % vrednosti povprečnih stroškov na ravni EU ter 68 % povprečnih stroškov v Avstriji, ki je država z najnižjimi stroški zaposlenih na kreditno institucijo v EU.

7.3.4.2.5 Dodana vrednost po stroških faktorjev na zaposlenega

"Dodana vrednost po stroških faktorjev" (spremenljivka 12 15 0) je izvedena spremenljivka in je izračunana kot:

12 12 0	Vrednost proizvodnje
– 13 11 0	Vse nabave proizvodov in storitev
= 12 15 0	Dodana vrednost po stroških faktorjev

Dodana vrednost po stroških faktorjev na zaposlenega je *zelo pomemben indikator konkurenčnosti, indikator produktivnosti dela* in hkrati alternativni indikator drugemu indikatorju produktivnosti dela – to je vrednosti proizvodnje na zaposlenega.

Produktivnost dela je eden osnovnih sintetičnih indikatorjev gospodarske razvitosti in eden od najpomembnejših kazalcev konkurenčne sposobnosti neke države. Nanjo vplivajo predvsem tehnološka opremljenost dela (fizični kapital), znanje in sposobnosti, s katerimi razpolagajo delovno aktivne osebe (človeški kapital), ter organizacija in odnosi v konkretnih proizvodnjah ter v gospodarstvu in družbi kot celoti (socialni kapital) (Poročilo o razvoju 2002, str. 130). Produktivnost dela kreditnih institucij običajno merimo kot dodano vrednost po stroških

faktorjev na zaposlenega. Tako izmerjena je izraz ne samo fizične produktivnosti (to je količine produktov ali storitev, ki jih v povprečju opravi zaposlena oseba v določenem času), temveč tudi vrednostne produktivnosti, ki je izraz cenovnih razmerij, ki jih dosežejo proizvedeni proizvodi in storitve na trgu v primerjavi s cenami potroškov (vse nabave proizvodov in storitev), ki so potrebni za njihovo proizvodnjo.

S pomočjo tega indikatorja lahko primerjamo produktivnost dela kreditnih institucij v različnih državah.

Tabela 34: Dodana vrednost po stroških faktorjev (mio ECU (97-98) / mio EUR (99-01)) in dodana vrednost po stroških faktorjev na zaposlenega (ECU (97-98) / EUR (99-01)) v državah EU-15 v obdobju 1997 do 2001 in v Sloveniji v obdobju 1999 do 2001

Država	Dodana vrednost po stroških faktorjev (v mio ECU/mio EUR)						Dodana vrednost po stroških faktorjev na zaposlenega (v ECU/ EUR)					
	1997	1998	1999	2000	2001	Stopnja rasti '97 do '01 (v %)	1997	1998	1999	2000	2001	Stopnja rasti '97 do '01 (v %)
B	9.561	11.156	10.816	9.847	8.644	-9,6	122.443,5	151.124,4	146.403,5	129.082,7	113.904,2	-7,0
DK	5.268	5.315	5.334	6.189	5.004	-5,0	112.168,6	111.810,0	111.106,5	127.501,6	102.694,6	-8,4
D	76.706	79.060	80.963	:	:	5,5 ²	102.012,8	105.200,5	106.882,6	:	:	4,8 ²
EL	3.306	3.525	5.752	5.594	5.036	52,3	61.694,1	64.340,1	103.234,1	98.385,3	87.678,7	42,1
E	20.393	28.873	21.493	20.234	21.676	6,3	82.442,3	116.571,5	86.636,0	81.277,0	86.662,7	5,1
F	37.202	40.314	42.109	45.490	46.690	25,5	98.334,5	102.481,1	107.902,4	124.082,8	122.031,5	24,1
IRL	:	:	:	:	:	-	:	:	:	:	:	-
I	33.468	40.007	37.118	40.880	39.396	17,7	95.393,4	115.743,9	107.538,2	118.750,9	114.631,2	20,2
L	4.722	5.635	5.277	5.922	5.958	26,2	246.772,9	284.394,9	248.950,3	265.715,4	251.159,3	1,8
NL	12.108	12.624	13.934	15.279	14.551	20,2	106.961,1	104.330,6	110.587,3	116.570,5	109.051,0	2,0
A	8.080	8.533	7.402	8.026	8.248	2,1	108.205,1	115.601,4	101.368,1	109.662,8	110.494,9	2,1
P	4.720	5.340	4.750	5.404	5.484	16,2	74.709,6	87.535,2	77.724,9	90.576,6	97.479,5	30,5
FIN	2.516	2.823	:	2.986	:	18,7 ³	90.117,8	107.424,2	:	115.858,0	:	28,6 ³
S	7.047	7.857	6.940	7.419	7.700	9,3	148.554,9	166.292,8	147.923,9	:	:	-0,4 ⁴
UK	38.485	46.849	58.180	83.539	54.826	42,5	84.504,0	100.984,4	120.879,9	173.999,1	114.972,2	36,1
EU-15 ¹	177.313	208.171	212.165	246.403	215.513	21,5	96.716,3	112.211,5	113.045,0	129.155,2	112.049,4	15,9
SLO	:	:	523	646	671	28,3	:	:	49.866,5	59.757,6	59.385,8	19,1 ⁵

¹ V izračunu EU-15 so upoštevane samo države, ki so posredovale podatke za vsa leta.

² Stopnja rasti 1997-1999

³ Stopnja rasti 1997-2000

⁴ Stopnja rasti 1997-1999

⁵ Stopnja rasti 1999-2001

Vir: Special Feature on banking, 2001, str. 61, str. 78 za leta 1997 do 1999; Eurostat: podatki iz baze Credstat za leta 2000 in 2001; SURS: interni podatki za spremenljivke SSKI za obdobje 1999 do 2001.

Kot izhaja iz tabele 34, se je med leti 1997 in 2001 produktivost dela na območju EU povečala za 18,9 % (brez Finske in Irske) in je dosegla 112.049,4 EUR leta 2001. Najvišjo produktivnost dela smo leta 2001 opazili v Luxembourg (251.159,3 EUR), sledi Francija (122.031,5 EUR). Najnižja pa je bila produktivnost dela v Španiji (86.662,7 EUR) in Grčiji (87.578,7 EUR). V opazovanem obdobju se je produktivnost dela dramatično povečala v Grčiji (42,1 %) in Veliki Britaniji (36,1 %), zmanjšala pa se je na Danskem (-8,4 %) in v Belgiji (-7,0 %).

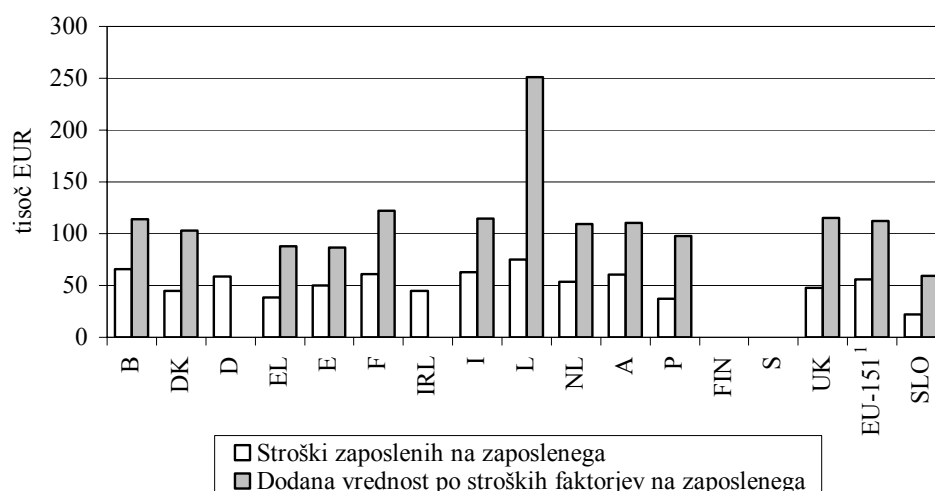
V splošnem lahko sklepamo, da je bilo poslovanje evropskega bančnega sektorja v opazovanem obdobju 1997 do 2001 zelo dobro.

Za Slovenijo podatki za leti 1997 in 1998 niso bili razpoložljivi, zato sem se odločila za primerjavo produktivnosti dela med letoma 1999 in 2001. Produktivnost dela je leta 2001 v Sloveniji znašala 59.385,8 EUR, kar je bilo skoraj za polovico (47 %) manj, kot je bilo povprečje EU-15 in za 31,5 % manj od Španije leta 2001.

Kljub temu lahko sklepamo, da je bilo poslovanje slovenskega bančnega sektorja v letih 2000 in 2001 zelo dobro, saj je bila leta 2001 produktivnost dela v Sloveniji za 19,1% višja kot leta 1999.

Na sliki 8 sledi še grafičen prikaz dodane vrednosti po stroških faktorjev in stroškov zaposlenih na zaposlenega v EU in Sloveniji v letu 2001.

Slika 8: Dodana vrednost po stroških faktorjev in stroški zaposlenih na zaposlenega (v 000 EUR) v državah EU-15 in Sloveniji leta 2001

¹ V izračunu EU-15 so upoštevane samo države, ki so posredovale podatke za vsa leta.

Vir: Eurostat: podatki iz baze Credstat za leto 2001; SURS: interni podatki za spremenljivke SSKI za leto 2001.

7.3.4.2.6 Delež stroškov zaposlenih v dodani vrednosti po stroških faktorjev

Pomemben *indikator stroškovne učinkovitosti kreditnih institucij* predstavlja “Delež stroškov zaposlenih v dodani vrednosti po stroških faktorjev”, ki ocenjuje *delež dodane vrednosti, ki kompenzira (nadomešča) faktor dela*. Čim nižji je ta indikator, bolj stroškovno učinkovita in hkrati konkurenčnejša je kreditna institucija.

Kot je bilo že omenjeno v točki 7.3.4.3.1 te naloge, predstavljajo stroški zaposlenih zelo pomembno obveznost za kreditne institucije, saj so višji, kot je vsota vseh ostalih stroškov. Zato se kreditne institucije trudijo, da bi z uporabo stroškovno učinkovitejših tehnik dela (modernizacijo in avtomatizacijo procesov dela, povečanjem produktivnosti dela, uvajanjem

storitev elektronskega bančništva in avtomatizacijo velikega dela bančnih storitev) stroške zaposlenih zmanjšale in na ta način povečale svojo konkurenčnost.

Tabela 35: Stroški zaposlenih (v mio ECU(97-98) / EUR(99-01)) in delež stroškov zaposlenih v dodani vrednosti po stroških faktorjev (v %) v državah EU-15 in Sloveniji v obdobju 1997 do 2001

Država	Stroški zaposlenih (v mio EUR/ECU)					Delež stroškov zaposlenih v dodani vrednosti po stroških faktorjev (v %)					
	1997	1998	1999	2000	2001	1997	1998	1999	2000	2001	Stopnja rasti '97 do '01 (v %)
B	4.556	4.665	5.313	5.100	5.002	47,7	41,8	49,1	51,8	57,9	21,4
DK	2.211	2.378	2.567	2.820	2.176	42,0	44,7	48,1	45,6	43,5	3,6
D	35.394	36.891	39.370	43.311	44.292	46,1	46,7	48,6	:	:	5,4 ²
EL	1.719	1.722	1.966	2.174	2.206	52,0	48,9	34,2	38,9	43,8	-15,8
E	10.536	10.852	11.282	11.806	12.510	51,7	37,6	52,5	58,3	57,7	11,7
F	20.239	20.594	21.852	22.916	23.304	54,4	51,1	51,9	50,4	49,9	-8,3
IRL	:	:	:	2.405	1.835	:	:	:	:	:	:
I	21.343	20.219	20.190	21.126	21.509	63,8	50,5	54,4	51,7	54,6	-14,4
L	1.227	1.275	1.473	1.655	1.776	26,0	22,6	27,9	27,9	29,8	14,7
NL	4.702	5.105	5.881	6.696	7.102	38,8	40,4	42,2	43,8	48,8	25,7
A	4.116	4.182	4.283	4.368	4.494	50,9	49,0	57,9	54,4	54,5	7,0
P	1.922	1.872	1.995	2.163	2.088	40,7	35,1	42,0	40,0	38,1	-6,5
FIN	850	899	:	956	:	33,8	31,8	:	32,0	:	-5,2 ³
S	2.656	2.443	2.588	2.899	2.708	37,7	31,1	37,3	39,1	35,2	-6,7
UK	14.052	16.840	18.725	21.256	22.788	36,5	35,9	32,2	25,4	41,6	13,8
EU-15 ¹	89.279	92.147	98.115	104.979	107.662	48,4	42,7	44,8	41,4	48,2	-0,4
SLO	196	205	225	245	251	:	:	43,0	37,9	37,4	-13,1 ⁴

¹ V izračunu EU-15 so upoštevane samo države, ki so posredovale podatke za vsa leta.

² Stopnja rasti 1997-1999

³ Stopnja rasti 1997-2000

⁴ Stopnja rasti 1999-2001

Vir: Special Feature on banking 2001, str. 61 in str.75 za leta 1997 do 1999; Eurostat: podatki iz baze Credstat za leti 2000 in 2001; SURS: interni podatki za spremenljivke SSKI za obdobje 1997 do 2001.

Kot vidimo iz tabele 35, se je delež stroškov zaposlenih v dodani vrednosti po stroških faktorjev na območju EU v obdobju 1997 do 2001 v povprečju zmanjšal za 0,4 % oziroma iz 48,4 % leta 1997 na 48,2 % leta 2001, kar kaže na to, da se je stroškovna učinkovitost kreditnih institucij v EU v opazovanem obdobju izboljšala.

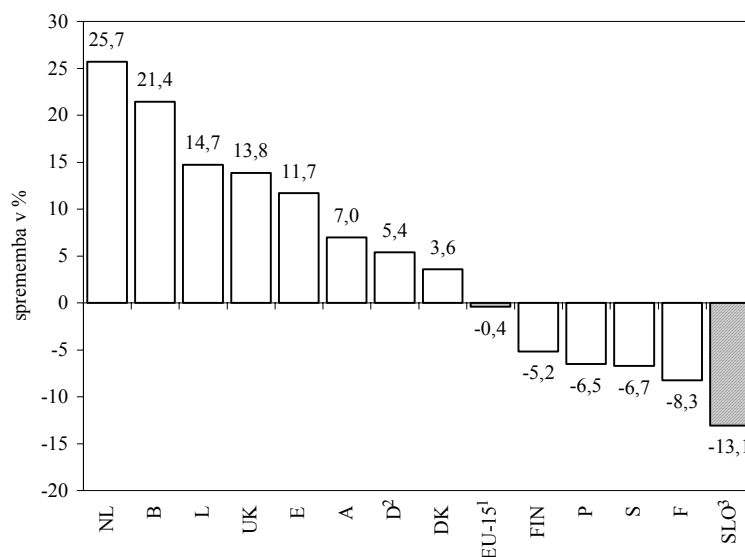
Delež stroškov zaposlenih v dodani vrednosti po stroških faktorjev se je med letoma 1997 in 2001 dramatično zmanjšal v Grčiji (-15,8 %) in Italiji (-14,4 %), medtem ko se je opazno povečal na Nizozemskem (25,7 %) in v Belgiji (21,4 %). V Belgiji in na Nizozemskem je v opazovanem obdobju rast stroškov zaposlenih presegala rast dodane vrednosti po stroških faktorjev (ki je bila v letu 2001 v obeh državah negativna), zato se je povečal delež stroškov zaposlenih v dodani vrednosti po stroških faktorjev in posledično se je poslabšala stroškovna učinkovitost njihovih kreditnih institucij. V grških in italijanskih kreditnih institucijah pa je v opazovanem obdobju rast stroškov zaposlenih zaostajala za rastjo dodane vrednosti po stroških faktorjev, zato se je delež stroškov zaposlenih v dodani vrednosti po stroških faktorjev znižal, izboljšala pa se je stroškovna učinkovitost poslovanja kreditnih institucij.

Leta 2001 so imele najvišji delež stroškov zaposlenih v dodani vrednosti po stroških faktorjev kreditne institucije v Belgiji (57,9 %) in Španiji (57,7 %), najnižji pa je bil ta delež v Luxemburgu (29,8 %) in na Švedskem (35,2 %). Grčija je država, ki je med letoma 1997 in 2001 najbolj izboljšala stroškovno učinkovitost poslovanja svojih kreditnih institucij.

Za Slovenijo so bili podatki o deležu stroškov zaposlenih v dodani vrednosti po stroških faktorjev razpoložljivi za leta 1999, 2000 in 2001, zato sem lahko primerjala le navedene podatke med seboj. V Sloveniji se je delež stroškov zaposlenih v dodani vrednosti po stroških faktorjev med letoma 1999 in 2001 zmanjšal za 13,1 % (iz 43 % leta 1999 na 37,4 % leta 2001), kar kaže na to, da tudi slovenske kreditne institucije sledijo trendom EU, saj postajajo stroškovno vedno bolj učinkovite. Leta 2001 so imele samo kreditne institucije v Luxemburgu in na Švedskem nižji delež stroškov zaposlenih v dodani vrednosti po stroških faktorjev od Slovenije.

Na sliki 9 sledi še grafičen prikaz relativnih sprememb v deležu stroškov zaposlenih v dodani vrednosti po stroških faktorjev v % v EU in Sloveniji v obdobju 1997 do 2001.

Slika 9: Relativne spremembe v deležu stroškov zaposlenih v dodani vrednosti po stroških faktorjev v % v državah EU-15 in Sloveniji v obdobju 1997 do 2001

¹ V izračunu EU-15 so upoštevane samo države, ki so posredovale podatke za vsa leta.

² sprememba 1997-1999

³ sprememba 1999-2001

Vir: Tabela 35 in Priloga 11.

7.3.4.2.7 Bilančna vsota na zaposlenega

Indikator konkurenčnosti "Bilančna vsota na zaposlenega" (glej Tab. 36, na strani 107) je pomemben indikator konkurenčnosti kreditnih institucij. Izpeljan je iz spremenljivke bilance stanja "Bilančna vsota kreditnih institucij" (glej Tab. 24, na strani 81) in iz spremenljivke podatkov o zaposlenosti "Delovno aktivno prebivalstvo v kreditnih institucijah" (glej Tab. 32, na strani 97). Omenjeni indikator prikazuje, kolikšen delež celotnega premoženja kreditnih

institucij (bilančne vsote) odpade na zaposlenega v kreditni instituciji, oziroma *koliko "premoženja" v povprečju ustvari vsak zaposleni*.

Čim višja je bilančna vsota na zaposlenega, bolj uspešne in konkurenčne so kreditne institucije. S pomočjo podatkov v tabeli 24 na strani 81 in v tabeli 32 na strani 97 sem izračunala bilančno vsoto na zaposlenega za države EU in Slovenijo v obdobju 1997 do 2001, ki je prikazana v tabeli 36.

Tabela 36: Bilančna vsota na zaposlenega (v ECU(97-98) / EUR(99-01)) v državah EU-15 in Sloveniji v obdobju 1997 do 2001

Država	Bilančna vsota na zaposlenega (v ECU/EUR)					
	1997	1998	1999	2000	2001	Stopnja rasti '97 do '01 (v %)
B	8.505.961	9.212.205	9.912.531	9.675.861	10.330.350	21,4
DK	6.868.136	7.527.789	8.009.790	8.853.481	7.423.810	8,1
D	7.059.217	7.858.888	8.572.360	9.297.848	9.853.054	39,6
EL	2.011.887	1.986.621	2.391.633	2.680.405	2.879.973	43,1
E	3.425.544	3.650.851	4.055.703	4.518.737	5.013.793	46,4
F	6.477.074	6.356.327	7.325.027	8.178.953	8.613.331	33,0
IRL	:	:	:	10.219.758	10.313.355	0,9 ²
I	4.482.169	4.641.034	4.978.416	5.748.038	6.143.627	37,1
L	26.867.468	27.109.519	28.233.193	29.063.983	30.393.727	13,1
NL	6.092.739	6.335.066	7.181.444	7.772.916	8.647.374	41,9
A	5.766.448	6.395.508	7.065.598	7.564.532	7.613.563	32,0
P	3.551.300	4.669.563	4.960.483	5.407.815	6.264.318	76,4
FIN	4.494.968	4.641.501	:	5.429.658	:	20,8 ³
S	9.015.009	7.838.406	8.376.886	:	:	-7,1 ⁴
UK	7.767.853	8.741.556	8.790.812	11.374.373	12.196.266	57,0
EU-15 ¹	6.379.136	6.866.666	7.431.131	8.607.835	9.135.666	43,2
SLO	1.098.367	1.241.101	1.345.956	1.472.842	1.611.205	46,7

¹ V izračunu EU-15 so upoštevane samo države, ki so posredovale podatke za vsa leta.

² Stopnja rasti 2000-2001

³ Stopnja rasti 1997-2000

⁴ Stopnja rasti 1997-1999

Vir: Tabela 24 in Tabela 35.

Na podlagi podatkov v tabeli 36 sklepamo, da se je na območju EU med letoma 1997 in 2001 bilančna vsota kreditnih institucij na zaposlenega v kreditni instituciji povečala za 43,2 % (oziroma iz približno 6,4 mio ECU leta 1997 na približno 9,1 mio EUR leta 2001).

V opazovanem obdobju se je bilančna vsota na zaposlenega na območju EU povečala v vseh državah članicah. Najbolj dramatično povečanje so realizirale Portugalska (76,4 %), Velika Britanija (57 %) in Španija (46,4 %), najmanj pa se je bilančna vsota na zaposlenega med letoma 1997 in 2001 povečala na Danskem (8,1 %) in v Luxemburgu (13,1 %).

Luxembourg je država, v kateri je bila leta 2001 bilančna vsota na zaposlenega najvišja na območju EU in je znašala približno 30,4 mio EUR. Sledijo Velika Britanija (12,2 mio EUR), Belgija (10,3 mio EUR) in Irska (10,3 mio EUR). Grčija je bila leta 2001 država z najnižjo bilančno vsoto na zaposlenega (2,9 mio EUR) med članicami EU.

Visoka vrednost bilančne vsote na zaposlenega kaže, da je v Luxemburgu bančni sektor zelo razvit in je zelo pomemben za gospodarstvo, saj zaposluje več kot 8,5 % vseh prebivalcev. Luxemburške kreditne institucije so zelo učinkovite, konkurenčne in uspešno poslujejo. Na velik uspeh luxemburških kreditnih institucij vplivajo politična stabilnost, ugodna geografska lokacija med Francijo, Belgijo in Nemčijo kot tudi zelo strokovno usposobljeni zaposleni, ki obvladajo več tujih jezikov. V Luxemburgu je bilančna vsota na zaposlenega trikrat višja od povprečja EU in dvainpolkrat višja kot v Veliki Britaniji, ki je na drugem mestu po vrednosti bilančne vsote na zaposlenega.

Slovenske kreditne institucije po vrednosti bilančne vsote na zaposlenega močno zaostajajo za vsemi članicami EU. Kljub temu pa so tudi v Sloveniji prisotni pozitivni trendi, saj se je v obdobju 1997 do 2001 bilančna vsota na zaposlenega povečala za 46,7 % oziroma iz 1.098.367 ECU leta 1997 na 1.611.205 EUR leta 2001. Bilančna vsota na zaposlenega je bila leta 2001 v Sloveniji skoraj devetnajstkrat nižja kot v Luxemburgu, skoraj šestkrat nižja od EU povprečja in skoraj dvakrat nižja kot v Grčiji.

Čeprav Slovenija zaostaja po vrednosti bilančne vsote na zaposlenega za članicami EU, pa se tudi v Sloveniji izboljšuje uspešnost poslovanja kreditnih institucij, ki so se že pospešeno pripravile na vstop v EU in se ob vstopu soočile s hudo konkurenco ostalih kreditnih institucij v EU.

7.3.5 Analiza spremenljivk vsebinskega sklopa Ostali podatki

Med spremenljivke vsebinskega sklopa Ostali podatki uvrščamo naslednje:

- “Število bankomatov (bančnih avtomatov) v lasti kreditnih institucij” (47 13 0);
- “Število računov, razčlenjenih po (pod)kategorijah klasifikacije proizvodov CPA” (47 11 0);
- “Število posojil in predujmov, razčlenjenih po (pod)kategorijah klasifikacije proizvodov CPA” (47 12 0).

Izmed spremenljivk vsebinskega sklopa Ostali podatki bom v analizi upoštevala samo prvo spremenljivko 47 13 0. Ostali dve spremenljivki iz tega sklopa 47 11 0 in 47 12 0 sta izbirni in zato podatki v večini držav članic kot tudi v Sloveniji zanju niso razpoložljivi.

7.3.5.1 Število bančnih avtomatov (47 13 0)

Bančni avtomati ali krajše bankomati so oblika tržne poti - samopostrežnega bančništva, kar pomeni, da lahko uporabnik brez prisotnosti bančnega uslužbenca opravi določene storitve 24 ur dnevno, tudi ob nedeljah in praznikih, preko bankomata. Tako lahko dvigne ali položi gotovino, plača položnice in račune, opravi prenos denarja v dobro drugega računa ali samo izve stanje na svojem računu, o katerem lahko dobi tudi izpisek. Gre torej za gotovinske in negotovinske transakcije, ki jih ponujajo bankomati.

Tabela 37: Število bankomatov v lasti kreditnih institucij v državah EU-15 in Sloveniji v obdobju 1997 do 2001

Država	Število bankomatov v lasti kreditnih institucij					
	1997	1998	1999	2000	2001	Stopnja rasti '97 do '01 (v %)
B	4.991	5.734	6.323	6.245	6.782	35,9
DK	2.387	2.549	2.641	2.701	2.763	15,8
D	41.397	45.615	46.200	47.650	49.620	19,9
EL	2.171	2.168	2.977	3.472	4.377	101,6
E	34.465	37.599	41.129	45.761	46.623	35,3
F	15.399	16.715	18.416	19.220	20.669	34,2
IRL	926	:	:	1.160	1.355	46,3
I	25.361	27.794	30.298	31.843	32.986	30,1
L	:	:	:	:	:	-
NL	6.397	6.568	6.673	6.921	7.142	11,6
A	2.337	2.424	2.570	2.600	2.630	12,5
P	6.280	7.081	8.850	9.643	10.263	63,4
FIN	2.696	2.725	:	4.552	4.332	60,7
S	:	2.475	2.577	:	:	4,1 ²
UK	24.431	25.658	26.934	28.267	29.580	21,1
EU-15 ¹	165.616	179.905	193.011	204.323	213.435	28,9
SLO	501	612	765	865	1.025	104,6

¹ V izračunu EU-15 so upoštevane samo države, ki so posredovale podatke za vsa leta.

² Stopnja rasti 1998-1999

Vir: Special feature on banking, 2001, str. 47 za leta 1997 do 1999; Eurostat: podatki iz baze Credstat za leta 2000 in 2001; Bilten Banke Slovenije, 2002, str. 47.

Na podlagi podatkov v tabeli 37 ugotavljamo, da se je število bankomatov v lasti kreditnih institucij na območju EU v obdobju 1997-2001 v povprečju povečalo za 28,9 % (iz 165.616 leta 1997 na 213.435 bankomatov leta 2001). Število bankomatov se je v opazovanem obdobju povečalo v vseh državah članicah EU (najbolj v Grčiji za 101,6 %, na Portugalskem za 63,4 % in na Finskem za 60,7 %), kar kaže na razvoj modernega bančništva, saj so bankomati eden izmed sodobnih plačilnih instrumentov, ki omogočajo vrsto že zgoraj omenjenih bančnih storitev. Povečanje je bilo največje v manj razvitih državah članicah EU, ki so šele v zadnjem obdobju začele bolj pospešeno uporabljati sodobne plačilne instrumente.

V Sloveniji se je število bankomatov v opazovanem obdobju povečalo za približno 104,6 % (kar je bilo največ med opazovanimi državami), in sicer iz 501 leta 1997 na 1.025 leta 2001, kar kaže, da tudi Slovenija sledi trendu, ki je prisoten v EU in pospešeno razvija uporabo sodobnih plačilnih instrumentov v bančništvu.

7.3.5.2 Indikatorji konkurenčnosti izpeljani iz ostalih podatkov

V nadaljevanju bom predstavila indikatorja konkurenčnosti izpeljana iz ostalih podatkov, in sicer:

- Število bankomatov na kreditno institucijo;
- Število bankomatov na milijon prebivalcev.

7.3.5.2.1 Število bankomatov na kreditno institucijo

Indikator konkurenčnosti “Število bankomatov na kreditno institucijo” (glej Tab. 38, na strani 111) je izpeljan iz spremenljivke ostalih podatkov “Število bankomatov” (glej Tab. 37, na strani 109) in spremenljivke strukturnih podatkov “Število kreditnih institucij” (glej Tab. 10, na strani 56).

Na podlagi podatkov v tabeli 38 na strani 111 sklepamo, da se je v obdobju 1997 do 2001 število bankomatov na kreditno institucijo na ravni EU v povprečju povečalo za 58,2 % zaradi povečanja števila bankomatov. Uporaba sodobnih plačilnih instrumentov je storitev modernega bančništva in predstavlja za kreditne institucije pomembno konkurenčno prednost, zato se število bankomatov v lasti kreditne institucije iz leta v leto povečuje.

Povprečna evropska kreditna institucija je imela leta 1997 v lasti 20 bankomatov, leta 2001 pa že več kot 31. Lastnice največjega števila bankomatov leta 2001 so bile kreditne institucije v Španiji (127), na Nizozemskem (83) in v Grčiji (75); najmanj bankomatov pa so imele avstrijske (3), finske (12) in danske (14) kreditne institucije. Vzrok za to gre iskati v dejstvu, da je v germanskih državah bančništvo še bolj tradicionalno, v anglo-saksonskih državah pa že prevladuje moderno bančništvo z uporabo sodobnih plačilnih instrumentov.

V Sloveniji se je število bankomatov v lasti kreditne institucije v opazovanem obdobju 1997 do 2001 povečalo za več kot dvakrat oziroma za 208,4 %; leta 1997 je imela povprečna kreditna institucija v Sloveniji v lasti 5 bankomatov, leta 2001 pa že skoraj 15. Pri tem je potrebno upoštevati, da se je v letu 2001 v Sloveniji skoraj za četrtino zmanjšalo število kreditnih institucij, medtem ko se je število bankomatov v letu 2001 povečalo za 15 %. Razveseljivo je, da se tudi v Sloveniji uporaba sodobnih plačilnih instrumentov razvija in povečuje in da se tudi na tem področju Slovenija vse bolj približuje ostalim članicam EU.

7.3.5.2.2 Število bankomatov na milijon prebivalcev

Indikator konkurenčnosti “Število bankomatov na milijon prebivalcev” (glej Tab. 38, na strani 111) je izpeljan iz spremenljivke ostalih podatkov “Število bankomatov” (glej Tab. 37, na strani 109) in “Števila prebivalcev” (glej Prilogo 3).

Na podlagi podatkov v tabeli 38 na strani 111 sklepamo, da se je na območju EU v opazovanem obdobju 1997 do 2001 število bankomatov na milijon prebivalcev povečalo za približno 27,3 % oziroma iz 465 leta 1997 na 592 leta 2001, kar kaže na to, da vse več prebivalcev uporablja storitve bankomatov namesto storitev na bančnih okencih zaradi vse bolj razširjene mreže bankomatov. Največja gostota bankomatov na milijon prebivalcev je bila leta 2001 v Španiji (1.155) in na Finskem (836), najmanjša pa je bila v Avstriji (328), Franciji (350) in na Irskem (354).

V Sloveniji se je v opazovanem obdobju število bankomatov na milijon prebivalcev povečalo za več kot še enkrat oziroma za 104,3 %, in sicer iz 252 leta 1997 na 515 leta 2001, kar Slovenijo uvršča ob bok državam EU in je le za 13 % nižje od EU povprečja. Mreža bankomatov postaja tudi v Sloveniji vse bolj razčlenjena in pokriva vse več prebivalstva. Prebivalci pa se tudi veliko pogosteje poslužujejo uporabe sodobnih storitev bankomatov in elektronskega bančništva, vse manj pa uporabljajo tradicionalne bančne storitve preko bančnih okencev.

Tabela 38: Število bankomatov na kreditno institucijo in na milijon prebivalcev v državah EU-15 in Sloveniji za obdobje 1997 do 2001

Država	Število bankomatov na kreditno institucijo						Število bankomatov na milijon prebivalcev					
	1997	1998	1999	2000	2001	Stopnja rasti '97 do '01 (v %)	1997	1998	1999	2000	2001	Stopnja rasti '97 do '01 (v %)
B	45,79	60,36	67,99	70,17	57,47	25,5	490,7	562,6	619,1	609,9	660,8	34,7
DK	11,70	12,68	13,14	13,51	13,95	19,3	452,5	481,4	497,0	506,8	516,5	14,1
D	11,93	13,84	15,12	17,07	19,28	61,7	504,8	555,9	563,2	579,9	603,2	19,5
EL	55,67	50,42	72,61	84,68	75,47	35,6	202,1	200,6	274,1	318,4	400,4	98,2
E	82,85	93,07	106,28	124,35	127,04	53,3	873,2	950,2	1035,4	1145,2	1154,7	32,2
F	12,13	13,80	16,04	17,52	19,67	62,2	265,0	286,7	314,8	327,2	350,1	32,1
IRL	17,47	:	:	14,15	15,57	-10,9	253,5	:	:	307,2	354,1	39,7
I	27,12	30,18	34,59	37,86	39,74	46,5	441,4	482,8	525,9	552,1	570,3	29,2
L	:	:	:	:	:	-	:	:	:	:	:	-
NL	37,85	40,54	39,49	79,55	83,05	119,4	410,9	419,6	423,4	436,3	446,7	8,7
A	2,45	2,62	2,95	3,09	3,13	27,7	293,4	304,1	322,0	324,9	327,9	11,8
P	27,07	31,33	40,41	44,64	48,41	78,8	623,6	700,5	871,9	945,6	1000,0	60,3
FIN	7,37	7,55	:	12,93	11,74	59,4	525,3	529,4	:	880,2	836,1	59,2
S	:	11,79	12,16	:	:	3,1 ²	:	279,7	291,0	:	:	4,0 ²
UK	45,67	48,87	54,74	59,14	64,87	42,1	414,8	434,2	453,5	474,1	494,1	19,1
EU-15 ¹	19,87	22,47	25,56	28,98	31,43	58,2	465,5	504,5	539,8	569,6	592,5	27,3
SLO	4,82	6,12	7,73	9,40	14,86	208,4	252,1	308,3	386,7	435,2	515,0	104,3

¹ V izračunu za EU-15 so upoštevane samo države, ki so posredovale podatke za vsa leta.

² Stopnja rasti 1998-1999

Vir: Tabela 10 in Tabela 37 ter Priloga 3.

7.3.6 Prikaz osnovnih ugotovitev analize indikatorjev konkurenčnosti kreditnih institucij

Indikatorje konkurenčnosti kreditnih institucij, ki so navedeni v točki 7.2 tega magistrskega dela, sem analizirala v točki 7.3 tega magistrskega dela na koncu analize spremenljivk SSKI po posameznih sklopih podatkov.

Kot sem že omenila sem konkurenčnost v ožjem smislu opredelila kot dodano vrednost po stroških proizvodnih faktorjev na zaposlenega, ki je eden izmed najpomembnejših indikatorjev konkurenčnosti in je hkrati tudi indikator produktivnosti dela.

Vse ostale indikatorje, ki so navedeni v točki 7.2 tega magistrskega dela, pa sem opredelila kot dejavnike konkurenčnosti v širšem smislu, ki vplivajo na konkurenčnost v ožjem smislu – to je na produktivnost dela v kreditnih institucijah.

Dobila sem zanimive rezultate, zato sem se odločila, da bom s pomočjo multiple linearne regresijske analize poskusila ugotoviti, ali se da produktivnost dela v kreditnih institucijah pojasniti z vplivom izbranih dejavnikov konkurenčnosti, ki sem jih pridobila s pomočjo spremenljivk SSKI.

V multipli linearni regresijski analizi bom predpostavila, da je produktivnost dela v kreditnih institucijah odvisna od povprečne velikosti kreditne institucije, gostote oziroma razvejanosti bančne mreže, načina poslovanja kreditnih institucij, razvitosti bančnega sektorja, fleksibilnosti poslovanja kreditnih institucij, stroškovne učinkovitosti poslovanja kreditnih institucij in avtomatiziranosti bančne mreže.

7.4 Linearna multipla regresijska analiza odvisnosti produktivnosti dela kreditnih institucij od dejavnikov konkurenčnosti s pomočjo SSKI

Ker je moja naloga poskus analize konkurenčnosti kreditnih institucij v EU in Sloveniji s pomočjo spremenljivk SSKI, sem poskusila dobljene rezultate (glej točko 7.3) tudi empirično preveriti. Uporabila sem metodo multiple linearne regresije⁴⁵, s katero sem poskusila ugotoviti vpliv različnih dejavnikov konkurenčnosti na produktivnost kreditnih institucij v državah članicah EU in Sloveniji.

Kot odvisno spremenljivko sem v regresijskem modelu upoštevala dodano vrednost po stroških proizvodnih faktorjev na zaposlenega, ker je pomemben indikator konkurenčnosti kreditnih institucij in obenem tudi indikator produktivnosti dela kreditnih institucij. Kot neodvisne spremenljivke pa sem upoštevala nekatere indikatorje konkurenčnosti, dobljene s pomočjo SSKI, ki so predstavljeni v točki 7.3 te naloge. Z linearno multiplo regresijsko analizo indikatorjev konkurenčnosti poslovanja kreditnih institucij s pomočjo spremenljivk SSKI sem poskusila ugotoviti vpliv različnih dejavnikov konkurenčnosti na produktivnost kreditnih institucij v državah članicah EU in Sloveniji. V analizi sem upoštevala 7 različnih spremenljivk (dejavnikov konkurenčnosti), s katerimi sem skušala pojasniti produktivnost kreditnih institucij. Zavedam se, da so države po razvitosti in velikosti različne ter da nekatere izstopajo po pomembnosti bančnega sektorja, kljub temu pa za vse veljajo približno enake zakonitosti. V analizi nisem upoštevala Luxembourga, ker se po svojih značilnostih bančnega sektorja preveč razlikuje od drugih držav članic EU. Je bančno in finančno središče EU, ima izjemno razvit bančni sektor in zaposluje skoraj 9 % vseh delovno aktivnih prebivalcev.

Ker je Slovenija 1. maja 2004 postala polnopravna članica EU in je v zadnjih letih začela pospešeno prilagajati svoj bančni sistem sistemu, ki velja v EU, sem upoštevala tudi podatke za Slovenijo. Ugotovitve, ki izhajajo iz analize, temeljijo na vzorcu 15-ih držav in veljajo le za bančne sisteme na primerljivi stopnji razvitosti, za katere jih je tudi smiselno uporabljati.

Na tem mestu moram opozoriti, da je bila linearna multipla regresijska analiza izvedena na podlagi podatkov za leto 1999 zato, ker za Nemčijo ni bilo podatkov za odvisno spremenljivko (dodano vrednost po stroških proizvodnih faktorjev) za leti 2000 in 2001. Ker je Nemčija zelo pomembna članica EU in dodana vrednost po stroških proizvodnih faktorjev nemških kreditnih institucij predstavlja več kot tretjino te vrednosti na ravni EU, bi bila analiza brez podatkov za Nemčijo nesmiselna in praktično neizvedljiva. Čeprav ima regresijska analiza zaradi tega določene omejitve in pomanjkljivosti, menim, da so za spremljanje in ugotavljanje osnovnih vzročnih odvisnosti oziroma povezav med odvisno in različnimi neodvisnimi spremenljivkami uporabni tudi starejši podatki (v mojem primeru za leto 1999).

Osnovna hipoteza naloge je bila, da na dodano vrednost po stroških proizvodnih faktorjev na zaposlenega v kreditnih institucijah vplivajo naslednji dejavniki:

- *Povprečna velikost kreditne institucije* (izražena kot bilančna vsota na kreditno institucijo ali kot število zaposlenih na kreditno institucijo);
- *Gostota, razvejanost bančne mreže* (izražena kot število lokalnih enot na tisoč km² površine ali kot število lokalnih enot na milijon prebivalcev);
- *Način poslovanja kreditnih institucij – na kakšen način ustvarjajo prihodke* (izražen kot delež obrestnih prihodkov med vsemi prihodki);

⁴⁵ Izhodišča regresijske analize so predstavljena v Prilogi 19 tega magistrskega dela.

- *Razvitost bančnega sektorja* (izražena kot obseg bilančne vsote kreditnih institucij v primerjavi z BDP (v %) ali kot delež zaposlenih v bančnem sektorju med vsemi zaposlenimi);
- *Fleksibilnost poslovanja kreditnih institucij* (izražena kot delež lastniškega kapitala v bilančni vsoti kreditnih institucij);
- *Stroškovna učinkovitost poslovanja kreditnih institucij* (izražena kot stroški zaposlenih na zaposlenega ali kot delež stroškov zaposlenih v dodani vrednosti);
- *Avtomatiziranost bančne mreže* (izražena kot število bankomatov na tisoč km² površine ali kot število bankomatov na milijon prebivalcev).

S pomočjo statističnega paketa SPSS-X sem omenjeno hipotezo preverila in prišla do zanimivih in morda v začetku nepričakovanih ugotovitev in zaključkov. Več modelov sem preverila v praksi in se na koncu odločila za model, ki je dal najboljše rezultate.

V nadaljevanju so predstavljene samo splošne značilnosti in rezultati linearne multiple regresijske analize, medtem ko se celotna analiza nahaja v Prilogi 20 te naloge.

V analizo je bilo vključenih 15 enot opazovanja. V nadaljevanju so navedene spremenljivke, ki sem jih uporabila v svojem regresijskem modelu:

- DWZAP = Dodana vrednost po stroških proizvodnih faktorjev na zaposlenega;
- BVKI = Bilančna vsota na kreditno institucijo (v mio EUR);
- LEPOV = Število lokalnih enot kreditnih institucij na tisoč km² geografske površine države;
- OBRPRIH = Delež obrestnih prihodkov v vseh prihodkih kreditnih institucij;
- BVBDP = Obseg bilančne vsote kreditnih institucij v primerjavi z BDP (v %);
- KAPBV = Celotni kapital in rezerve kot delež bilančne vsote (v %);
- STRZAP = Stroški zaposlenih na zaposlenega;
- BANPRE = Število bankomatov na milijon prebivalcev države.

Na podlagi podatkov za omenjene spremenljivke sem oblikovala linearni multipli regresijski model. Za vključevanje spremenljivk v model sem uporabila metodo forward, kar pomeni, da so bile pojasnjevalne neodvisne spremenljivke vključene v model postopoma po pomenu, ki ga ima posamezna neodvisna spremenljivka. Preučila sem linearni vpliv več neodvisnih spremenljivk na odvisno spremenljivko. V model oziroma v multiplo linearno regresijsko funkcijo so bile vključene tiste spremenljivke, ki so izpolnjevale kriterij vključitve (dvostranska značilnost pri preverjanju ničelne domneve, da je vrednost parcialnega regresijskega koeficienta enaka nič je manjša od 0,05). V mojem primeru so kriterij vključitve izpolnjevale 3 spremenljivke, medtem ko ostale 4 spremenljivke v model niso bile vključene.

Glede na povedano je ocenjena regresijska funkcija naslednja :

a = ocena regresijske konstante

$b_1, b_2, \dots, b_k$ = ocena parcialnega regresijskega koeficienta

V mojem primeru je ocenjena regresijska funkcija naslednja:

$$DWZAP = 23.367,413 + 1,705 STRZAP + 3,853 BVKI - 182,141 LEPOV$$

Na podlagi ocenjene regresijske funkcije sklepam, da je dodana vrednost na zaposlenega po stroških proizvodnih faktorjev pozitivno povezana s stroški zaposlenih na zaposlenega in bilančno vsoto na kreditno institucijo ter negativno povezana s številom lokalnih enot kreditnih institucij na tisoč km² geografske površine države.

Predznaki izračunanih regresijskih koeficientov so pričakovani in skladni z ekonomsko teorijo. Morda na prvi pogled nekoliko presenečata pozitivni predznak regresijskega koeficienta stroški zaposlenih na zaposlenega in negativni predznak regresijskega koeficienta število lokalnih enot kreditnih institucij na tisoč km² geografske površine države. Vendar pa sta povsem usklajena s trendi, ki so prisotni zadnja leta v evropskem bančnem sektorju. Stroški zaposlenih na zaposlenega v kreditnih institucijah naraščajo v vseh državah članicah EU predvsem zaradi visoko strokovno usposobljenih zaposlenih, ki dražijo človeški kapital. Prav tako se zadnja leta geografska gostota lokalnih enot kreditnih institucij na območju EU zmanjšuje, ker se zaradi procesov koncentracije in konsolidacije bančnega sektorja zmanjšuje število kreditnih institucij. Verjetno k temu zmanjševanju prispevajo tudi sodobni trendi elektronskega bančništva, ki omogočajo opravljanje vedno večjih bančnih storitev preko računalnika kar od doma. Kljub navedenim značilnostim pa se dodana vrednost po stroških proizvodnih faktorjev na območju EU povečuje iz leta v leto, kar pomeni, da je poslovanje evropskega bančnega sektorja uspešno, ker se povečuje produktivnost dela v kreditnih institucijah.

Vrednost multiplega determinacijskega koeficienta je enaka 0,813, kar pomeni, da je 81,3 odstotke variabilnosti dodane vrednosti po stroških proizvodnih faktorjev na zaposlenega možno pojasniti z linearnim vplivom in variiranjem neodvisnih spremenljivk.

Z F-statisiko sem preverila zanesljivost regresijskega modela in ugotovila, da je vsaj eden od regresijskih koeficientov različen od nič, kar pomeni, da je regresijski model ustrezen.

Morebitno prisotnost avtokorelacije v regresijskem modelu sem preverila z izračunom posebne Durbin-Watsonove d-statistike. Njena vrednost je 1,527, zato lahko sprejmemo domnevo, da avtokorelacija v modelu ni prisotna.

Prisotnost heteroskedastičnosti v regresijskem modelu sem preverila s pomočjo razsevnega grafikona, ki prikazuje odvisnost standardiziranih vrednosti ostankov ($z_i = e_i/s_e$) od standardiziranih ocen odvisne spremenljivke ($z_{y''} = (y_i'' - \bar{y})/s_{y''}$). Ker točke niso porazdeljene povsem v obliki horizontalnega pasu, obstaja možnost, da je kršena predpostavka o homoskedastičnosti (če so točke porazdeljene v obliki horizontalnega pasu, to pomeni, da ostanki niso odvisni od dodane vrednosti po stroških proizvodnih faktorjev na zaposlenega in da predpostavke modela niso kršene).

Prisotnost multikolinearnosti v regresijskem modelu sem preverila z matriko koeficientov korelacije Correlations. O multikolinearnosti govorimo, ko so vrednosti koeficientov bivariatne linearne korelacije med pojasnjevalnimi spremenljivkami višje od 0,7. V mojem regresijskem modelu obstaja multikolineranost med naslednjimi spremenljivkami: celotni kapital in rezerve kot % bilančne vsote in obseg bilančne vsote kreditnih institucij v primerjavi z BDP (v %), celotni kapital in rezerve kot % bilančne vsote in delež obrestnih prihodkov med vsemi prihodki ter obseg bilančne vsote kreditnih institucij v primerjavi z BDP (v %) in delež obrestnih prihodkov med vsemi prihodki. Ker nobena od zgoraj navedenih spremenljivk ni izpolnjevala kriterija vključitve v regresijski model, to ne

predstavlja bistvenega problema. Multikolinearnost med pojasnjevalnimi spremenljivkami, ki so bile vključene v model, ni bila prisotna. Ker v mojem linearnem multiplem regresijskem modelu predpostavka o neodvisnosti pojasnevalnih spremenljivk ni kršena, menim, da ga lahko sprejmemo in je primeren za analizo.

Tudi z empirično analizo, ki je temeljila na uporabi metode multiple linearne regresije, sem ugotovila, da lahko produktivnost dela v kreditnih institucijah pojasnimo z različnimi dejavniki konkurenčnosti, ki sem jih izpeljala s pomočjo spremenljivk SSKI. SSKI so se torej izkazale kot zelo uporabne tudi pri analizi konkurenčnosti kreditnih institucij v EU in Sloveniji. Kljub temu, da sem v analizi upoštevala poleg odvisne spremenljivke "Dodana vrednost po stroških proizvodnih faktorjev na zaposlenega" še 7 drugih spremenljivk – dejavnikov konkurenčnosti, so po metodi forward le 3 izpolnjevale kriterije za vključitev v multipli linearni regresijski model. Tako sem ugotovila, da je dodana vrednost po stroških proizvodnih faktorjev na zaposlenega relativno močno in pozitivno povezana z bilančno vsoto na kreditno institucijo in stroški zaposlenih na zaposlenega ter negativno povezana s številom lokalnih enot kreditnih institucij na tisoč km² geografske površine države.

Produktivnost dela kreditnih institucij je torej odvisna od povprečne velikosti kreditne institucije, stroškovne učinkovitosti poslovanja kreditnih institucij in razvejanosti bančne mreže.

Ob vključitvi dodatnih spremenljivk v model bi lahko dobili še bolj poglobljene rezultate. Prav gotovo je dodana vrednost po proizvodnih faktorjih na zaposlenega odvisna tudi od razvitosti informacijske tehnologije v kreditnih institucijah, izobrazbene strukture zaposlenih, splošne organizacije kreditnih institucij in drugih mehkih, kvalitativnih dejavnikov, vpliva katerih pa se z enostavno metodo multiple linearne regresije ne da natančno izračunati. Navedeni rezultati analize potrjujejo teoretska spoznanja in razvojne tendence na področju ekonomije in mednarodnih financ.

Zaključek raziskave na podlagi vzorčnih podatkov je vsekakor zanimiv. Če bi hoteli izdelati celotno analizo, kateri dejavniki vsi vplivajo na dodano vrednost na zaposlenega, bi morali upoštevati poleg kvantitativnih tudi kvalitativne spremenljivke, kar pa bi že preseglo namen moje naloge. Verjetno pa bi tudi morala svoje znanje poglobiti še na ostale (ne)statistične analize.

8 SKLEP

Zaradi vse večje globalizacije in prehoda iz industrijske v informacijsko družbo se v zadnjih letih zelo povečuje pomen storitvenih dejavnosti in narašča povpraševanje po kakovostnih statističnih informacijah. Država in poslovni svet potrebujejo za racionalno sprejemanje poslovnih odločitev kakovostne informacije, ki so ažurne, točne, zanesljive in razpoložljive tako za posamezne dejavnosti kot tudi na agregatni ravni. Kakovostne informacije predstavljajo v sodobnem tržnem gospodarstvu pomembno konkurenčno prednost.

Za učinkovito delovanje skupnega ekonomskega prostora, kot je EU, so prav tako zelo pomembne obsežne, primerljive in zanesljive informacije o strukturi, dejavnosti in uspešnosti gospodarstva tako na evropski ravni kot tudi v svetovnem merilu. Takšne informacije, ki bodo celovito in podrobno prikazovale ekonomsko dogajanje in ki so hkrati primerljive med državami, omogočajo strukturne statistike podjetij (v nadaljevanju SSP). SSP so novo

področje statistike, ki se v okviru evropskega statističnega standarda (ESS) razvija z namenom, da bi zagotovili primerljive podatke med državami, ki bi omogočili spremljanje strukture, dejavnosti, konkurenčnosti in poslovanja različnih področij tržnih dejavnosti (od industrije, trgovine, gradbeništva do finančnih institucij) in posledično uspešnosti gospodarstva v evropskem in svetovnem merilu. S tega vidika pomenijo SSP koristno novost in dopolnitev uveljavljenim pristopom in virom podatkov o mednarodni konkurenčnosti, ki se, kot je znano, omejujejo na agregatno makro raven.

Tradicionalna in v svetu znana ter uveljavljena pristopa merjenja mednarodne konkurenčnosti, kot sta IMD in WEF, uživata velik ugled v svetu. Vendar pa s svojimi indikatorji omogočata le analizo pogojev in okoliščin, ki določajo konkurenčnosti na makro ravni in se v tem bistveno razlikujeta od SSP, ki omogočajo dokaj natančno analizo dejavnikov konkurenčnosti na dezagregirani ravni za posamezne dejavnosti. Njuni indikatorji konkurenčnosti s svojo obsežnostjo pokrivajo veliko področij gospodarstva, zato se predvideva, da odlično ocenjujejo nacionalno konkurenčnost gospodarstev, poleg tega pa so tudi dobro pokriti v medijih. Vlada, investitorji (poslovni svet) in javnost jih pozorno opazujejo in spremljajo spremembe v rangi konkurenčnosti posameznih držav in glede na to ocenjujejo, katere države so gospodarsko perspektivne za nove investicije, poslovanje in podobno. Na podlagi tega, sprejemajo nekatere od svojih strateških poslovnih odločitev, oblikujejo določene politike in spremljajo globalno konkurenčnost. Čeprav so v IMD-jevih in WEF-ovih letnih poročilih o konkurenčnosti države samo rangirane glede na globalno konkurenčnost in po posameznih indikatorjih (podatki niso kvantitativni), so omenjena letna poročila med najbolj vplivnimi sodobnimi ekonomskimi publikacijami.

Glavne slabosti obeh sistemov IMD in WEF pri merjenju nacionalne konkurenčnosti držav so predvsem relevantnost in reprezentativnost posameznih indikatorjev, ponderacija posameznih skupin konkurenčnosti, subjektivnost določenih ocen oziroma podatkov, velika uporaba anketno pridobljenih podatkov, hitro spreminjanje metodologije merjenja, nedosleden izbor indikatorjev, nedosleden izbor anketirancev, neupoštevanje različnega pomena proizvodnih dejavnikov in slabo poznavanje razmer v preučevanih državah. Prednost teh podatkov pa je v analitičnem bogastvu indikatorjev, ki so zelo pomembni pri investicijskem in poslovnem odločanju podjetnikov.

SSP predstavlja pomembno razvojno področje uradne statistike v državah EU in tudi v Sloveniji, ki je 1. maja 2004 postala polnopravna članica EU. Iz tega razloga tudi v Sloveniji predstavlja razvoj SSP podjetij eno od prioritetnih področij razvoja slovenske državne statistike. Ta razvojna naloga je bila zelo zahtevna predvsem za nove članice EU, saj nekatere države še niso imele povsem usklajene zakonodaje in primerljivega institucionalnega sistema z EU. Zaradi tega smo pri zbiranju podatkov za spremenljivke strukturne statistike podjetij naletimo na številne ovire, saj ni bilo razpoložljivih virov za le-te. Dodatne ovire, s katerimi sem se tudi sama soočila pri prevodu spremenljivk strukturnih statistik kreditnih institucij (v nadaljevanju SSKI), prinaša neusklajenost terminologije, neobstoje nekaterih pojavov ter izrazi, ki jih v Sloveniji še ne poznamo. Poleg tega pa razvoj SSP odpira vprašanje medsebojne neusklajenosti terminologije posameznih področij statistike.

Kot sem že omenila predstavljajo SSP pomembno novost, pridobitev in dopolnitev že uveljavljenim pristopom merjenja mednarodne konkurenčnosti, ker omogočajo analizo uspešnosti poslovanja in konkurenčnosti na dezagregiranih ravneh posameznih dejavnosti. Ne osredotočajo se več na celoten sektor izbrane gospodarske dejavnosti ampak ampak predvsem

na strukturo in poslovanje podjetij znotraj sektorja na dokaj razčlenjenih ravneh. Podjetja v posameznih gospodarskih dejavnostih razvrščajo glede na pravni status, sedež matičnega podjetja, velikostne razrede bilančne vsote in števila zaposlenih in podobno. Zato omogočajo bolj natančne in zanimive analize konkurenčnosti podjetij znotraj posameznega sektorja gospodarstva in poslovanja izbranega sektorja ter mednarodne primerjave na mikro ravni. SSP vsebujejo veliko podatkov za različne spremenljivke, ki so kvantitativni, zbrani na isti osnovi in izhajajo iz uradnih statističnih virov. Z njihovo pomočjo lahko izračunamo številne indikatorje konkurenčnosti podjetij v posamezni gospodarski dejavnosti in podjetja lahko primerjamo med državami po pravnem statusu, velikostnih razredih glede višine ustvarjenih prihodkov, velikostnih razredih glede na število zaposlenih in še številnih drugih.

Eno izmed področij, s katerimi se ukvarjajo SSP, so SSKI, ki jih posebej ureja Aneks 6 osnovne uredbe št. 58/97 o SSP, ki je bil sprejet novembra 2002. Kreditne institucije so podjetja, ki se ukvarjajo s sprejemanjem vlog ali drugih vračljivih sredstev od občinstva ali javnosti in odobravanje kreditov v svojem imenu in za svoj račun.

EU posveča veliko pozornost učinkovitemu delovanju enotnega finančnega prostora, ki je nastal v začetku leta 2002, ko je bila uvedena enotna valuta evro in je EU postala ekonomsko monetarna unija. Za razvoj in učinkovito delovanje enotnega finančnega prostora pa so nujno potrebne ažurne in natančne informacije s področja storitev kreditnih institucij in drugih finančnih storitev, ki omogočajo merjenje učinkovitosti in konkurenčnosti trga. Bančni sektor ima v finančnem prostoru EU zelo pomembno vlogo. V preteklosti so bili finančni trgi strogo zaščiteni in segmentirani. Zaradi liberalizacije finančnih storitev, uvedbe enotnega denarja in prostega pretoka kapitala pa področje finančnih storitev postaja hitro razvijajoče in zelo konkurenčno področje v EU. Zato postajajo informacije o strukturi, dejavnosti in uspešnosti kreditnih institucij, ki predstavljajo del finančnega prostora, vse pomembnejše.

Razvoj SSKI predstavlja tudi za Slovenijo pomembno in zahtevno nalogo, saj se tudi pri nas z razvojem in liberalizacijo trga finančnih storitev povečuje pomen finančnih storitev. Prihodnost slovenskega bančnega sektorja je neposredno vezana na EU, kjer vlada hudo konkurenčno okolje, zato se je moral slovenski bančni sektor dobro pripraviti na vstop v EU.

Glavni namen mojega magistrskega dela je bila predstavitev SSP in natančna predstavitev SSKI ter analiza mednarodne konkurenčnosti kreditnih institucij v EU in Sloveniji s pomočjo indikatorjev konkurenčnosti, ki so bili izračunani iz spremenljivk SSKI. S pomočjo multiple linearne regresije sem želela svojo hipotezo preveriti v praksi. Hipoteza mojega magistrskega dela pa je bila pokazati, da SSP dajejo nove analitične možnosti za analizo konkurenčnosti v mednarodnih okvirih tako, da omogočajo to analizo na dezagregirani-mezo ravni, ne pa na makro ravni, kar je značilno za uveljavljene pristope. Želela sem dokazati, da je mednarodno konkurenčnost kreditnih institucij možno analizirati tudi s pomočjo spremenljivk SSKI in iz njih izpeljanih indikatorjev konkurenčnosti.

Za izvedbo multiple linearne regresijske analize mednarodne konkurenčnosti kreditnih institucij sem morala najprej natančno proučiti vsebino izbranih spremenljivk SSKI in iz njih izpeljanih indikatorjev konkurenčnosti. Nato pa sem morala ugotoviti, kateri podatki za spremenljivke SSKI za države članice EU in Slovenijo so razpoložljivi. Ker so se podatki za spremenljivke SSKI nanašali na obdobje 1997 do 2001, sem na kratko predstavila še specifičnosti in ugotovitve gibanja vrednosti posameznih spremenljivk oziroma indikatorjev konkurenčnosti skozi opazovana leta.

Ugotovila sem, da je razpoložljivost podatkov za spremenljivke SSKI v EU in Sloveniji razmeroma dobra. Podatki so dokaj točni, zanesljivi in kvalitetni, saj te podatke za nadzorne namene zbirajo nacionalne nadzorne institucije (običajno nacionalne centralne banke, nacionalni statistični uradi in nadzorne finančne institucije) in jih pošiljajo Eurostatu. Žal podatki še vedno niso razpoložljivi za vse države za vse spremenljivke in za vsa leta opazovanja, čeprav je poročanje Eurostatu z letom 2001 postalo obvezno za vse države. Vse razpoložljive podatke za članice EU je možno dobiti v Eurostatovi bazi CREDSTAT. V Sloveniji je Statistični Urad Republike Slovenije (v nadaljevanju SURS) že leta 1999 začel zbirati podatke za spremenljivke SSKI in jih (podatke za leto 1999) prvič posredoval Eurostatu. Podatkovno skladišče SURS-a, kjer bodo na enem mestu zbrani vsi podatki za spremenljivke SSP in SSKI, bo zunanjim uporabnikom dostopno predvidoma še tekom leta 2004, kar bo zelo olajšalo možnosti pridobivanja podatkov in omogočilo velike prihranke v času.

V nadaljevanju so na kratko predstavljeni trendi, ki so bili v zadnjih letih prisotni v evropskem in slovenskem bančnem sektorju, in glavne ugotovitve analize konkurenčnosti kreditnih institucij v EU in Sloveniji s pomočjo spremenljivk in indikatorjev SSKI.

V zadnjih letih so bili v EU in v Sloveniji prisotni procesi koncentracije in konsolidacije bančnega sektorja. Zaradi liberalizacije finančnih trgov in večje konkurenčnosti v bančnem sektorju, postajajo procesi združevanja in izkoriščanje ekonomij obsega zelo pomembni. Konkurenčne so lahko le tiste kreditne institucije, ki nudijo široko paleto bančnih storitev in obenem izkoriščajo ekonomije obsega. Kot posledica omenjenih procesov se je v EU in Sloveniji v zadnjih letih zmanjševalo število kreditnih institucij in njihovih lokalnih enot. Povečevalo pa se je povprečno število lokalnih enot ene kreditne institucije in delež zelo velikih kreditnih institucij z bilančno vsoto nad 99.999 milijonov evrov. Iz raziskanih virov sem ugotovila, da v Sloveniji nimamo kreditnih institucij, ki bi po velikosti bilančne vsote spadale med zelo velike ali velike kreditne institucije. Imamo pa tri srednje velike kreditne institucije z bilančno vsoto med 1.000 in 9.999 milijonov evrov, in sicer: Novo Ljubljansko banko-NLB, Novo kreditno banko Maribor-NKBM in SKB banko. Vse ostale slovenske kreditne institucije spadajo med majhne in zelo majhne kreditne institucije, ki številčno prevladujejo tudi v EU. Vendar pa ima Slovenija glede na geografsko površino in število prebivalstva preveč kreditnih institucij, zato lahko v prihodnosti pričakujemo še nadaljnja združevanja med kreditnimi institucijami, saj lahko le kreditne institucije z relativno visoko bilančno vsoto izkoriščajo ekonomije obsega in so uspešne v konkurenčnem boju, ki je iz leta v leto hujši.

Obdobje 1997 do 2001 je bilo obdobje rasti za bančni sektor EU in Slovenije. Vrednost opravljenih storitev kreditnih institucij in dobiček kreditnih institucij sta se na območju EU povečala predvsem kot posledica povečanja neobrestnih prihodkov in provizij. Tudi v Sloveniji se je vrednost opravljenih storitev kreditnih institucij povečala zaradi povečanja neobrestnih prihodkov in provizij, medtem ko se je dobiček v letu 2001 precej zmanjšal zaradi izgube ene izmed večjih slovenskih bank. Na območju EU se je v opazovanem obdobju izboljšala tudi profitna marža, ki kaže ustvarjeni dobiček na enoto dohodka iz rednega poslovanja kreditne institucije. Čim višja je profitna marža, večja je donosnost in uspešnost poslovanja kreditne institucije in posledično tudi njena konkurenčnost.

Eno izmed gibanj, ki je bilo v zadnjih letih značilno za razvoj kreditnih institucij v EU in Sloveniji, je tudi proces imenovan z angleško besedo "Disintermediation", ki pomeni direktno zbiranje sredstev preko kapitalskih trgov brez pomoči finančnega posredništva. Banke v Zahodni Evropi so bile prej (v tradicionalnem načinu poslovanja) glavni vir financiranja podjetij, v zadnjih letih pa uporabljajo podjetja za financiranje svojih aktivnosti kapitalske trge, ki so cenovno ugodnejši.

Zaradi tega procesa so banke utrpeli velike izgube iz naslova obrestnih prihodkov, zato so morale spremeniti in razširiti svojo paletu storitev. Vedno pomembnejše postajajo tiste storitve za stranke, ki prinašajo prihodke v obliki provizij oziroma neobrestne prihodke. Te storitve so predvsem povezane s podporo in svetovanjem investitorjem pri njihovem odločanju glede financiranja na kapitalskem trgu. Progresivno zmanjševanje indikatorjev "Čiste obresti"/"Neobrestni prihodki" in "Čiste obresti"/"Čiste provizije" kaže na evolucijo takšnih storitev, ki prinašajo prihodke v obliki provizij.

Obseg bilančne vsote kreditnih institucij v primerjavi z BDP je osnovni indikator razvitosti bančnega sistema ter kaže pomen tega sektorja v gospodarstvu. Medtem, ko je na območju EU leta 2001 njegov obseg znašal v povprečju skoraj 285%, je bil v Sloveniji njegov obseg le 83%. Relativno velik zaostanek je značilen za vse kandidatke za vstop v EU in za nekatere slabše razvite članice EU. Primerjava Slovenije s temi državami pa pokaže, da je v primerjavi z gospodarsko razvitostjo slovenski bančni sistem slabše razvit, saj dosegajo nekatere po gospodarski razvitosti Sloveniji primerljive države-članice EU (Grčija, Portugalska) precej višjo vrednost tega indikatorja.

Zaradi rasti bilančne vsote in kapitala kreditnih institucij sta se na ravni EU izboljšala donosnost sredstev in donosnost kapitala, kar kaže na povečanje globalne profitabilnosti evropskih kreditnih institucij. V Sloveniji sta se kljub pozitivnemu povečanju bilančne vsote in kapitala kreditnih institucij v letu 2001 omenjena indikatorja zmanjšala zaradi izgube ene izmed večjih slovenskih bank. Analitično bi bilo za Slovenijo zanimivo izračunati donosnost, če bi izločili banko s slabimi poslovnimi rezultati, vendar do podatkov žal nisem prišla.

Čeprav je evropski bančni sektor v zadnjih letih doživel procese intenzivne koncentracije in konsolidacije, je število delovno aktivnega prebivalstva v kreditnih institucijah ostalo stabilno oziroma se je le minimalno zmanjšalo. Leta 2001 je bilo v EU v bančništvu zaposlenih v povprečju približno 1,66 % vsega aktivnega prebivalstva, v Sloveniji pa 1,25 %.

V obdobju 1997 do 2001 so se v kreditnih institucijah EU in Sloveniji povečali stroški zaposlenih na zaposlenega, verjetno kot posledica uvajanja nove tehnologije in novih projektov, storitev ter programske opreme v kreditnih institucijah.

Poleg tradicionalnih bančnih storitev vse bolj pridobivajo na pomenu storitve modernega bančništva, ki se kaže tudi v vedno večjem številu bankomatov. Bankomati so eden izmed pomembnih sodobnih plačilnih instrumentov, ki omogočajo dvige gotovine, pologe, plačila položnic, menjavo denarja, polnjenje kreditnih kartic in opravljanje številnih drugih bančnih storitev. Mreža bankomatov se vse bolj širi tako geografsko kot tudi na število prebivalstva. Tudi kreditne institucije v EU in Sloveniji imajo iz leta v leto v lasti več bankomatov, saj vse več prebivalcev uporablja storitve bankomatov namesto storitev na bančnih okencih, zato se tudi mreža bankomatov vse bolj širi.

Sklenemo lahko, da je bilo poslovanje bančnega sektorja v EU in Sloveniji v obdobju 1997 do 2001 zelo uspešno, saj se je povečala dodana vrednost po stroških faktorjev na zaposlenega (ki je pomemben indikator konkurenčnosti in indikator produktivnosti dela), kar kaže na to, da se je v kreditnih institucijah povečala produktivnost dela in izboljšala konkurenčnost. Produktivnost dela v kreditnih institucijah se je na območju EU v opazovanem obdobju v povprečju povečala za 18,9 %, v Sloveniji pa za 19,1 % iz česar lahko sklepamo, da se tudi slovenske kreditne institucije po uspešnosti poslovanja in konkurenčnosti približujejo evropskim.

Hipotezo, da spremenljivke SSKI in iz njih izvedeni indikatorji konkurenčnosti omogočajo analizo mednarodne konkurenčnosti kreditnih institucij, sem tudi empirično preverila s pomočjo metode linearne multiple regresije za analizo dejavnikov konkurenčnosti poslovanja kreditnih institucij s pomočjo spremenljivk SSKI za 15 držav vključno s Slovenijo. Kot odvisno spremenljivko sem upoštevala dodano vrednost po stroških proizvodnih faktorjev na zaposlenega, ki je pomemben indikator konkurenčnosti kreditnih institucij in hkrati indikator produktivnosti dela kreditnih institucij. Predpostavila sem, da je produktivnost (odvisna spremenljivka) kreditnih institucij odvisna od različnih izbranih indikatorjev konkurenčnosti kreditnih institucij izpeljanih iz SSKI.

Tudi s pomočjo izvedene empirične analize, ki je temeljila na uporabi metode multiple linearne regresije, sem potrdila postavljeno hipotezo mojega magistrskega dela in ugotovila, da je produktivnost dela v kreditnih institucijah možno pojasniti z različnimi dejavniki konkurenčnosti, ki sem jih izpeljala s pomočjo spremenljivk SSKI. Ker SSKI omogočajo nove analitične možnosti za analizo konkurenčnosti v mednarodnih okvirih zlasti z vidika, da omogočajo to analizo na dezagregirani ravni, so se izkazale kot zelo uporabne pri analizi konkurenčnosti kreditnih institucij v EU in Sloveniji.

Kljub temu, da sem v analizi upoštevala poleg odvisne spremenljivke "Dodana vrednost po stroških proizvodnih faktorjev na zaposlenega" še 7 drugih spremenljivk – dejavnikov konkurenčnosti, so po metodi forward le 3 izpolnjevale kriterije za vključitev v multipli linearni regresijski model. Tako sem ugotovila, da je dodana vrednost po stroških proizvodnih faktorjev na zaposlenega relativno močno in pozitivno povezana z bilančno vsoto na kreditno institucijo, stroški zaposlenih na zaposlenega in negativno povezana s številom lokalnih enot kreditnih institucij na tisoč km² geografske površine države. Če se izrazim drugače, je produktivnost dela kreditnih institucij odvisna od povprečne velikosti kreditne institucije, stroškovne učinkovitosti poslovanja kreditnih institucij in razvejanosti bančne mreže.

V analizi konkurenčnosti kreditnih institucij v EU in Sloveniji s pomočjo spremenljivk in indikatorjev konkurenčnosti SSKI sem ugotovila, da slovenske kreditne institucije sledijo spremembam in trendom, ki so prisotni v evropskem bančnem sektorju. So pa v primerjavi z evropskimi kreditnimi institucijami še vedno zelo majhne in jih je preveč za število prebivalstva in geografsko površino Slovenije. Tudi slovenski bančni sektor je v primerjavi z bančnim sektorjem EU relativno slabo razvit, kar se kaže predvsem v obsegu bilančne vsote kreditnih institucij v primerjavi z BDP.

Slovenija je 1. maja postala članica EU in zato lahko pričakujemo, da se bo konkurenca med kreditnimi institucijami še povečevala. Slovenske banke in druge finančne ustanove bodo zato prisiljene slediti novim trendom v evropskem bančništvu, kot so združevanje bank,

racionalizacija stroškov, uvajanje informacijske tehnologije in vse pomembnejši sodobni načini poslovanja. Zaradi vse večje potrebe po informacijski tehnologiji in večjih zahtev uporabnikov se bančni prostor nenehno spreminja. Slovenske banke bodo morale postati mnogo večje, kot so zdaj, da bodo lahko učinkovito "servisirale" slovensko gospodarstvo doma in v poslih s tujino. Tuja konkurenca bo s ponudbo cenejših posojil ter s kakovostjo in raznovrstnostjo storitev dosegla, da se bo učinkovitost poslovanja slovenskih bank postopoma izboljševala. Ob prodoru tujcev v slovenski bančni prostor lahko resno računamo tudi z dvigom slovenske konkurenčnosti. V teh procesih bodo ustrezne informacije kot osnova za oblikovanje ustrezne strategije in sprejemanje odločitev nepogrešljive in v tem okviru bo imela strukturna statistika kreditnih institucij kot evropski statistični standard pomembno vlogo.

9 LITERATURA IN VIRI

LITERATURA

1. Banovec Tomaž: Elementi za pripravo plana za prevzem statistične ureditve Evropskih skupnosti Slovenian Statistical Aquis 1998-2002. Zbornik referatov 8. mednarodnega statističnega posvetovanja Statistična podpora pogajanjem Republike Slovenije z Evropsko Unijo in Strukturni skladi. Statistični dnevi Radenci 1998. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije in Statistično društvo Slovenije, 1998, str. 28-44.
2. Bavdaž Mojca: Uporaba računovodskih informacij za ekonomsko-statistične kategorije proizvodnje v strukturni statistiki podjetij in nacionalnih računih. Magistrsko delo. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 2001. 111 str.
3. Bregar Lea, Ograjenšek Irena, Bavdaž Mojca: Ekonomska statistika 2000. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 1999. 292 str.
4. Bregar Lea, Bavdaž Mojca: Structural Business Statistics and the Role of MetaDatabase in its Development. Zbornik referatov 10. mednarodnega statističnega posvetovanja Statistična omrežna sodelovanja za večjo evropsko usklajenost in kakovostno delovanje. Statistični dnevi Radenci 2000. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije in Statistično društvo Slovenije, 2000, str. 528-538.
5. Bregar Lea, Bavdaž Mojca: Strukturne statistike podjetij. Raziskovalno poročilo. Ljubljana, 2001. 54 str.
6. Borak Neven: Finančna regulacija po vstopu v Evropsko unijo. [URL: <http://www.gov.si/zmar/sgrs/diskusij/borak.html#vrh>], 17.06.2002.
7. Celotna zaposlenost (delovno aktivno prebivalstvo) v Sloveniji - letna povprečja od 1997 do 2001. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje, 2002. [URL: <http://www.ess.gov.si/Predstavitev/LetnaPorocila/lp01/tabele/t05n.html>], 13.08.2004.
8. Česen Tanja et al.: Finančna uspešnost gospodarjenja v letu 1998 po sektorjih. Ljubljana: Urad Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj, 2000, str. 29-30.
9. Data collection from PHARE countries on insurance services, credit institutions and pension funds, Doc. Eurostat/D2/SBSPHARE/Nov01/doc3/EN. Luxembourg: Eurostat, 2001.

10. Del Fabro Delevič Snježana: Denarna in bančna statistika v Sloveniji. Magistrsko delo. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 2002. 89 str.
11. European Business Statistics. Information Bulletin No 8. Luxembourg: Eurostat, 2001. 24 str.
12. Evaluation Report on Statistics on Credit Institutions. Luxembourg: Eurostat, 2001. 80 str.
13. Exchange of methodological practices. Meeting of the working group: Structural Business Statistics – Quality issues, Doc. Eurostat/D2/SBS/OCT01/Q03/EN. Luxembourg: Eurostat, 2001.
14. Fabris Nataša: Teoretske osnove merjenja konkurenčnih prednosti držav. Magistrsko delo. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 1999. 116 str.
15. Global Competitiveness Report 2002 -2003. Geneva :World Economic Forum, 2003. [URL:<http://www.weforum.org/site/homepublic.nsf/Content/Global+Competitiveness+Programme%5CReports%5CGlobal+Competitiveness+Report+2002-2003>], 17.05.2003.
16. Gmeiner Pavle: Slovenija in mednarodne primerjave konkurenčne sposobnosti nacionalnih gospodarstev s posebnim ozirom na tehnološki razvoj. Ljubljana: Urad Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj, 1999. 15 str.
17. Gmeiner Pavle et. al.: Razvoj analize in diagnoze nacionalne konkurenčne sposobnosti Slovenije. Ljubljana: Urad Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj, Delovni zvezek št.10, 2001. 143 str.
18. Gorjan Nataša: Vloga strukturne statistike podjetij pri spremljanju poslovanja slovenskega gospodarstva. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije, 2001. [URL: <http://www.sigov.si/zrs/eng/rad01/r29.doc>].
19. Gorjan Nataša: Use of Administrative Sources in Slovenia. Working Group Meeting on Structural Business Statistics in Phare Countries, Riga (Latvia), 29-30 March 2001. Statistični urad Republike Slovenije, 2001. [URL: http://forum.europa.eu.int/Public/irc/dsis/candidate/library?|=meetings/structural_statistics/working_meeting_2001&vm=detailed&sb=Title], 15.05.2002.
20. Götzfried August: Less enterprises but stable employment; Statistics in Focus. Luxemburg:Eurostat, 2000. 4 str. [URL: <http://europa.eu.int/comm/eurostat/Public/datashop/data-catalogue/EN?catalogue=Eurostat&product=CA-NP-00-009-I-I-EN>], 15.05.2002.
21. Hrovat Andrej et al.: Finančna uspešnost gospodarjenja v letu 1997 po sektorjih. Ljubljana: Urad Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj, 1998, str. 32-34.
22. Hrovat Boštjan: Nova doktrina IMF in svetovne banke ter proces pridruževanja Slovenije EU. [URL: <http://www.ljudmila.org/neutro/publikacije/114/horvat.html>], 20.06.2002.
23. IMD World Competitiveness Yearbook. Lausanne: International Institute for Management Development, 2003. [URL: <http://www01.imd.ch/wcy/>], 17.05.2003.
24. Implementation of the SBS Quality Regulation. Meeting of the working group: Structural Business Statistics – Quality issues, Doc. Eurostat/D2/SBS/OCT01/Q03/EN. Luxembourg: Eurostat, 2001. 17 str.

25. Jančar Matej: Majhne banke v Sloveniji. Diplomsko delo. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 2000. 42 str.
26. Jug Matjaž: Dostop do statističnih podatkov v podatkovnem skladišču: poizvedovanje, analiza, tabeliranje. Zbornik referatov 10. Mednarodnega statističnega posvetovanja: Statistična omrežna sodelovanja za večjo evropsko usklajenost in kakovostno delovanje. Statistični dnevi Radenci 2000: Statistični urad Republike Slovenije, 2000, str. 408-419.
27. Kostelec Gabrijela: Spreminjanje značilnosti mednarodne konkurence v svetu. Diplomsko delo. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 2001. 49 str.
28. Košak Marko: Učinkovitost bank in tržna struktura v slovenskem bančništvu. Ljubljana, Banka Slovenije, 2000. 28 str.
29. Košmelj Blaženka: Analiza odvisnosti za vzorčne podatke. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 1982. 138 str.
30. Križman Irena: Določanje prioritet v slovenski državni statistiki. Zbornik referatov posvetovanja statistikov Slovenija-Statistika-Evropska unija, Radenci 1994. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije in Statistično društvo Slovenije, 1994, str. 53-60.
31. Krugman Paul R.: International economics: theory and policy. New York: Harper Collins, 1994. 795 str.
32. Kuhelj Martina: Značilnosti spreminjanja mednarodne konkurenčnosti Slovenije. Diplomsko delo. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 2001. 53 str.
33. Kumar Andrej: Mednarodna ekonomika. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 1994. 138 str.
34. Lall Sanjaya: Comparing National Competitive Performance: An Economic Analysis of the World Economic Forum's Competitiveness Index. Working Paper Number 61. London: Queen Elizabeth House, University of Oxford, 2001. 41 str.
35. Letni program statističnih raziskovanj za leto 2002 – razvojne naloge, SURS. [URL: <http://www.sigov.si/zrs/statsvet/razv2002.doc>], 10.12.2002
36. Makovec Brenčič Maja: Soodvisnost cenovnih in necenovnih dejavnikov konkurenčnih prednosti podjetij v mednarodnem poslovanju. Doktorska disertacija. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 2000. 244 str.
37. Methodological Manual for Statistics on Credit Institutions. Version 1.6. Eurostat, 2000. 204 str.
38. Mnenje Komisije o prošnji Slovenije za članstvo EU. [URL: <http://www.evropska-unija.si/Evropska%20unija/Odnosi/Pdf/agenda.pdf>], 17.12.2002.
39. Može Martina: Vloga in pomen statistike kreditnih institucij v okviru strukturne statistike podjetij. Diplomsko delo. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 2002. 48 str.
40. Mrhar Liljana: Mednarodna primerjava kreditnih institucij v EU in Sloveniji s kazalci strukturne statistike podjetij. Diplomsko delo. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 2002. 56 str.
41. Murn Dušan: Slovenska denarna in bančna statistika in statistične zahteve Evropske centralne banke. Zbornik referatov 10. mednarodnega statističnega posvetovanja Statistična omrežna sodelovanja za večjo evropsko usklajenost in kakovostno delovanje. Statistični dnevi Radenci 2000. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije in Statistično društvo Slovenije, 2000, str. 589-598.

42. Novak Judita Mirjana: Finančni rezultati poslovanja gospodarskih družb v letu 1998 (na osnovi statističnih podatkov iz bilance stanja in bilance uspeha za leto 1998). Ljubljana: Urad Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj, 1999. 114 str.
43. Novak Manica: Primerjava ureditve bančnega sistema Evropske unije s slovensko. Magistrsko delo. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 2002. 138 str.
44. Oster Alan, Antioch Lawrence: Measuring Productivity in the Australian Banking Sector. RePEc: Research Papers in Economics.
[URL:<http://www.rba.gov.au/PublicationsAndResearch/Conferences/1995/OsterAntioch.pdf>], 24.9.2003.
45. Pfajfar Lovrenc: Ekonometrija 1. del. Zapiski predavanj. Ljubljana, Ekonomska fakulteta, 1998. 118 str.
46. Pfajfar Lovrenc: Ekonometrija na prosojnicah. Ljubljana, Ekonomska fakulteta, 1999. 281 str.
47. Poročilo o razvoju. Ljubljana: Urad za makroekonomske analize in razvoj, 2002. 184 str.
48. Poročilo o nadzoru bančnega poslovanja v letu 1997 in prvi polovici 1998. Ljubljana: Banka Slovenije, 1998, str. 24-37.
[URL: http://www.bsi.si/html/publikacije/nbp/nbp_por_1997_98.pdf], 17.12.2002.
49. Poročilo o nadzoru bančnega poslovanja v letu 1998 in prvi polovici 1999. Ljubljana: Banka Slovenije, 1999, str. 27-76.
[URL: http://www.bsi.si/html/publikacije/nbp/nbp_por_1998_99.pdf], 17.12.2002.
50. Poročilo o nadzoru bančnega poslovanja v letu 1999 in prvi polovici 2000. Ljubljana: Banka Slovenije, 2000, str. 7-80.
[URL: http://www.bsi.si/html/publikacije/nbp/nbp_por_1999_00.pdf], 17.12.2002.
51. Poročilo o nadzoru bančnega poslovanja v letu 2000 in prvi polovici 2001. Ljubljana: Banka Slovenije, 2002, str. 7-97
[URL: http://www.bsi.si/html/publikacije/nbp/nbp_por_2000_01.pdf], 17.12.2002.
52. Poročilo o nadzoru bančnega poslovanja v letu 2001 in prvi polovici 2002. Ljubljana: Banka Slovenije, 2002, str. 7 - 113
[URL: http://www.bsi.si/html/publikacije/nbp/nbp_por_2001_02.pdf], 10.01.2003.
53. Porter Michael E.: The Competitive Advantage of Nations: with a new introduction. New York: The Free Press, 1998. 855 str.
54. Porter Michael E.: Enhancing the Microeconomic Foundations of Prosperity: The Current Competitiveness Index. Boston: Harvard Business School Press, 2002. 26 str.
55. Poslovanje bančnega sistema v letu 1998. Ljubljana: Urad Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj, 2000. 36 str.
[URL: <http://www.sigov.si/zmar/publicis/dz/dz7-99.pdf>], 22.12.2002.
56. Poslovanje bančnega sistema v letu 1999. Ljubljana: Urad Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj, 2000. 52 str.
[URL: <http://www.sigov.si/zmar/publicis/dz/dz2000/dz5-00.pdf>], 22.12.2002.
57. Proceedings of the Seminar on Use of Administrative Sources for Statistical Purposes, Luxembourg, 15 and 16 January 1997 (Eur-Op, Luxembourg, 1997).

58. Reeh Klaus: Vloga makroekonomskih statistik v političnem procesu EU: Kaj morajo storiti statistiki in kaj morajo vedeti politiki. Zbornik referatov 8. mednarodnega statističnega posvetovanja: Statistična podpora pogajanju Republike Slovenije z Evropsko unijo in Strukturni skladi. Statistični dnevi Radenci 1998: Statistični urad RS, 1998, str. 11-28.
59. Ribnikar Ivan: Finančne institucije. Bančni vestnik, Ljubljana, 1996, 12, str. 43-45.
60. Ribnikar Ivan: Kreditne institucije. Bančni vestnik, Ljubljana, 1998, 6, str. 59-60.
61. Samuelson Paul A., Nordhaus William D.: Microeconomics. New York: McGraw-Hill, 1992. 507 str.
62. SBS in the Financial Services Area. Luxembourg: Eurostat, 2000. 24 str.
63. Sneijers Petra: A Climate of Change; Statistics in Focus. Luxembourg: Eurostat, 1999. 9 str.
[URL: <http://europa.eu.int/comm/eurostat/Public/datashop/print-product/EN?catalogue=Eurostat&product=CA-NP-99-008-EN-I>], 25.07.2002.
64. Sneijers Petra: Statistics on Credit Institutions; Statistics in Focus. Luxembourg: Eurostat, 2001. 8 str.
[URL: <http://europa.eu.int/comm/eurostat/Public/datashop/print-product/EN?catalogue=Eurostat&product=KS-NP-01-025-EN-I>], 25.07.2002.
65. Sneijers Petra: Statistics on Credit Institutions; Statistics in Focus. Luxembourg: Eurostat, 2002. 8 str.
[URL: <http://europa.eu.int/comm/eurostat/Public/datashop/print-product/EN?catalogue=Eurostat&product=KS-NP-02-026-EN-N>], 28.09.2002.
66. Special Feature on Banking. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities and Eurostat, 2001. 99 str.
67. Statistika in informiranje.
[URL: http://www.SKD.si/html/body_StatInf.html], 16.04.2002.
68. Strojan Kastelec Andreja: Ocena konkurenčnosti slovenskega gospodarstva. Ljubljana: Banka Slovenije, 2001. 20 str.
69. Structural Analysis of the EU Banking Sector Year 2002. Frankfurt am Main: European Central Bank, 2002. 66 str.
[URL: <http://www.ecb.int>], 10.01.2003
70. Theis Fons: Trend towards consolidation; Euro may further boost integration; New Release. Luxembourg: Eurostat, 1999. 2 str.
[URL: <http://europa.eu.int/comm/eurostat/Public/datashop/print-catalogue/EN?catalogue=Eurostat&product=4-06122001-EN-AP-EN>], 17.08.2002.
71. Theis Fons: Growing consolidation in a profitable sector; New Release. Luxembourg: Eurostat, 2000. 5 str.
[URL: <http://europa.eu.int/comm/eurostat.html>], 17.08.2002.
72. Theis Fons: A marked trend toward disintermediation; New Release. Luxembourg: Eurostat, 2001. 4 str.
[URL: <http://europa.eu.int/comm/eurostat/Public/datashop/print-catalogue/EN?catalogue=Eurostat&product=4-06122001-EN-AP-EN>], 17.08.2002.

73. Zabukovec Branko: Evropeizacija državne statistike v Sloveniji. Diplomsko delo. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 1999. 42 str.

VIRI

1. Bilten Banke Slovenije. Ljubljana: Banka Slovenije, 2002, 5, str. 45-47
2. Bregar Lea: Študija izvedljivosti. Demografija podjetij: metodološka analiza. Prva delovna verzija. Ekonomska fakulteta in SURS, oktober 2000. 17 str.
3. Celotna zaposlenost (delovno aktivno prebivalstvo) v Sloveniji - letna povprečja od 1997 do 2001. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje, 2002.
[URL: <http://www.ess.gov.si/Predstavitev/LetnaPorocila/lp01/tabele/t05n.html>], 13.08.2004.
4. Commission Regulation (EC) No 1618/99 of 23 July 1999 concerning the criteria for the evaluation of quality of structural business statistics.
5. Commission Regulation (EC) No 2699/98 of 17 December 1998 concerning the derogations to be granted for structural business statistics.
6. Commission Regulation (EC) No 2700/98 of 17 December 1998 concerning the definitions of characteristics for structural business statistics.
7. Commission Regulation (EC) No 2701/98 of December 1998 concerning the series of data to be produced for structural business statistics.
8. Commission Regulation (EC) No 2702/98 of 17 December 1998 concerning the technical format for the transmission of structural business statistics.
9. Council Directive 78/660/EEC of 25 July 1978 based on Article 54 (3) (g) of the Treaty on the annual accounts of certain types of companies 78/660/EEC Amended by 399L0060 (OJ L 162 26.06.1999 p.65)
10. Council Directive 86/635/EEC of 8 December 1986 on annual accounts and consolidated accounts of banks and other financial institutions, Official Journal L 372, 31/12/86.
11. Council Regulation (EC, Euratom) No 58/97 of 20 December 1996 concerning structural business statistics.
12. Council Regulation (EEC) No 696/93 of 15 March 1993 on the statistical units for the observation and analysis of the production system in the Community, Official Journal of the European Communities NO. L 076 , 30/03/1993 P. 0001
13. Directive 2000/12/EC of the European Parliament and of the Council of 20 March 2000 relating to the taking up and pursuit of the business of credit institutions, Official Journal L 126, 26/05/2000.
14. Evroterm. Večjezični slovar izrazov Evropske unije.
[URL: <http://www.sigov.si/evroterm/>], 10. 12. 2002.
15. Interni podatki SURS

16. Interni podatki SKB Banke d.d., Ljubljana
17. Letno poročilo za leto 1997. Ljubljana: Banka Slovenije, 1998, str. 75
[URL: http://www.bsi.si/html/publikacije/letnacporocila/letno_porocilo1997-3.pdf], 27.07.2002.
18. Letno poročilo za leto 1998. Ljubljana: Banka Slovenije, 1999, str. 95
[URL: http://www.bsi.si/html/publikacije/letna_porocila/Lpslo-1998.pdf], 27.07.2002.
19. Letno poročilo za leto 1999. Ljubljana: Banka Slovenije, 2000, str. 101
[URL: http://www.bsi.si/html/publikacije/letna_porocila/Lpslo-1999.pdf], 27.07.2002.
20. Letno poročilo za leto 2000. Ljubljana: Banka Slovenije, 2001, str. 96
[URL: http://www.bsi.si/html/publikacije/letna_porocila/Lpslo-2000.pdf], 27.07.2002.
21. Letno poročilo za leto 2001. Ljubljana: Banka Slovenije, 2002, str. 195
[URL: http://www.bsi.si/html/publikacije/letna_porocila/Lpslo-2001.pdf], 10.12.2002.
22. Poročilo Statističnega urada Republike Slovenije o delu in uresničevanju nacionalnega programa statističnih raziskovanj v letu 2000 (Poročevalec državnega zbora RS, št. 36/01).
23. Panorama of European Business 1999, professional version. Luxemburg : Eurostat, 2000. (zgoščenka)
24. Pojasnila k Nace Rev.1. Ljubljana: Eurostat, 1992, str. 82-83.
25. Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o Poslovnem registru Slovenije, Vlada Republike Slovenije, 2001. 32. str.
[URL: http://www2.gov.si/zak/Pre_Zak.nsf/76a//e80d2bb67a8c12566160029fa81/ff1f8e8e2b194cd1c12569f9002a4ecd?OpenDocument], 18.10.2002.
26. Priročnik: Slovenija in Evropska unija. Služba Vlade Republike Slovenije za evropske zadeve, Sektor za prevajanje.
[URL: http://www.sigov.si/svez/slo/_doc/_general/prirocnik.pdf], 18.10.2002.
27. Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council amending Regulation (EC, Euratom) No 58/97 concerning structural business statistics. Brussels: Commission of the European Communities, 2001. 31 str.
28. Proposal for a European Parliament and Council Directive amending Directive 77/780/EEC on the coordination of laws, regulations and administrative provisions relating to the taking up and pursuit of the business of credit institutions (COM(98)0461 .C4-0532/98 .98/0253(COD)), Official Journal of the European Communities C219/421.
29. Regulation (EC) No 2056/2002 of the European Parliament and of the Council of 5 November 2002 amending Council Regulation (EC, Euratom) No 58/97 concerning structural business statistics, Official Journal of the European Communities NO. L 317, 21/11/2002.
30. Sklep o poslovnih knjigah in poslovnih poročilih bank in hranilnic (Uradni list RS, št. 39/99, spremembe sklepa št. 50/99, 63/99, 102/00).
31. Slovenski računovodski standardi. Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 2002. 319 str.
32. Standardna klasifikacija dejavnosti 2002, SURS.
[URL: <http://www.sigov.si/zrs/slo/index.html>], 11.02.2003.

33. Statistični terminološki slovar. Ljubljana: Statistično društvo Slovenije, 2001. 403 str.
34. Statistika in informiranje, Agencija za plačilni promet, 2002,
[URL: http://www.SKD.si/html/body_StatInf.html], 20.10.2002.
35. Uredba o uvedbi in uporabi standarnde klasifikacije institucionalnih sektorjev. (Uradni list RS, št. 56/98).
36. Zakon o bančništvu. (Uradni list RS, št. 7/99).
37. Zakon o Banki Slovenije. (Uradni list RS, št. 1/91).
38. Zakon o državni statistiki. (Uradni list RS, št. 45/1995, 9/2001 - spremembe in dopolnitve).
39. Zakon o računovodstvu. (Uradni list RS, št. 23/99).
40. Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o bančništvu. (Uradni list RS, št. 11/01).
41. Zaposleni po standardni klasifikaciji dejavnosti v decembru 1999 in 2000. Ljubljana: Statistični urad RS.
[URL: <http://bsp.surs.gov.si/D2300.dws/allgen.html>], 27.07.2002.

SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC

A	Avstrija
AJP	Agencija za javnopravne evidence Slovenije
B	Belgija
BDP	Bruto domači proizvod
BNP	Bruto nacionalni proizvod
BSP	Banka statističnih podatkov
CCI	Tekoči indeks konkurenčnosti (<i>angl. Current Competitiveness Index</i>)
CI	Indeks konkurenčnosti (<i>angl. Competitiveness Index</i>)
CPA	Klasifikacija proizvodov po dejavnosti (<i>angl. Classification of Products by Activities</i>)
CR	Uredba Sveta Evropske Unije (<i>angl. Council Regulation</i>)
D	Nemčija
DK	Danska
DURS	Davčna uprava Republike Slovenije
E	Španija
ECB	Evropska centralna banka (<i>angl. European Central Bank</i>)
EEA	Evropski gospodarski prostor (<i>angl. European Economic Area</i>)
EEC	Evropska gospodarska skupnost (<i>angl. European Economic Community</i>)
EF	Ekonomska fakulteta
EL	Grčija
EMU	Ekonomska in monetarna unija (<i>angl. Economic and Monetary Union</i>)
ESA	Evropski sistem nacionalnih in regionalnih računov (<i>angl. European System of National and Regional Accounts</i>)
ESS	Evropski statistični standard
EU	Evropska unija
EUR	Evro (valuta EU)
F	Francija
FIN	Finska
FSP	Opravljanje bančnih storitev v drugih državah neposredno (<i>angl. via the Freedom to Provide Services business</i>)
FTE	Število zaposlenih oseb na osnovi ekvivalenta opravljenih ur (<i>angl. Number of employees in full-time equivalent units</i>)
GATS	Splošni sporazum o trgovini s storitvami (<i>angl. General Agreement on Trade and Services</i>)
GCI	Razvojni indeks konkurenčnosti (<i>angl. Growth Competitiveness Index</i>)
HKS	Hranilno-kreditna služba
I	Italija
IER	Inštitut za ekonomska raziskovanja

ISIC	Mednarodna standardna klasifikacija dejavnosti Organizacije združenih narodov (<i>angl. International Standard Industrial Classification of all Economic Activities</i>)
IMD	Mednarodni inštitut za menedžment in razvoj (<i>angl. International Institute for Management Development</i>)
IMF	Mednarodni denarni sklad (<i>angl. International Monetary Fund</i>)
IRL	Irska
L	Luxembourg
NACE	Klasifikacija dejavnosti v Evropski uniji (<i>angl. Classification of Economic Activities in the European Community</i>)
NL	Nizozemska
OECD	Organizacija za ekonomsko sodelovanje in razvoj (<i>angl. Organization for Economic Cooperation and Development</i>)
P	Portugalska
PRS	Poslovni register Slovenije
ROA	Donosnost sredstev (<i>angl. Return on assets</i>)
ROE	Donosnost kapitala (<i>angl. Return on equity</i>)
RS	Republika Slovenija
S	Švedska
SLO	Slovenija
SRS	Slovenski računovodski standardi
SKD	Standardna klasifikacija dejavnosti
SSKI	Strukturne statistike kreditnih institucij
SSP	Strukturne statistike podjetij
SURS	Statistični urad Republike Slovenije
UK	Velika Britanija
UMAR	Urad Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj
UNESCO	Organizacija Združenih Narodov za izobraževanje, znanost in kulturo (<i>angl. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organizations</i>)
WEF	Svetovni gospodarski forum (<i>angl. World Economic Forum</i>)
WTO	Svetovna trgovinska organizacija (<i>angl. World Trade Organization</i>)

SEZNAM PRILOG

- Priloga 1:** Razpoložljivost podatkov za spremenljivke strukturne statistike kreditnih institucij v EU in Sloveniji leta 1999
- Priloga 2:** Razlaga spremenljivk strukturne statistike
- Priloga 3:** Geografska površina držav v km² in število prebivalcev v letih 1997-2001 v državah EU-15 in Sloveniji
- Priloga 4:** Podatki za spremenljivke strukturne statistike kreditnih institucij, ki so potrebne za izpeljavo spremenljivke "Vrednost proizvodnje"
- Priloga 5:** Izračun spremenljivke "Vrednosti proizvodnje" (12 12 0) v Sloveniji za leta od 1997 do 2001
- Priloga 6:** Izračun čistih obresti
- Priloga 7:** Izračun neobrestnih prihodkov
- Priloga 8:** Izračun čistih provizij
- Priloga 9:** Izračun kazalca "Čiste obresti"/"Neobrestni prihodki" s pomočjo spremenljivk iz izkaza uspeha v Sloveniji za leta od 1997 do 2001
- Priloga 10:** Izračun kazalca "Čiste obresti"/"Čiste provizije" s pomočjo spremenljivk iz izkaza uspeha v Sloveniji za leta od 1997 do 2001
- Priloga 11:** Delovno aktivno prebivalstvo v državah EU in v Sloveniji za leta od 1997 do 2001
- Priloga 12:** Izračun deleža obrestnih prihodkov med vsemi prihodki v % v EU in Sloveniji v obdobju 1997 do 2001
- Priloga 13:** Seznam indikatorjev IMD po skupinah in podskupinah
- Priloga 14:** Razvrstitev držav po vrednosti agregatnega indeksa svetovne konkurenčnosti po IMD za obdobje 2000 do 2004
- Priloga 15:** Sestava indeksa GCI (seznam vseh indikatorjev vključenih v GCI)
- Priloga 16:** Sestava indeksa CCI (seznam vseh indikatorjev vključenih v CCI)
- Priloga 17:** Razvrstitev držav po vrednosti indeksa razvojne konkurenčnosti GCI in indeksa tekoče konkurenčnosti CCI po WEF za leti 2001 in 2002
- Priloga 19:** Izhodišča za regresijsko analizo
- Priloga 20:** Linearna multipla regresijska analiza odvisnosti produktivnosti kreditnih institucij od dejavnikov konkurenčnosti s pomočjo SSKI

Priloga 1: Razpoložljivost podatkov za spremenljivke strukturne statistike kreditnih institucij v EU in Sloveniji leta 1999

 Razpoložljivi podatki

 Podatki niso razpoložljivi

 Podatki ne obstajajo

Šifra	Ime spremenljivke	Avstrija	Belgija	Danska	Finska	Francija	Grčija	Irska	Italija	Luksemburg	Nemčija	Nizozemska	Portugalska	Španija	Švedska	Velika Britanija	Slovenija
Spremenljivke vsebinskega sklopa demografija																	
11 11 0	Število podjetij																
11 11 1	Število podjetij po pravnem statusu																NO
11 11 4	Število podjetij po sedežu matičnega podjetja												NO				NO
11 11 6	Število podjetij po velikostnih razredih bilančne vsote					NO											NO
11 11 7	Število podjetij po kategorijah kreditnih institucij																NO
11 21 0	Število lokalnih enot																
11 41 1	Število podružnic po lokaciji v ne EEA državah					NO		NO									NO
11 51 0	Skupno število finančnih podružnic po lokaciji v drugih državah					NO	NO						NO			NO	NO
Spremenljivke vsebinskega sklopa podjetja																	
42 11 0	Obrestni prihodki																
42 11 1	Prihodki od obresti in vrednostnih papirjev s fiksnim dohodkom				NO												
42 12 0	Odhodki za obresti																
42 12 1	Odhodki od obresti in podobni odhodki povezani z izdajo dolžniških vrednostnih papirjev						NO										
42 13 0	Prihodki od vrednostnih papirjev																
42 13 1	Prihodki od delnic in drugih vrednostnih papirjev s spremenljivim donosom																
42 14 0	Prihodki od provizij																
42 15 0	Odhodki za provizije																
42 20 0	Neto dobiček ali neto izguba iz finančnega poslovanja																
42 31 0	Drugi prihodki iz poslovanja																
12 12 0	Vrednost proizvodje																

Šifra	Ime spremenljivke	Avstrija	Belgija	Danska	Finska	Francija	Grčija	Irska	Italija	Luksemburg	Nemčija	Nizozemska	Portugalska	Španija	Švedska	Velika Britanija	Slovenija
42 32 0	Splošni administrativni stroški																
13 31 0	Stroški zaposlenih																
42 32 2	Drugi administrativni stroški																
42 33 0	Drugi odhodki iz poslovanja																
12 14 0	Dodana vrednost v osnovnih cenah																
12 15 0	Dodana vrednost po stroških faktorjev																
13 11 0	Vse nabave proizvodov in storitev																
15 11 0	Bruto investicije v opredmetena sredstva																
42 35 0	Popravki vrednosti glede kreditov, avansov in rezervacij za potencialne obveznosti v primeru uresničitve																
42 36 0	Drugi popravki vrednosti																
42 40 0	Dobiček ali izguba iz redne dejavnosti																
42 50 0	Izredni dobiček ali izguba																
42 51 0	Vsi davki (davek na dobiček ali izgubo iz redne dejavnosti, izredni dobiček ali izgubo, drugi davki))																
42 60 0	Dobiček ali izguba poslovnega leta																
43 11 0	Kreditni in avansi kupcem																
43 21 0	Obveznosti do kupcev																
43 29 0	Celoten kapital in rezerve																
43 30 0	Bilančna vsota																
43 31 0	Bilančna vsota po sedežu matičnega podjetja												NO				NO
43 32 0	Bilančna vsota po pravnem statusu	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO
44 11 0	Prihodki od obresti po podkategorijah CPA			NO			NO		NO			NO				NO	NO
44 12 0	Odhodki za obresti po podkategorijah CPA			NO			NO		NO			NO				NO	NO
44 13 0	Prihodki od provizij po podkategorijah CPA			NO			NO		NO			NO				NO	NO
44 14 0	Odhodki za provizije po podkategorijah CPA			NO			NO		NO			NO				NO	NO

Šifra	Ime spremenljivke	Avstrija	Belgija	Danska	Finska	Francija	Grčija	Irska	Italija	Luksemburg	Nemčija	Nizozemska	Portugalska	Španija	Švedska	Velika Britanija	Slovenija
Spremenljivke vsebinskega sklopa internacionalizacija																	
45 11 0	Geografska razčlenitev celotnega števila podružnic v EEA					NO											NO
45 21 0	Geografska razčlenitev obrestnih in podobnih prihodkov					NO											NO
45 22 0	Geografska razčlenitev bilančne vsote					NO							NO				NO
45 31 0	Geografska razčlenitev obrestnih in podobnih prihodkov preko FSP poslovanja (v drugih EEA državah)		NO			NO	NO		NO				NO		NO	NO	NO
45 41 0	Geografska razčlenitev obrestnih in podobnih prihodkov preko poslovanja podružnic (v ne EEA državah)		NO			NO	NO		NO				NO			NO	NO
45 42 0	Geografska razčlenitev obrestnih in podobnih prihodkov preko FSP poslovanja (v ne EEA državah)		NO			NO	NO		NO				NO		NO	NO	NO
16 11 0	Število zaposlenih oseb														NO		
16 11 1	Število zaposlenih oseb po kategoriji kreditne institucije																NO
16 13 0	Število zaposlenih				NO										NO		
16 14 0	Število zaposlenih oseb s polnim delovnim časom na osnovi ekvivalenta opravljenih ur (FTE)														NO		
47 11 0	Število računov po podkategorijah CPA		NO	NO			NO		NO			NO	NO		NO	NO	NO
47 12 0	Število kreditov in avansov kupcem po podkategorijah CPA			NO		NO	NO		NO			NO	NO		NO	NO	NO
47 13 0	Število bankomatov na kreditno institucijo														NO		
Spremenljivke vsebinskega sklopa regionalna statistika																	
11 21 0 R	Število lokalnih enot po regijah			NO				NO		NO							NO
13 32 0 R	Plače po regijah			NO	NO	NO	NO	NO	NO	NO					NO		NO
16 11 0 R	Število zaposlenih oseb po regijah			NO			NO	NO		NO							NO

Vir: Evaluation Report on Statistics on Credit Institutions. Luxembourg: Eurostat, 2001, str. 68 – 76.

Priloga 2: Razlaga sprememljivk strukturne statistike

10 Spremenljivke vsebinskega sklopa Strukturni podatki

Šifra:	11 11 0
Ime:	Število podjetij
Definicija:	Število vseh podjetij registriranih v poslovnem registru držav članic EU, ki zaposlujejo vsaj 0,5 osebe za polni delovni čas na leto.
Komentar:	Vključuje vsa podjetja, ki so pooblaščen in registrirana v matični državi kot kreditne institucije.

Šifra:	11 11 1
Ime:	Število podjetij glede na pravni status
Definicija:	Število vseh podjetij registriranih v poslovnem registru držav članic EU, ki zaposlujejo vsaj 0,5 osebe za polni delovni čas na leto razvrščena po pravnem statusu.
Komentar:	Kreditne institucije so razčlenjene na naslednje pravne statute: 1. delniške družbe 2. zadruge 3. javna podjetja 4. podružnice s sedežem zunaj območja EEA 5. drugo

Šifra:	11 11 4
Ime:	Število podjetij glede na sedež matičnega podjetja
Definicija:	Matično podjetje ima sedež v državi članici, po zakonu katere je bilo ustanovljeno - natančno ga definira uredba 83/349/EEC.
Komentar:	Vključuje samo kreditne institucije, ki imajo matično podjetje, zato to število ni enako številu vseh podjetij. Podružnice niso vključene, ker se smatra, da so del matičnega podjetja.

Šifra:	11 11 6
Ime:	Število podjetij po velikosti razredov bilančne vsote
Definicija:	Število vseh podjetij registriranih v poslovnem registru držav članic EU, ki zaposlujejo vsaj 0,5 osebe za polni delovni čas na leto je razčlenjeno po velikostnih razredih bilančne vsote.
Komentar:	Upošteva se bilančna vsota na koncu poslovnega leta (šifra 43 30 0). Definiranih je pet velikostnih razredov bilančne vsote, in sicer: 1. > EURO 99 999 Mio 2. EURO 10 000 - 99 999 Mio 3. EURO 1 000 - 9 999 Mio 4. EURO 100 - 999 Mio 5. < EURO 100 Mio

Šifra:	11 11 7
Ime:	Število podjetij po vrstah kreditnih institucij
Definicija:	Število vseh podjetij registriranih v poslovnem registru držav članic EU, ki zaposlujejo vsaj 0,5 osebe za polni delovni čas na leto je razčlenjeno po kategorijah kreditnih institucij.
Komentar:	Kreditne institucije so razčlenjene na naslednje vrste: 1. Banke, ki imajo licenco za opravljanje vseh storitev 2. Specializirane kreditne institucije 3. Druge kreditne institucije

Šifra:	11 21 0
Ime:	Število lokalnih enot (regija)
Definicija:	Število lokalnih enot registriranih v poslovnem registru držav članic EU, tudi če nimajo plačanih zaposlenih.
Komentar:	Bankomati niso vključeni med lokalne enote.

Šifra:	11 41 1
Ime:	Skupno število podružnic glede na lokacijo zunaj območja EEA
Definicija:	Število vseh podružnic, kot so definirane v uredbi 89/646/EEC.
Komentar:	Podružnice so razčlenjene na naslednja geografska področja: 1. Švica 2. ZDA 3. Japonska 4. tretje države (ostali svet)

Šifra:	11 51 0
Ime:	Skupno število hčerinskih podjetij (financial subsidiaries) glede na lokacijo v drugih državah
Definicija:	Število vseh finančnih podružnic, kot so definirane v uredbi 83/349/EEC.
Komentar:	Podružnice so razčlenjene na naslednja geografska področja: 1. Švica 2. ZDA 3. Japonska 4. tretje države (ostali svet)

11 Računovodski podatki izkaza uspeha

Šifra:	42 11 0
Ime:	Prihodki od obresti (prejete obresti) in podobni prihodki
Definicija:	Vsi prihodki od dejavnosti, ki prinašajo obresti, kot so navedeni v 29. členu uredbe 86/635/EEC, in sicer: gotovina ter poravnava s centralno in pošto banko, državni vrednostni papirji, krediti in avansi kreditnim institucijam, krediti in avansi kupcem, dolžniški vrednosti papirjev.
Komentar:	27. člen, točka 1 in 28. člen, točka B1 uredbe 86/635/EEC

Šifra:	42 11 1
Ime:	Prihodki od obresti in podobni prihodki od vrednostnih papirjev s fiksnim donosom
Definicija:	Ta spremenljivka je del spremenljivke 42 11 0 (enaka definicija).
Komentar:	27. člen, točka 1 in 28. člen, točka B1 uredbe 86/635/EEC

Šifra:	42 12 0
Ime:	Odhodki za obresti in podobni odhodki
Definicija:	Vsi odhodki za obveznosti, kot so navedene v 29. členu uredbe 86/635/EEC, in sicer: dolgovi do kreditnih institucij, dolgovi do kupcev, izdani dolžniški vrednostni papirji in certificirani dolgovi, podrejeni (subordiniran) dolg.
Komentar:	27. člen, točka 2 in 28. člen, točka A1 uredbe 86/635/EEC

Šifra:	42 12 1
Ime:	Odhodki za obresti in drugi odhodki povezani z izdanimi dolžniškimi vrednostnimi papirji
Definicija:	Ta spremenljivka je del spremenljivke 42 12 0 (enaka definicija).
Komentar:	4. člen, točka 3a (obveznosti) (dolgovi na podlagi izdanih dolžniških vrednostnih papirjev)

Šifra:	42 13 0
Ime:	Prihodki od vrednostnih papirjev
Definicija:	Vsi prihodki od vrednostnih papirjev, kot so navedeni v 30. členu uredbe 86/635/EEC, in sicer: 1. prihodki od delnic in drugih vrednostnih papirjev s spremenljivim donosom 2. prihodki od soudeležbe pri dobičku 3. prihodki od delnic v prevzetih podjetjih
Komentar:	27. člen, točke 3a, 3b in 3c kot agregat in 28. člen, točke B2a, B2b in B2c kot agregat uredbe 86/635/EEC (prihodki od delnic in drugih vrednostnih papirjev s spremenljivim donosom)

Šifra:	42 13 1
Ime:	Prihodki od delnic in drugih vrednostnih papirjev s spremenljivim donosom
Definicija:	Ta spremenljivka je del spremenljivke 42 13 0 (enaka definicija)
Komentar:	27. člen, točka 3a in 28. člen, točka B2a uredbe 86/635/EEC

Šifra:	42 14 0
Ime:	Prejete provizije
Definicija:	Prejete provizije so definirane v 31. členu uredbe 86/635/EEC in vključujejo vse prihodke od opravljenih storitev tretjim osebam, še posebej: 1. provizije za garancije, upravljanje kreditov v imenu drugih kreditodajalcev in transakcije z vrednostnimi papirji v imenu tretjih oseb 2. provizije povezane s transakcijami domačega in mednarodnega plačilnega prometa, upravljanjem skrbniških računov in vrednostnih papirjev 3. provizije od borznega posredništva in od prodaje ali nakupa dragocenih kovin ali kovancev v imenu tretjih oseb
Komentar:	27. člen, točka 4 in 28. člen, točka B3 uredbe 86/635/EEC

Šifra:	42 15 0
Ime:	Dane provizije
Definicija:	Dane provizije so definirane v 31. členu uredbe 86/635/EEC in vključujejo vse odhodke za opravljene storitve tretjih oseb, še posebej: 1. provizije za garancije, upravljanje kreditov s strani drugih kreditodajalcev in transakcije z vrednostnimi papirji s strani tretjih oseb 2. provizije povezane s transakcijami domačega in mednarodnega plačilnega prometa, upravljanjem skrbniških računov in vrednostnih papirjev 3. provizije od borznega posredništva in od prodaje ali nakupa dragocenih kovin ali kovancev s strani tretjih oseb
Komentar:	27. člen, točka 5 in 28. člen, točka A2 uredbe 86/635/EEC

Šifra:	42 20 0
Ime:	Čisti dobiček ali izguba iz finančnega poslovanja
Definicija:	Čisti dobiček ali izguba iz finančnega poslovanja je definiran v 32. členu uredbe 86/635/EEC in pokriva naslednje dejavnosti: 1. čisti dobiček ali izgubo od transakcij z vrednostnimi papirji 2. čisti dobiček ali izgubo od dejavnosti borznega posredništva 3. čisti dobiček ali izgubo od ostalih nakupnih in prodajnih finančnih transakcij, vključujoč dragocene kovine
Komentar:	27. člen, točka 6 in 28. člen, točki A3 in B4 uredbe 86/635/EEC

Šifra:	42 31 0
Ime:	Drugi poslovni prihodki (prihodki iz poslovanja)
Definicija:	Drugi prihodki iz poslovanja, ki niso prikazani pod drugimi šiframi.
Komentar:	27. člen, točka 7 in 28. člen, točka B7 uredbe 86/635/EEC

Šifra:	12 12 0
Ime:	Vrednost proizvodje
Definicija:	Vrednost proizvodnje je izvedena spremenljivka in je izračunana kot vsota naslednjih spremenljivk: $42\ 11\ 0 - 42\ 12\ 0 + 42\ 14\ 0 + 42\ 13\ 1 + 42\ 20\ 0 + 42\ 31\ 0$ (prihodki od obresti) – (odhodki za obresti) + (prejete provizije) + (čisti dobiček ali izguba iz finančnega poslovanja) + (drugi poslovni prihodki)
Komentar:	Vrednost proizvodnje je vsota vseh spremenljivk, ki se nanašajo na storitve kreditnih institucij (z izjemo direktnih investicij in kapitalskih zaslužkov)

Šifra:	42 32 0
Ime:	Splošni upravni stroški
Definicija:	Ta spremenljivka je izvedena spremenljivka vsota spremenljivk 13 31 0 (stroški zaposlenih) in 42 32 2 (drugi upravni stroški).
Komentar:	27. člen, točki 8a in 8b kot agregat in 28. člen, točki A4a in A4b kot agregat uredbe 86/635/EEC

Šifra:	13 31 0
Ime:	Stroški zaposlenih
Definicija:	Stroški zaposlenih so definirani kot celotna plačila v denarju ali naturalijah, ki jih delodajalec izplača svojim zaposlenim kot nadomestilo za opravljeno delo v določenem obdobju. Vključujejo plače in druge zasluge ter stroške socialnega zavarovanja zaposlenih.
Komentar:	27. člen, točka 8a in 28. člen, točka A4a uredbe 86/635/EEC

Šifra:	42 32 2
Ime:	Drugi upravni stroški
Definicija:	So vsi ostali upravni stroški, ki niso vključeni v spremenljivko 13 31 0.
Komentar:	27. člen, točka 8b kot agregat in 28. člen, točka A4b kot agregat uredbe 86/635/EEC

Šifra:	42 33 0
Ime:	Drugi poslovni odhodki (odhodki iz poslovanja)
Definicija:	Drugi odhodki iz poslovanja, ki niso prikazani pod drugimi šiframi.
Komentar:	27. člen, točka 10 in 28. člen, točka A6 uredbe 86/635/EEC

Šifra:	12 14 0
Ime:	Dodana vrednost v osnovnih cenah
Definicija:	Ta spremenljivka je izvedena in izbirna spremenljivka in je izračunana kot razlika med spremenljivkama 12 12 0 (Vrednost proizvodnje) in 13 11 0 (Vse nabave proizvodov in storitev).
Komentar:	Ta spremenljivka prikazuje bruto znesek, ker ne vključuje popravkov vrednosti.

Šifra:	12 15 0
Ime:	Dodana vrednost po stroških faktorjev
Definicija:	Ta spremenljivka je izvedena spremenljivka in je izračunana kot razlika med spremenljivkama 12 12 0 (Vrednost proizvodnje) in 13 11 0 (Vse nabave proizvodov in storitev).
Komentar:	Predpostavlja nepomembnost davkov in subvencij v proizvodnji.

Šifra:	13 11 0
Ime:	Vse nabave
Definicija:	Ta spremenljivka je izvedena spremenljivka in je vsota naslednjih spremenljivk: 42 15 0 + 42 32 2 + 42 33 0 (Odhodki za provizije) + (Drugi administrativni stroški) + (Drugi odhodki iz poslovanja)
Komentar:	Ta spremenljivka vključuje spremenljivke, ki predstavljajo stroške proizvodov in storitev banke (inputov).

Šifra:	15 11 0
Ime:	Bruto investicije v opredmetena sredstva
Definicija:	Bruto investicije v opredmetena sredstva vključujejo investicije v nova in obstoječa opredmetena sredstva, ne glede na to ali so bila kupljena od tretjih kupcev ali proizvedena za lastno uporabo z življensko dobo daljšo od enega leta in investicije v ne-proizvedena opredmetena sredstva, kot je npr. zemlja. Kupljena sredstva so vrednotena po nakupni ceni, doma proizvedena pa po proizvodnih stroških.
Komentar:	Investicije niso postavka v bilanci stanja. Vsi dodatki, transferji in popravki vrednosti stalnih sredstev pa so prikazani v bilanci stanja med stalnimi sredstvi - opredmetenimi sredstvi.

Šifra:	42 35 0
Ime:	Popravki vrednosti posojil in predujmov ter rezervacije za potencialne obveznosti in druge pogodbene obveznosti
Definicija:	Definirani so v 33. členu uredbe 86/635/EEC in vključujejo: popravke vrednosti posojil in predujmov kreditnim institucijam in kupcem ter rezervacije za potencialne obveznosti in druge pogodbene obveznosti, ki so prikazane kot izven bilančne postavke, in sicer: akcepti in indosamenti, garancije in zastava sredstev kot zavarovanje ter obveze, ki izhajajo iz prodaje in odkupa terjatev.
Komentar:	27. člen, točki 11 in 12 ter 28. člen, točki A7 in B5 uredbe 86/635/EEC

Šifra:	42 36 0
Ime:	Drugi popravki vrednosti
Definicija:	Definirani so v 34. členu uredbe 86/635/EEC in vključujejo: popravke vrednosti dolžniških vrednostnih papirjev, delnic in drugih vrednostnih papirjev s spremenljivim donosom, udeležbe na dobičku, delnic v kreditnih institucijah.
Komentar:	27. člen, točke 9, 13 in 14 ter 28. člen, točke A5, A8 in B6 uredbe 86/635/EEC

Šifra:	42 40 0
Ime:	Dobiček ali izguba iz rednega poslovanja
Definicija:	Definirani so v 22. členu uredbe 78/660/EEC (in natančneje v členih 23. do 26.) ter prikazujejo davek iz dobička iz rednega poslovanja ter dobiček ali izgubo iz rednega poslovanja po davkih
Komentar:	27. člen, točki 15 in 16 ter 28. člen, točke A9, A10 in B8 uredbe 86/635/EEC

Šifra:	42 50 0
Ime:	Izredni dobiček ali izguba
Definicija:	Definiran je v 22. členu uredbe 78/660/EEC (in natančneje v členih 23. do 26.) ter prikazujejo izredni dobiček ali izgubo po davkih.
Komentar:	27. člen, točka 19 in 28. člen, točki A13 in B10 uredbe 86/635/EEC

Šifra:	42 51 0
Ime:	Vsi davki (davek iz dobička, davek iz dobička zunaj rednega delovanja, drugi davki)
Definicija:	Definirani so v 22. členu uredbe 78/660/EEC (in natančneje v členih 23. do 26.) ter prikazujejo davek iz dobička ali izgubo iz rednega delovanja, davek iz dobička zunaj rednega delovanja in druge davke.
Komentar:	27. člen, točke 15, 20 in 22 ter 28. člen, točke A9, A12 in A14 uredbe 86/635/EEC

Šifra:	42 60 0
Ime:	Dobiček ali izguba v poslovnem letu
Definicija:	Definiran je v 22. členu uredbe 78/660/EEC (in natančneje v členih 23. do 26.) ter prikazuje dobiček ali izgubo v poslovnem letu.
Komentar:	27. člen, točka 23 in 28. člen, točki A15 in B11 uredbe 86/635/EEC

12 Računovodski podatki iz bilance stanja

Šifra:	43 11 0
Ime:	Posojila in predujmi strankam
Definicija:	Definirana so v 4. in 16. členu uredbe 86/635/EEC. Posojila strankam vsebujejo vse tipe sredstev v obliki terjatev do domačih in tujih kupcev razen kreditnih institucij, ne glede na njihovo dejansko ime. Izjemo predstavljajo le posojila, ki predstavljajo dolžniške vrednostne papirje, ki morajo biti prikazani med sredstvi v točki 5 Dolžniški vrednostni papirji.
Komentar:	4. člen (Sredstva: točka 4) in 16. člen (Sredstva: točka 4) uredbe 86/635/EEC

Šifra:	43 21 0
Ime:	Dolgovi do strank
Definicija:	Definirani so v 4. in 19. členu uredbe 86/635/EEC. Dolgovi do strank vključujejo vse obveznosti do upnikov (posojilodajalcev) razen do kreditnih institucij, ne glede na njihovo dejansko ime. Izjemo predstavljajo le obveznosti v obliki dolžniških vrednostnih papirjev, ki morajo biti prikazani med obveznostmi v točki 3 Certificirani dolgovi.
Komentar:	4. člen, točki 2a in 2b kot agregat (obveznosti) in 19. člen (obveznosti: točka 2) uredbe 86/635/EEC

Šifra:	43 29 0
Ime:	Celotni kapital in rezerve
Definicija:	Definiran je v 21., 22. in 23. členu uredbe 86/635/EEC. Celotni kapital in rezerve so seštevek naslednjih postavk obveznosti do virov sredstev: vpisani kapital + vplačani presežek kapitala + rezerve + podrejeni dolg + preneseni čisti dobiček ali izguba prejšnjih let + čisti dobiček ali izguba poslovnega leta. V podrejeni dolg spadajo obveznosti, katere je v primeru stečaja ali likvidacije potrebno odplačati šele po poplačilu ostalih obveznosti. Vpisan lastniški kapital je sestavljen in vsega kapitala delničarjev. Rezerve pa vključujejo vse tipe rezerv, ki so navedeni v 9. členu uredbe 78/660/EEC.
Komentar:	4. člen točke 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13 in 14 kot agregat (obveznosti) uredbe 86/635/EEC. Zaradi različnih klavzul v nacionalnih zakonih je dobiček ali izguba poslovnega leta lahko prikazana med sredstvi ali med obveznostmi bilance stanja.

Šifra:	43 30 0
Ime:	Bilančna vsota
Definicija:	Bilančna vsota je seštevek točk 1 do 16 na aktivni strani bilance stanja in vsote točk 1 do 14 na pasivni strani bilance. V vsakem primeru mora biti navedeno, ali je dobiček ali izguba poslovnega leta prikazan na aktivni ali na pasivni strani bilance stanja.
Komentar:	4. člen uredbe 86/635/EEC.

Šifra:	43 31 0
Ime:	Bilančna vsota glede na sedež matičnega podjetja
Definicija:	Spremenljivka 43 30 0 razčlenjena glede na sedež matičnega podjetja.
Komentar:	Skladno z razčlenitvijo spremenljivke 11 11 4 je bilančna vsota razdeljena na del, ki je povezan s kreditnimi institucijami pod domačo kontrolo in na del ki je povezan s kreditnimi institucijami pod kontrolo tujcev.

Šifra:	43 32 0
Ime:	Bilančna vsota glede na pravni status
Definicija:	Spremenljivka 43 30 0 razčlenjena glede na pravni status.
Komentar:	Kreditne institucije so razčlenjene na naslednje pravne statute: 1. delniške družbe 2. ko-operativna podjetja 3. javna podjetja 4. podružnice s sedežem izven EEA držav 5. drugi

12.1 Podatki po proizvodih (CPA)

Šifra:	44 11 0
Ime:	Prejete obresti in podobni prihodki, razčlenjeni po podkategorijah klasifikacije proizvodov CPA
Definicija:	Vsi prihodki od dejavnosti, ki prinašajo obresti kot so navedeni v 29. členu uredbe 86/635/EEC, in sicer: gotovina ter poravnava s centralno in pošto banko, državni vrednostni papirji, posojila in predujmi kreditnim institucijam, posojila in predujmi strankam, dolžniški vrednostni papirji. Razčlenjeni so po podkategorijah CPA na primerni ravni.
Komentar:	27. člen, točka 1 in 28. člen, točka B1 uredbe 86/635/EEC

Šifra:	44 12 0
Ime:	Dane obresti in podobni odhodki, razčlenjeni po podkategorijah klasifikacije proizvodov CPA
Definicija:	Vsi odhodki za obveznosti, kot so navedene v 29. členu uredbe 86/635/EEC, in sicer: dolgovi do kreditnih institucij, dolgovi do strank, izdani dolžniški vrednostni papirji in certificirani dolgovi, podrejeni (subordiniran) dolg. Razčlenjeni so po podkategorijah CPA na primerni ravni.
Komentar:	27. člen, točka 2 in 28. člen, točka A1 uredbe 86/635/EEC

Šifra:	44 13 0
Ime:	Prejete provizije, razčlenjene po podkategorijah klasifikacije proizvodov CPA
Definicija:	Prejete provizije so definirane v 31. členu uredbe 86/635/EEC in vključujejo vse prihodke od opravljenih storitev tretjim osebam, še posebej: • provizije za garancije, upravljanje kreditov v imenu drugih kreditodajalcev in transakcije z vrednostnimi papirji v imenu tretjih oseb • provizije povezane s transakcijami domačega in mednarodnega plačilnega prometa, upravljanjem skrbniških računov in vrednostnih papirjev • provizije od borznega posredništva in od prodaje ali nakupa dragocenih kovin ali kovancev v imenu tretjih oseb Razčlenjeni so po podkategorijah CPA na primerni ravni.
Komentar:	27. člen, točka 4 in 28. člen, točka B3 uredbe 86/635/EEC

Šifra:	44 14 0
Ime:	Dane provizije, razčlenjene po podkategorijah klasifikacije proizvodov CPA
Definicija:	Dane provizije so definirane v 31. členu uredbe 86/635/EEC in vključujejo vse odhodke za opravljene storitve tretjih oseb, še posebej: • provizije za garancije, upravljanje kreditov s strani drugih kreditodajalcev in transakcije z vrednostnimi papirji s strani tretjih oseb • provizije povezane s transakcijami domačega in mednarodnega plačilnega prometa, upravljanjem skrbniških računov in vrednostnih papirjev • provizije od borznega posredništva in od prodaje ali nakupa dragocenih kovin ali kovancev s strani tretjih oseb Razčlenjeni so po podkategorijah CPA na primerni ravni.
Komentar:	27. člen, točka 5 in 28. člen, točka A2 uredbe 86/635/EEC

13 Podatki o internacionalizaciji

13.1 Geografska razčlenitev poslovanja podružnic v EEA

Šifra:	45 11 0
Ime:	Geografska struktura celotnega števila podružnic v državah EEA
Definicija:	Podružnica je definirana v uredbi 69/464/EEC in drugi bančni direktivi in pomeni kraj poslovanja, ki je pravno odvisen del kreditne institucije in opravlja direktno vse ali del dejavnosti kreditnih institucij . Vse poslovne enote ustanovljene s strani kreditne institucije v določeni državi članici in s centralo v drugi državi članici se smatrajo za posamezno podružnico.
Komentar:	Iz perspektive države članice gostiteljice, mora biti spremenljivka razčlenjena po vsaki drugi posamezni državi EEA.

Šifra:	45 21 0
Ime:	Geografska struktura prejetih obresti in podobnih prihodkov
Definicija:	Prejete obresti (glej definicijo spremenljivke 42 11 0) podružnic v državi gostiteljici s centralo v vsaki drugi posamezni državi članici (EEA).
Komentar:	Iz perspektive države članice gostiteljice, mora biti spremenljivka razčlenjena po vsaki drugi posamezni državi EEA.

Šifra:	45 22 0
Ime:	Geografska struktura bilančne vsote
Definicija:	Bilančna vsota (glej definicijo spremenljivke 43 30 0) podružnic ustanovljenih v državi gostiteljici s centralo v vsaki drugi posamezni državi članici (EEA).
Komentar:	Iz perspektive države članice gostiteljice, mora biti spremenljivka razčlenjena po vsaki drugi posamezni državi EEA.

13.2 Geografska razčlenitev poslovanja v tujini

Poslovanje v drugih EEA državah s pravico svobode zagotavljanja storitev (FSP)

Šifra:	45 31 0
Ime:	Geografska struktura prejetih obresti in podobnih prihodkov "via the Freedom to Provide Services business"* (v drugih državah EEA)
Definicija:	Prejete obresti in podobni prihodki (glej definicijo spremenljivke 42 11 0) zapisani pod "via the Freedom to Provide Services business" po kreditnih institucijah pooblaščenih v domači državi članici v vsaki posamezni drugi državi EEA.
Komentar:	Iz perspektive domače države članice, mora biti spremenljivka razčlenjena po vsaki drugi posamezni državi EEA. Ob upoštevanju vseh poslanih podatkov se lahko ponovno vzpostavi obseg nacionalnih trgov.

Poslovanje v drugih ne EEA državah

Šifra:	45 41 0
Ime:	Geografska struktura prejetih obresti in podobnih prihodkov realiziranih v podružnicah (v državah zunaj območja EEA)*
Definicija:	Prejete obresti in podobni prihodki (glej definicijo spremenljivke 42 11 0) realizirani v podružnicah kreditnih institucij v državah zunaj območja EEA.
Komentar:	Iz perspektive domače države članice, mora biti spremenljivka razčlenjena po podružnicah in sicer v: Švici, ZDA, Japonski in tretjih državah (ostali svet).

Šifra:	45 42 0
Ime:	Geografska struktura prejetih obresti in podobnih prihodkov realiziranih "via the Freedom to Provide Services business" (v državah zunaj območja EEA)
Definicija:	Prejete obresti in podobni prihodki (glej definicijo spremenljivke 42 11 0) zapisani pod "via the Freedom to Provide Services business" po kreditnih institucijah pooblaščenih v državah zunaj območja EEA.
Komentar:	Iz perspektive domače države članice, mora biti spremenljivka razčlenjena po "via the Freedom to Provide Services business" po podružnicah zunaj območja EEA in sicer v: Švici, ZDA, Japonski in tretjih državah (ostali svet)

14 Podatki o zaposlenosti

Šifra:	16 11 0
Ime:	Delovno aktivno prebivalstvo
Definicija:	Delovno aktivno prebivalstvo vključuje vse osebe, ki delajo v opazovani enoti in zunanje zaposlene sodelavce, ki so za svoje delo plačani. Vključuje tudi delavce, ki so trenutno na bolniški ali na stavki, ne vključuje pa delavcev, ki so odsotni za nedoločen čas.

Šifra:	16 11 1
Ime:	Delovno aktivno prebivalstvo po vrstah kreditnih institucij
Definicija:	Delovno aktivno prebivalstvo (spremenljivka 16 11 0) je razčlenjeno po vrstah kreditnih institucij.
Komentar:	Skladno z razčlenitvijo spremenljivke 11 11 7 mora biti delovno aktivno prebivalstvo razčlenjeno po vrstah kreditnih institucij, in sicer: 1. Banke, ki imajo licenco za opravljanje vseh storitev 2. Specializirane kreditodajalske institucije 3. Druge kreditne institucije Ta razčlenitev omogoča razvrstitev kategorij kreditnih institucij v skladu z relevantnimi NACE Rev. 1 razredi.

Šifra:	16 13 0
Ime:	Zaposlene osebe
Definicija:	Zaposlene osebe so definirane kot osebe, ki delajo za delodajalca in imajo sklenjeno pogodbo o zaposlitvi ter prejema nadomestilo v obliki plače, stroškov, nagrad ali honorarjev. Razmerje med delodajalcem in zaposlenim obstoja, če sta prostovoljno sklenila pogodbo o zaposlitvi. Med zaposlene osebe štejemo: zaposlene za polni delovni čas, del delovnega časa, sezonske delavce, študente, zaposlene doma, delavce na krajši bolniški ali stavki, izključuje pa delavce na dolgotrajni bolniški in prostovoljne delavce (volunterje). Število zaposlenih se izračuna kot število delovnih mest in je merjeno z letnim povprečjem.

Šifra:	16 14 0
Ime:	Število zaposlenih oseb na osnovi ekvivalenta opravljenih ur
Definicija:	Število zaposlenih oseb je konvertirano na osnovi ekvivalenta opravljenih ur za polni delovni čas. Podatki za zaposlene, ki ne delajo polni delovni čas morajo biti preračunani z ekvivalentom opravljenih ur za polni delovni čas na osnovi števila delovnih ur, dni, tednov ali mesecev.

15 Ostali podatki

Šifra:	47 11 0
Ime:	Število računov razčlenjenih po klasifikaciji proizvodov CPA
Definicija:	Ta spremenljivka vključuje število računov kreditnih institucij na koncu poslovnega leta. Razčlenitev po klasifikaciji proizvodov temelji na klasifikaciji proizvodov v skladu z aktivnostmi za storitve finančnega posredništva.
Komentar:	Ta spremenljivka je potrebna za merilo cen in obsegov storitev opravljenih s strani kreditnih institucij. Število računov je povezano s podkategorijami CPa na ustrezni ravni.

Šifra:	47 12 0
Ime:	Število posojil in predujmov strankam, razčlenjenih po klasifikaciji proizvodov CPA
Definicija:	Ta spremenljivka vključuje število posojil in predujmov strankam na koncu poslovnega leta. Razčlenitev po proizvodih je osnovana na klasifikaciji proizvodov v skladu z aktivnostmi za storitve finančnega posredništva.
Komentar:	Ta spremenljivka je potrebna za merilo cen in obsegov storitev opravljenih s strani kreditnih institucij. Število posojil in predujmov strankam je povezano s podkategorijami CPA na ustrezni ravni.

Šifra:	47 13 0
Ime:	Število bančnih avtomatov (bankomatov) v lasti kreditnih institucij
Definicija:	Ta spremenljivka vključuje število bankomatov, katerih lastnik je kreditna institucija.

16 Spremenljivke vsebinskega sklopa regionalna statistika

Šifra:	11 21 0 R
Ime:	Število lokalnih enot po regijah
Definicija:	Število lokalnih enot (glej definicijo spremenljivke 11 21 0) je razčlenjeno po regijah.
Komentar:	Ta spremenljivka mora biti razčlenjena v skladu z ravni II nomenklature teritorialnih enot za statistiko.

Šifra:	13 32 0 R
Ime:	Plače po regijah
Definicija:	Plače so definirane kot vsa nadomestila v denarju ali naturalijah izplačana vsem delavcem na plačilni listi v zameno za njihovo delo opravljeno v določenem obračunskem obdobju. Plače vključujejo tudi davke in dohodek in prispevke za socialno zavarovanje, katere mora plačati delodajalec. Ne vključujejo pa prispevkov za socialno zavarovanje, ki jih mora plačati delavec.
Komentar:	27. člen, točka 8a in 28. člen, točka A 4a uredbe 86/635/EEC. Ta spremenljivka mora biti razčlenjena v skladu z ravni II nomenklature teritorialnih enot za statistiko.

Šifra:	16 11 0 R
Ime:	Število zaposlenih oseb po regijah
Definicija:	Število zaposlenih oseb (glej definicijo spremenljivke 16 11 0) razčlenjeno po regijah.
Komentar:	Ta spremenljivka mora biti razčlenjena v skladu z ravni II nomenklature teritorialnih enot za statistiko.

Vir: Methodological Manual for Statistics on Credit Institutions, 2000, str. 22 – 37.

Priloga 3: Geografska površina držav v km² in število prebivalcev v letih 1997-2001 v državah EU-15 in Sloveniji

Država	Površina v km ²	Število prebivalcev v 1000				
		1997	1998	1999	2000	2001
B	30.500	10.170	10.192	10.214	10.239	10.263
DK	43.092	5.275	5.295	5.314	5.330	5.349
D	356.700	82.012	82.057	82.037	82.164	82.260
EL	131.957	10.745	10.808	10.861	10.904	10.931
E	504.782	39.468	39.571	39.724	39.961	40.376
F	549.000	58.116	58.299	58.497	58.749	59.043
IRL	70.283	3.652	3.694	3.735	3.777	3.826
I	301.300	57.461	57.563	57.613	57.680	57.844
L	2.586	417	422	427	434	439
NL	37.291	15.567	15.654	15.760	15.864	15.987
A	83.850	7.965	7.971	7.983	8.002	8.021
P	92.080	10.070	10.108	10.150	10.198	10.263
FIN	338.145	5.132	5.147	5.160	5.171	5.181
S	449.964	8.845	8.848	8.854	8.861	8.883
UK	244.100	58.905	59.090	59.391	59.623	59.863
EU-15	3.235.630	373.800	374.720	375.720	376.956	378.529
SLO	20.273	1.987	1.985	1.978	1.988	1.990

Vir: Structural Analysis of the EU Banking Sector Year 2001, November 2002 in Statistični Urad RS Prebivalstvo Slovenije 2000 – Rezultati raziskovanj RR776

Priloga 4: Podatki za spremenljivke strukturne statistike kreditnih institucij, ki so potrebne za izpeljavo spremenljivke “Vrednost proizvodnje”

Država	42 11 0						42 11 1					
	Prihodki od obresti in podobni prihodki						Prihodki od obresti in podobni prihodki od vrednostnih papirjev s fiksnim donosom					
	v mio EUR					Stopnja rasti 97-01 (%)	v mio EUR					Stopnja rasti 97-01 (%)
	1997	1998	1999	2000	2001		1997	1998	1999	2000	2001	
B	53.942	55.264	56.154	69.908	57.368	6,4	11.495	11.792	12.569	12.120	10.401	-9,5
DK	19.318	20.819	20.455	23.846	18.472	-4,4	2.795	3.078	2.953	3.019	2.698	-3,5
D	279.201	300.660	311.694	358.951	370.697	32,8	279.201	300.660	311.694	358.951	370.697	32,8
EL	9.439	9.861	10.715	12.587	9.513	0,8	9.439	9.861	10.715	12.587	2.286	-75,8
E	43.484	46.817	41.350	49.394	57.825	33,0	8.876	8.059	7.337	7.653	8.536	-3,8
F	142.918	147.397	146.268	173.882	184.470	29,1	18.434	20.917	22.236	27.670	25.197	36,7
IRL	:	:	:	22.032	23.890	-	:	:	:	:	:	-
I	88.342	77.541	60.497	83.772	92.350	4,5	10.402	8.738	6.613	6.332	4.960	-52,3
L	33.007	37.129	36.593	49.893	51.115	54,9	5.823	6.019	7.290	8.457	8.496	45,9
NL	38.339	43.255	45.976	54.689	57.868	50,9	:	:	:	:	5715	-
A	22.212	22.511	22.138	27.204	26.044	17,3	2.994	3.180	3.311	4.279	3.487	16,5
P	12.162	12.110	11.566	15.052	17.037	40,1	2.017	1.576	1.244	1.184	1.186	-41,2
FIN	5.717	5.764	:	6.466	:	13,1 ¹	:	:	:	:	:	-
S	28.179	22.818	20.410	24.479	22.051	-21,7	2.799	2.826	2.453	2.624	2.518	-10,0
UK	208.850	251.787	224.781	297.341	297.949	42,7	24.476	28.346	32.909	40.994	40.491	65,4
EU-15	378.751 ²	405.052 ²	421.324 ²	485.871 ²	480.953 ²	27,0	378.751 ³	405.052 ³	421.324 ³	485.871 ³	480.953 ³	27,0
SLO	669,7	653,2	625	740	1.319	97,0	:	:	59,7	71,0	:	-

Država	42 14 0						42 31 0					
	Prejete provizije						Drugi poslovni prihodki					
	v mio EUR					Stopnja rasti 97-01 (%)	v mio EUR					Stopnja rasti 97-01 (%)
	1997	1998	1999	2000	2001		1997	1998	1999	2000	2001	
B	2.097	2.689	3.396	4.489	3.945	88,1	674	680	806	890	542	-19,6
DK	496	1.660	1.893	2.259	1.664	235,5	1.404	315	275	249	1852	31,9
D	21.392	24.005	28.008	35.738	32.949	54,0	5.512	6.336	6.319	7254	8852	60,6
EL	971	928	1.454	1.384	1.036	6,7	246	414	487	776	780	217,1
E	6.088	7.159	7.984	8.912	9.333	53,3	257	287	319	384	390	51,8
F	14.943	16.502	18.898	21.844	21.958	46,9	5.966	6.134	6.779	7216	9414	57,8
IRL	:	:	:	2.562	2.905	-	:	:	:	855	954	-
I	13.193	18.923	24.953	22.039	20.854	58,1	5.506	6.149	8.195	9583	10761	95,4
L	2.308	2.718	3.404	4.419	3.998	73,2	530	1.171	514	719	733	38,3
NL	3.262	3.760	4.130	5.200	5.374	64,7	769	948	1.370	1746	1201	56,2
A	2.568	2.890	3.024	3.575	3.356	30,7	1.156	1.187	1.201	1193	1324	14,5
P	821	1.096	1.259	1.528	1.519	85,0	437	441	439	433	643	47,1
FIN	904	964	:	1.119	:	23,8 ¹	305	326	:	253	:	-17,2 ¹
S	2.360	2.272	2.530	3.259	2.712	14,9	641	1.041	1.092	1184	2223	246,8
UK	20.724	23.287	28.802	33.594	35.094	69,3	4.787	11.166	7.751	7771	9843	105,6
EU-15 ²	91.223	107.889	129.735	148.241	143.792	57,6	27.885	36.269	35.547	39.398	48.558	74,1
SLO	184,1	199,1	215,9	231	239	29,8	158,3	158,8	167,7	228,8	79,1	-50,0

¹ Stopnja rasti 1997-2000

² Brez upoštevanja IRL in FIN

³ Brez upoštevanja IRL, NL in FIN

Država	42 20 0						42 12 0					
	Čisti dobiček (izguba) iz finančnih poslov						Odhodki za obresti in podobni					
	v mio EUR					Stopnja rasti 97-01 (%)	v mio EUR					Stopnja rasti 97-01 (%)
	1997	1998	1999	2000	2001		1997	1998	1999	2000	2001	
B	1.837	2.829	2.152	1.906	2.003	9,0	46.039	47.022	47.210	61.955	50.085	8,8
DK	95	149	81	714	1.983	1987,1	14.398	15.679	15.094	18.216	13.860	-3,7
D	2.710	3.595	3.578	6.449	5.373	98,3	212.392	235.259	245.550	297.612	307.894	45,0
EL	598	677	2.433	1.433	944	57,9	7.140	7.431	7.670	8.697	5.341	-25,2
E	1.641	1.202	987	1.181	688	-58,1	33.670	28.434	22.472	30.203	36.257	7,7
F	9.607	12.374	11.133	12.044	13.355	39,0	118.252	124.243	120.869	148.290	158.982	34,4
IRL	:	:	:	511	-186	-	:	:	:	16.764	17.771	-
I	4.439	4.484	2.557	2.174	1.553	-65,0	51.574	40.656	27.195	57.648	65.506	27,0
L	495	640	678	621	441	-10,9	30.122	34.300	33.502	46.828	47.469	57,6
NL	1.003	1.008	1.468	1.839	1.193	18,9	27.658	31.820	33.618	41.975	44.205	59,8
A	612	636	449	502	504	-17,6	15.752	16.243	16.003	20.626	19.112	21,3
P	673	875	529	648	354	-47,4	8.317	8.103	7.429	10.453	12.057	45,0
FIN	309	245	:	179	:	-41,9 ¹	3.473	3.396	:	3810,97	:	9,7 ¹
S	361	555	234	849	573	58,7	22.113	17.510	15.144	18.710	16.299	-26,3
UK	5.581	21.228	11.589	36.485	-1.603	-128,7	163.126	212.841	177.779	245.917	240.073	47,2
EU-15 ²	29.652	50.252	37.868	66.846	27.361	-7,7	750.553	819.541	769.535	1.007.130	1.017.139	35,5
SLO	34,0	23,5	2,7	23,3	58,8	72,9	362,0	335,3	309,0	381,3	862,0	138,1

Država	42 13 1					
	Prihodki od delnic in drugih vrednostnih papirjev s spremenljivim donosom					
	v mio EUR					Stopnja rasti 97-01 (%)
	1997	1998	1999	2000	2001	
B	95	112	114	121	97	2,0
DK	80	93	106	126	122	52,5
D	8.791	11.759	12.839	17.300	17.713	101,5
EL	25	22	182	70	176	604,0
E	1.912	2.427	2.386	383	288	-84,9
F	:	:	5.940	7.287	7.855	32,2 ³
IRL	:	:	:	:	:	-
I	7.468	5.792	4.103	5.177	6.209	-16,9
L	70	62	122	132	106	51,4
NL	309	316	545	834	524	69,6
A	401	438	552	618	670	67,1
P	57	38	50	75	37	-35,1
FIN	35	30	:	104	:	198,4 ¹
S	850	1.788	1.419	235	76	-91,0
UK	5.072	6.191	9.596	7.881	10.858	114,1
EU-15 ²	25.130	29.038	37.954	40.239	44.731	78,0
SLO	7,7	13,2	22,1	3,5	87,8	1040,3

¹ Stopnja rasti 1997-2000

² Brez upoštevanja IRL in FIN

³ Stopnja rasti 1999-2001

Vir: Special Feature on Banking, 2001, str. 56 - 59 za leta 1997 do 1999; Eurostat: podatki iz baze Credstat za leto 2001; SURS: interni podatki za spremenljivke SSKI za obdobje 1997-2001.

Priloga 4: Izračun spremenljivke “Vrednosti proizvodnje” (12 12 0) v Sloveniji za leta od 1997 do 2000

Šifra	Ime spremenljivke	Leto				
		1997	1998	1999	2000	
42 11 0	Prihodki od obresti in podobni prihodki (mio SIT)	120.808	121.674	121.009	151.738	286.487
42 12 0	– Odhodki za obresti in podobni odhodki (mio SIT)	65.299	62.464	59.823	78.171	187.226
42 14 0	+ Prejete provizije (mio SIT)	33.217	37.081	41.812	47.355	51.911
42 13 1	+ Prihodki od delnic in drugih vrednostnih papirjev s spremenljivim donosom (mio SIT)	1.391	2.453	4.276	708	19.070
42 20 0	+ Čisti dobiček (izguba) iz finančnih poslov (mio SIT)	6.127	4.375	527	6.826	12.771
42 31 0	+ Drugi poslovni prihodki (mio SIT)	28.559	29.581	32.478	46.905	17.181
12 12 0	= Vrednost proizvodnje (mio SIT)	124.803	132.700	140.279	175.361	200.194
12 12 0	= Vrednost proizvodnje (mio EUR)	691,8	712,4	724,5	855,3	921,7

Pri pretvarjanju iz SIT v EUR so uporabljeni naslednji tečaji:

Leto	Tečaj
1997	1 XEU = 180,3985 SIT
1998	1 XEU = 186,2659 SIT
1999	1 EUR = 193,6253 SIT
2000	1 EUR = 205,0316 SIT
2001	1 EUR = 217,2000 SIT

Priloga 6: Izračun čistih obresti

Država	42 11 0 Prihodki od obresti in podobni prihodki						42 12 0 Odhodki za obresti in podobni odhodki						Čiste obresti					
	v mio EUR					Stopnja rasti 97-01 v %	v mio EUR					Stopnja rasti 97-01 v %	v mio EUR					Stopnja rasti 97-01 v %
	1997	1998	1999	2000	2001		1997	1998	1999	2000	2001		1997	1998	1999	2000	2001	
B	53,942	55,264	56,154	69,908	57,368	6.4	46,039	47,022	47,210	61,955	50,085	8.8	7,903	8,242	8,944	7,953	7,284	-7.8
DK	19,318	20,819	20,455	23,846	18,472	-4.4	14,398	15,679	15,094	18,216	13,860	-3.7	4,920	5,140	5,361	5,630	4,612	-6.3
D	279,201	300,660	311,694	358,951	370,697	32.8	212,392	235,259	245,550	297,612	307,894	45.0	66,809	65,401	66,144	61,339	62,803	-6.0
EL	9,439	9,861	10,715	12,587	9,513	0.8	7,140	7,431	7,670	8,697	5,341	-25.2	2,299	2,430	3,045	3,891	4,172	81.5
E	43,484	46,817	41,350	49,394	57,825	33.0	33,670	28,434	22,472	30,203	36,257	7.7	9,814	18,383	18,878	19,191	21,568	119.8
F	142,918	147,397	146,268	173,882	184,470	29.1	118,252	124,243	120,869	148,290	158,982	34.4	24,666	23,154	25,399	25,592	25,488	3.3
IRL	:	:	:	22,032	23,890	-	:	:	:	16,764	17,771	-	:	:	:	5,268	6,119	-
I	88,342	77,541	60,497	83,772	92,350	4.5	51,574	40,656	27,195	57,648	65,506	27.0	36,768	36,885	33,302	26,124	26,844	-27.0
L	33,007	37,129	36,593	49,893	51,115	54.9	30,122	34,300	33,502	46,828	47,469	57.6	2,885	2,829	3,091	3,065	3,646	26.4
NL	38,339	43,255	45,976	54,689	57,868	50.9	27,658	31,820	33,618	41,975	44,205	59.8	10,681	11,435	12,358	12,714	13,663	27.9
A	22,212	22,511	22,138	27,204	26,044	17.3	15,752	16,243	16,003	20,626	19,112	21.3	6,460	6,268	6,135	6,578	6,932	7.3
P	12,162	12,110	11,566	15,052	17,037	40.1	8,317	8,103	7,429	10,453	12,057	45.0	3,845	4,007	4,137	4,600	4,980	29.5
FIN	5,717	5,764	:	6,466	:	13.1 ²	3,473	3,396	:	3,811	:	9.7 ²	2,244	2,368	:	2,655	:	18.3 ²
S	28,179	22,818	20,410	24,479	22,051	-21.7	22,113	17,510	15,144	18,710	16,299	-26.3	6,066	5,308	5,266	5,770	5,752	-5.2
UK	208,850	251,787	224,781	297,341	297,949	42.7	163,126	212,841	177,779	245,917	240,073	47.2	45,724	38,946	47,002	51,424	57,877	26.6
EU-15 ¹	979,393	1,047,969	1,008,597	1,241,000	1,262,760	28.9	750,553	819,541	769,535	1,007,130	1,017,139	35.5	228,840	228,428	239,062	233,870	245,621	7.3
SLO	669.7	653.2	625.0	740.1	1,318.6	96.9	362.0	335.3	309.0	381.3	862	138.1	308	318	316	359	457	48.4

¹ Brez upoštevanja IRL in FIN

² Stopnja rasti 1997-2000

Vir: Special Feature on Banking, 2001, str. 56 – 58 za leta 1997 do 1999; Eurostat: podatki iz baze Credstat za leto 2001; SURS: interni podatki za spremenljivke SSKI za obdobje 1997-2001.

Priloga 7: Izračun neobrestnih prihodkov¹

Država	42 13 0						Neobrestni prihodki					
	Prihodki od vrednostnih papirjev						Neobrestni prihodki					
	v mio EUR					Stopnja rasti 97-01 (%)	v mio EUR					Stopnja rasti 97-01 (%)
	1997	1998	1999	2000	2001		1997	1998	1999	2000	2001	
B	521	575	973	1.425	1.651	216,9	5.129	6.773	7.327	8.709	8.141	58,7
DK	133	99	112	131	124	-6,5	2.128	2.223	2.361	3.353	5.623	164,3
D	8.791	11.759	12.839	17.300	17.713	101,5	38.405	45.695	50.744	66.741	64.887	69,0
EL	126	119	325	323	355	181,7	1.941	2.138	4.699	3.917	3.115	60,5
E	10.788	10.484	9.723	3.842	7.233	-33,0	18.774	19.132	19.013	14.319	17.644	-6,0
F	5.006	6.251	:	7.287	7.855	56,9	35.522	41.261	36.810	48.391	52.582	48,0
IRL	:	:	:	:	:	-	:	:	:	3.929	3.673	-
I	8.833	8.392	9.423	12.934	16.836	90,6	31.971	37.948	45.128	46.731	50.004	56,4
L	239	265	349	568	761	218,4	3.572	4.794	4.945	6.327	5.933	66,1
NL	1.733	1.162	2.740	3.766	4.293	147,7	6.767	6.878	9.708	12.552	12.061	78,2
A	930	1.412	1.660	1.826	1.855	99,5	5.266	6.125	6.334	7.096	7.039	33,7
P	248	414	664	342	443	78,6	2.179	2.826	2.891	2.950	2.959	35,8
FIN	113	317	:	257	:	127,7 ³	1.631	1.852	:	1.809	:	10,9 ³
S	970	1.983	1.514	1.076	935	-3,6	4.332	5.851	5.370	6.369	6.443	48,7
UK	5.636	6.879	10.661	8.757	12.065	114,1	36.728	62.560	58.803	86.607	55.399	50,8
EU-15 ²	43.954	49.794	50.983	59.577	72.120	64,1	192.714	244.204	254.133	314.061	291.831	51,4
SLO	7,7	13,2	22,1	31,8	126,1	1537,7	384	395	408	515	503	31,0

¹ Neobrestni prihodki so izračunani kot vsota spremenljivk 42 13 0, 42 14 0, 42 20 0 in 42 31 0. Ker sta spremenljivki 42 14 0 in 42 31 0 že predstavljeni v Prilogi 4, spremenljivka 42 20 0 pa v Tabeli 21 na strani 74, sta na tem mestu predstavljeni samo spremenljivka 42 13 0 Prihodki od vrednostnih papirjev in Neobrestni prihodki.

² Brez upoštevanja IRL in FIN

³ Stopnja rasti 1997-2000

Vir: Special Feature on Banking, 2001, str. 56 za leta 1997 do 1999; Eurostat: podatki iz baze Credstat za leto 2001; SURS: interni podatki za spremenljivke SSKI za obdobje 1997-2001.

Priloga 8: Izračun čistih provizij

Država	42 14 0 Prejete provizije						42 15 0 Dane provizije						Čiste provizije					
	v mio EUR					Stopnja rasti 97-01 v %	v mio EUR					Stopnja rasti 97-01 v %	v mio EUR					Stopnja rasti 97-01 v %
	1997	1998	1999	2000	2001		1997	1998	1999	2000	2001		1997	1998	1999	2000	2001	
B	2,097	2,689	3,396	4,489	3,945	88.1	985	1,105	1,406	2,001	1,662	68.7	1,112	1,584	1,990	2,488	2,283	105.3
DK	496	1,660	1,893	2,259	1,664	235.5	252	333	428	502	396	57.1	244	1,327	1,465	1,757	1,268	419.7
D	21,392	24,005	28,008	35,738	32,949	54.0	3,736	4,617	5,550	7,015	7,228	93.5	17,656	19,388	22,458	28,723	25,721	45.7
EL	971	928	1,454	1,384	1,036	6.7	91	137	95	282	324	256.0	880	791	1,359	1,102	712	-19.1
E	6,088	7,159	7,984	8,912	9,333	53.3	1,154	1,268	1,407	1,609	1,803	56.2	4,934	5,891	6,577	7,303	7,530	52.6
F	14,943	16,502	18,898	21,844	21,958	46.9	3,451	3,804	4,432	5,122	5,662	64.1	11,492	12,698	14,466	16,722	16,296	41.8
IRL	:	:	:	2,562	2,905	-	:	:	:	317	409	-	:	:	:	:	:	-
I	13,193	18,923	24,953	22,039	20,854	58.1	1,144	1,434	1,420	3,423	3,798	232.0	12,049	17,489	23,533	18,616	17,056	41.6
L	2,308	2,718	3,404	4,419	3,998	73.2	636	753	1,046	1,330	1,185	86.3	1,672	1,965	2,358	3,089	2,813	68.2
NL	3,262	3,760	4,130	5,200	5,374	64.7	:	:	:	:	660	-	:	:	:	:	4,714	-
A	2,568	2,890	3,024	3,575	3,356	30.7	518	612	613	776	682	31.7	2,050	2,278	2,411	2,799	2,674	30.4
P	821	1,096	1,259	1,528	1,519	85.0	115	168	208	252	278	141.7	706	928	1,051	1,276	1,241	75.8
FIN	904	964	:	1,119	:	23.8 ²	112	151	:	178	:	59.0 ²	792	813	:	941	:	18.8 ²
S	2,360	2,272	2,530	3,259	2,712	14.9	428	421	459	557	566	32.3	1,932	1,851	2,071	2,702	2,146	11.1
UK	20,724	23,287	28,802	33,594	35,094	69.3	5,654	6,472	8,591	9,480	10,480	85.3	15,070	16,815	20,211	24,114	24,614	63.3
EU-15 ¹	87,961	104,129	125,605	143,041	138,418	57.4	18,164	21,124	25,655	32,349	34,064	87.5	69,797	83,005	99,950	110,692	104,354	49.5
SLO	184.1	199.1	215.9	231	239	29.8	32.9	34.4	39.0	41.6	43.7	32.8	151.2	164.7	176.9	189.4	195.3	29.2

¹ Brez upoštevanja IRL, NL in FIN

² Stopnja rasti 1997-2000

Vir: Special Feature on Banking, 2001, str. 57 – 58 za leta 1997 do 1999; Eurostat: podatki iz baze Credstat za leto 2001; SURS: interni podatki za spremenljivke SSKI za obdobje 1997-2001.

Priloga 9: Izračun kazalca “Čiste obresti”/“Neobrestni prihodki” s pomočjo spremenljivk iz izkaza uspeha v Sloveniji za leta od 1997 do 2001

Šifra	Ime spremenljivke	Leto				
		1997	1998	1999	2000	2001
42 11 0	Prihodki od obresti in podobni prihodki (mio SIT)	120.808	121.674	121.009	151.738	286.400
42 12 0	- Odhodki za obresti in podobni odhodki (mio SIT)	65.299	62.464	59.823	78.171	187.226
	= Čiste obresti (mio SIT)	55.509	59.210	61.186	73.567	99.174
42 13 1	Prihodki iz vrednostnih papirjev (mio SIT)	1.391	2.453	4.276	6.520	27.389
42 14 0	+ Prejete provizije (mio SIT)	33.217	37.081	41.812	47.355	51.911
42 20 0	+ Čisti dobiček (izguba) iz finančnih poslov (mio SIT)	6.127	4.375	527	6.826	12.771
42 31 0	+ Drugi prihodki od poslovanja (mio SIT)	28.559	29.581	32.478	46.905	17.181
	= Neobrestni prihodki (mio SIT)	69.294	73.490	79.093	101.738	109.252
	Čiste obresti / Neobrestni prihodki	0,80	0,81	0,77	0,72	0,91

Vir: Poslovanje bančnega sistema v letu 1998, str. 31; Poslovanje bančnega sistema v letu 1999, str- 39-40; SURS: interni podatki za spremenljivke SSKI za leti 2000 in 2001.

Priloga 10: Izračun kazalca “Čiste obresti”/“Čiste provizije” s pomočjo spremenljivk iz izkaza uspeha v Sloveniji za leta od 1997 do 2000

Šifra	Ime spremenljivke	Leto				
		1997	1998	1999	2000	2001
42 11 0	Prihodki od obresti in podobni prihodki (mio SIT)	120.808	121.674	121.009	151.738	286.400
42 12 0	- Odhodki za obresti in podobni odhodki (mio SIT)	65.299	62.464	59.823	78.171	187.226
	= Čiste obresti (mio SIT)	55.509	59.210	61.186	73.567	99.174
42 14 0	Prejete provizije (mio SIT)	33.217	37.081	41.812	47.355	51.911
42 15 0	- Dane provizije (mio SIT)	5.931	6.411	7.547	8.536	9.492
	= Čiste provizije (mio SIT)	27.286	30.670	34.265	38.819	42.419
	Čiste obresti / Čiste provizije	2,03	1,93	1,79	1,90	2,34

Vir: Poslovanje bančnega sistema v letu 1998, str. 31; Poslovanje bančnega sistema v letu 1999, str- 39-40; SURS: interni podatki za spremenljivke SSKI za leti 2000 in 2001.

Priloga 11: Delovno aktivno prebivalstvo v državah EU in v Sloveniji za leta od 1997 do 2001

Država	Delovno aktivno prebivalstvo, v milijonih					Stopnja rasti 97-01 (%)
	1997	1998	1999	2000	2001	
B	3.886	3.957	4.011	4.088	4.149	6,76
DK	2.675	2.718	2.776	2.784	2.792	4,40
D	37.208	37.616	38.077	38.752	38.917	4,59
EL	3.784	3.940	3.941	3.935	3.921	3,61
E	14.147	14.698	15.209	15.744	16.107	13,85
F	22.867	23.215	23.680	24.308	24.720	8,10
IRL	1.408	1.522	1.617	1.692	1.741	23,69
I	22.215	22.448	22.698	23.128	23.581	6,15
L	226	237	248	262	277	22,45
NL	7.544	7.742	7.946	8.124	8.274	9,68
A	3.924	3.965	4.020	4.050	4.076	3,85
P	4.744	4.868	4.928	5.029	5.098	7,47
FIN	2.154	2.197	2.253	2.304	2.338	8,57
S	4.015	4.078	4.163	4.264	4.345	8,22
UK	28.104	28.446	28.876	29.267	29.472	4,87
EU-15	158.900	161.644	164.441	167.732	169.808	6,86
SLO	898	907	892	900	905	0,72

Vir: Special Feature on Banking, 2001, str. 70-71; Statistics in Focus 26/2002, str.4; Poročilo o nadzoru bančnega poslovanja 2000, 2001 in 2002.

Priloga 12: Izračun deleža obrestnih prihodkov v vseh prihodkih

Država	42 11 0 Prihodki od obresti in podobni prihodki						Celotni prihodki (obrestni in neobrestni)						Delež obrestnih prihodkov v vseh prihodkih					
	v mio EUR					Stopnja rasti 97-01 v %	v mio EUR					Stopnja rasti 97-01 v %	v %					Stopnja rasti 97-01 v %
	1997	1998	1999	2000	2001		1997	1998	1999	2000	2001		1997	1998	1999	2000	2001	
B	53.942	55.264	56.154	69.908	57.368	6,4	59.071	62.037	63.481	78.617	65.509	10,9	91,32	89,08	88,46	88,92	87,57	-4,1
DK	19.318	20.819	20.455	23.846	18.472	-4,4	21.446	23.042	22.816	27.199	24.095	12,4	90,08	90,35	89,65	87,67	76,66	-14,9
D	279.201	300.660	311.694	358.951	370.697	32,8	317.606	346.355	362.438	425.692	435.584	37,1	87,91	86,81	86,00	84,32	85,10	-3,2
EL	9.439	9.861	10.715	12.587	9.513	0,8	11.380	11.999	15.414	16.504	12.628	11,0	82,94	82,18	69,51	76,27	75,33	-9,2
E	43.484	46.817	41.350	49.394	57.825	33,0	62.258	65.949	60.363	63.713	75.469	21,2	69,84	70,99	68,50	77,53	76,62	9,7
F	142.918	147.397	146.268	173.882	184.470	29,1	178.440	188.658	183.078	222.273	237.052	32,8	80,09	78,13	79,89	78,23	77,82	-2,8
IRL	:	:	:	22.032	23.890		:	:	:	25.961	27.563	-	:	:	:	84,87	86,67	-
I	88.342	77.541	60.497	83.772	92.350	4,5	120.313	115.489	105.625	130.503	142.354	18,3	73,43	67,14	57,28	64,19	64,87	-11,6
L	33.007	37.129	36.593	49.893	51.115	54,9	36.579	41.923	41.538	56.220	57.048	56,0	90,23	88,56	88,10	88,75	89,60	-0,7
NL	38.339	43.255	45.976	54.689	57.868	50,9	45.106	50.133	55.684	67.241	69.929	55,0	85,00	86,28	82,57	81,33	82,75	-2,6
A	22.212	22.511	22.138	27.204	26.044	17,3	27.478	28.636	28.472	34.300	33.083	20,4	80,84	78,61	77,75	79,31	78,72	-2,6
P	12.162	12.110	11.566	15.052	17.037	40,1	14.341	14.936	14.457	18.003	19.996	39,4	84,81	81,08	80,00	83,61	85,20	0,5
FIN	5.717	5.764	:	6.466	:	13,1 ²	7.348	7.616	:	8.275	:	12,6 ²	77,80	75,68	:	78,14	:	0,4 ²
S	28.179	22.818	20.410	24.479	22.051	-21,7	32.511	28.669	25.780	30.848	28.495	-12,4	86,68	79,59	79,17	79,35	77,39	-10,7
UK	208.850	251.787	224.781	297.341	297.949	42,7	245.578	314.347	283.584	383.948	353.348	43,9	85,04	80,10	79,26	77,44	84,32	-0,8
EU-15 ¹	979.393	1.047.969	1.008.597	1.241.000	1.262.760	28,9	1.172.107	1.292.173	1.262.730	1.555.061	1.554.591	32,6	83,56	81,10	79,87	79,80	81,23	-2,8
SLO	669,7	653,2	625	740	1.319	97,0	1.054	1.048	1.033	1.255	1.822	72,9	63,55	62,34	60,48	58,97	72,39	13,9

¹ Brez upoštevanja IRL, NL in FIN

² Stopnja rasti 1997-2000

Vir: Special Feature on Banking, 2001, str. 57 – 58 za leta 1997 do 1999; Eurostat: podatki iz baze Credstat za leto 2001; SURS: interni podatki za spremenljivke SSKI za obdobje 1997-2001.

Priloga 13: Seznam indikatorjev IMD po skupinah in podskupinah

Enota mere, Opis	
1. Gospodarska uspešnost	
1.1. Domače gospodarstvo	
Bruto domači proizvod (BDP)	v mia USD
BDP (PPP)	ocena; v mia USD po pariteti kupne moči
Končna zasebna potrošnja	delež BDP v %
Končna zasebna potrošnja	v mia USD
Končna državna potrošnja	delež BDP v %
Končna državna potrošnja	v mia USD
Bruto domače investicije	delež BDP v %
Bruto domače investicije	v mia USD
Bruto domači prihranki	delež BDP v %
Bruto domači prihranki	v mia USD
Sektorji gospodarstva	delež BDP v %
Realna rast BDP	% sprememba v domači valuti v stalnih cenah
Realna rast BDP na prebivalca	% sprememba v domači valuti v stalnih cenah
Realna rast končne zasebe potrošnje	% sprememba v domači valuti v stalnih cenah
Realna rast končne potrošnje države	% sprememba v domači valuti v stalnih cenah
Realna rast bruto domačih investicij	% sprememba v domači valuti v stalnih cenah
Realna rast bruto domačih prihrankov	% sprememba v domači valuti v stalnih cenah
Realna rast sektorja kmetijstva	% sprememba v domači valuti v stalnih cenah
Realna rast industrijske proizvodnje	% sprememba v domači valuti v stalnih cenah
Realna rast sektorja storitev	% sprememba v domači valuti v stalnih cenah
Elastičnost gospodarstva	je močna
BDP na prebivalca	v USD na prebivalca
BDP na prebivalca (PPP)	ocena; v USD na prebivalca po pariteti kupne moči
Končna zasebna potrošnja na prebivalca	v USD na prebivalca
Končna državna potrošnja na prebivalca	v USD na prebivalca
Bruto domače investicije na prebivalca	v USD na prebivalca
Bruto domači prihranki na prebivalca	v USD na prebivalca
Napoved: Realna rast BDP	% sprememba v domači valuti v stalnih cenah
Napoved: Realna rast končne zasebne potrošnje	% sprememba v domači valuti v stalnih cenah
Napoved: Realna rast bruto domačih investicij	% sprememba v domači valuti v stalnih cenah
Napoved: Inflacija	% sprememba
Napoved: Brezposelnost	% vse delovne sile
Napoved: Saldo tekoče bilance	% BDP glede na BNP
1.2. Mednarodna menjava	
Saldo tekoče bilance	v mia USD (negativni predznak pomeni deficit)
Saldo tekoče bilance	delež BDP v %
Saldo trgovinske bilance	v mia USD (negativni predznak pomeni deficit)
Saldo trgovinske bilance	delež BDP v %
Saldo bilance tržnih storitev	v mia USD (negativni predznak pomeni deficit)
Saldo bilance tržnih storitev	delež BDP v %
Izvoz proizvodov	v mia USD
Izvoz proizvodov	delež BDP v %
Izvoz proizvodov– realna rast	% sprememba v USD
Izvoz tržnih storitev	v mia USD
Izvoz tržnih storitev	delež BDP v %
Izvoz tržnih storitev- realna rast	% sprememba v USD
Izvoz po sektorjih gospodarstva	delež celotnega (vsega) izvoza v %
Uvoz proizvodov in tržnih storitev	v mia USD
Uvoz proizvodov in tržnih storitev	delež BDP v %
Uvoz proizvodov in tržnih storitev-realna rast	% sprememba v USD
Uvoz po sektorjih gospodarstva	delež celotnega (vsega) uvoza v %
Stopnja trgovine glede na BDP	(izvoz + uvoz)/ (2 x BDP)
Indeks pogojev menjave	Enota vrednosti izvoza na enoto vrednosti uvoza (1995=100)
Prihodki od turizma	mednarodni prihodki od turizma kot delež BDP v %

Enota mere, Opis	
1.3. Mednarodno investiranje	
Neposredni investicijski tokovi v tujino	v mia USD
Neposredni investicijski tokovi v tujino	delež BDP v %
Stanje neposrednih investicij v tujino	v mia USD
Stanje neposrednih investicij v tujino – realna rast	delež BDP v %
Neposredni investicijski tokovi v državo	v mia USD
Neposredni investicijski tokovi v državo	delež BDP v %
Stanje neposrednih investicij v državo	v mia USD
Stanje neposrednih investicij v državo– realna rast	delež BDP v %
Sredstva iz naslova portfeljskih naložb	v mia USD
Obveznosti iz naslova portfeljskih naložb	v mia USD

1.4. Zaposlenost	
Delovno aktivno prebivalstvo	v mio
Delovno aktivno prebivalstvo	delež prebivalstva v %
Rast zaposlenosti	ocena; % sprememba
Zaposleni po sektorjih gospodarstva	delež vseh zaposlenih v %
Zaposleni v javnem sektorju	delež vseh zaposlenih v %
Delovno aktivno prebivalstvo s skrajšanim delovnim časom	delež vseh zaposlenih v %
Stopnja brezposelnosti	delež aktivnega prebivalstva v %
Brezposelnost mladih	delež aktivnega prebivalstva v %

1.5. Cene	
Inflacija	povprečna letna stopnja
Indeks cen življenjskih potrebščin	indeks stroškov košarice dobrin v glavnih mestih (New York City = 100)
Najemnina za stanovanje	mesečna najemnina za trosobno stanovanje v glavnih mestih v USD
Najemnina za poslovne prostore	celotni stroški najema (USD/ m2 na leto)

2. Učinkovitost vlade in državne uprave

2.1. Javne finance	
Presežek oz. primankljaj državnega proračuna	v mia USD
Presežek oz. primankljaj državnega proračuna	delež BDP v %
Domači dolg države	v mia USD
Domači dolg države	delež BDP v %
Zunanji dolg države	v mia USD
Zunanji dolg države	delež BDP v %
Državni dolg – realna rast	% sprememba v domači valuti v stalnih cenah
Plačilo obresti	delež tekočega (rednega) dohodka v %
Upravljanje javnih financ	izboljšanje
Državne rezerve	vključujejo zlato in uradne rezerve (zlato = SDR 35 na unčo)
Splošni izdatki države	delež BDP v %

2.2. Fiskalna (davčna) politika	
Zbrani celotni davčni prihodki	delež BDP v %
Efektivna davčna stopnja na osebni dohodek	delež BDP na prebivalca v %
Zbrane dohodnine	na dobiček, dohodek in kapital, kot delež BDP v %
Prispevki zaposlenih za socialno varnost	obvezni prispevki kot delež BDP na prebivalca v %
Zbrani celotni prispevki zaposlenih za socialno varnost	obvezni prispevki kot delež BDP na prebivalca v %
Dohodnina	pozitivno vpliva na odnos delavcev do dela
Povprečna davčna stopnja od dobička pravnih oseb	delež dobička pred davki v %
Zbrani davki od dobička pravnih oseb	na dobiček, dohodek in kapital, kot delež BDP v %
Stopnja prispevkov delodajalcev za socialno varnost	obvezni prispevki kot delež BDP na prebivalca v %
Zbrani prispevki delodajalcev za socialno varnost	obvezni prispevki kot delež BDP v %
Realni davki od dobička pravnih oseb	ne zavirajo razvoja podjetništva
Zbrani davki na kapital in premoženje	delež BDP v %
Zbrani posredni davčni prihodki	davki na proizvode in storitve kot delež BDP v %
Utaja davkov	ni razširjena v domačem gospodarstvu

Enota mere, Opis	
2.3. Institucionalna organiziranost	
Realne kratkoročne obrestne mere	realni diskont/bančna obrestna mera
Strošek kapitala	spodbuja razvoj podjetij
Obrestna marža	razlika med posojiljemalsko in posojilodajalsko obrestno mero
Državni kreditni rating	rating na lestvici od 0 do 100, ki ga oceni Institutional Investor Magazine ranking
Politika centralne banke	pozitivno vpliva na gospodarski razvoj
Politika deviznega tečaja	podpira konkurenčnost podjetij
Stabilnost deviznega tečaja	sprememba v pariteti od domače valute na SDR, 2002/2000
Sporazum o smereh politike v vladnem kabinetu	učinkovit
Pravni okvir	ne škoduje konkurenčnosti države
Nova zakonodaja	spodbuja konkurenčnost podjetij
Vladne ekonomske politike	se hitro prilagajajo spremembam v ekonomskem okolju
Državne odločitve	so učinkovito izvedene
Politični sistem	razume sodobne gospodarske izzive
Transparentnost	zadovoljiva
Javne storitve	so imune na politično vmešavanje
Birokracija	ne zavira razvoja podjetij
Podkupovanje in korupcija	v gospodarstvu ne obstajata

2.4. Poslovna organiziranost	
Integracija v regionalne trgovinske bloke	zagotavlja dovolj dostopa na tuje trge
Birokracija na carini	ne zavira učinkovitega tranzita dobrin
Protekcionizem	okolje ne preprečuje uvoza tujih izdelkov in storitev
Pogodbe v javnem sektorju	so zadovoljivo odprte tujim natečajnikom
Izvozni krediti in zavarovanje	po razumni ceni dostopni podjetjem, ki jih izvoz zanima
Poslovno okolje	je konkurenčna prednost v vašem gospodarstvu
Državne subvencije zasebnim in javnim podjetjem	kot delež BDP v %
Subvencije	ne slabijo gospodarskemu razvoju
Konkurenčna zakonodaja	je učinkovita pri preprečevanju nepravilne konkurence v podjetjih
Proizvodna in storitvena odgovornost	zakonodaja ne omejuje preveč podjetij
Cenovne kontrole	ne vplivajo na postavljanje cen proizvodom v večini industrij
Vzporedno gospodarstvo (črni trg, barter, sivi trg)	ne slabi gospodarskega razvoja
Tuja podjetja	so obravnavana enako kot domača
Ustanavljanje podjetij	podpira zakonodaja v vašem gospodarstvu
Regulacije delovne sile	so dovolj fleksibilne
Zakonodaja o brezposelnosti	zagotavlja spodbudo za iskanje dela
Zakoni o imigraciji	ne preprečujejo podjetja pri uvozu delovne sile
Zakonska ureditev finančnih institucij	je primerna za finančno stabilnost
Zaupnost finančnih transakcij	je zagotovljena
Čezmejni sporazumi	so lahko pogajani s tujimi poslovnimi partnerji brez intervencije vlade
Tuji investitorji	lahko pridobijo nadzor v domačih podjetjih
Tuje finančne institucije	imajo dostop na domače trge
Dostop do lokalnih trgov kapitala	ni omejen za tuja podjetja
Dostop do tujih trgov kapitala	ni omejen za domača podjetja
Spodbude za investiranje	so privlačne za tuje investitorje
Sheme za zaščito investicij	obstajajo tudi za tuje partnerske države

Enota mere, Opis	
2.5 Družbena organiziranost	
Pravičnost	je pošteno zagotovljena v družbi
Osebnostna varnost in zasebna lastnina	sta ustrezno zaščiteni
Zaščita zasebnega sektorja	je uveljavljena v domačem gospodarstvu
Tveganje politične nestabilnosti	je zelo nizko
Socialna kohezija	je prioriteta za vlado
Resni zločini	število umorov, nasilnih dejanj ali oboroženih ropov na 100.000 prebivalcev
Delitev dohodka – kvintilno dohodkovno razmerje	delež dohodka v %, ki ga prejema najrevnejših 20% gospodinjstev
Delitev dohodka – kvintilno dohodkovno razmerje	delež dohodka v %, ki ga prejema najbogatejših 20% gospodinjstev
Diskriminacija	ni ovira v družbi
Ženske v parlamentu	delež vseh sedežev v parlamentu v %
Položaji žensk	delež vseh zakonodajalcev, managerjev in višjih uradnikov v %
Razmerje med dohodkom po spolu	razmerje med ocenjenimi zasluški žensk in zasluški moških globalno
Nadlegovanje in nasilje	ne destabilizirata delovnega mesta

3. Učinkovitost podjetij

3.1. Produktivnost	
Celotna produktivnost (PPP = pariteta kupne moči)	ocena: BDP (PPP) na zaposlenega v USD
Celotna produktivnost	BDP na zaposlenega v USD
Celotna produktivnost – realna rast	ocena; % sprememba realnega BDP na zaposlenega
Produktivnost dela (PPP)	ocena; BDP (PPP) na zaposlenega na uro dela v USD
Produktivnost dela	BDP na zaposlenega na uro dela v USD
Produktivnost kmetijstva (PPP)	ocena; BDP (PPP) na zaposlenega v kmetijstvu v USD
Produktivnost kmetijstva	BDP na zaposlenega v USD
Produktivnost v industriji (PPP)	ocena; BDP (PPP) na zaposlenega v industriji v USD
Produktivnost v industriji	BDP na zaposlenega v USD
Produktivnost storitvenih dejavnosti (PPP)	ocena; BDP (PPP) na zaposlenega v storitvenih dejavnostih v USD
Produktivnost storitvenih dejavnosti	BDP na zaposlenega v storitvenih dejavnostih v USD

3.2. Trg dela	
Zasluzki/prejemki zaposlenih	ocene; celotno urno nadomestilo za proizvodne delavce (plače + dodatne podpore), USD
Stroški dela na zaposlenega v predelovalnih dejavnostih	% sprememba
Plačila v storitveni poklicih	bruto letni dohodek vključno s podporami kot so nagrade, v USD
Nagrajevanje/plača managementa	celotna osnovna plača skupaj z nagradami in dolgoročnimi stimulacijami, USD
Opravljen delovne ure	povprečno število delovnih ur na leto
Odnosi med zaposlenimi	odnosi so produktivni/sovražni
Motiviranost zaposlenih	se pokriva/ne pokriva s cilji podjetja
Industrijski spori, konflikti (stavke)	število izgubljenih delovnih dni na 1000 prebivalcev na leto (povprečje 1999-2001)
Izobraževanje zaposlenih	je/ni prioriteta v podjetjih
Delovna sila	zaposleni in registrirani brezposelni
Delovna sila	delež prebivalstva v %
Rast delovne sile	% sprememba
Ženska delovna sila	delež celotne delovne sile v %
Tuja delovna sila	delež celotne delovne sile v %
Usposobljena delovna sila	je/ni na razpolago na domačem trgu dela
Usposobljeni finančni delavci	so/niso na razpolago na domačem trgu dela
Beg možganov	ne ovira konkurenčnosti v domačem gospodarstvu
Tuji visoko usposobljeni delavci	privabi jih poslovno okolje domačega gospodarstva
Mednarodne izkušnje managerjev	imajo/nimajo izkušnje v mednarodnem poslovanju
Razpoložljivost vodilnih managerjev	so/niso na razpolago na domačem trgu dela

Enota mere, Opis	
3.3. Finančni trg	
Sredstva bančnega sektorja	delež BDP v %
Finančna sredstva institucionalnih investitorjev	v mia USD
Posojila	se brez težav pretakajo od bank v gospodarstvo
Število izdanih kreditnih kartic	na prebivalca
Opravljenе transakcije s kreditnimi karticami	v USD na prebivalca
Tveganost investicij	Euromoney-eva kreditna vrednost države na lestvici od 0 do 100
Tvegani kapital	je/ni na razpolago za razvoj podjetij
Bančne storitve	so/niso zelo razvite v domačem gospodarstvu
Bančno poslovanje s prebivalstvom	število prebivalcev na število bančnih poslovalnic
Bančna zakonodaja	ne ovira konkurenčnosti v domačem gospodarstvu
Kapital ustvarjen na borzi	omogoča primerno financiranje podjetij
Kapital ustvarjen na borzi	v mia USD
Trgovana vrednost na borzi	v USD na prebivalca
Domača podjetja, ki kotirajo na borzi	število domačih podjetij, ki kotira na borzi
Borzni indeks	% sprememba indeksa
Pravice in odgovornosti delničarjev	so jasno definirane
Transparentnost finančnih institucij	je/ni zelo razvita v domačem gospodarstvu
Podkupovanje borznih posrednikov	ni/je običajno na borzi
Denarni tokovi podjetij	so zadosti visoki, da omogočajo samofinanciranje podjetij
Factoring	delež izvoženega trgovskega blaga v %

3.4. Izkušnje managementa	
Prilagodljivost	podjetja se hitro prilagodijo spremembam na trgu
Etične metode	so uporabljene v podjetjih
Verodostojnost managerjev	je zelo priznано v domačem gospodarstvu
Nadzorni svet	učinkovito nadzoruje upravljanje podjetij
Delničarjeva vrednost	je učinkovito upravljana
Zadovoljstvo kupca	je poudarjeno v domačem gospodarstvu
Podjetnost	vodje imajo smisel za podjetnost
Trženje	je učinkovito upravljano s strani podjetij v domačem gospodarstvu
Družbena odgovornost	poslovni vodje ne zanemarijajo svoje družbene odgovornosti
Zdravje, varnost in skrb za okolje	so/niso upoštevani pri odločitvah managerjev

3.5. Vpliv globalizacije	
Globalizacija	ogroža/ne ogroža domačega gospodarstva
Odnos do globalizacije	pozitiven/negativen v domačem gospodarstvu
Realokacija proizvodnje	ogroža/ne ogroža domačega gospodarstva
Realokacija R&R	ogroža/ne ogroža domačega gospodarstva
»Image« Podoba države v tujini	podpira razvoj podjetij
Nacionalna kultura	odprta za tuje ideje
Fleksibilnost in prilagodljivost	visoki, ko se soočata z novimi izzivi
Družbene vrednote	podpirajo konkurenčnost

4. Infrastruktura	
4.1. Bazična infrastruktura	
Površina države	v 1000 km ²
Obdelovalna površina	v m ² na prebivalca
Urbanizacija	ne izčrpa gospodarskih sredstev
Prebivalstvo- velikost trga	ocena v mio
Prebivalstvo mlajše od 15 let	delež vsega prebivalstva v %
Prebivalstvo starejše od 65 let	delež vsega prebivalstva v %
»Dependency« ratio	število prebivalcev mlajših od 15 in starejših od 65 let na število aktivnih prebivalcev (15 do 65 let)
Ceste	razporedenost cestne mreže v km na km ² površine države
Železnice	razporedenost železniške mreže v km na km ² površine države
Letalski promet	število prevoženih potnikov
Kvaliteta letalskega prometa	spodbuja razvoj podjetij v domačem gospodarstvu
Distribucijska mreža za proizvode in storitve	je/ni učinkovita
Vodni transport	izpolnjuje/ne izpolnjuje zahtev poslovanja
Infrastruktura in razvoj	je/ni ustrezno planirana in vzdrževana
Energetska infrastruktura	je ustrezna in učinkovita v domačem gospodarstvu

	Enota mere, Opis
Domača proizvodnja energije	v mio MTOE
Domača proizvodnja energije na prebivalca	v mio MTOE na prebivalca
Domača proizvodnja energije	delež vseh zahtev v % protivrednosti ton nafte
Končna poraba energije	v mio MTOE
Končna poraba energije na prebivalca	v mio MTOE na prebivalca
BDP in poraba energije	razlika med rastjo realnega BDP in rastjo porabe energije
Specifična poraba energije (Energetska intenzivnost)	znesek komercialno porabljene energije v kilojoulih na BDP v USD
Uvoz energije proti izvozu trgovskega blaga	uvoz energije kot % izvoženega trgovskega blaga v USD
Samozadostnost v ne-energetskih surovinah	trgovinska bilanca na prebivalca v USD
Cene elektrike za industrijo	v USD na kwh (kilovatno uro)

4.2. Tehnološka infrastruktura	
Investicije v telekomunikacije	delež BDP v %
Število fiksnih telefonskih priključkov	na 1000 prebivalcev
Cena mednarodnih telefonskih klicev v fiksnem omrežju	v USD za 3 minute pogovora v času največjih obremenitev iz ZDA v Evropo
Število mobilnih telefonskih priključkov	na 1000 prebivalcev
Cena lokalnega telefonskega klica v mobilnem omrežju	v USD za 3 minute pogovora v času največjih obremenitev (lokalno)
Telekomunikacije	so/niso visoko razvite v domačem gospodarstvu
Sodobna informacijska tehnologija	izpolnjuje/ne izpolnjuje zahtev poslovanja
Računalniški potencial	delež svetovnega pretoka računalniških informacij
Število računalnikov na prebivalca	število računalnikov na 1000 prebivalcev
Število uporabnikov interneta	število uporabnikov na 1000 prebivalcev
Število internet gostiteljev	število internet gostiteljev na mio prebivalcev
Stroški uporabe interneta	košarica 20 ur dostopa do interneta v času največjih obremenitev v USD
Primeren dostop do interneta	je zagotovljen v domačem gospodarstvu
Razpoložljivost informacijsko tehnološkega znanja	je/ni razpoložljivo na domačem trgu dela
Tehnološko sodelovanje	je/ni razvito v poslovni praksi med podjetji
Razvoj in uporaba tehnologije	je podprta z zakoni
Financiranje tehnološkega razvoja	je večinoma zadostno
Izvoz visokotehnoloških izdelkov	v mio USD
Izvoz visokotehnoloških izdelkov	delež vsega izvoza v %
Varnost podatkov	je zadosti uveljavljena v domačem gospodarstvu

4.3. Znanstvena infrastruktura	
Izdatki za raziskave in razvoj	v mio USD
Izdatki za raziskave in razvoj na prebivalca	v USD na prebivalca
Izdatki za raziskave in razvoj	delež BDP v %
Izdatki podjetij za raziskave in razvoj	v mio USD
Izdatki podjetij za raziskave in razvoj na prebivalca	v USD na prebivalca
Število raziskovalcev v državi	polno zaposleni na osnovi ekvivalenta opravljenih ur (FTE)
Število raziskovalcev v državi na prebivalca	polno zaposleni na osnovi ekvivalenta opravljenih ur (FTE) na 1000 prebivalcev
Število raziskovalcev v podjetjih	polno zaposleni na osnovi ekvivalenta opravljenih ur (FTE)
Število raziskovalcev v podjetjih na prebivalca	polno zaposleni na osnovi ekvivalenta opravljenih ur (FTE) na 1000 prebivalcev
Bazične raziskave	ali pozitivno vplivajo na dolgoročni gospodarski razvoj
Znanstvene diplome	delež vseh prvih univerzitetnih diplom v znanosti in tehniki v %
Znanstveni članki	znanstveni članki objavljeni po poreklu avtorja
Znanost v šolah	je/ni primerno zastopana
Zanimanje za znanost in tehnologijo	je/ni veliko med mladimi
Nobelove nagrade	podeljene v fiziki, kemiji, psihologiji ali medicini in ekonomiji od leta 1950 naprej
Nobelove nagrade na prebivalca	podeljene v fiziki, kemiji, psihologiji ali medicini in ekonomiji od leta 1950 naprej na milijon prebivalcev
Patenti dani rezidentom	število patentov dano rezidentom
Zaščita patentov v tujini	število patentov zaščiteneh v tujini po državi rezidenta
Zaščita patentov in avtorskih pravic	je primerno uveljavljena
Število veljavnih patentov	na 100000 prebivalcev
Produktivnost patentov	število patentov dano rezidentom na tisoč raziskovalcev v podjetjih

Enota mere, Opis	
4.4. Zdravje in okolje	
Skupna poraba za zdravje	delež BDP v %
Javna poraba za zdravje	delež vse porabe za zdravje v %
Pričakovana življenjska doba ob rojstvu	povprečna ocena
Pričakovana doba zdravega življenja	povprečna ocena
Zdravstvena asistenca	število prebivalcev na zdravnika in na medicinsko sestro
Zdravstvena infrastruktura	pokriva/ne pokriva potreb družbe
Mestno prebivalstvo	delež vsega prebivalstva v %
Indeks človekovega razvoja	združuje ekonomsko-socialno-izobraževalne indikatorje
Zloraba alkohola in drog	ne povzroča problemov na delovnem mestu
Stopnja reciklaže papirja in kartona	kot delež porabe papirja in kartona v %
Čistilne naprave za odpadno vodo	kot delež uporabnikov v % od celotnega prebivalstva
Emisije CO2	Industrijske emisije CO2 v metričnih tonah na vsak milijon BDP-ja v USD
Bio obdelovalne površine	na prebivalca v ha
Trajnostni razvoj	ima/nima prioriteto v domačem gospodarstvu
Problemi onesnaževanja	resno ne prizadanejo infrastrukture domačega gospodarstva
Okoljevarstveni zakoni	ne ovirajo konkurenčnosti podjetij
Kvaliteta življenja	visoka
4.5. Vzgoja in izobraževanje	
Celotna javna poraba za izobraževanje	delež BDP v %
Indeks učitelj-učenec (osnovnošolsko izobraževanje)	število učencev na učitelja
Indeks učitelj-učenec (srednješolsko izobraževanje)	število učencev na učitelja
Predčasno prekinjeno srednješolsko izobraževanje	delež relevantne starostne skupine s polno srednješolsko izobrazbo v %
Višja in visoka izobrazba	delež prebivalstva z vsaj višješolsko izobrazbo v starosti 25 do 34 let v %
Ocena izobraževanja	PISA pregled 15-letnikov
Sistem izobraževanja	zadovoljivo pokriva/ne pokriva potreb konkurenčnega gospodarstva
Univerzitetna izobrazba	zadovoljuje potrebe konkurenčnega gospodarstva
Nepismenost	stopnja nepismenosti odraslih (nad 15 let) kot odstotek vsega prebivalstva
Funkcionalna pismenost prebivalstva	visoka med prebivalstvom
Izobraženost na področju financ	zadovoljuje potrebe podjetij
Kvalificirani inženirji	so/niso razpoložljivi na domačem trgu dela
Sodelovanje med podjetji in univerzo	prenos znanja med podjetji in univerzo je/ni visoko razvit

Vir: IMD – World Competitiveness Yearbook 2002 – List of Criteria
<http://www02.imd.ch/wcy/criteria/index.cfm?display=ep1>

Priloga 14: Razvrstitev držav po vrednosti agregatnega indeksa svetovne konkurenčnosti po IMD za obdobje 2000 do 2004

	2000	2001	2002	2003	2004		2000	2001	2002	2003	2004
Argentina	42	45	48	58	59	Lombardy				36	46
Australia	11	12	10	7	4	Luxembourg	3	2	2	2	9
Austria	18	14	15	14	13	Maharashtra				44	38
Bavaria				31	20	Malaysia	26	28	24	21	16
Belgium	19	18	19	18	25	Mexico	33	36	43	53	56
Brazil	38	40	37	52	53	Netherlands	4	6	4	13	15
Canada	8	9	7	6	3	New Zealand	20	21	18	16	18
Catalonia				28	27	Norway	16	19	14	15	17
Chile	30	27	22	26	26	Philippines	35	39	40	49	52
China Mainland	24	26	28	29	24	Poland	40	47	45	55	57
Colombia	45	44	42	45	41	Portugal	28	32	33	39	39
Czech Republic	37	35	32	35	43	Rhone-Alps				32	37
Denmark	12	15	6	5	7	Romania				51	54
Estonia		22	21	22	28	Russia	47	43	44	54	50
Finland	6	5	3	3	8	Sao Paulo				43	47
France	22	25	25	23	30	Scotland					36
Germany	13	13	17	20	21	Singapore	2	3	8	4	2
Greece	34	31	36	42	44	Slovak Republic		41	38	46	40
Hong Kong	9	4	13	10	6	Slovenia	36	38	35	40	45
Hungary	27	30	30	34	42	South Africa	39	37	39	47	49
Iceland	10	10	11	8	5	Spain	25	24	23	27	31
Ile-De-France				24	32	Sweden	14	11	12	12	11
India	41	42	41	50	34	Switzerland	7	8	5	9	14
Indonesia	43	46	47	57	58	Taiwan	17	16	20	17	12
Ireland	5	7	9	11	10	Thailand	31	34	31	30	29
Israel	23	20	26	33	33	Turkey	44	48	49	56	55
Italy	32	33	34	41	51	United Kingdom	15	17	16	19	22
Japan	21	23	27	25	23	Usa	1	1	1	1	1
Jordan				48	48	Venezuela	46	49	46	59	60
Korea	29	29	29	37	35	Zhejiang				38	19

Vir: IMD – World Competitiveness Yearbook 2004
<http://www02.imd.ch/documents/wcy/content/pastranking.xls>

Priloga 15: Sestava indeksa GCI (seznam vseh indikatorjev vključenih v GCI)

Tehnološki subindeks

1.1. Inovacije

1. Tehnološka razvitost: Kakšen položaj z vidika tehnologije dosega domača (vaša) država glede na vodilne države na svetu?
2. Inovativnost v podjetjih: Ali nenehna inovacijska dejavnost igra vodilno vlogo pri ustvarjanju prihodka?
3. Kolikšen delež sredstev namenijo domača podjetja za raziskave in razvoj v primerjavi z drugimi državami?
4. Kakšen je obseg poslovnega sodelovanja na področju dejavnosti raziskav in razvoja med podjetji in domačimi univerzami?
5. Kolikšno je število patentov na milijon prebivalcev v letu?
6. Kolikšna je stopnja bruto vpisa na univerzo za zadnje razpoložljivo leto?

1.2. Informacijske in komunikacijske tehnologije

1. Kako razširjen je dostop do interneta v šolah?
2. Ali konkurenca med dobavitelji internetnih storitev v državi zagotavlja visoko kakovost ter nizke cene storitev in nepogoste motnje?
3. Ali vlada namenja informacijskim in komunikacijskim tehnologijam vsesplošno prioriteto?
4. Ali so vladni programi uspešni pri promoviranju uporabe informacijskih in komunikacijskih tehnologij?
5. Ali je zakonodaja, ki se nanaša na področje e-trgovine, digitalnih podpisov dokumentov ter varstva potrošnikov, dobro razvita in uveljavljena?
6. Število naročnikov mobilne telefonije na 100 prebivalcev
7. Uporabniki interneta na 10000 prebivalcev
8. Ponudniki internetnih storitev na 10000 prebivalcev
9. Število fiksnih telefonskih priključkov na 100 prebivalcev
10. Število osebnih računalnikov na 100 prebivalcev

1.3. Prenos tehnologije

1. Ali predstavljajo neposredne tuje investicije za vašo državo pomemben vir novih tehnologij?
2. Ali predstavlja licenčna tuja tehnologija za vašo državo pomembno sredstvo pridobitve nove tehnologije?

JAVNE INSTITUCIJE

1. Pogodbe in pravo

1. Ali je sodstvo v domači (vaši) državi neodvisno od političnih vplivov članov vlade, državljanov ali podjetij?
2. Ali so finančna sredstva in bogastvo jasno definirani in dobro zaščiteni z zakonom?
3. Ali je vlada nevtralna pri izbiri najboljšega ponudnika na podlagi javnih razpisov?
4. Ali organizirani kriminal povzroča pomembne poslovne stroške?

2. Korupcija

1. Kako pogoste so podkupnine pri uvoznih in izvoznih dovoljenjih?
2. Kako pogoste so podkupnine ko gre za splošne koristi?
3. Kako pogoste so podkupnine pri plačilu letnih davkov?

3. MAKROEKONOMSKO OKOLJE

3.1 Makroekonomska stabilnost

1. Ali bo gospodarstvo domače države naslednje leto v recesiji?
2. Ali so podjetja tekom leta lažje ali težje pridobivala kredite?
3. Presežek oziroma primanjkljaj proračuna
4. Stopnja prihrankov države
5. Inflacija
6. Realni devizni tečaj relativno glede na USD
7. Obrestna marža med posojilodajalsko in posojilojemalsko obrestno mero

3.2 Deželni rating

3.3 Splošni vladni izdatki

1. Ali državne subvencije umetno ohranjajo pri življenju nekonkurenčne dejavnosti ali izboljšujejo njihovo produktivnost?
2. Kako pogosto javna sredstva dobijo podjetja zaradi korupcije?
3. Kako visoko je zaupanje javnosti v finančno poštenost politikov?

Vir: WEF – Growth Competitiveness Index and Methodology
http://www.weforum.org/pdf/Gcr/GCR_2003_2004/GCI_Chapter.pdf

Priloga 16: Sestava indeksa CCI (seznam vseh indikatorjev vključenih v CCI)

Anketna vprašanja po podskupinah indeksa CCI

Indeks poslovanja in strategije podjetij

Zahtevnost proizvodnega procesa
Vrsta konkurenčne prednosti
Obseg izobraževanja zaposlenih
Obseg trženja
Pripravljenost pooblaščenja zaposlenih – delegiranje pooblastil
Kapaciteta za inovacije
Izdatki podjetja za raziskave in razvoj
Ali so v podjetju prisotne verige vrednosti (value chain)
Razsežnost mednarodnih trgov
Originalnost v oblikovanju proizvodov
Stopnja usmerjenosti proti kupcem
Upravljanje mednarodne prodaje
Označevanje izdelkov in storitev
Zaupanje v strokovnost vodstva
Obseg višjih dohodkov zaradi večje storilnosti
Delež prodaje na domačem trgu
Razširjenost tuje licenčne tehnologije

Indeks kakovosti nacionalnega poslovnega okolja

1. FIZIČNA INFRASTRUKTURA

- Kvaliteta infrastrukture na splošno
- Bazična infrastruktura
Kvaliteta cestne infrastrukture
Razvitost železniške infrastrukture
Kvaliteta pristaniške infrastrukture
Kvaliteta infrastrukture letalskega prometa
 - Napredna infrastruktura
Kvaliteta telefonske/telefaks infrastrukture
Razpoložljivost in stroški mobilne telefonije
Hitrost in stroški dostopa do interneta

2. UPRAVNA INFRASTRUKTURA

- Policijska zaščita podjetij
Neodvisnost sodstva
Administrativne ovire ustanavljanja podjetij
Zadostnost zakonitih nadomestil javnemu sektorju
Birokracija – obseg, stopnja

3. RAZPOLOŽLJIVOST KAPITALA

- Ali so posojila lahko dostopna
Razvitost finančnega trga
Pravičnost lokalnega dostopa na trg
Razpoložljivost tveganega kapitala

4. ČLOVEŠKI VIRI

- Kvaliteta javnih šol
Kvaliteta izobraževanja matematike in znanosti
Razpoložljivost znanstvenikov in inženirjev
Kvaliteta managerskih šol

5. ZNANOST IN TEHNOLOGIJA

- Število patentov na prebivalca
Kvaliteta raziskovalnih in znanstvenih inštitutov
Sodelovanje univerze in industrije pri raziskovanju

Strategija, struktura in konkurenčnost podjetij

Protekcija pri odločitvah državnih uradnikov
Obseg zamud pri plačilih
Obseg distorzivnih državnih subvencij, ki motijo delovanje trga
Decentralizacija poslovnih dejavnosti
Sodelovanje v odnosih med zaposlenimi in delodajalcem
Liberalizacija carinskih tarif
Skrite trgovinske ovire liberalizaciji
Zaščita intelektualne lastnine
Moč lokalne konkurence
Konkurenčnost domačih podjetij
Učinkovitost protitruštvske politike
Učinkovitost nadzornih svetov podjetij

Sorodne in podporne dejavnosti

Število domačih ponudnikov
Kvaliteta domačih ponudnikov
Stanje razvitosti mreže
Obseg sodelovanja proizvoda in postopka
Lokalna razpoložljivost komponent in sestavnih delov
Lokalna razpoložljivost proizvodnih strojev
Lokalna razpoložljivost specializiranih raziskovalnih storitev
Lokalna razpoložljivost storitev informacijske tehnologije

Pogoji na strani povpraševanja

Zahtevnost kupcev
Zadovoljstvo kupcev z najnovejšimi izdelki
Prisotnost pravil na strani povpraševanja
Strogi okoljevarstveni predpisi
Nakupi visokotehnoloških izdelkov s strani vlade
Kateri zakoni zadevajo informacijsko tehnologijo

Vir: WEF – Enhancing the Microeconomic Foundations of Prosperity: The Current Competitiveness Index

http://www.weforum.org/pdf/Gcr/GCR_2003_2004/BCI_Chapter.pdf

Priloga 17: Razvrstitev držav po vrednosti indeksa razvojne konkurenčnosti GCI in indeksa tekoče konkurenčnosti CCI po WEF za leti 2001 in 2002

Growth Competitiveness Index Rankings							
Country	Growth Competitiveness Ranking 2002	Growth Competitiveness Ranking 2002 among GCR 2001 countries*	Growth Competitiveness Ranking 2001	Country	Growth Competitiveness Ranking 2002	Growth Competitiveness Ranking 2002 among GCR 2001 countries*	Growth Competitiveness Ranking 2001
United States	1	1	2	Botswana	41		
Finland	2	2	1	Uruguay	42	40	46
Taiwan	3	3	7	Costa Rica	43	41	35
Singapore	4	4	4	Latvia	44	42	47
Sweden	5	5	9	Mexico	45	43	42
Switzerland	6	6	15	Brazil	46	44	44
Australia	7	7	5	Jordan	47	45	45
Canada	8	8	3	India	48	46	57
Norway	9	9	6	Slovak Republic	49	47	40
Denmark	10	10	14	Panama	50	48	53
United Kingdom	11	11	12	Poland	51	49	41
Iceland	12	12	16	Dominican Republic	52	50	50
Japan	13	13	21	Namibia	53		
Germany	14	14	17	Peru	54	51	55
Netherlands	15	15	8	Morocco	55		
New Zealand	16	16	10	Colombia	56	52	65
Hong Kong SAR	17	17	13	El Salvador	57	53	58
Austria	18	18	18	Croatia	58		
Israel	19	19	24	Sri Lanka	59	54	61
Chile	20	20	27	Jamaica	60	55	52
Korea	21	21	23	Philippines	61	56	48
Spain	22	22	22	Bulgaria	62	57	59
Portugal	23	23	25	Argentina	63	58	49
Ireland	24	24	11	Russian Federation	64	59	63
Belgium	25	25	19	Vietnam	65	60	60
Estonia	26	26	29	Romania	66	61	56
Malaysia	27	27	30	Indonesia	67	62	64
Slovenia	28	28	31	Venezuela	68	63	62
Hungary	29	29	28	Turkey	69	64	54
France	30	30	20	Guatemala	70	65	66
Thailand	31	31	33	Nigeria	71	66	74
South Africa	32	32	34	Paraguay	72	67	72
China	33	33	39	Ecuador	73	68	68
Tunisia	34			Bangladesh	74	69	71
Mauritius	35	34	32	Nicaragua	75	70	73
Lithuania	36	35	43	Honduras	76	71	70
Trinidad and Tobago	37	36	38	Ukraine	77	72	69
Greece	38	37	36	Bolivia	78	73	67
Italy	39	38	26	Zimbabwe	79	74	75
Czech Republic	40	39	37				

* Only 74 countries out of the 75 covered last year are shown, as Egypt is not included in this year's Report

Microeconomic Competitiveness Index Rankings							
Country	Microeconomic Competitiveness Ranking 2002	Microeconomic Competitiveness Ranking 2002 among GCR 2001 countries*	Microeconomic Competitiveness Ranking 2001	Country	Microeconomic Competitiveness Ranking 2002	Microeconomic Competitiveness Ranking 2002 among GCR 2001 countries*	Microeconomic Competitiveness Ranking 2001
United States	1	1	2	Dominican Republic	41	40	60
Finland	2	2	1	Slovak Republic	42	41	40
United Kingdom	3	3	7	Greece	43	42	46
Germany	4	4	4	Trinidad and Tobago	44	43	31
Switzerland	5	5	5	Latvia	45	44	41
Sweden	6	6	6	Poland	46	45	42
Netherlands	7	7	3	Sri Lanka	47	46	58
Denmark	8	8	8	Morocco	48		
Singapore	9	9	9	Mauritius	49	47	51
Canada	10	10	12	Panama	50	48	49
Japan	11	11	10	Namibia	51		
Austria	12	12	11	Croatia	52		
Belgium	13	13	15	Jordan	53	49	47
Australia	14	14	14	Turkey	54	50	35
France	15	15	13	Mexico	55	51	52
Taiwan	16	16	21	Colombia	56	52	57
Iceland	17	17	16	Botswana	57		
Israel	18	18	17	Russian Federation	58	53	56
Hong Kong SAR	19	19	18	Jamaica	59	54	39
Ireland	20	20	22	Vietnam	60	55	62
Norway	21	21	19	Philippines	61	56	53
New Zealand	22	22	20	Uruguay	62	57	45
Korea	23	23	26	El Salvador	63	58	64
Italy	24	24	23	Indonesia	64	59	55
Spain	25	25	24	Argentina	65	60	54
Malaysia	26	26	37	Peru	66	61	63
Slovenia	27	27	32	Romania	67	62	61
Hungary	28	28	27	Bulgaria	68	63	68
South Africa	29	29	25	Ukraine	69	64	59
Estonia	30	30	28	Zimbabwe	70	65	65
Chile	31	31	29	Nigeria	71	66	66
Tunisia	32			Venezuela	72	67	67
Brazil	33	32	30	Guatemala	73	68	69
Czech Republic	34	33	34	Bangladesh	74	69	73
Thailand	35	34	38	Nicaragua	75	70	71
Portugal	36	35	33	Paraguay	76	71	70
India	37	36	36	Ecuador	77	72	72
China	38	37	43	Honduras	78	73	74
Costa Rica	39	38	48	Bolivia	79	74	75
Lithuania	40	39	50				

* Only 74 countries out of the 75 covered last year are shown, as Egypt is not included in this year's Report

** Using 2002 formula.

Vir: WEF – Global Competitiveness Report 2002 – 2003

http://www.weforum.org/pdf/gcr/GCR_2002_2003/GCR_Rankings_2002_03.pdf

Priloga 18: Osnovna področja klasifikacije dejavnosti NACE Rev 1.1

Področje	
A	“Kmetijstvo, lov, gozdarstvo”
B	“Ribištvo”
C	“Rudarstvo”
D	“Predelovalne dejavnosti”
E	“Oskrba z elektriko, plinom, vodo”
F	“Gradbeništvo”
G	“Trgovina, popravila motornih vozil in izdelkov široke porabe”
H	“Gostinstvo”
I	“Promet, skladiščenje in zveze”
J	“Finančno posredništvo”
K	“Poslovanje z nepremičninami”
L	“Dejavnosti javne uprave in obrambe, obvezno socialno zavarovanje”
M	“Izobraževanje”
N	“Zdravstvo in socialno varstvo”
O	“Druge javne, skupne in osebne storitvene dejavnosti”
P	“Zasebna gospodinjstva z zaposlenim osebjem”
Q	“Eksteritorialne organizacije in združenja”

Priloga 19: Izhodišča za regresijsko analizo

Regresijska analiza proučuje, kako se spreminja odvisna spremenljivka v odvisnosti ene ali več neodvisnih spremenljivk. Regresijska enačba pa nam kaže, kakšna bi bila odvisnost med pojavoma, ob predpostavki, da ne bi bilo vpliva drugih dejavnikov. Regresijsko enačbo ugotovimo tako, da izračunamo njene parametre. Običajno uporabimo metodo najmanjših kvadratov, katere bistvo je v tem, da izračunamo takšne parametre enačbe, ki minimizirajo vsoto kvadratov dejanskih vrednosti odvisne spremenljivke od ocenjenih (Košmelj, 1982, str. 3).

Ko ocenimo opredeljeni model, moramo presoditi in preveriti dobljene parametre, da ugotovimo, ali so ocene parametrov teoretično sprejemljive in statistično zadovoljive. Pri tem uporabimo ekonomska a priori sodila, ki so določena na podlagi ekonomske teorije, standardna statistična sodila, ki jih določa statistična teorija in ekonometrična sodila, s katerimi ugotovimo, ali je zadovoljeno predpostavkam, na katerih temelji uporabljena ekonometrična metoda (Pfajfar, 1998, str.23).

Za preverjanje primernosti in zanesljivosti regresijskega modela in koeficientov bomo uporabili naslednje statistične mere in teste:

- **pravilni predznaki:** uporabnost modela nam med drugim kažejo predznaki izračunanih regresijskih koeficientov, ki naj bi bili skladni z ekonomsko teorijo.
- **determinacijski koeficient:** izraža delež variance odvisne spremenljivke, ki je pojasnjena z vsemi neodvisnimi spremenljivkami, vključenimi v regresijski model. Vrednost determinacijskega koeficienta je med 0 in 1. vrednost nič pomeni, da ni nikakršne odvisnosti med odvisno in neodvisnimi spremenljivkami. Vrednost ena pa pomeni, da je odvisno spremenljivko možno v celoti pojasniti s pomočjo neodvisnih spremenljivk.
- **t-statistika:** z njeno pomočjo ugotavljamo statistično značilnost regresijskih koeficientov. Vsak regresijski koeficient ocenimo s pomočjo dvostranskega t-testa, tako da postavimo ničelno ($H_0: \beta=0$) in alternativno domnevo ($H_1: \beta \neq 0$). Če je s t-testom izračunana vrednost višja od ustrezne kritične vrednosti, ki je navedena v razpredelnici, lahko zavrnemo ničelno domnevo in potrdimo, da je regresijski koeficient statistično značilno različen od nič pri določeni stopnji tveganja α . To pomeni, da obstaja povezava med neodvisno in odvisno spremenljivko;
- **F-statistika:** z njeno pomočjo ocenjujemo zanesljivost regresijskega modela kot celote. Preizkušamo namreč ničelno domnevo, da so vsi regresijski koeficienti v modelu enaki nič. To naredimo s primerjavo ocene pojasnjene variance z oceno variance za slučajnostne vplive. Če ničelna domneva drži, potem odvisnosti med pojavi ni. Če pa je izračunana vrednost F-statistike enaka ali večja od teoretične vrednosti, pa lahko z določeno stopnjo značilnosti α zavrnemo ničelno domnevo in sprejmemo sklep, da je vsaj en od koeficientov v modelu različen od nič.
- **avtokorelacija:** je problem, ki nastane zato, ker ni izpolnjena določena predpostavka regresijske analize. O avtokorelaciji govorimo, ko proučujemo odvisnost med členi iste časovne vrste. Prisotnost avtokorelacije pomeni, da členi v časovni vrsti med seboj niso neodvisni in da se pojav v času ne spreminja naključno (Košmelj, 1982, str.111). Predpostavko o avtokorelaciji slučajnih vplivov preverjamo z izračunom posebne Durbin-Watsonove d-statistike. Njene vrednosti ležijo med 0 in 4. Meja sprejetja domneve, da avtokorelacija v modelu ni prisotna, pa je med 1,6 in 2,4.
- **heteroskedastičnost:** krši predpostavko regresijske analize, da je slučajna spremenljivka neodvisna od katerekoli neodvisne spremenljivke. Zaradi heteroskedastičnosti so odkloni e_i odvisni od neodvisne spremenljivke. S tem pa je kršena predpostavka regresijske analize, ki zahteva, da se odkloni enako porazdeljujejo okrog ocenjenih vrednosti ne glede na velikost neodvisne spremenljivke.
- **multikolinearnost:** se v regresijskem modelu pojavi tedaj, ko sta dve ali več pojasnevalnih spremenljivk med seboj zelo odvisni (vrednosti korelacijskih koeficientov nad 0,7). To predstavlja problem, ker regresijska analiza ocenjuje vpliv posamezne neodvisne spremenljivke na odvisno ob predpostavki, da so vse ostale spremenljivke nespremenjene. Če pa se dve neodvisni spremenljivki vedno proporcionalno spreminjata v isti smeri, pa ne moremo ugotoviti, kolikšen je vpliv posamezne neodvisne spremenljivke na odvisno. Problem multikolinearnosti povzroča povečanje variance ocenjenih regresijskih koeficientov v modelu, ti pa nadalje vplivajo na intervale zaupanja in statistično značilnost.

Priloga 20: Linearna multipla regresijska analiza odvisnosti produktivnosti kreditnih institucij od dejavnikov konkurenčnosti s pomočjo SSKI

1. UVOD

Z multiplo linearno regresijsko analizo bomo analizirali dejavnike konkurenčnosti poslovanja kreditnih institucij v EU in Sloveniji s pomočjo spremenljivk SSKI. Skušali bomo ugotoviti, kateri dejavniki konkurenčnosti, dobljeni s pomočjo spremenljivk strukturnih statistik kreditnih institucij (glej točko 7.3), najbolj vplivajo na produktivnost kreditnih institucij. Produktivnost dela v kreditnih institucijah je izražena v obliki ustvarjene dodane vrednosti po stroških proizvodnih faktorjev na zaposlenega v kreditnih institucijah. V analizi sem upoštevala 7 različnih spremenljivk (dejavnikov konkurenčnosti), s katerimi bom poizkušala pojasniti produktivnost kreditnih institucij. Zavedam se, da so države po razvitosti in velikosti različne ter da nekatere izstopajo po pomembnosti bančnega sektorja, kljub temu pa za vse veljajo približno enake zakonitosti.

V analizi nisem upoštevala Luxembourga, ker se po svojih značilnostih bančnega sektorja preveč razlikuje od drugih držav članic EU. Je bančno in finančno središče EU, ima izjemno razvit bančni sektor in zaposluje skoraj 9 % vseh delovno aktivnih prebivalcev.

Ker je Slovenija 1. maja 2004 postala polnopravna članica EU in že pospešeno prilagaja svoj bančni sistem sistemu, ki velja v EU, sem v nalogi upoštevala tudi podatke za Slovenijo.

Ugotovitve, ki izhajajo iz proučevanega problema oziroma analize, so uporabne samo za izbrano skupino držav ter za države, katerih bančni sektor je podobno razvit, a vendar lahko potegnemo splošne značilnosti. Sklepamo lahko, da je produktivnost kreditnih institucij odvisna npr. od bilančne vsote na kreditno institucijo, od stroškov zaposlenih na zaposlenega, od deleža kapitala v bilančni vsoti, od geografske gostote lokalnih enot kreditnih institucij in od mnogih drugih dejavnikov, ki so predstavljeni v nadaljevanju.

16.1 Metodološki pristop

Analiza, uporabljena v tej magistrski nalogi ni klasična analiza produktivnosti zaradi specifičnosti bank in bančnega sektorja. Ker je bančništvo storitvena dejavnost, kot končni proizvod nastopa vrednost opravljenih storitev, ki se kaže v prihodku od obresti in provizij, ki ga zasluži banka v koledarskem letu z opravljanjem vseh svojih dejavnosti. Produktivnost v splošnem definiramo kot razmerje med outputom in inputi oziroma med rezultatom in vloženim delom. Ločimo parcialno in totalno produktivnost. Pri prvi upoštevamo samo določen proizvodni faktor, pri drugi pa vse proizvodne faktorje.

V nalogi smo proučili 7 faktorjev - spremenljivk za posamezne države. Podatki so zbrani s pomočjo spremenljivk strukturnih statistik kreditnih institucij za države članice EU in s pomočjo statističnih podatkov SURS-a in Banke Slovenije za slovenske banke in se nanašajo na leto 1999. Ker Nemčija, ki je zelo pomembna in gospodarsko med najmočnejšimi članicami EU, Eurostatu ni posredovala podatkov za odvisno spremenljivko – dodano vrednost po stroških proizvodnih faktorjev – za leti 2000 in 2001, sem morala uporabiti tako stare podatke. Delež dodane vrednosti po stroških proizvodnih faktorjev nemških kreditnih institucij predstavlja na ravni EU dobro tretjino, zato bi bila analiza brez Nemčije nesmiselna in rezultati ne bi imeli uporabne vrednosti. Za okviren prikaz vzročnih povezav med odvisno

in neodvisnimi spremenljivkami, kar je bil tudi namen moje naloge, so uporabni tudi nekoliko starejši podatki.

Kot odvisno spremenljivko smo upoštevali ustvarjeno dodano vrednost po stroških proizvodnih faktorjev na zaposlenega v kreditnih institucijah.

Osnovna hipoteza naloge je bila, da na dodano vrednost po stroških proizvodnih faktorjev na zaposlenega v kreditnih institucijah vplivajo naslednji dejavniki:

- *Povprečna velikost kreditne institucije* (izražena kot bilančna vsota na kreditno institucijo ali kot število zaposlenih na kreditno institucijo);
- *Gostota, razvejanost bančne mreže* (izražena kot število lokalnih enot na tisoč km² površine ali kot število lokalnih enot na milijon prebivalcev);
- *Način poslovanja kreditnih institucij – na kakšen način ustvarjajo prihodke* (izražen kot delež obrestnih prihodkov med vsemi prihodki);
- *Razvitost bančnega sektorja* (izražena kot obseg bilančne vsote kreditnih institucij v primerjavi z BDP (v %) ali kot delež zaposlenih v bančnem sektorju med vsemi zaposlenimi);
- *Fleksibilnost poslovanja kreditnih institucij* (izražena kot delež lastniškega kapitala v bilančni vsoti kreditnih institucij);
- *Stroškovna učinkovitost poslovanja kreditnih institucij* (izražena kot stroški zaposlenih na zaposlenega ali kot delež stroškov zaposlenih v dodani vrednosti);
- *Avtomatiziranost bančne mreže* (izražena kot število bankomatov na tisoč km² površine ali kot število bankomatov na milijon prebivalcev).

S pomočjo statističnega paketa SPSS-X smo omenjeno hipotezo preverili in prišli do zanimivih in morda v začetku nepričakovanih ugotovitev in zaključkov.

16.1.1 Izbira enot

Izvedena je bila neslučajna izbira enot. Kljub razlikam v razvitosti bančnega sektorja, gostoti porazdelitve bank in pomenu, ki ga ima le-ta za celotno gospodarstvo posamezne države, smo razen Luxembourg pri analizi upoštevali vse države članice EU in Slovenijo.

V povprečju je delež bančnega sektorja v GDP-ju posamezne države članice EU med 4% in 6% GDP-ja. Izstopa Luxembourg z 18,7 % deležem v GDP-ju. Banke so zaposlovale v povprečju 1,8 % vseh zaposlenih, kjer zopet izstopa Luxembourg z 8,5 % vseh zaposlenih. Zaradi specifičnosti bančnega sektorja Luxembourg v analizi nisem upoštevala.

16.1.2 Multipla linearna regresija

Preučili smo linearni vpliv več neodvisnih spremenljivk na odvisno spremenljivko. Tak postopek imenujemo multipla linearna regresija, katere funkcijo zapišemo kot:

$$Y' = \alpha + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \dots + \beta_k X_k$$

α = regresijska konstanta

$\beta_1, \beta_2, \dots, \beta_k$ = parcialni regresijski koeficient

Ocenjena regresijska funkcija je:

$$Y'' = a + b_1 X_1 + b_2 X_2 + \dots + b_k X_k$$

a = ocena regresijske konstante

$b_1, b_2, \dots, b_k$ = ocena parcialnega regresijskega koeficienta

16.1.3 Metoda forward

Pri izračunu smo uporabili metodo forward, kar pomeni, da smo pojasnevalne neodvisne spremenljivke vključevali postopoma v model po pomenu, ki ga ima posamezna neodvisna spremenljivka. Metoda forward sprejema neodvisne spremenljivke, ki izpolnjujejo kriterij vključitve v model postopoma. Kriterij vključitve je praviloma statistična značilnost ocenjenega parcialnega regresijskega koeficienta.

16.2 Klasifikacija in opredelitev spremenljivk

V analizi smo proučevali naslednje spremenljivke:

- DWZAP = Dodana vrednost po stroških proizvodnih faktorjev na zaposlenega;
- BVKI = Bilančna vsota na kreditno institucijo v mio EUR;
- LEPOV = Število lokalnih enot kreditnih institucij na tisoč km² geografske površine države;
- OBRPRIH = Delež obrestnih prihodkov v vseh prihodkih kreditnih institucij;
- BVBDP = Obseg bilančne vsote kreditnih institucij v primerjavi z BDP v %;
- KAPBV = Celotni kapital in rezerve kot % bilančne vsote;
- STRZAP = Stroški zaposlenih na zaposlenega v EUR;
- BANPRE = Število bankomatov na milijon prebivalcev države.

Vrednosti spremenljivk so prikazane v naslednji tabeli podatkov:

Tabela 1: Tabela podatkov po državah (za leto 1999):

Država	DWZAP	BVKI	LEPOV	OBRPRIH	BVBDP	KAPBV	STRZAP	BANPRE
Belgija	146403,5	8293,52	189,84	88,46	310,80	3,20	71915,86	619,10
Danska	111106,5	2148,87	54,14	89,65	235,60	5,90	53470,25	497,00
Nemčija	106882,6	2520,60	172,66	86,00	328,20	3,10	51973,94	563,20
Grčija	103234,1	3717,13	20,27	69,51	112,90	9,60	35284,83	274,10
Španija	86635,98	3056,91	78,01	68,50	178,00	8,00	45476,53	1035,40
Francija	107902,4	2733,35	47,65	79,89	211,00	5,30	55994,73	314,80
Irska	:	4333,43	15,41	:	:	:	:	:
Italija	107538,2	2352,85	90,09	57,28	155,00	10,40	58494,44	525,90
Nizozemska	110587,3	11710,21	183,15	82,57	241,90	7,20	46674,60	423,40
Avstrija	101368,1	658,30	64,29	77,75	261,70	6,60	58654,36	322,00
Portugalska	77724,87	1493,58	59,63	80,00	281,40	6,70	32644,45	871,90
Finska	:	397,55	:	:	:	:	:	:
Švedska	147924,0	2223,45	4,76	79,17	172,70	9,80	55162,42	291,00
Velika Britanija	120879,9	11424,58	63,38	79,26	308,80	6,40	38904,73	453,50
Slovenija	49866,46	173,01	28,12	60,48	75,10	11,40	21461,27	386,70

17 REZULTATI OBDELAVE

17.1 Izračun ocen

17.1.1 Ocena aritmetične sredine

Descriptive Statistics

	Mean	Std. Deviation	N
Dodana vrednost po stroških proizvodnih faktorjev na zaposlenega	106507,1	24908,93930	14
Bilancna vsota na kreditno institucijo	3969,9296	3721,11106	14
Število lokalnih enot kreditnih institucij na tisoč km ² geografske površine	80,4986	59,51573	14
Delež obrestnih prihodkov med vsemi prihodki	77,0279	9,72497	14
Obseg bilancne vsote kreditnih institucij v primerjavi z BDP (v %)	223,7429	76,55627	14
Celotni kapital in rezerve kot % bilancne vsote	7,0786	2,52805	14
Stroški zaposlenih na zaposlenega v EUR	48380,00	12882,41889	14
Število bankomatov na mio prebivalcev	508,4143	219,43564	14

$$\bar{y} = 106.507,1 \quad [1]$$

$$s_v = 24.908,94 \quad [2]$$

$$\bar{y} = 106.507,1 [1]$$

Dodana vrednost po stroških proizvodnih faktorjev na zaposlenega v bančnem sektorju je bila zelo različna, v povprečju pa je znašala 106.507,1 EUR [1].

17.1.2 Standardni odklon

$$s_y = 24.908,94 [2]$$

Ocenjeni standardni odklon, ki predstavlja absolutno mero variabilnosti dodane vrednosti po proizvodnih faktorjih na zaposlenega, znaša 24.908,94 EUR [2].

17.1.3 Koeficient variacije

$$kv = \frac{s_y}{\bar{y}}$$

Na podlagi vzorčnih podatkov ocenjujemo, da znaša koeficient variacije 0,234, kar pomeni, da standardni odklon znaša 23,4 odstotka aritmetične sredine.

17.2 Izračun korelacijske matrike

17.2.1 Koeficient korelacije

$$r_{BVBDP,KAPBV} = 0,885 \quad [3]$$

V matriki koeficientov korelacije Correlations izstopajo visoke pozitivne vrednosti koeficientov bivariatne linearne korelacije med spremenljivkama Obseg bilančne vsote kreditnih institucij v primerjavi z BDP v % (BVBDP) in Celotni kapital in rezerve kot % bilančne vsote (KAPBV). Na podlagi vzorčnih podatkov ocenjujemo, da je korelacijski koeficient med BVBDP in KAPBV enak 0,885 kar pomeni, da je odvisnost med tema dvema spremenljivkama zelo močna in pozitivna[3]. To v splošnem pomeni, da sta vrednost proizvodnje kreditnih institucij in dobiček oziroma izguba kreditnih institucij medsebojno močno povezani.

17.2.2 Prevera domneve o neodvisnosti med BVBDP in KAPBV

Preizkusimo domnevo, da je na primer vrednost koeficienta korelacije med spremenljivkama Obseg bilančne vsote kreditnih institucij v primerjavi z BDP v % (BVBDP) in Celotni kapital in rezerve kot % bilančne vsote (KAPBV) $r_{BVBDP,KAPBV} = 0,885$ večja od nič. Ker je lahko vrednost oz. odvisnost pozitivna ali negativna, upoštevamo dvostranski preizkus (SPSS izračuna za enostranski t - preizkus).

1. $H_0: \rho = 0$ $H_1: \rho \neq 0$
2. $t = \frac{r}{se(r)} = \frac{0,885}{0,12913} = 6,85347$
3. $se(r) = \sqrt{\frac{(1-r^2)}{(n-2)}} = 0,12913$
4. $m = n - 2 = 15 - 2 = 13$
5. $t_{(m=13; \alpha/2=0,025)} = 1,770$
6. $(|t| = 6,85347) > t_{(m=13; \alpha/2=0,025)} = 1,77) \rightarrow$ razlika je značilna

$$P = 0,000 \quad [4]$$

Točna stopnja značilnosti pri enostranskem preizkusu $P_{(t \geq ??)} = 2 \cdot 0,000 = 0,000$ [4].

$$P_{(|t| \geq 1,77)} > 2 \cdot P = 0,000$$

$$P_{(|t| \geq 1,77)} = 0,000 < \alpha = 0,05 \rightarrow \text{razlika je značilna}$$

Na podlagi vzorčnih podatkov zavrnilo ničelno domnevo pri zanemarljivi stopnji P in sprejmemo sklep da je vrednost korelacijskega koeficienta različna od nič. Ne moremo torej trditi, da spremenljivki BVBDP in KAPBV med seboj nista povezani.

Glede na slednje lahko ugotovimo, da spremenljivki nista neodvisni, zato je predpostavka o neodvisnosti spremenljivk v modelu kršena.

Correlations

		Dodana vrednost po stroških proizvodnih faktorjev na zaposlenega	Bilancna vsota na kreditno institucijo	Število lokalnih enot kreditnih institucij na tisoč km2 geografske površine	Delež obrestnih prihodkov med vsemi prihodki	Obseg bilancne vsote kreditnih institucij v primerjavi z BDP (v %)	Celotni kapital in rezerve kot % bilancne vsote	Stroški zaposlenih na zaposlenega v EUR	Število bankomatov na mio prebivalcev
Pearson Correlation	Dodana vrednost po stroških proizvodnih faktorjev na zaposlenega	1,000	,451	,265	,542	,433	-,398	,759	-,255
	Bilancna vsota na kreditno institucijo	,451	1,000	,536	,336	,413	-,285	,123	-,031
	Število lokalnih enot kreditnih institucij na tisoč km2 geografske površine	,265	,536	1,000	,408	,596	-,614	,445	,277
	Delež obrestnih prihodkov med vsemi prihodki	,542	,336	,408	1,000	,782	-,829	,435	-,001
	Obseg bilancne vsote kreditnih institucij v primerjavi z BDP (v %)	,433	,413	,596	,782	1,000	-,885	,443	,258
	Celotni kapital in rezerve kot % bilancne vsote	-,398	-,285	-,614	-,829	-,885	1,000	-,525	-,211
	Stroški zaposlenih na zaposlenega v EUR	,759	,123	,445	,435	,443	-,525	1,000	-,057
	Število bankomatov na mio prebivalcev					,258	-,211	-,057	1,000
		$r_{BVBDP,KAPBV} = 0,885$ [3]							
Sig. (1-tailed)	Dodana vrednost po stroških proizvodnih faktorjev na zaposlenega	,053	,053	,180	,023	,061	,080	,001	,189
	Bilancna vsota na kreditno institucijo	,053	,053	,024	,120	,071	,162	,338	,458
	Število lokalnih enot kreditnih institucij na tisoč km2 geografske površine	,180	,024	,056	,074	,012	,010	,056	,169
	Delež obrestnih prihodkov med vsemi prihodki	,023	,120	,074	,056	,000	,000	,060	,499
	Obseg bilancne vsote kreditnih institucij v primerjavi z BDP (v %)	,061	,071	,012	,000	,056	,000	,056	,187
	Celotni kapital in rezerve kot % bilancne vsote	,080	,162	,010	,000	,000	,027	,027	,234
	Stroški zaposlenih na zaposlenega v EUR	,001	,338	,056	,060	,056	,027	,423	,423
	Število bankomatov na mio prebivalcev					,187	,234	,423	,423
		$P = 0,000$ [4]							
N	Dodana vrednost po stroških proizvodnih faktorjev na zaposlenega	14	14	14	14	14	14	14	14
	Bilancna vsota na kreditno institucijo	14	14	14	14	14	14	14	14
	Število lokalnih enot kreditnih institucij na tisoč km2 geografske površine	14	14	14	14	14	14	14	14
	Delež obrestnih prihodkov med vsemi prihodki	14	14	14	14	14	14	14	14
	Obseg bilancne vsote kreditnih institucij v primerjavi z BDP (v %)	14	14	14	14	14	14	14	14
	Celotni kapital in rezerve kot % bilancne vsote	14	14	14	14	14	14	14	14
	Stroški zaposlenih na zaposlenega v EUR	14	14	14	14	14	14	14	14
	Število bankomatov na mio prebivalcev	14	14	14	14	14	14	14	14

17.3 Ocena regresijske funkcije

$$Y'' = a + b_1 X_1 + b_2 X_2 + b_3 X_3$$

$$DWZAP = 23.367,413 + 1,705 \text{ STRZAP} + 3,853 \text{ BVKI} - 182,141 \text{ LEPOV}$$

17.3.1 *Parcialni regresijski koeficient*

$$b_1 = 1,705 \quad [5]$$

Na podlagi vzorčnih podatkov ocenjujemo, da je prvi parcialni regresijski koeficient enak 1,705, kar pomeni, da se dodana vrednost na zaposlenega v kreditni instituciji v povprečju poveča za 1,705 EUR, če se stroški zaposlenih na zaposlenega povečajo za eno enoto, ostale spremenljivke pa ostanejo nespremenjene.

$$b_2 = 3,853 \quad [6]$$

Na podlagi vzorčnih podatkov ocenjujemo, da je drugi parcialni regresijski koeficient enak 3,853, kar pomeni, da se dodana vrednost na zaposlenega v kreditni instituciji v povprečju poveča za 3,853 EUR, če se bilančna vsota na kreditno institucijo poveča za eno enoto, ostale spremenljivke pa ostanejo nespremenjene.

$$b_3 = -182,141 \quad [7]$$

Na podlagi vzorčnih podatkov ocenjujemo, da je tretji parcialni regresijski koeficient enak – 182,141, kar pomeni, da se dodana vrednost na zaposlenega v kreditni instituciji v povprečju zmanjša za 182,141 EUR, če se število lokalnih enot kreditne institucije na tisoč km² poveča za eno enoto, ostale spremenljivke pa ostanejo nespremenjene.

Vrednosti parcialnih regresijskih koeficientov so razvidne iz naslednje razpredelnice.

Coefficients^a

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	95% Confidence Interval for B		Correlations			Collinearity Statistics	
		B	Std. Error	Beta			Lower Bound	Upper Bound	Zero-order	Partial	Part	Tolerance	VIF
1	(Constant)	35501,010	18150,123		1,956	,074	-4044,711	75046,731					
	Stroški zaposlenih na zaposlenega v EUR	1,468	,363	,759	4,039	,002	,676	2,259	,759	,759	,759	1,000	1,000
2	(Constant)	30016,690	15983,773		1,878	,087	-5163,357	65196,736					
	Stroški zaposlenih na zaposlenega v EUR	1,382	,319	,715	4,338	,001	,681	2,083	,759	,794	,709	,985	1,015
	Bilancna vsota na kreditno institucijo	2,430	1,103	,363	2,204	,050	,003	4,857	,451	,553	,360	,985	1,015
3	(Constant)	23367,413	13637,500		1,713	,117	-7018,831	53753,657					
	Stroški zaposlenih na zaposlenega v EUR	1,705	,298	,882	5,716	,000	1,041	2,370	,759	,875	,781	,784	1,276
	Bilancna vsota na kreditno institucijo	3,853	1,095	,576	3,517	,006	1,412	6,294	,451	,744	,480	,697	1,436
	Število lokalnih enot kreditnih institucij na tisoc km2 geografske površine	-182,141	75,886	-,435	-2,400	,037	-351,225	-13,057	,265	-,605	-,328	,567	1,762

a. Dependent Variable: Dodana vrednost po stroških proizvodnih faktorjev na zaposlenega

$$b_1 = 1,705 \quad [5]$$

$$b_2 = 3,853 \quad [6]$$

$$b_3 = -182,141 \quad [7]$$

Spremenljivke Delež obrestnih prihodkov v vseh prihodkih kreditnih institucij, Obseg bilančne vsote kreditnih institucij v primerjavi z BDP v %, Celotni kapital in rezerve kot % bilančne vsote in Število bankomatov na milijon prebivalcev države niso vključene v model oziroma v multiplo regresijsko funkcijo, ker ne izpolnjujejo kriterija vključitve (dvostranska značilnost pri preverjanju $H_0: \beta_3 = 0$ je večja od 0,05).

Excluded Variables ^d							
Model		Beta In	t	Sig.	Partial Correlation	Collinearity Statistics	
						Tolerance	Minimum Tolerance
1	Bilancna vsota na kreditno institucijo	,363 ^a	2,204	,050	,553	,985	,985
	Število lokalnih enot kreditnih institucij na tisoč km ² geografske površine	-,090 ^a	-,414	,687	-,124	,802	,802
	Delež obrestnih prihodkov med vsemi prihodki	,260 ^a	1,281	,227	,360	,811	,811
	Obseg bilančne vsote kreditnih institucij v primerjavi z BDP (v %)	,120 ^a	,557	,589	,166	,804	,804
	Celotni kapital in rezerve kot % bilančne vsote	,001 ^a	,005	,996	,002	,724	,724
	Število bankomatov na mio prebivalcev	-,212 ^a	-1,143	,277	-,326	,997	,997
2	Število lokalnih enot kreditnih institucij na tisoč km ² geografske površine	-,435 ^b	-2,400	,037	-,605	,567	,567
	Delež obrestnih prihodkov med vsemi prihodki	,149 ^b	,763	,463	,235	,730	,730
	Obseg bilančne vsote kreditnih institucij v primerjavi z BDP (v %)	-,050 ^b	-,238	,817	-,075	,674	,674
	Celotni kapital in rezerve kot % bilančne vsote	,120 ^b	,584	,572	,182	,675	,675
	Število bankomatov na mio prebivalcev	-,204 ^b	-1,280	,229	-,375	,996	,982
3	Delež obrestnih prihodkov med vsemi prihodki	,197 ^c	1,262	,239	,388	,719	,559
	Obseg bilančne vsote kreditnih institucij v primerjavi z BDP (v %)	,109 ^c	,592	,568	,194	,585	,493
	Celotni kapital in rezerve kot % bilančne vsote	-,070 ^c	-,359	,728	-,119	,544	,457
	Število bankomatov na mio prebivalcev	-,081 ^c	-,517	,617	-,170	,823	,469

a. Predictors in the Model: (Constant), Stroški zaposlenih na zaposlenega v EUR

b. Predictors in the Model: (Constant), Stroški zaposlenih na zaposlenega v EUR, Bilancna vsota na kreditno institucijo

c. Predictors in the Model: (Constant), Stroški zaposlenih na zaposlenega v EUR, Bilancna vsota na kreditno institucijo, Število lokalnih enot kreditnih institucij na tisoč km² geografske površine

d. Dependent Variable: Dodana vrednost po stroških proizvodnih faktorjev na zaposlenega

$t_4 = 1,262$ [8]	$P = 0,239$ [8a]
$t_5 = 0,592$ [9]	$P = 0,568$ [9a]
$t_6 = -0,359$ [10]	$P = 0,728$ [10a]
$t_7 = -0,517$ [11]	$P = 0,239$ [8a]

17.3.2 Preverjanje domneve o regresijskem koeficientu β_4

1. $H_0: \beta_4 = 0$ $H_1: \beta_4 \neq 0$
2. $t_4 = 1,262$ [8]
3. $P = 0,239$ [8a]
4. $P(|t| \geq 1,262) = 0,239 > \alpha = 0,05 \rightarrow$ razlika ni značilna

Na podlagi vzorčnih podatkov ne moremo zavrniti ničelne domneve, da je vrednost regresijskega koeficienta enaka nič. Ne moremo torej trditi, da delež obrestnih prihodkov med vsemi prihodki vpliva na dodano vrednost po stroških proizvodnih faktorjev na zaposlenega v kreditnih institucijah.

17.3.3 Preverjanje domneve o regresijskem koeficientu β_5

1. $H_0: \beta_5 = 0$ $H_1: \beta_5 \neq 0$
2. $t_5 = 0,592$ [9]
3. $P = 0,568$ [9a]
- 4.
5. $P(|t| \geq 0,592) = 0,568 > \alpha = 0,05 \rightarrow$ razlika ni značilna

Na podlagi vzorčnih podatkov ne moremo zavrniti ničelne domneve, da je vrednost regresijskega koeficienta enaka nič. Ne moremo torej trditi, da obseg bilančne vsote kreditnih institucij v primerjavi z BDP (v %) vpliva na dodano vrednost po stroških proizvodnih faktorjev na zaposlenega v kreditnih institucijah.

17.3.4 Preverjanje domneve o regresijskem koeficientu β_6

1. $H_0: \beta_6 = 0$ $H_1: \beta_6 \neq 0$
2. $t_6 = -0,359$ [10]
3. $P = 0,728$ [10a]
4. $P(|t| \geq 0,359) = 0,728 > \alpha = 0,05 \rightarrow$ razlika ni značilna

Na podlagi vzorčnih podatkov ne moremo zavrniti ničelne domneve, da je vrednost regresijskega koeficienta enaka nič. Ne moremo torej trditi, da celotni kapital in rezerve kot % bilančne vsote vpliva na dodano vrednost po stroških proizvodnih faktorjev na zaposlenega v kreditnih institucijah.

17.3.5 Preverjanje domneve o regresijskem koeficientu β_7

1. $H_0: \beta_7 = 0$ $H_1: \beta_7 \neq 0$
2. $t_7 = -0,517$ [11]
3. $P = 0,617$ [11a]
4. $P(|t| \geq 0,517) = 0,617 > \alpha = 0,05 \rightarrow$ razlika ni značilna

Na podlagi vzorčnih podatkov ne moremo zavrniti ničelne domneve, da je vrednost regresijskega koeficienta enaka nič. Ne moremo torej trditi, da število bankomatov na milijon prebivalcev vpliva na dodano vrednost po stroških proizvodnih faktorjev na zaposlenega v kreditnih institucijah.

17.4 Izračun mer korelacije

$$r_{y,x_1,x_2,x_3} = 0,902 \quad [12]$$

Na podlagi vzorčnih podatkov ocenjujemo, da je multipli korelacijski koeficient enak 0,902 kar pomeni, da je odvisnost med dodano vrednostjo po proizvodnih faktorjih na zaposlenega in vsemi tremi neodvisnimi spremenljivkami, to je bilančno vsoto na kreditno institucijo, stroški zaposlenih na zaposlenega in številom lokalnih enot kreditnih institucij na tisoč km² geografske površine države močna in pozitivna.

Model Summary^d

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Change Statistics					Durbin-Watson
					R Square Change	F Change	df1	df2	Sig. F Change	
1	,759 ^a	,576	,541	16878,62708	,576	16,313	1	12	,002	
2	,840 ^b	,706	,653	14682,80967	,130	4,858	1	11	,050	
3	,902 ^c	,813	,757	12266,30930	,107	5,761	1	10	,037	1,527

a. Predictors: (Constant), Stroški zaposlenih na zaposlenega v EUR

b. Predictors: (Constant), Stroški zaposlenih na zaposlenega v EUR, Bilančna vsota na kreditno institucijo

c. Predictors: (Constant), Stroški zaposlenih na zaposlenega v EUR, Bilančna vsota na kreditno institucijo, Število lokalnih enot kreditnih institucij na tisoč km² geografske površine

d. Dependent Variable: Dodana vrednost po stroških proizvodnih faktorjev na zaposlenega

$r_{y,x_1,x_2,x_3} = 0,902 \quad [12]$

$r^2_{y,x_1} = 0,576 \quad [14]$

$r^2_{y,x_1,x_2,x_3} = 0,813 \quad [13]$

$r^2_{y,x_2} = 0,706 \quad [15]$

17.4.1 Multipli determinacijski koeficient

$$r^2_{y,x_1,x_2,x_3} = 0,813 \quad [13]$$

Na podlagi vzorčnih podatkov ocenjujemo, da je multipli determinacijski koeficient enak 0,813, kar pomeni, da je 81,3 odstotke variabilnosti dodane vrednosti po stroških proizvodnih faktorjev na zaposlenega mogoče pojasniti z linearnim vplivom in variiranjem spremenljivk. Delež pojasnjene variance se je povečal z vključitvijo vsake nove spremenljivke v model, kar nam kažejo vrednosti koeficientov partdeterminacije. 81,3 % delež je bil dosežen z vključitvijo tretje spremenljivke Število lokalnih enot kreditnih institucij na tisoč km² geografske površine države v model.

17.4.2 R Square Change

$${}^y r^2_{x_2,x_1} = r^2_{y,x_1,x_2} - r^2_{y,x_1} = 0,706 - 0,576 = 0,130$$

$$r^2_{y,x_1} = 0,576 \quad [14]$$

Na podlagi vzorčnih podatkov ocenjujemo, da se je determinacijski koeficient povečal za 0,130 oziroma, da se je delež pojasnjene variance dodane vrednosti po stroških proizvodnih

faktorjev na zaposlenega povečal za 13 odstotnih točk, ker smo v model dodatno vključili spremenljivko bilančna vsota na kreditno institucijo.

$${}_{y,x_3,x_2}^2 r^2 = r_{y,x_2,x_3}^2 - r_{y,x_2}^2 = 0,813 - 0,706 = 0,107$$

$$r_{y,x_2}^2 = 0,706 \quad [15]$$

Na podlagi vzorčnih podatkov ocenjujemo, da se je determinacijski koeficient povečal za 0,107 oziroma, da se je delež pojasnjene variance dodane vrednosti po stroških proizvodnih faktorjev na zaposlenega povečal za 10,7 odstotnih točk, ker smo v model dodatno vključili spremenljivko število lokalnih enot kreditnih institucij na tisoč km² geografske površine države.

17.4.3 Ocena pojasnjene variance

ANOVA^d

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	4,65E+09	1	4647261715	16,313	,002 ^a
	Residual	3,42E+09	12	284888052,1		
	Total	8,07E+09	13			
2	Regression	5,69E+09	2	2847242222	13,207	,001 ^b
	Residual	2,37E+09	11	215584899,7		
	Total	8,07E+09	13			
3	Regression	6,56E+09	3	2187098300	14,536	,001 ^c
	Residual	1,50E+09	10	150462343,9		
	Total	8,07E+09	13			

a. Predictors: (Constant), Stroški zaposlenih na zaposlenega v EUR

b. Predictors: (Constant), Stroški zaposlenih na zaposlenega v EUR, Bilančna vsota na kreditno institucijo

c. Predictors: (Constant), Stroški zaposlenih na zaposlenega v EUR, Bilančna vsota na kreditno institucijo, Število lokalnih enot kreditnih institucij na tisoč km² geografske površine

d. Dependent Variable: Dodana vrednost po stroških proizvodnih faktorjev na zaposlenega

$$s_R^2 = 2.187.098.300 \quad [16]$$

$$s_e^2 = 150.462.343,9 \quad [17]$$

$$F = \frac{s_R^2}{s_e^2} = 14,536 \quad [18]$$

$$P(|F| \geq 14,536) = 0,001 \quad [19]$$

Ocena pojasnjene variance, s katero merimo velikost odklonov z regresijsko funkcijo ocenjenih vrednosti dodane vrednosti po stroških proizvodnih faktorjev na zaposlenega od povprečne, dodane vrednosti po stroških proizvodnih faktorjev na zaposlenega znaša 2.187.098.300.

$$s_R^2 = 2.187.098.300 \quad [16]$$

17.4.4 Ocena nepojasnjene variance

$$s_e^2 = 150.462.343,9 \quad [17]$$

Ocena nepojasnjene variance, s katero merimo velikost odklonov opazovanih vrednosti od z regresijsko funkcijo ocenjenih vrednosti dodane vrednosti po stroških proizvodnih faktorjev na zaposlenega v kreditni instituciji, znaša 150.462.343,9.

17.4.5 Preverjanje ničelne domneve, da so vsi parcialni regresijski koeficienti hkrati enaki nič

$$H_0: \beta_1 = \beta_2 = \beta_3 = 0 \quad H_1: \text{vsaj en } \beta_j \neq 0$$

$$F = \frac{s_R^2}{s_e^2} = 14,536 \quad [18]$$

$$P(|F| \geq 14,536) = 0,001 \quad [19]$$

$$P(|F| \geq 14,536) = 0,001 < \alpha = 0,05 \rightarrow \text{razlika je značilna pri zanemarljivi stopnji } P$$

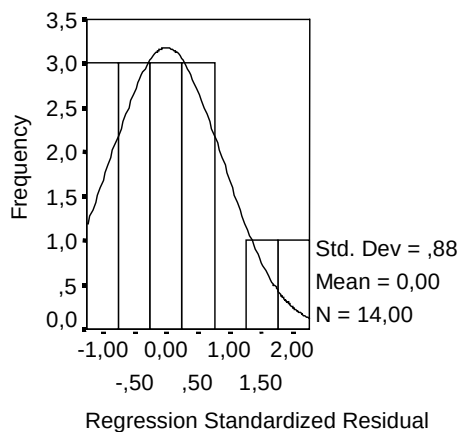
Na podlagi vzorčnih podatkov zavrnilo ničelno domnevo, da so vsi parcialni regresijski koeficienti hkrati enaki nič in sprejmemo sklep, da je vsaj eden izmed parcialnih regresijskih koeficientov različen od nič.

17.5 Analiza ostankov ocenjene regresijske funkcije

Spodaj v histogramu je prikazana porazdelitev standardiziranih ostankov skupaj s prilagojeno normalno porazdelitvijo. Iz primerjave lahko sklepamo, da so ostanki sicer kar simetrično, a le približno normalno porazdeljeni.

Histogram

Dependent Variable: Dodana vrednost
po stroških proizvodnih faktorjev na

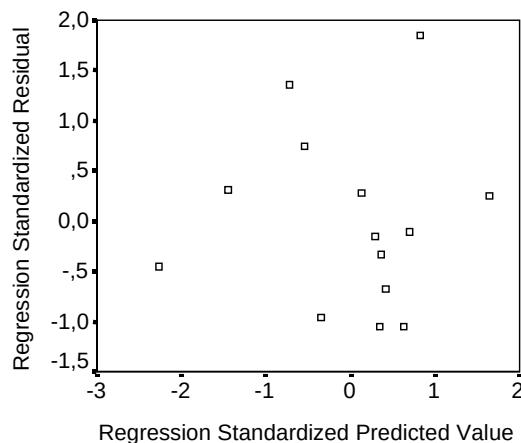

V razsevnem grafikonu v nadaljevanju je prikazana odvisnost standardiziranih vrednosti ostankov ($z_i = e_i/s_e$) od standardiziranih ocen odvisne spremenljivke ($z_{y''} = (y_i'' - \bar{y})/s_{y''}$). Točke

niso porazdeljene povsem v obliki horizontalnega pasu, zato obstaja možnost, da je kršena predpostavka o homoskedastičnosti (če so točke porazdeljene v obliki horizontalnega pasu, to pomeni, da ostanki niso odvisni od dodane vrednosti po stroških proizvodnih faktorjev na zaposlenega in da predpostavke modela niso kršene).

Scatterplot

Dependent Variable: Dodana vrednost
po stroških proizvodnih faktorjev na

18 EKONOMSKE IMPLIKACIJE

ZAKLJUČEK

Analiza in rezultati modela so potrdili našo hipotezo, da je produktivnost kreditnih institucij v državah članicah EU in v Sloveniji, izražena v dodani vrednosti po stroških proizvodnih faktorjev na zaposlenega relativno močno in pozitivno povezana z bilančno vsoto na kreditno institucijo, stroški zaposlenih na zaposlenega in negativno povezana s številom lokalnih enot kreditnih institucij na tisoč km² geografske površine države.

Če se izrazim drugače, je produktivnost dela kreditnih institucij odvisna od povprečne velikosti kreditne institucije, stroškovne učinkovitosti poslovanja kreditnih institucij in razvejanosti bančne mreže.

Nekoliko preseneča ugotovitev, da so stroški zaposlenih na zaposlenega pozitivno povezani z ustvarjeno dodano vrednostjo po stroških faktorjev na zaposlenega in da je število lokalnih enot kreditnih institucij na tisoč km² geografske površine države negativno povezano z dodano vrednostjo po stroških faktorjev na zaposlenega. Kljub temu, da sta predznaka teh dveh povezav nepričakovana in nista skladna s pričakovanji ekonomske teorije, regresijski model lahko vseeno sprejememo, ker izpolnjuje vse bistvene kriterije.

Navsezadnje sta predznaka obeh zgoraj omenjenih regresijskih koeficientov povsem usklajena s trendi, ki so prisotni zadnja leta v evropskem bančnem sektorju. Stroški zaposlenih na zaposlenega v kreditnih institucijah naraščajo v vseh državah članicah EU predvsem zaradi visoko strokovno usposobljenih zaposlenih, ki dražijo človeški kapital. Prav tako se zadnja leta geografska gostota lokalnih enot kreditnih institucij na območju EU zmanjšuje, ker se zaradi procesov koncentracije in konsolidacije bančnega sektorja zmanjšuje število kreditnih

institucij. Kljub navedenim značilnostim pa se dodana vrednost po stroških proizvodnih faktorjev na območju EU povečuje iz leta v leto, kar pomeni, da je poslovanje evropskega bančnega sektorja uspešno, ker se povečuje produktivnost dela v kreditnih institucijah.

Analiza je bila omejena, predvsem zaradi tega, ker po državah kreditne institucije še niso posebej razvrščene v posamezne velikostne razrede po bilančni vsoti, številu zaposlenih in podobno. Zaradi tega nismo mogli izvesti analize kakšna je denimo povezava med proučevanimi spremenljivkami v majhnih, srednjih in velikih bankah.

Ob vključitvi dodatnih spremenljivk v model bi lahko dobili še bolj poglobljene rezultate. Prav gotovo je ustvarjena dodana vrednost po stroških proizvodnih faktorjev na zaposlenega odvisna tudi od razvitosti informacijske tehnologije v bankah, izobrazbene strukture zaposlenih, splošne organizacije banke in drugih mehkih, kvalitativnih dejavnikov, vpliva katerih pa se z enostavno metodo multiple linearne regresije ne da natančno izračunati. Ob poglobljeni vsebinski interpretaciji vsake spremenljivke podkrepljeno še z njihovo teoretično razlago, lahko trdimo, da nismo ugotovili na področju ekonomije in mednarodnih financ nič novega.

Zaključek raziskave na podlagi vzorčnih podatkov je vsekakor zanimiv. Če bi hoteli izdelati celotno analizo, kateri dejavniki vsi vplivajo na produktivnost kreditnih institucij in s tem posledično na ustvarjeno dodano vrednost po stroških proizvodnih faktorjev na zaposlenega, bi morali upoštevati poleg kvantitativnih tudi kvalitativne spremenljivke, kar pa bi že preseglo namen te naloge. Verjetno bi tudi morala svoje znanje poglobiti še na ostale (ne)statistične analize. Razvoj strukturnih statistik v EU, ki posebej pokriva tudi področje bank in kreditnih institucij, bo omogočil že v bližnji prihodnosti bolj natančne in zanimive analize poslovanja bančnega sektorja. Strukturne statistike se namreč ne osredotočajo več na bančni sektor kot celoto v posamezni državi, ampak na posamezne banke znotraj vsake države.